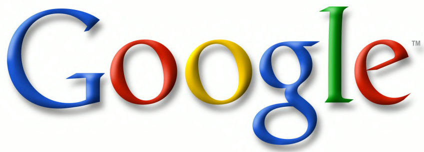
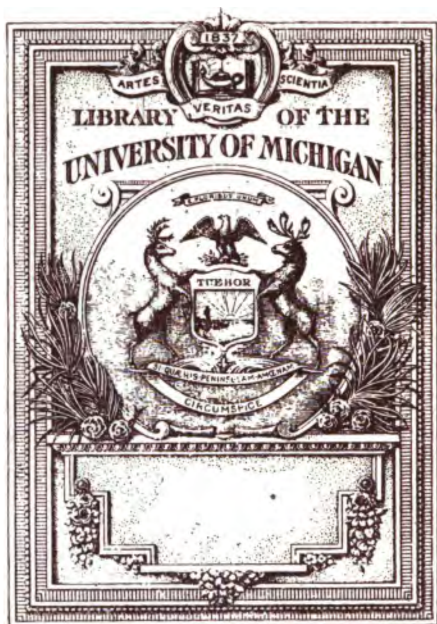

1837
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

TWEEDE DEEL.

VADERLANDSCHE
HISTORIE,
VERVATTENDE DE
GESCHIEDENISSEN
DER
VEREENIGDE NEDERLANDEN,
ZINTS DEN AANVANG DER NOORD AMERICAANSCHE ONLUSTEN, EN DEN DAAR UIT GEVOLGDEN OORLOG TUSSCHEN ENGELAND EN DEEZEN STAAT, TOT DEN TEGENWOORDIGEN TYD.

Uit de geloofwaardigste Schryvers en egte Gedenkstukken zamengesteld.

Met Plaaten.

TEN VERVOLGE VAN WAGENAARS VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEEDE DEEL.

Te AMSTERDAM, BY
JOHANNES ALLART.
MDCCLXXXVII.
1787

VADERLANDSCHE
HISTORIE.

DERDE BOEK.

INHOUD.

Het Twee-honderdjaarig Jubelfeest der Unie in Utrecht gevierd. Drukke Zeevaard. Dubbel Last en Veilgeld ingevoerd. Bezwaar des Konings van Pruissen daar op ingebragt, en beantwoord. Nader vertoog van Frankryk, vergezeld van het Nieuwe Reglement. Amsterdam bewerkt de uitstelling van het volvoeren. Het opschorten des Convoys buiten werking gesteld. Rondgaande Brief van zyne Hoogheid aan de Zes Gewesten. Een Antwoord aan Frankryk gegeeven, 't welk Haarlem, zo wel als Amsterdam, wraakt. Het Nieuwe Reglement in Frankryk afgekondigd. Haarlem en Amsterdam 'er van uitgezonderd. De Tweedragt neemt toe. Friesland beklaagt zich over dat Reglement. Dordrechts en Rotterdams klagten des wegen. De Rotterdamsche Kooplieden vervoegen zich daar over by zyne Hoogheid. Aanspraak en III. BOEK.

III. BOEK.

Voorſtel van den Stadhouder in de Vergadering van Holland. Plan door de Gelastigden ter Admiraliteit ingeleverd. Staaten van Holland keuren dit Plan goed, en dringen op een Onbepaald Convoy. De Ridderſchap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy. Amſterdam en eenige Steeden behouden aan zich eene Tegen-aantekening, terwyl andere Steden met de Ridderſchap ſtemmen. Gelderlands gevoelen over het Plan. Frieslands gevoelen. Zeelands Raadſlag. Raadſlag van Holland op den Voorſlag van zyne Hoogheid. Vertoog van den Ridder YORKE *op den negenden van Grasmaand. Beſluit tot eene aanmerkelyke Vermeerdering der Zeemagt. Sterke vaard op de West-Indien, en hoe men in Engeland van het verſterken onzer Vloot ſprak. Nieuw Fransch Tarif. Klagten der Friezen over de belemmerde Scheepvaard. De Kooplieden van Rotterdam klaagen by hunne Regenten, by Staaten van Holland en de Algemene Staaten. Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid. Amſterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan. Voorgeſlaagen middelweg der Admiraliteits Collegien. Aanmerking daar over. Staaten van Holland volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Beſluit deswegen met de meerderheid. Zy zoeken het tot een Algemeen Staatsbeſluit te maaken. Staaten van Holland vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten. Frankryk ontheft Holland van de drukkende Belastingen voor een tyd. Oordeelvelling der Engelschgezinden over dit gedrag van Frankryk.*

De

De Rotterdamsche en Dordrechtsche Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid. Gelderlands nader besluit, ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen. R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, *verklaart 'er zich, met anderen, tegen. Inhoud zyner Tegenverklaaringe. Utrechts Besluit, wegens de Onbepaalde Convoyen. Frieslands verdeelde gevoelens, Zevenwouden en Westergô, stemmen voor het Onbepaalde Convoy. De Steden willen het uitgesteld hebben. Elk tragt Oostergo op zyn zyde te trekken. De Steden zoeken de beslisfende Stem des Stadhouders in 't spel te brengen. Zevenwouden beweert, dat dezelve, in het tegenwoordige geval, niet te pasfe komt. Westergo wederlegt de bezwaaren der Steden. De Steden zoeken uitstel. De Friesche Kooplieden en Reeders dringen aan, op een Onbepaald Convoy. Eindelyk Besluit van Friesland, om het als nog niet te verleenen. Aantekeningen daar tegen. Zeelands weigerend Besluit. Eenige Koopsteden in Holland, willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaalde Convoy nader aangebonden hebben, en worden deswegen door Frankryk bevoorregt. Voorslag van Holland om in de vermeerdering der Landmagt te bewilligen, als men het Onbepaalde Convoy toestemde. Amsterdam verklaart zich tot den voorslag van de vermeerdering der Landmagt niet te hebben ingelaaten. Klagten van Dordrecht, Amsterdam en Rotterdam over het niet verleenen van Convoy. Verschillende gevoelens der onderscheidene Partyen in 't Vaderland. Beantwoording van de Verzoekschriften der*

III. BOEK.

Kooplieden. Beoordeeling en uitslag hier van by Holland. Frankryk en Spanje verklaaren den Oorlog aan Engeland. YORKE *verzoekt by den Staat om Hulpbenden. In Friesland verschillen de Kwartieren over dit verzoek des Ridders.* YORKE *herhaalt, naa vier maanden, zyn Aanzoek om Hulpbenden. Holland neemt een nader Besluit, om met de Zes Gewesten, 't Besluit op de klagten der Kooplieden en de daar by gemaakte schikkingen aan te zien. Zes Steden verklaaren 'er zich ten sterksten tegen, en inzonderheid Rotterdam. De Ridderschap met de overige Steden, dryven het door. Onlusten onder het Scheepsvolk in Texel. Muitery op het Fregat de Venus, met de gevolgen daar aan vast.* PAUL JONES *neemt twee Engelsche Fregatten, en valt 'er mede in Texel binnen. Of dit met toeleg geschied is,* YORKE *beklaagt zich hier over by de Algemeene Staaten en eischt de twee Engelsche Schepen te rug. Schikkingen omtrent deeze binnen gevallene Schepen gemaakt.* PAUL JONES *verwekt veel gerugts. Voorslag der Admiraliteiten omtrent deeze Schepen. Goedgekeurd door de Staaten.* YORKE, *daar mede niet te vrede, levert een nader Vertoog in. Nader Antwoord der Staaten van Holland, en Schikkingen om het uitloopen van* PAUL JONES *te verhaasten. Oneenigheid der Staatsleden over dit Besluit. Aanteekening van Amsterdam daar tegen, en eisch wegens de Besluiten met Meerderheid genomen. Dordrecht, Rotterdam en Schiedam leveren te gader eene Aantekening daar tegen in. 't*

Ge-

III. BOEK.

Gedrag van PAUL JONES *en de Fransche Capitein* DE COSGELIN, *op de Texelsche Reede. Voorzorgen van Zyne Hoogheid in dit geval.* PAUL JONES *zeilt uit Texel. Voorzorg gedraagen om geen Schepen met zwaar Hout gelaaden onder Convoy te neemen. Ontmoeting van* BYLANDT *en* FIELDING. *De Engelsche Vlootvoogd onderstaat het onderzoek der Koopvaarderen.* BYLANDT *strykt. Twee Oorlogschepen, met de Koopvaardyvloot in Engeland opgebragt. Gesteldheid deezer Gewesten ten opzigte van Spanje. Schikkingen daar op de Vaard, voor de onzen belemmerend; waar aan ze moesten toegeschreeven worden. Veel Koopvaardyschepen in Spanje opgebragt. Klagten en Vertoogen deswegen gedaan, door 't Spaansche Hof op een strengen toon beantwoord. Dit Hof doet klagten in den Haage. Verzoekschriften der Kooplieden, wegens dit opbrengen der Schepen in Spanje ingeleverd, byzonder dat der Rotterdamsche. Plakaat het vaaren op Gibraltar verbiedende, en verdere voorslagen aan het Spaansche Hof.* CAPELLEN TOT DE POL, *levert een Vertoog in by Zyne Hoogheid. Strydige gevoelens ter Staatsvergadering van Overysfel, wanneer Zyne Hoogheid dit Verzoekschrift met de Bylaagen daar mededeelde.* CAPELLEN *dringt zyne zaak met de dugtigste bewyzen aan. Verschillende raadslagen over 't geen in dit geval te doen stondt, en wat met Zyne Hoogheid zou antwoorden. Een Voorslag van een minnelyk verdrag, kan tot geen Besluit gebragt worden.* CAPELLEN *biedt aan*

III. BOEK.

aan alles tot een minzaam verdrag te willen aanwenden. Door de Meerderheid der Ridderschappe afgeslaagen. Alle Stukken aan zyne Hoogheid gezonden. CAPELLEN *zendt een Brief, met een vollediger Stuk aan den Stadhouder. Antwoord van Zyne Hoogheid op* CAPELLENS *voorgaand Verzoekschrift. Door* CAPELLEN *gewraakt. Zyn nader Verzoekschrift, wordt van de hand geweezen, en* CAPELLEN *tot de Staaten van Overyssel verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekschrift en om een minnelyk vergelyk aanging. Verschillen ter Staatsvergadering deswegen. Drie Steden betoonen zich gunstig voor* CAPELLEN. *Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen. De drie Steden beantwoordden de Meerderheid der Ridderschappe.* CAPELLEN *dringt het stuk der Drostendiensten nader aan; als mede het vervorderen zyner zaake. Hoe door de Ridderschap opgenomen.* CAPELLENS *verdere vergeefsche poogingen op dien Landdag. Het Oost-Indiesch Schip Woestduin verzeild. De Gebroeders Narrehout redden de Schipbreukelingen, en worden beloond. De Loots om pligts verzuim gestraft. Zonderlinge Eere 't Lyk van een Engelsch Heer, by die Schipbreuk omgekomen, aangedaan. De Opperheelmeester van het Schip vrygesprooken van de aangetygde berooving diens verongelukten. Waarneemingen van de zonderlinge Weersgesteldheid in den Jaare 1779. Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778. Uitgestrektheid daar van. Zagte Winter. Vroegtydig Voorjaar. Drooge*

Zo-

Zomer. Hette in den Naazomer en Stilte. Groeizaam- en Vrugtbaarheid van dit Jaar. Zwaare Ziektens en Sterfte in den Herfst. In Gelderland. In Holland. In Zeeland. In Utrecht. In Friesland. In Overysfel. In Groningen en Ommelanden. In Drente en elders. Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in 's Hage opgericht. De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet, en Eerpryzen uitgeloofd. Het Begraven in de Kerken elders wederfprooken en verboden. Men fchryft 'er hier tegen. Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik. A. PERRENOT, *legt eene Begraafplaats in de open lugt aan. Krygsbedryven deezes Jaars in America. Vergelyking van onze en der Americaanen worftelingen om de Vryheid.* III. BOEK.

Nimmer bleef de uit den aart Godsdienstige en Dankbaare *Nederlander* in gebreeke om groote Gebeurtenisfen, de Grondvestiging, den Opbouw en de Voltooying van den Vryen Staat betreffende, op plegtig daar toe ingeftelde Dagen, te gedenken; de Wysheid, Vryheidsmin, en onbezweeken Heldenmoed der Voorvaderen met fchuldpligtige erkentenisfe, te vereeren, hierdoor het hart der Naaneeven te prikkelen tot eenen edelen naayver, en het drukken dier waardige voetftappen. In dit alles bewaarden zy een van de uitmuntende Charaćtertrekken der oude *Batavieren*, by welke de Liederen en Heldenzangen

1779. Het Tweehonderd jaarig Jubelfeest der *Unie van Utrecht* gevierd.

III. BOEK. 1779. gen der *Barden* of Dichters, den roem der Voorouderen, in den Oorlog behaald, opheffende, het heldenvuur, in jeugdige gemoederen, ontſtaaken. (*)

Op den negen-en twintigſten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXIX, welks Tafereel wy nu gaan ſchetzen, was het twee Eeuwen geleden, dat, naa zo veel overlegs en beraads eener wikkende Staatkunde de *Unie* of de *Vereeniging tusſchen de Zeven Vrye Gewesten*, de grondſlag der Staatkundige, Burgerlyke, Godsdienstige Vryheid van dit Onafhangelyk Bondgenootſchappelyk Gemeenebest, te *Utrecht* plegtig werd afgekondigd. (†) Geen wonder dat men dien Dag, in de Hoofdſtad van het *Sticht*, ſtaatlyk gedagt, en de Twee-honderſte Verjaaring van dit heuchlyk Tydſtip der Geboorte van onzen Vryen Staat, volvrolyk vierde, hoe zeer anders 's Lands netelige omſtandigheden, de vreugde ſcheenen te verbannen; doch die omſtandigheden zelve gaven allen grond, om die Vereenigingsband, zo dikmaal, en ook nu, in gevaar om door de handen der ſcheurzieke Tweedragt

(*) *Charakterkunde der Vaderlandſche Geſchiedenis.* Iſte Deel bl. 65. ENGELBERTS *Aloude Staat en Geſchiedenis der Vereenigde Nederlanden*, II Deel, bl. 196.

(†) In het *Tafereel der Algemeene Geſchiedenisſe van de Vereenigde Nederlanden, gevolgd naa het Franſch van den Heere* M. A. CERISIER vindt men, alles wat daar toe behoort, keurlyk vermeld, en den Inhoud dier Verbintenisſe woord en letterlyk, naar 't oorſpronglyk ſtuk, opgegeeven. III Deel. bl. 454.

dragt van een gereten te worden, als hoogst dierbaar voor te ftellen, en den Landzaat te herinneren, het zeggen aan Vader WILLEM, die zo veel deels hadt in het beraamen en tot ftand brengen van dit Staatkundig Plan, toegefchreeven: *Onderhoudt uwe* Unie *wel; doch ziet naarstig toe, myne Heeren, dat gy niet alleen by woorden, of by gefchrift; maar ook met de daad ter uitvoer brengt, 't geene dat het Bundelken Pylen, met een Band zamengeknoopt en verbonden, welk gy in uw Zegel voert, medebrengt en beduidt.* (*)

De Hoogleeraar PIETER BONDAM, vierde deezen Gedenkdag met eene Latynfche Redevoering *over de Unie van Utrecht* (†) in de Gehoorzaal der Hooge Schoole, ten aanhooren van een luisterryke kring aanzienlyke Mannen, derwaards gevloeid om dit Vryheids Feest by te woonen. —— Den eigen avond van dien dag behandelde de Kerkleeraar J. HINLOPEN, dat zelfde onderwerp, by het verrigten van den

(*) *Leven van* WILLEM DEN I. bl. 264.

(†) Deeze *Redevoering* ziet, door Mr. RUTGER BONDAM in 't *Nederduitsch* vertaald, het licht, en behelst een fchat van byzonderheden tot dit voorval betrekkelyk, die men elders vergeefsch zoekt; onuitgegeevene ftukken, door den Hoogleeraar geraadpleegd, ftelden hem hier toe meer dan alle zyne voorgangers in ftaat. Ook heeft die Hoogleeraar, by het nafpooren van de tot nog onuitgegeeve ftukken, gelegenheid gekregen om onze Vaderlandfche Gefchiedenis te verryken met eene *Verzameling van Onuitgegeeve Stukken* van welke vyf Deelen zyn uitgekomen.

III. BOEK. 1779. den Godsdienst in de *Domkerk*; dermaate was deeze opgepropt met Toehoorders van allerleien rang, dat 'er naauwlyks iemand uit of in kon komen. —— De Studenten in de Regtsgeleerdheid gaven 's avonds een' kostbaaren Maaltyd in een Herberg, welker voorgevel fraay verlicht was, en de nieuwsgierigheid by hoopen uitlokte; het afschieten van Vuurpylen en andere Vuurwerken, diende tot vreugdetekenen over die den Lande zo gewigtige Gebeurtenis; zy hadden hunnen Hoogleeraar BONDAM op dien Maaltyd genoodigd en met voorafgaand Muzyk afgehaald. —— De in onze Vaderlandsche Geschiedenissen zo uitmuntend bedreevene *Middelburgsche* Leeraar A. V. GRAVEZANDE, die voorheen *de Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid* gevierd hadt, herdagt in eene Kerkreden de *Unie van Utrecht* (*). —— 's Lands Vaderen wekten de Ingezetenen op, om, by de onderhouding van den Algemeenen *Dank - en Bededag*, in Sprokkelmaand uitgeschreeven, die Gebeurtenis niet onbedagt te laaten. 't Vermelden daar van verschafte

dee-

(*) Wy zouden dit niet vermelden, verdiende deeze Leerreden, met eenige Geschiedkundige Byvoegzelen, ten grooten deele uit egte ongedrukte stukken zamengebragt, geene byzondere aandagt voor de Liefhebbers en Beoeffenaars der Vaderlandsche Geschiedenisse, ten wier dienste hy dezelve gemeen maakte, om gevoegd te worden by zyne *Tweede Eeuwgedagtenis der Middelburgsche Vryheid.*

deeze gepaste Inleiding. „ Twee Eeuwen
„ zyn thans verloopen, Zedert dat de Ze-
„ ven Provincien, waar uit deeze Repu-
„ bliek is zamengesteld, zich onder den
„ anderen hebben verbonden, en zich op
„ eene zekere wyze tot één Lichaam heb-
„ ben geformeerd, door de merkwaardige
„ *Unie van Utrecht*, die de grondslag is
„ geweest van haar Vryheid, en, onder
„ den Zegen van den Hemel, zedert al-
„ tyd geweest is een van de voornaamste
„ Oorzaaken van haar Welvaard. Ieder
„ van de Provincien in 't byzonder, tegen
„ den gemeenen Vyand te zwak zynde,
„ vonden dezelve in haare Vereeniging
„ en in haaren brandenden Yver voor 't
„ gemeene Welzyn kragten en middelen,
„ om zich te redden uit het Juk der Slaa-
„ vernye, waar onder zy waren zugtende.
„ Dit gelukkig Tydstip, waar van eigen-
„ lyk gezegd het bestaan van deeze Repu-
„ bliek zyn aanvang neemt, brengt ons te
„ binnen een van de uitmuntendste Wel-
„ daaden van de Voorzienigheid, en den
„ Oorsprong van alle Zegeningen, die
„ dezelve zedert met zo veel Overvloeds
„ op deeze Natie heeft uitgestort. En,
„ in de daad, het is alleen aan de Goe-
„ dertierenheden des ALLERHOOGSTEN,
„ dat dezelve eeniglyk alle de voordeelen,
„ welke zy by aanhoudenheid geniet,
„ verschuldigd is. Menigmaalen van bui-
„ ten door ontzaglyke Vyanden aangetast,
„ of van binnen door schadelyke verdeeld-
„ heden ontrust, is dezelve de gevaaren,

„ die

III. BOEK. 1779. Drukke Zeevaard.

„ die haar dreigden, niet ontweeken d:
„ door GODS zigtbaare bescherming. (*)

De voorheen, by herhaaling, uitgesto te klagten der Kooplieden, en Zeehand laaren en dringende verzoeken om be veiliging der Scheepvaard, hadden eenig zins een verwakkering, omtrent 's Land Zeeweezen, veroorzaakt, schoon d daadlyke bescherming van een alle bloeyendsten Handel-tak, besnoeid en geknot door nydige Nabuuren, nog agter wege bleef. De Zeevaard, ondanks deeze nadeelen, voor byzondere Persoonen, over 't algemeen, voor spoedig gaande, door de sterke vraag na *Nederlandsche* Schepen, tot Vragtvaard, voornaamlyk op de *West-Indien*; want deskundigen hebben berekend, dat ruim *Vierduizend* zo groote als kleindere Koopvaarders van dit Gemeenebest, dit Jaar de Zee bouwden (†) deedt dit den prys der Schepen hier te Lande verbaazend stygeren, en men kon, hoe druk dezelve te *Amsterdam*, *Rotterdam*, *Dordrecht* en *Zaandam*, als mede in *Friesland*, aanbouwende de behoefte naauwlyks vervullen. Op de woelige Scheepstimmerwerven ontbrak het veel al aan Werkvolk, met hooge loonen moest het gehouden, en door verdubbeld geld en goede woorden tot het werken op Zon- en Feestdagen aangezet worden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 24.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 219.

De Algemeene Staaten het nodig keurende een buitengewoon middel van Belasting in te voeren, tot goedmaaking der kosten van de meer dan gewoone Toerustingen ter Zee, die, tot kragtdaadiger beveiliging en bescherming van de Koopvaardy Schepen deezer Landen, zouden moeten gedaan worden, stelden vast dat alle Schepen, welken het enkel *Lastgeld* verschuldigd waren, van den eersten deezes Jaars af, *Dubbel - Lastgeld* zouden betaalen. Ook zou het *Veilgeld*, geduurende dit Jaar, met één ten Honderd op de inkomende en met een half ten Honderd op de uitgaande Goederen bezwaard worden. (*) Den Zeehandel beveiligd en beschermd te zien was de hartgrondige wensch aller rechtschaape Landzaaten, en boven al der geenen wier zelfbelang met het algemeene onmiddelyk gepaard of 't zelve voorging. Bereidwillig onderwierpen zich de Zeehandelaaren aan een verzwaaring van Belastingen, van welker wel aanleggen zy eenen duurzaamen voorspoed mogten verhoopen.

III. BOEK.

1779.

Dubbel Last- en Veil-geld ingevoerd.

Maar dewyl het Dubbel-lastgeld zo wel van de Schepen der Buitenlanderen als der Ingezetenen geheven werd, leverde, wanneer dit in trein gebragt was, de Baron van THULEMEYER, Afgezant des Konings van *Pruissen* by den Staat, een Vertoog in, van wegen dien Vorst, te ken-

Bezwaar door den Koning van *Pruissen* daar op ingebragt.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 80.

III. BOEK. 1779.

kennen geevende, dat Hoogstdezelve f wel zou kunnen lyden, dat dit *Lastge* door zyne Onderdaanen betaald wierd, dat anders zyn Majesteit, by wyze v schaavergoeding, dezelve Lasten ook v de Schepen des Gemeenebests zou vord ren.

Hunne Hoog Mogenden, antwoordder eerlang, onder veele betuigingen van vrien schap, dat deeze Last geheeven wierd om dat de tyden zulks eischten, en zy hie in geene verandering konden maaken dat, egter, de Turf, die uit *Oost-Fries land* kwam, daar van zou bevryd blyven mits de Schepen, dezelve aanbrengende ongelaaden te rug keerden, of dat zy anders van de medegenomene goederen uit de Havens van den Staat, mede het verhoogde Last- en Veilgeld moesten betaalen. (*)

Nader Vertoog van *Frankryk*, vergezeld, van het Nieuwe Reglement.

In welk een belemmerden toestand zich deeze Staat bevondt, met den afloop des voorleden Jaars, door het dringen van twee magtige Oorlogende Mogendheden, die ieder, op haare wyze, wilden, dat dezelve de *Onzydigheid* en *Onafhanglykheid* zou bewaaren; hebben wy hier boven geschetst. (†) 't Was 'er wel verre af, dat, in die Staatkundige duisternis, met den aanvang deezes Jaars, eenig licht opdaag-de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. en 1780. bl. 282.

(†) Zie *Onze Vaderl. Hist.* I Deel. bl. 265.

de; veel eer scheen dezelve te verdikken. Op de weigering van het aanneemen des Antwoords van 't Gemeenebest op het Vertoog des Hofs van *Versailles* volgde het weder inleveren eens Vertoogs, van dat Hof by den Staat, door den Hertog DE LA VAUGUYON, waar in hy klaagde, „ dat het Antwoord, geschikt om over- „ geleverd te worden, in stede van de „ klaarste kenmerken eener volslaage On- „ zydigheid te draagen, niet anders opgaf „ dan algemeene Toezeggingen, en zelfs „ de geneigdheid liet doorstraalen om te „ volharden in de maatregelen, welke, ten „ voordeele van de Vyanden van *Frank-* „ *ryk*, de Regten bepaalden, die den On- „ derdaanen van hunne Hoog Mogenden „ zo regtvaardig toekwamen." —— Voorts gaf hy te kennen, „ dat, indien Hunne „ Hoog Mogenden volhardeden in den „ Kooplieden niet alle bescherming te ver- „ gunnen, dewelke zy verzogten, en voort- „ voeren met, ten voordeele van de Vyan- „ den zyner Majesteit, de uitoefening van „ hunne Regten te bepaalen, de Koning „ bereid was, om, zonder uitstel, een „ Nieuw Reglement te doen afkondigen, „ betrekkelyk tot den Koophandel en „ Scheepvaard der Onderdaanen van het „ Gemeenebest." —— Hy verzekerde hun, „ dat zyne Majesteit, niet dan met „ een hartelyk leedweezen, tot het nee- „ men van zulk een Besluit gekomen was. „ De onderscheidingen, ten behoeve der „ Inwoonderen van *Amsterdam*, zouden

„ een

III. BOEK. 1779.

„ een blyk opleveren van de genegenh „ en goedwilligheid, in welke hy gaa „ gewild hadt alle de Leden van het („ meenebest te hebben kunnen doen d „ len." (*). Niet onduidelyk, was uit Vertoog, af te neemen, dat zyne All christelykste Majesteit onzen Voortgan in het neemen van gepaste en rusti maatregelen, tot voorstand onzer wet ge Handel-vryheid, zich niet min aantr dan de Opschorting der Onbepaalde Co voyen.

Nevens dit Vertoog overhandigde d Afgezant een Afschrift van het Nieuw Reglement aangaande den Koophandel e Zeevaard der *Hollandsche* Scheepen. 't Zel ve verdient, van zo veel gevolgs ge weest zynde, hier grootendeels geplaats te worden. „ De Koning, in zyn Regle „ ment van den zes- en- twintigsten Jul „ laastleden, betreffende de Vaard de „ Scheepen van Onzydige Mogenheden, „ aangekondigd hebbende, *dat hy voor* „ *zich behieldt, de Vryheid in het eerste* „ *Artykel beloofd, te herroepen, in gevalle* „ *de Vyandelyke Mogenheden niet wederzyds* „ *dezelfde Vryheid gaven, geduurende zes* „ *maanden uitstels*, oordeelde het voeg- „ zaam zyn oogmerk te openbaaren, ten „ aanziene der Schepen toebehoorende „ aan de Inwoonderen der *Vereenigde Ne-* „ *derlanden.* —— Het Gemeenebest der

„ *Ver-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 164.

„ *Vereenigde Nederlanden* van het Hof van „ *London* niet verkreegen hebbende eene „ Vryheid van Vaard, die gelyk ſtaat met „ de geene, welke de Koning aan des- „ zelfs Vlag *voorwaardelyk* beloofd hadt; „ en welke dezelve uit hoofde zyner *Ver-* „ *dragen* met *Engeland* toekomt; zo her- „ roept zyne Majeſteit, ten aanzien der „ Onderdaanen van 't gemelde Gemeene- „ best, de voorregten toegeſtaan by het „ eerſte Artikel van het Reglement, „ aangaande de Koophandel en Vaard „ der Schepen van Onzydige Mogenheden; „ willende diensvolgens zyne Majeſteit, „ dat de vyf eerſte Artykelen van het „ Reglement van één- en- twintig Octo- „ ber MDCCXLIV, by voorraad, zullen „ worden uitgevoerd ten aanzien van de „ Schepen diens Gemeenebests." — Zyne Majeſteit begreep, daarenboven, dat, te rekenen van den zes- en twintigsten January MDCCLXXIX, de Schepen, „ aan de „ Onderdaanen des gemelden Gemene- „ bests toebehoorende zullen betaalen het „ regt van Vragtloon, bepaald den vier- „ en- twintigſten November MDCCL. en „ zestien July MDCCLVII, het aan „ zich voorbehoudende, een nieuwe „ Tollyst te doen uitgeeven, betrekkelyk „ tot de eigen Koopmanſchappen der *Ver-* „ *eenigde Gewesten* en tot de Voorbreng- „ zelen van derzelver Fabrieken. —— „ Zyne Majeſteit, nogthans, in aanmer- „ king neemende dat de Stad *Amſterdam* „ heeft uitgemunt in *Patriottiſche poogingen* „ om by het Gemeenebest te wege te bren-

III. BOEK. 1779.

„ gen, dat hetzelve zich door het
„ van *London*, het verzekeren van
„ onbepaalde Vryheid, welke zyne V
„ toekomt, als voortvloeyende uit
„ zelfs Onafhanglykheid, van de
„ schendbaarheid van deszelfs Koopl
„ del, welke het Regt der Volken me
„ brengt en de Verdraagen bevestigen,
„ deeze Stad eêne uitsteekende blyk
„ ner goedgunstigheid willende geeve
„ laat aan de Schepen, die door haare
„ woonders bevragt zyn, en uit ha
„ haven vertrekken, de Vryheid behc
„ den, in het eerste Artykel van het R
„ glement van zes- en- twintig July laat
„ leden beloofd, als mede de ontheffi
„ van het Regt op het Vragtloon; uitg
„ zonderd de Schepen ter Kustvaa
„ in de *Fransche* Havens gebruikt te
„ aanzien van welken het Arrest d
„ Raads van zestien July MDCCLVII:
„ bewerking zal blyven. Zyne Majeste
„ laat daarenboven, de Inwoonders va
„ gemelde Stad in het bezit van de voo
„ regten, welken de goederen van hun e
„ gendom en de voortbrengzels hunne
„ Fabrieken genieten, gelykerwys zulk
„ thans in gebruik is." —— Voorts behels
de dit Reglement de noodige schikkinge
op den uitvoer van 't zelve, en het voor
komen van allen bedrog-genot der voor
regten aan de Inwoonderen van *Amsterdam*
verleend (*) —— Met hoe haatlyke kleu

ren

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 169.

ren meh dit Arrest ook afſchilderde, en LODEWYK DEN XVI. zogt te doen voorkomen als vorderende de alleronregtvaardigſte en ſchreeuwendſte zaak; hielden veelen het daar voor, dat 'er geen geweld, geen berooving, geen mishandeling, geen verkragting van Verbintenisſen, mede gepaard ging; ja dat zyne Majeſteit alleen gebruik maakte van het onbetwistbaar Regt, 't welk ieder Mogenheid bezit, om in haare Staaten, ten aanziene der Inkomsten, en den Handel op de Havenen des Ryks, zodanige ſchikkingen te maaken, als haar goed dunkt, en met geene uitſtaande Verbintenisſen ſtryden, en waarvan zy aan niemand anders Rekenſchap verſchuldigd is.

Amſterdam bewerkt de uitſtelling van het volvoeren.

Hadt de Hertog DE LA VAUGUYON, op den zestienden van Louwmaand, dit Vertoog en Reglement, beide overgeleverd, 'er volgde geene verandering altoos op: waarom hy, de dagtekening wanneer het laatſte eenen aanvang zou neemen, vast naderende, zich by de Staatsdienaaren vervoegde, en mondeling hun deeze nadering herinnerde. —— *Amſterdam*, zo zeer bevoorregt, gaf blyk niet geſteld te weezen op deeze uitzondering ten haaren voordeele, die niet dan haatlyk kon weezen by de andere Leden. De Afgevaardigden deezer Stad begaven zich, den twintigſten dier maand, by den *Franſchen* Afgezant, hem verzoekende, dat hy zyn voorſpraak by den Koning wilde aanwenden, ten beste der andere Steden en Landſchappen; hun verzoek

III. BOEK. 1779. grondende op de hoop, dat de bego raadpleegingen, tot genoegen van zyne M jesteit, zouden afloopen. De Hertog to de zich gereed en genegen om hier zy bemiddeling aan te wenden, en hadt dee ten gevolge, dat de uitvoering van het Reg ment opgeschortzou blyven tot den achtst van Sprokkelmaand. Hier van gaf hy hun Hoog Mogenden kennis; doch ging d kennisgeeving vergezeld van deeze dringe de verklaaring, „ dat hoe langzaamer z „ ne Majesteit te werk ging in de uitvo „ ring te bepaalen van een Plan, niet da „ met het grootste leedweezen beraamd „ hy des te vaster en onwankelbaarder b „ zyn besluit zou blyven. Wanneer d „ bestemde dag des laatsten uitstels, ach „ February, voorby was, zouden geen „ Vertoogen hem kunnen beweegen to „ het herroepen van dat Reglement; maar „ 't zelve terstond afgekondigd en uitge„ voerd worden, by aldien hy tusschen „ nu en dan, geen egt en duidelyk be„ rigt ontfing, dat alle Schepen, met eeni„ gerhande soort van Zeebehoeften, en „ by naame met Timmerhout gelaaden, „ toegelaaten zouden worden, voortaan „ de bescherming te genieten van de Con„ voyen, den Koopvaardy Schepen ver„ leend; en dat het Besluit, strekkende „ om de ten behoeve van dezelve verzog„ te bescherming, by voorraad, op te „ schorten niet meer van kragt zou „ zyn, en dat hunne Hoog Mogenden „ besloten geene de minste bepaaling te

„ stel-

III. BOEK.

1779.

„ ftellen aan de volmaaktfte Onzydig-
„ heid, welke zy voorneemens waren te
„ houden, ftaande de Oneenigheden tus-
„ fchen *Frankryk* en *Engeland*" (*).

Het opfchorten des Convoys buiten werking gefteld.

Lang marren duldde het nauwgezette tydperk niet. 't Was, daarom, dat Staaten van *Holland*, op den zes- en twintigften van Louwmaand, en de Algemeene Staaten twee dagen laater, befllooten, de Opfchorting van Convoy, aan Schepen met Scheepstimmerhout na *Franfche* Havens beftemd, den negentienden van Slachtmaand des verloopen Jaars bepaald, *buiten werking te ftellen.* Dit was wel iets gevorderd, om *Frankryks* misnoegen te ontgaan; doch 'er werd verder niets daadlyk bepaald, omtrent het verleenen van Convoyen: en de groote zwaarigheid, om een voldoend en uitmaakend antwoord aan den *Franfchen* Gezant te geeven, bleef over.

Rondgaande Brief van zyn Hoogheid aan Zes Gewesten.

Eer *Holland* bepaald hadt het bovengemelde Befluit buiten werking te ftellen, vaardigde Zyne Hoogheid eenen rondgaanden Brief af aan de Zes overige Gewesten, betreffende de Handelingen met den *Franfchen Gezant*, en den tegenwoordigen toedragt der zaaken: dezelve was den vier- en twintigften van Louwmaand gedagtekend. In deezen vinden wy de gevoelens van Zyne Hoogheid, op dit onderwerp nadruklyk voorgedraagen; daar hy het van zy-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 172.

III. BOEK. 1779.

zynen Pligt agtte hun Edel Mogend
„ den toeftand der zaake onder 't oog
„ brengen, als mede de gevolgen, wel
„ uit een verhaast Befluit zouden kunn
„ ontftaan." Hy erkent de bevoegdhe
van de Ingezetenen deezer Landen, o
vrylyk met hunne Schepen alle Goederer
de *Contrabande* Waaren uitgezonderd, r
en van de *Fransche* Havenen, en van c
eene Haven naar de andere, over te brer
gen, volgens het Tractaat van MDCLXXIV
„ Men kon, verklaarde hy" niet ontveir
zen, dat de Kroon van *Groot-Brittanj*
„ geenzins aan dit Gemeenebest, zo ii
„ deeze, als in voorige oorlogen, geftan
„ gedaan hadt, 't geen zy, volgens he
„ voorschreeve Tractaat verpligt was."
Met deeze bewoordingen het gehouder
gedrag der *Engelschen* aangeftipt hebbende, gewaagt zyne Hoogheid van het Befluit op den negentienden van Slachtmaand jongstleden genomen, om, by voorraad, en tot nader order, geen Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden, onder Convoy te neemen, en erkent tevens, „ dat men niet kon ontveinzen,
„ dat de Vertoogen, voorts by 't Hof
„ van *Londen* gedaan, die uitwerking niet
„ gehad hadden, welke zy met grond
„ hadden mogen verwagten, en dat men
„ dus bevoegd was, om het Befluit van
„ den negentienden van Slachtmaand, indien zulks raadzaam werdt geoordeeld,
„ buiten werking te ftellen, en zich te
„ houden aan de Letter van het Trac-

„ taat, wanneer men zich geliefde te ge- III. BOEK.
„ troosten de gevolgen, die daar uit zou-
„ den kunnen en moeten ontstaan."

Dus, aan den eenen kant, genoegzaam 1779.
aangeduid hebbende hoe zeer hy voor eene Vredebreuk met *Engeland* vreesde, stelt hy, aan den anderen kant, zeer breedvoerig, voor het gehouden gedrag van 't *Fransche* Hof, wel bepaaldlyk spreekende van het laatste Vertoog, en het daar nevens gaande Reglement, beraamd op den Koophandel en Scheepvaard der *Nederlanderen*. Des Stadhouders eigene woorden, welke wy hier moeten afschryven, ten opzigte van het Bevelschrift luiden; „ Wy denken, dat geen exempel
„ in de Historien te vinden is, waarby
„ aan de Ingezetenen der Stad *Amsterdam*
„ alleen, als een Recompens van derzelver
„ *Patriotique Sentimenten*, word geconser-
„ veert, voor dezelver Schepen de Privile-
„ gien by het Kaap-Reglement van den
„ zes-en-twintigsten July jongstleden aan al-
„ le Neuteraale Vlaggen gegeeven, als
„ mede de exemptie van vyftig sols per
„ Vat, zo op de Vaard, als op de Cabo-
„ tage, welke aan alle de Schepen der
„ overige Ingezetenen deezer Landen wor-
„ den afgenomen; als of de Souverainen van
„ alle de Zeven Provincien getoond had-
„ den, geene *Patriotique Sentimenten* te
„ hebben, en dat dezelve nergens te vin-
„ den waren dan by de *Regeering der Stad*
„ *Amsterdam*. —— Wy houden ons ver-
„ zekerd, dat Uwe Edele Mogenden

 „ dee-

III. BOEK. 1779.

„ deeze *odieuse distinctie* niet zonder be„ vreemding hebben vernomen, en da„ dezelve zullen begrypen, dat het aa„ geene vreemde Mogenheid, hoe groot „ hoe aanzienelyk, en hoe formidabel, zy „ ook moge zyn, vryſtaat, om die te ma„ ken ten aanziene van eenen Indepen„ denten en Vryen Staat, die niet anders „ gedaan heeft, dan 't geen aan haar vol„ komen vryſtaat, naamlyk, om voor „ een tyd, en maar by provisie, te ſuspen„ deeren, de Protectie van een Tak van „ haar Negotie, die zy door geen Trac„ taat of Verbintenisſe met die Mogenheid „ verpligt is te protegeeren. En dit is „ de waaragtige ſtaat der Questie. De „ Republiek is door geen Tractaat, „ hoe genaamd, verpligt, om goederen, „ aan *Fransche* Ingezetenen toebehooren„ de onder haare Protectie te neemen; „ maar zy heeft een Tractaat met *Enge„ land*, waarby geſtipuleerd is, over en „ weder, dat, in cas van Oorlog van eene „ der Contracteerende Mogenheden met „ een derde, de andere Contracteerende „ Mogenheid met haare Schepen zal mogen „ transporteeren Vyandlyke Goederen, „ en dat de Regel *Vry Schip Vry Goed* „ plaatze zal hebben, except omtrent de „ by het Tractaat geſpecifiſeerde Contra„ bande Goederen. — Welk Regt geeft „ dit Tractaat aan *Frankryk* om de Repu„ bliek te dwingen, om al het Regt, het „ welk zy, door dat Tractaat, verkregen „ heeft in den volſten en uitgeſtrekſten zin

„ te

„ te maintineeren, en om niet het minste
„ daar van voor een tyd, vrywillig niet te
„ gebruiken, en het overige rustig en vree-
„ dig te bezitten? Zulks kan *Frankryk* nim-
„ mer met regt pretendeeren, en Wy laa-
„ ten het aan uwe Eedele Mog. oor-
„ deel over, of het is de Independentie
„ van de Republiek maintineeren, als op
„ de met een dreigement voorziene Instan-
„ tien van *Frankryk* goedgevonden wordt
„ daar aan te defereeren, en nu voor als
„ dan te resolveeren, om de Resolutie
„ van den negentienden November buiten
„ effect te stellen, en, zo ras als de daar-
„ toe noodige Schepen in gereedheid zul-
„ len zyn, de Schepen met Masten, Bal-
„ ken, Krommers, Knien, en dergelyk
„ zwaar Hout, onder Convoy te nee-
„ men.

„ De gevolgen uit eene dergelyke Reso-
„ lutie te verwagten zyn, dat *Frankryk*,
„ ziende dat zy op die wyze deeze Repu-
„ bliek kan dwingen, om haaren wil en
„ intentien te volgen, daar van, in
„ meer gevallen gebruik zal maaken, als
„ zy het raadzaam oordeelt, en dat de Re-
„ publiek daar door zal gebragt worden,
„ om van pas tot pas, verder te gaan,
„ en als een van die Kroon dependeerend
„ Gewest te handelen, niet volgens des-
„ zelfs belangen; maar volgens die van
„ gemelde Kroon, en waardoor de Re-
„ publiek haars ondanks, misschien
„ vroeg of laat, genootzaakt zal worden
„ aan deezen Oorlog deel te neemen, en

III. BOEK. 1779.

„ van deszelfs wyze en welberaade Plan „ van Neuteraliteit aftegaan. —— Aan „ den anderen kant is het te vreezen, dat „ *Engeland*, verneemende, dat de Repu„ bliek gezind is om deHoutſchepen teCon„ voyeeren, wanneer zy daartoe in ſtaat „ zal zyn, en zulks nu voor als dan heeft „ gereſolveerd, dien tyd niet zal afwagten „ en een Esquader op de kusten deezer „ Landen zal zenden om te obſerveeren, „ al het geen dat in en uit gaat, en zich, „ by tyds, in gereedheid zal houden om „ het Convoy met de Houtſchepen te in„ tercepteeren en te attaqueeren, en dat „ daar uit eene onvermydelyke rupture „ te wagten is, waar door de belangen „ van de Staat, en byzonder de Colonien, „ zo in de *Oost* als in de *West-Indien*, in „ de waagſchaal worden geſteld, en aan „ het uiterſte gevaar geëxponneerd.

„ De ongewapende ſituatie van de Re„ publiek, zo te Lande als ter Zee, dis„ ſuadeert om in deezen ietwes te pre„ cipiteeren, en om niet, dan naa dat „ men dezelve in een ſtaat van defenſie, „ zo te Lande als ter Zee, zal gebragt „ hebben, te reſolveeren omtrent het „ verleenen der voorſchreeve Convoyen, „ zo als uwe Edele Mog. als dan zullen „ oordeelen dat met de waare belangen „ dit Gemeenebest in 't generaal en van de „ Provincie van *Friesland* en van derzel„ ver goede Ingezetenen in 't byzonder, „ overeenkomstig is, en ten meesten diens-

„ te

„ te van den Lande zal bevonden worden
„ te behooren." (*).

Ondanks deezen Brief van zyne Doorluchtige Hoogheid, door veelen als een meesterstuk van Staatsbeleid beschouwd; ondanks de menigvuldige handelingen strekkende om overeenkomstig met den inhoud daar van te werk te gaan, kreeg het buiten werking stellen van het besluit om de gedagte Convoyen op te schorten zyn beslag. Doch de sterke invloed der denkbeelden in opgemelden Brieve voorgesteld, bragt te wege, dat men by *Holland*, met meerderheid, een Antwoord op de Vertoogen des *Franschen* Afgezants ontwierp en beraamde, waarin men genoegen wilde geeven aan het *Fransche* Hof, zonder zich in moeilykheden met het *Engelsche* in te wikkelen. *Amsterdam* agtte het dubbelzinnig, en geschikt om de opschorting der Convoyen sleepende te houden: en verklaarde zich nadruklyk daar tegen. Zo lang alleen gestaan hebbende viel *Haarlem*, haar toe, en weigerde te stemmen in dit Antwoord. De Algemeene Staaten beslooten 't zelve den Hertog DE LA VAUGUYON ter hand te stellen; maar het ontmoette, om dezelfde reden, dezelfde weigering, als het voorgaande.

III. BOEK.

1779. Een antwoord aan *Frankryk* gegeeven, 't welk *Haarlem* zo wel als *Amsterdam* wraakt.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 175.

III. BOEK. 1779.

Het Nieuw Reglement afgekondigt. Haarlem en Amsterdam daar van uitgezonderd.

De Koning van *Frankryk*, oordeelende dat de Meerderheid het Handelbelang des Gemeenebests liever aan *Engeland* wilde opofferen, dan aan zyne eischen een voldoenend gehoor geeven, deedt kort daar op het Nieuwe Reglement afkondigen. En bevreemde het veelen niet dat hy de Steden, die zich tegen de Meerderheid verzet hadden, om, volgens haar inzien, den Handel voor te staan, met uitzondering behandelde, en *Haarlem* met *Amsterdam* gelyk stelde, in de ontheffing der bezwaaren van het Nieuwe Reglement.

De Tweedragt neemt toe.

De tyding van het afkondigen deezes Reglements in de *Fransche* Havens, en de uitzondering dier twee Steden, werd hier niet verspreid of de heillooze gevolgen, daar uit te dugten zag men ten breedste uitmeeten. (*) De Heer LINGUET, drukt zich, over de toen heerschenden Tweedragt, in deeze partydige taal uit, „ dat de *Vereenigde Gewesten* verdeeld „ waren in twee Partyen; de een de „ *Hof-Party*, welker verbintenissen, „ neigingen, tegenwoordige en misschien „ toekomende belangen, dezelve tot de „ zyde van *Engeland* deeden overhellen; „ de andere van *waare Patriotten*, ver„ lichte Kooplieden, die aan de Vriend„ schap met *Frankryk* de voorkeuze ga„ ven, of ten minsten aan eene Onparty„ dig-

(*) *Onpartydige Raadgeeving van Batavus* bl. 27.

III. BOEK.

1779.

Friesland beklaagt zich over dat Reglement.

„ digheid, welke voegt aan een Handel-
„ dryvend Volk, 't welk geen ander oog-
„ merk moet hebben, dan om den Han-
„ del voor te ſtaan (*)".

De Kooplieden en by de Zeevaard belang hebbende Perſoonen in *Friesland*, hadden, op den Gewoonen Landsdag, in Sprokkelmaand gehouden, hunne klagten ingeleverd, over het Reglement door den Koning van *Frankryk* beraamd, 't geen de Schepen onder *Nederlandſche* Vlag vaarende, die van *Amſterdam* uitgezonderd, bloot ſtelde aan het aanhouden, opzenden, en wegneemen door de Oorlogſchepen en Kaapers van *Frankryk*; zo dat geene Kooplieden ergens hunne Waaren aan Scheepen onder dezelve vaarende zouden vertrouwen, als gevaar loopende, om door een en ander der Oorlogende Mogenheden genomen te worden: weshalven men zich, onder het ſchynſchoon genot van Vrede, in erger ſtaat bevondt, dan of het Gemeenebest het ongeluk hadt om zelve in deezen Oorlog te deelen. Greep dit Reglement ſtand, dan was het gedaan met de Zeevaard: dewyl de belastingen van alle kanten, zo van dubbele Last- en Veilgelden als van bezwaarenisſen op de *Franſche* Havens, te groot waren, om, by mogelykheid, hoe zeer ook de Vragten ſteigerden, gedraagen en goed gemaakt te kunnen worden. —— Naa een tafereel geſchetst te

(*) LINGUET *Annales Politiques* vol. VI. p. 55.

III. BOEK. 1779.

te hebben, van alle de deerlyke gevolgen voor *Friesland* in 't byzonder, en voor de geheele Unie, ontstaande, uit de vermindering van het Regt aan de Ingezetenen deezer Landen toekomende, van wegen de klaare en duidelyke Letter des Verdrags tusschen *Groot-Brittanje* en dit Gemeenebest, verzogten zy om bescherming van de vrye Zeevaard en Handel; vooral om het beraamen der kragtdaadigste maatregelen, door de gezaamenlyke Bondgenooten, om de uitvoering van het nieuwe Reglement van zyne Majesteit den Koning van *Frankryk* voor te komen, en zo mogelyk, het afkondigen van 't zelve af te wenden (*).

Dordrecht en Rotterdam klaagen over dit Reglement.

Het Nieuwe Reglement was in *Frankryk* niet afgekondigd, of twee naast *Amsterdam* aanzienlykste Koopsteden *Rotterdam* en *Dordrecht*, leverden hunne bezwaaren deswegen in, zo ter Staatsvergaderinge van *Holland*, als van de Algemeene Staaten. Die van *Rotterdam* gaven te kennen, met de uiterste aandoening, zulks vernomen, en hunne vrees voor deeze gebeurtenis, in voorgaande Verzoekschriften geuit (†), bewaarheid gevonden te hebben, en nog verzwaard, door eene omstandigheid, die dezelve te treffender maakte, de uitzondering naamlyk, ten voordeele der Steden *Haarlem* en *Amsterdam*. De standgryping van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 182. enz.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

van 't gemelde Bevelschrift, kon geene andere uitwerking hebben, dan den geheelen ondergang van hun Handel en Zeevaard, op *Engeland*, *Ierland* en *Frankryk*: die in ons Land alleen, in de bevoorregte Steden *Haarlem* en *Amsterdam*, met voordeel, zouden kunnen gedreeven worden. Zy wilden zich niet in laaten, tot het onderzoek, om welke redenen zyne Majesteit van *Frankryk* hadt goedgevonden, die Steden deeze voordeelen te laaten genieten; noch ook wat dien Vorst bewoogen hadt tot zodanig een Besluit, en het invoeren eener onderscheidinge, zo gunstig voor het eene en zo verderflyk voor het andere gedeelte der Ingezeetenen van één en denzelfden Staat. 't Waren de beweegredenen niet, maar het Edict zelve, en de gevolgen van dien, welke hun drukten (*). —— De bezwaaren der Kooplieden van *Dordrecht* waren bykans eensluidend, en zy beriepen zich op het voor weinig dagen breeder ingeleverd Klaagschrift der *Rotterdammeren* (†).

De *Rotterdamsche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid, deswegen.

Beide deeze Klaagvertoogen geen gevolg hebbende, vervoegden zich de *Rotterdamsche* Kooplieden nader by zyne Hoogheid den Prins Erfstadhouder, met eene Schets van de daadlyke gesteldheid des Handels en Zeevaards in hunne eertyds bloeiende Stad, op *Frankryk*, *Engeland* en

Ier-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 425.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 420.

III. BOEK. 1779

Ierland, reeds in een deerlyk verloop, dewyl hun geheele Handel, voor meer dan drie vierde gedeeltens, daar van afhing; en nu naar *Amsterdam* of elders werd verplaatst. — Boven dit reeds zo veel nadeel aanbrengend Edict, verklaarden zy, in 't zekere, onderrigt te zyn van een in *Frankryk*, ontworpen nog drukkender Tarif; 't geen den Handel en Scheepvaard dier Stad welhaast geheel zou doen verloopen, en door 't vertrek en onherstelbaar bederf of de verarming der Kooplieden, volstrekt in den grond helpen. Zy waren gereed alles te waagen en op te zetten, wat tot afwending van de onmisbaare uitwerkzelen des Edicts en van het gedreigde Tarif, noodig of dienstig zou worden geoordeeld. — Zy meenden, met alle regt, te mogen verwagten, dat dan voor hun, die gelykerhand met 's Lands Ingezetenen, ten allen tyde, 's Lands Lasten gedraagen en zich, huns weetens, nooit tegen hunnen Souverain of zyne Doorlugtige Hoogheid, misgreepen hadden, zouden worden bezorgd even die zelfde voorregten, welke andere Steden van dit Gewest genooten, en dat dus ook de ongehoorde Ongelykheid, die daar omtrent, thans plaats hadt, zou weggenomen, en niet geduld worden, dat andere Steden, in dezelfde Souverainiteit gelegen, hunne welvaard vergrooten ten koste en ruïne van derzelver Mede-Ingezetenen. — „ De bekende „ edelmoedige denkwyze, zyner Doorlug„ tige Hoogheid, zeggen zy onder ande„ re,"

„ re," „ zou nimmer toelaaten, dat „ zulk een aanzienlyk gedeelte van 's Lands „ Ingezetenen, zodanige harde gevolgen „ zou moeten ondervinden van het ver- „ trouwen, 't welke zy, ten allen tyden „ hadden gesteld op de Vaderlyke zorgen „ van hunne Wettige Overheden, en „ Zyne Doorlugtige Hoogheid, en uit „ welke Principes alleen, zy dan ook had- „ den gedificulteerd zich eenigzins te men- „ gen in de Deliberatien van den Staat, „ even als zommige anderen, dewelke „ thans, uit dien hoofde, boven hun zo „ bevoorregt scheenen te worden (*)." — In deezer voege waren de heillooze zaaden van Afgunst en Tweedragt gezaaijd onder de Leden van den Staat, en zy stonden tot de verderflykste hoogte op te groeijen. *Haarlem*, doch inzonderheid *Amsterdam*, werd van flinksche oogmerken en heulen met *Frankryk* verdagt gehouden.

Aanspraak en Voorstel van den Stadhouder in de Vergadering van *Holland*.

De zelfde begrippen, wegens 's Lands toestand, en de middelen tot handhaaving van deszelfs belangen, welke de Erfstadhouder hadt voorgedraagen in zynen Brief aan de Zes Gewesten, hieldt hy de Vergadering van *Holland* voor, op den tienden van Lentemaand, in eene Aanspraak, gepaard met een Voorstel. „ Verre was hy „ van te oordeelen, dat dit Gemeenebest, „ om geen Oorlog te waagen, behoorde „ afstand te doen van de wettige Regten

aan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 502.

III. BOEK. 1779.

„ aan derzelver Ingezetenen, volgens de „ plegtigste Tractaaten, toekomende: in„ tegendeel begreep hy, dat dezelve moes„ ten gehandhaafd worden, door alle „ middelen, die de Voorzienigheid in han„ den van dit Gemeenebest hadt gesteld; „ doch het kwam aan niemand dan aan „ Hun Ed. Gr. Mog. en de Ed. Mog. „ Heeren Staaten der andere Gewesten „ toe, te beslissen wanneer het tydstip „ daar was, om te besluiten tot eene Onbe„ paalde Bescherming aan de Handeldryven„ de Ingezetenen. — Dat hunne Hoog „ Mog. door geen Tractaat, hoegenaamd, „ zich verbonden hebbende om alle Tak„ ken van Handel, zonder onderscheid, „ te beschermen, niemand het Regt hadt „ om van dezelve te vorderen, dat zy be„ scherming verleenende, zulks aan alle „ Schepen zonder onderscheid zou moeten „ doen, zonder aan derzelver Voorzigtig„ heid over te laaten, om te beoordeelen „ of zy in staat waren alle Takken van „ Handel te beschutten, en of zy het, in „ dit Tydstip, konden doen, zonder de „ gewigtigste belangen in de waagschaal, „ en zich aan 't grootste gevaar bloot te „ stellen. — Vóór het neemen van een „ volstrekt Besluit om de Houtschepen te „ convoyeeren hadt men te letten op „ den Staat, waar in dit Gemeenebest, „ zo te Water als te Lande, zich be„ vondt. — Eene stipte Onzydigheid „ in agt te neemen, onverminderd de „ Tractaaten met de Buitenlandsche Mo-

„ gen-

„ genheden, voegde het Gemeenebest: III. BOEK.
„ dan om dezelve daadlyk, en niet alleen
„ tot zo lange het een der Oorlogvoeren-
„ de Mogenheden behaagt, om van het 1779.
„ Gemeenebest, op eene dwingende en
„ dreigende wyze te eischen dat het party
„ kieze, te handhaaven, behoorde het in
„ een gewapenden staat te worden ge-
„ bragt."

Het Voorstel van Zyne Hoogheid, ten dien einde, was: het uitrusten van vyftig of zestig Schepen, waar onder niet minder dan twintig of dertig van Linie; het vermeerderen van de Landmagt tot een aantal van vyftig of zestig duizend Man; en het in een staat van behoorlyke tegenweer brengen der Grensplaatzen, als mede het voorzien der Magazynen met den vereischten voorraad van Oorlog.

Wanneer dit alles was werkstellig gemaakt, dan oordeelde hy het Tydstip daar, in 't welk het Gemeenebest kon besluiten tot het handhaaven van de Regten der Ingezetenen, volgens de Tractaaten, en met naame dat van Marine des Jaars MDCLXXIV. Doch een besluit om alle Schepen, zonder onderscheid, volgens de Letter van dat Tractaat, en voornaamlyk *Houtschepen*, onder Convoy te neemen, eer het Gemeenebest in dien staat van verdeediging was gebragt, „ vreesde hy, dat van zeer
„ kwaade gevolgen voor de waare belan-
„ gen van deezen Staat zou kunnen wee-
„ zen, en de eer van deszelfs Vlag aan
„ oneere bloot stellen, en was daarom

III. BOEK. 1779. „ van oordeel, dat men, by naderen „ raadslag, zou dienen te besluiten, *tot* „ *zo lang* geene Schepen met Houtwaa„ ren, tot den aanbouw van Oorlogsche„ pen benoodigd, onder het Convoy te „ neemen: en inmiddels het zelve te ver„ leenen aan alle verdere Schepen, met „ geene Contrabande Waaren belaaden; „ ten einde alle Takken van den Handel „ niet onbeschermd bleeven, terwyl men „ raadpleegde over de bescherming van „ één enkelen Tak (*).” —— Zyne Hoogheid werd, door Staaten van *Holland* bedankt voor zyn betoonden yver, zy verzogten Afschriften van den Voorslag, en stelden het Besluit daar op tot nadere overweeging uit. De Erfstadhouder deelde dien zelfden Voorslag mede by eenen Brieve aan de Staatsvergaderingen der overige Gewesten.

Zommigen, die dit Tweevoudig Voorstel wilden bedillen, gaven voor het van dien aart te weezen, dat de Geschilvoeringen over de Land- en Zeemagt, daar door eer stonden vermeerderd dan weg genomen te worden; dat het den Oorlog van *Engeland* tegen *Frankryk* begunstigde, ten nadeele van 's Lands Regten, en van een zeer voornaamen Tak onzes Handels strekte; als mede dat de bepaalde groote Zeemagt, en teffens geëischte Landmacht el-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 431-434.

1779.

Plan door de Gelastigden van de Admiraliteit ingeleverd.

elkander moesten tegenwerken en vernietigen (*).

Ten dien zelfden dage gaven de Gelastigden van de gezamenlyke Collegien ter Admiraliteit, in den *Haage* beschreeven om hunne gedagten op te geeven, omtrent de mogelyke en meestkragtige middelen, welke aangewend zouden kunnen worden, ten einde de Zeemagt van dit Gemeenebest op zulk een aanzienlyken voet te brengen als vereischt zou worden, om het Regt van den Staat, op de duidelyke Letter der Verbonden gegrond, met allen nadruk, en teffens met afwending, zo veel mogelyk, van alle gedugte onheilen, door te zetten en te handhaaven, ter Vergadering der Algemeene Staaten, een omstandig verslag van de middelen tot verbetering van 's Lands Zeemagt, en de wyze op welke dezelve ten meesten voordeele behoorde aangewend te worden: zy hadden over dit stuk de gedagten der Vlagofficieren, der Admiraliteiten op de *Maaze*, te *Amsterdam*, en in *Zeeland* ingenomen, by die van *Westfriesland* en *Friesland* hadt men thans geene Vlagofficieren.

Volgens hun begrip zou de geheele Zeemagt op negen- en tachtig Schepen, (†) be-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 45.

(†) Te weeten 12 Schepen van 70 Stukken 550 Koppen.
30 —— —— 60 —— 450 ——
12 —— —— 50 —— 300 ——
6 —— —— 40 —— 270 ——

20

III. BOEK. 1779.

bepaald, en in drie behoorlyke Smaldelen kunnen verdeeld worden. Inmiddels en by voorraad diende men bezorgd te zyn voor het bezetten der Zeegaten, daar toe alle de voorhanden zynde Schepen in gereedheid te brengen, en derwaards te zenden.

By het toerusten dier Schepen, moesten die uit de *Middelandsche Zee* en uit de *West-Indien*, op vier na, t'huis geroepen in dienst hehouden, terstond eenige Wagtschepen vervaardigd, en van de t'huis komende Schepen één in ieder der Zeegaten gelaaten worden. —— Zo ras 'er een genoegzaam getal Schepen in 's Lands Zeegaten zou ingevallen weezen, hadt men daar uit een Convoy van ten minsten twee of drie Schepen, en drie of vier Fregatten, na de *Engelsche*, *Fransche* en *Iersche* Havens te verleenen; en de verdere noodige Convoyen, zo veel mogelyk. —— Aan de Zeegaten dienden Batteryen aangelegd, om dezelve en de Reën te bestryken: van de oudste Schepen moesten Wagtschepen gemaakt, Hospitaalschepen, vervaardigd, en aan de Wal vaste Hospitaalen beschikt worden tot het bergen der Zieken. —— Het Volk thans onvoorbeeld-

12 Schepen van	36 Stukken	230	Koppen.
12 ——	—— 20 ——	150	——
4 Branders met	——	40	——
6 Advis Jagten	——	60	——
2 Hospit. Schepen	——	70	——
3 Bomb. Schepen	——	50	——

beeldlyk ſchaars zynde, zou men, op 't ſpoor der Vorouderen, de Maand- de Hand- en Aanrits-gelden kunnen verhoogen; ook de proeve van Werving buiten 's Lands neemen: een algemeen pardon voor die 's Lands dienst te water verlaaten, of zich in vreemde Zeediensten begeeven hadden, en binnen een Jaar weder keerden, verleenen; of waren deeze middelen niet genoegzaam en het gevaar daadlyk, dan was de uiterſte toevlugt alle Vaart te verbieden, tot dat 's Lands Schepen zouden bemand zyn; ook zou men 's Lands Voetvolk tot Soldaaten op de Schepen kunnen gebruiken. —— 't Was op voorſlag van 's Lands-Vlagofficieren, dat zy de aangeduidde vermeerdering van Manſchap op elk Schip van Oorlog aanpreezen: dezelve werden grooter dan voorheen gebouwd, en het zwaarder Geſchut, als mede de vlugger Krygsverrigtingen van onzen tyd, vorderden meer handen. Behalven deeze vergrooting des aantals kwam nog dat men thans in plaats van zes- en- dertig, vier- en- dertig Guldens voor ieder Man 's maands moest rekenen.

III. BOEK. 1779.

Staaten van *Holland*, vonden, op 't einde van Lentemaand, geene zwaarigheid om in de voorgeſlagene Middelen toe te ſtemmen, en wilden gaarne met de Bondgenooten zamen werken, om ze te doen ter hand neemen. „ Zy meenden," dit zyn de eigene woorden, „ dat de tegenwoordige Situatie van zaaken, en het „ gevaar, waar in de Commercie en Na-

Staaten van *Holland* keuren dit Plan goed, en dringen op Onbepaald Convoy.

 „ vi-

„ vigatie van de Republiek aan wederzy-
„ den tusschen Oorlogende Mogenheden
„ was, indisputabel vorderen, dat hoe
„ eer zo beter, zonder langer uitstel, tot
„ bescherming der Vrye Vaart en Com-
„ mercie van de Republiek aan dezelve
„ Convoy werde verleend, *indistinctlyk*
„ voor alle Waaren by de Tractaaten niet
„ voor Contrabande Waaren erkend, en
„ als zodanig gedesigneerd; mitsgaders
„ zonder onderscheid, of dezelve voor
„ eigen, dan voor *Engelsche* of *Fransche*
„ of *Neutraale Rekening* gelaaden, en na
„ *Frankryk*, *Groot Brittanje*, of Neutraale
„ Landen gedestineerd of van daar geko-
„ men waren. Om de Commercie-Sche-
„ pen van de Republiek, volgens de dui-
„ delyke Letter van de Tractaaten en het
„ Regt der Volken, tegen allen geweld en
„ overlast te beschermen." —— Voorts
gaven zy in dit hun Besluit, wegens
's Lands Zeemagt, zodanige nadere schik-
kingen op, overeenkomstig met den ge-
daanen voorslag, als zy oordeelden, dat de
tegenwoordige toestand der zaaken ten
meesten oorbaar vorderden; met beschik-
king wegens de kosten. —— Wyders
bragten zy in, „ dat, voor zo verre over
„ de verdere voorgeslagen Equipagie en
„ Aanbouw van Schepen by de Provincien
„ eenige hesitatie zou mogen vallen, en
„ beter geoordeeld zou mogen worden,
„ om de Resolutie daartoe voor eerst, en
„ tot dat gedugte onheilen meer van naby
„ zouden dreigen, nog uit te stellen, tot

„ se-

„ securiteit van de Havenen deezer Lan- „ den, ten einde daar toe geen Schepen „ van de vastgestelde Equipagien uit Zee „ gehouden zouden behoeven te worden, „ ten minsten zou behooren te worden „ vastgesteld, dat aanstonds in Equipagie „ zouden worden gebragt by het Collegie „ ter Admiraliteit op de *Maaze* één Wagt- „ schip met drie honderd Man, by het „ Collegie ter Admiraliteit te *Amsterdam*, „ vier Wagtschepen, ieder met twee hon- „ derd vyftig Man; en by de Collegien „ ter Admiraliteit op de *Maaze*, in *Zee-* „ *land* en *Westfriesland* ieder een Advis- „ Jagt met zestig Man, in de Zeegaten „ van *Zierikzee*, de *Maaze*, 't Schuur by „ *Maassluis* en *Ameland*, alle voor zes „ Maanden."

III. BOEK. 1779.

De Ridderschap doet eene Aantekening tegen het Onbepaald Convoy.

De Heeren van de Ridderschap en Edelen, met zyne Hoogheid van een gevoelen, verklaarden, tot het neemen van het uitgebragt Besluit, wegens 's Lands Zeemagt, „ voor zo veel het verleenen „ van Onbepaalde Convoyen na de Havenen van *Frankryk* en *Groot-Brittanje* „ aanging, niet te hebben mede gestemd; „ doch, daar en tegen, wel uitdruklyk te „ blyven by hun voorgaand Advis, willende, in geenen deele verantwoordelyk „ zyn voor de gevolgen, welke uit het „ ontydig verleenen van dusdanige Convoyen, ten nadeele van den Lande zouden kunnen voortkomen, het aan zich „ voorbehoudende deswegens zodanige Aan-

III. BOEK.

1779.

Amsterdam en eenige Steden, behouden aan zich eene Tegenaantekening; terwyl andere Steden met de Ridderschap instemmen.

„ tekening te doen als zy zouden te raade „ worden."

De Afgevaardigden van *Amsterdam* betuigden, zich niet te kunnen voegen by het Besluit van *Holland*, voor zo verre daar in voorkwam eene Aantekening der Heeren van de Ridderschap tegen het Besluit, waar by, op het Verslag ten zelven dage uitgebragt, over het Herstel van 's Lands Zeemagt, en het verleenen van Onbepaald Convoy, was besloten geworden: zynde op het Verslag besloten zo als het was liggende, zonder dat, toen ten tyde, daar tegen eenige Aantekening door de Heeren van de Ridderschap, of eenig ander Lid van de Vergadering, gedaan of aan zich voorbehouden was. —— *Zy* hielden het aan zich eene Aantekening tegen de voorschreeve Aantekening zelve, zodanig als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren. —— Wel verre dat *Amsterdam* hier alleen stondt, spraaken die van *Dordrecht*, *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Rotterdam*, *Gorinchem*, *Schiedam* en *Alkmaar*, op dezelfde wyze over dit bestaan der *Ridderschappe*, die egter steun vondt by de Afgevaardigden der Steden *Schoonhoven*, *Briel*, *Hoorn*, *Enkhuizen*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende* (*).

Gelderlands gevoelen over het Plan.

Staaten van *Gelderland* het Verslag door de Collegien ter Admiraliteit ingebragt, waar mede *Hollands* Besluit instemde, overwoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 438.

woogen hebbende, bragten, als hun gevoelen, uit, dat men zich moest bevlytigen op eene goede Verstandhouding met de Oorlogvoerende Mogenheden; op eene Wapening ter Zee en te Land, en dat men, dit gedaan hebbende, dan verder zou raadpleegen op het al of niet convoyeeren der Goederen volgens het Regt der Tractaaten;
„ als nog oordeelden zy het te voorbaarig,
„ in een onderzoek te treeden of het den
„ Staat oorbaar zou zyn, door een Be-
„ fluit, dat een Vredebreuk met *Engeland*
„ ten gevolge zou kunnen hebben, den
„ ophef der *Fransche* Edicten misschien te
„ wege te brengen; te meer daar zy, met
„ veel vertrouwen, meenden te mogen
„ vastftellen, dat de kragt der werking
„ dier Edicten, voornaamlyk, zo niet ge-
„ heel, op de daar by bevatte uitzonde-
„ ring berust, welke aanzagen als het ge-
„ heele Gemeenebest met een gansche ont-
„ binding dreigende, indien daar tegen,
„ in tyds, door alle de Bondgenooten, niet
„ werd gewaakt." Naa hunne betuigde en betoonde bereidwilligheid door het inwilligen der gedaane Petitien, om de zaaken der Zee te helpen schraagen, en sterken aandrang by de Bondgenooten om niet langer te aarzelen in het toestemmen tot het vermeerderen der Landmagt, tot dekking der Grenzen, zeggen zy ten slot, „ niet
„ te kunnen verbergen, dat, in gevalle
„ aan deeze hunne verzoeken de Landmagt
„ betreffende, niet mogt worden tegemoet
„ gekomen, zy als dan, hoe wel ongaarne,
„ ge-

III. BOEK. —— „ genoodzaakt zouden worden, insgelyks „ de zaaken van de Zee *met dezelfde onverschilligheid* te behartigen (*).”

1779. *Friesland's gevoelen.* *Friesland* kwam met *Holland* overéén, en wilde dat het daar voorgeslaagene, wat de Toerusting, de Wapening ter Zee, en de beveiliging der Zeegaten betrof, met allen yver, en den uitersten spoed, mogt worden voortgezet en volvoerd; ten einde het Gemeenebest in staat kwame om zyn Handel en Zeevaard, volgens den inhoud der Tractaaten, te handhaaven, en de Vlag van den Staat behoorelyk te doen eerbiedigen (†).

Zeelands Raadslag. Staaten van *Zeeland* wilden, volgens hun ingeleverd Besluit, over het breedvoerig verslag der Admiraliteiten, nu het op de zekerheid der Zeevaard en des Handels van 't Gemeenebest, mitsgaders de veiligheid van 't Gemeenebest aankwam, ondanks den welbekenden bekrompen staat der Geldmiddelen van hun Gewest, meer dan gewoone poogingen doen; en hunne Finantien boven vermogen zelfs bezwaaren. Zy stemden, diensvolgens met Staaten van *Holland* in, omtrent de versterking der Zeemagt, en andere schikkingen noodig om den Staat in een weerbaaren stand te stellen. — Doch; ten aanzien van het geeven van Convoyen aan de Zeevaard en Handel deezer Landen met 's Lands Schepen van Oorlog, waren zy van oordeel, „ dat zyne Doorlugtige „ Hoog-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 512.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 519.

„ Hoogheid behoorde verzogt te worden, „ dezelve zodanig te willen inrigten, dat „ de *Middelandsche Zee* niet onvoorzien „ wierd gelaaten, en de Colonien van den „ Staat, inzonderheid ook die, tot welke „ *Zeeland* de naauwste betrekking hadt, „ niet van Beschutting ontbloot bleeven. „ Voorts dat, ten einde op nieuws een „ doorslaande blyk te geeven van de „ stipste waarneeming eener volmaakte „ Onzydigheid, by voorraad, behoorde „ opgeschort te blyven het Convoyeeren „ van Schepen met Scheepsmaterialen, „ en byzonder met zwaare Houtwaaren „ tot den Aanbouw van Schepen benoo- „ digd, gelaaden en bestemd na een der „ Havenen van *Frankryk* of *Groot-Brit-* „ *tanje*, als thans Oorlogvoerende Mo- „ genheden. —— Het *Fransche Hof* „ hadt een Reglement vastgesteld, waarby „ *alle* Zeevaard uit deeze Landen in de „ *Fransche* Havenen werd onderworpen „ aan zodanige zwaare Lasten, die aan een „ Verbod bykans gelyk waren, waar door „ van zelve de reden verminderde om te „ bepaalen, dat 'er Convoy zou verleend „ worden aan Schepen na *Frankryk* met „ Houtwaaren belaaden. Dat Hunne „ Hoog Mogenden, de Vlag van den „ Staat niet behoorden bloot te stellen aan „ een hoon, en de Staat zelve aan eenen „ Oorlog, om thans het *Tractaat van* „ *Marine* met *Engeland* in den Jaare „ MDCLXXIV. gemaakt, te doen „ werken in een punt, 't geen, wegens

III. BOEK.

1779.

„ de

III. BOEK. 1779.

„ de bezwaaren in *Frankryk* op de Vaard „ en Handel des Gemeenebests gelegd, „ alleen van belang kon weezen voor de „ Ingezetenen van *Twee Steden*, die, ten „ nadeele van den Handel van de andere, „ eene uitzondering, ten hunnen voordee- „ le, hadden verkreegen. —— Dat dit „ Gemeenebest, thans geen Tractaat van „ Koophandel met *Frankryk* hebbende, „ dat Ryk volkomen bevoegd was tot het „ vastſtellen der bezwaaren in het laatſte „ Reglement bepaald, en het derhalven „ niet raadzaam zou weezen in misverſtand „ met *Engeland* te komen om den ophef „ van hetzelve te krygen; daar de her- „ roeping van 't zelve niet langer zou be- „ hoeven te duuren, dan het *Franſche* Hof „ zulks goedvondt, of beſluiten mogt het „ Gemeenebest met dergelyke maatrege- „ len te dreigen, als wanneer zulks „ ten gevolge zou hebben, dat het zelve „ Hof eene zeer uitgeſtrekte toegeeven- „ heid van onze zyde zou verwagten —— „ Dat door het convoyeeren van Scheeps- „ materiaalen en Houtwaaren na de *Fran-* „ *ſche* Havenen, de Handel deezer Lan- „ den, (wegens de belastingen daar op in „ *Holland* gelegd) weinig nadeel lydt; en „ te gelyk met betrekking tot *Engeland* „ bevorderd werd de veiligheid van den „ Staat in 't algemeen, en van den Handel „ in 't byzonder, daar tog, in allen geval- „ len het eerſte deezer voorwerpen voor „ het tweede behoort te gaan. — Einde- „ lyk hadden zy niet zonder bevreemding „ verſtaan de Uitzonderingen aan de Ste-

„ den

„ den *Haarlem en Amsterdam* verleend, „ boven de verdere Leden van het Bondgenootschap; welke zy vertrouwden, „ dat aan Hunne Hoog Mog. mede zouden voorkomen van zodanige gevaarlyke „ gevolgen voor de *Unie* der Bondgenooten, te weezen, dat nimmer een dergelyke magt aan een Gewest, veel min „ aan eenige Steden in dezelve, kon of „ behoorde te worden toegekend. Staaten „ van *Holland* en *Westfriesland* moest de „ zonderlingheid van deezen Handel der „ bewuste *Twee Steden*, onder 't ooge „ gebragt, en verzogt worden in ernstige „ overlegging te willen neemen, en „ tegen te gaan het uitwerkzel van „ het bevoorregten van de Ingezetenen „ der voorgemelde *Twee Steden* boven die „ der verdere Leden van het Bondgenootschap, ten einde alle gevaarlyke gevolgen voor de gesteltenisse van den geheelen Staat, zo dra mogelyk, mogten „ worden voorgekomen (*). — De drie overige Landschappen zich op dit stuk nog niet verklaard hebbende, kon dien zaak haar volkomen beslag niet krygen.

Raadslag en Besluit van *Holland* op den Voorslag van zyne Hoogheid.

Inmiddels werd het Voorstel van zyne Hoogheid by Staaten van *Holland* ingeleverd, om de Zeemagt tot vyftig of zestig Schepen en daar onder ten minsten twintig van Linie, en de Landmagt tot vyftig of zestig duizend Man, te brengen (†) door de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 521-528.
(†) Zie hier boven bl. 35.

III. BOEK. 1779. dezelve in overweeging genomen. Eenige Leden der Vergaderinge gaven hunne onbepaalde goedkeuring aan dien Voorslag *Amsterdam* en andere Steden, geen gevaar van Oorlog aan de Landzyde altoos ziende, en dus geen dringenden nood, om, met zo zwaare kosten, de Landmagt te vermeerderen, op een tyd, dat het gevaar ter Zee daadlyk dreigde, weezen dit gedeelte des Voorstels af. Hoe nuttig zy het ook keurden, dat de Zeemagt tot zulk eene hoogte mogt worden opgevoerd, vereischte zulks veel tyds en gelds: waarom zy het beter oordeelden, tot den tyd toe dat de andere Gewesten, hunne aandeelen in de kosten der Uitrustinge van twee- en dertig Schepen, tot welke, op het einde des afgeloopen Jaars beslooten was, daadlyk opgebragt hadden, zich aan die bepaaling te houden, en den Koophandel en Zeevaard te beschermen overeenkomstig met de Besluiten, in Louwmaand by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten genomen. Met *tien* tegen *negen* stemmen ging dit gevoelen door. De Leden van de Ridderschap, (welke onder de negentien Leden maar ééne Stem heeft,) waren in twee gelyke deelen verdeeld, het een keurde den Voorslag goed het ander denzelven af: weshalven het Besluit, om voor als nog geen Convoy aan de Schepen met Scheepstimmerhout bevragt, herroepen, en de Uitrusting van twee- en- dertig Oorlogschepen bepaald bleef. *Frankryk* hadt nog geen volslagen Antwoord bekomen,

III. BOEK. 1779.

men het Nieuw Reglement van dat Hof wegens de *Hollandſche* Schepen, bleef in werking met de uitzondering van *Haarlem* en *Amſterdam*, zo euvel opgenomen door de andere Leden van *Holland*, en waar over de andere Gewesten klagtig vielen (*).

Vertoog van den Ridder Yorke den 9 April.

Hadt het *Franſche* Hof, op zyne wyze, den Staat tot Onzydigheid en het handhaaven zyner Onafhanglykheid, zoeken te dringen; het *Engelſche* bleef niet in gebreke om het, op zynen trant, te doen. Een deels vleiend, deels ſteekend, deels dreigend Vertoog des *Engelſchen* Afgezants, op den negenden van Grasmaand, den Algemeenen Staaten voorgedraagen, behelsde hier van de onbetwistbaarſte blyken. „Tot heden toe hadt zyn „Koning zich onthouden van zich te be„moeijen met de Onderhandelingen, wel„ke het Hof van *Frankryk* met Hunne „Hoog Mogenden hadt aangevangen, „wegens het verleenen van beſcherming „aan allerhande ſoorten van Scheeps„bouwſtoffen, gedurende den tegen„woordigen Oorlog. Maar de laatſte „ſtappen des *Franſchen* Gezants lieten „hem niet toe langer ſtil te zitten. De „oude banden van Vriendſchap tusſchen „de *Engelſche* Kroon en dit Gemeene„best, konden niet dulden, dat de eerst„gemelde 't zelve geene onderrigting ga„ve van 't gevaar, aan 't welke de Staat „zich

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 446.

III. BOEK. 1779.

„ zich zou bloot ſtellen met het oor te „ leenen aan Voorſlagen, die het ver- „ breeken der voorheen betuigde Onzydig- „ heid noodzaaklyk naa zich zouden ſlee- „ pen. Voorſlagen niet alleen ſtrydig met „ de Onafhangelykheid; maar zelfs ſtrek- „ kende tot ondermyning van den grond- „ ſlag der Regeeringsvorm, en op niets „ minder uitloopende dan om derzelver „ Vereeniging te ſcheuren. — Dat eene „ vreemde Mogenheid zich het regt aan- „ maatigde om één der Leden van den „ Staat ten nadeele van andere, te begun- „ ſtigen, kon met geene mogelykheid ee- „ nig ander oogmerk hebben, dan twee- „ dragt te zaaijen tusſchen die Leden. „ Volgden andere Mogenheden dit voor- „ beeld, welhaast zou het Gemeenebest „ in ligte laaije vlam ſtaan, en eene vol- „ ſlaage Regeeringloosheid, de plaats in- „ neemen der vastgeſtelde goede Orde. — „ Daarenboven hadden alle die kunſtenaa- „ ryen handtastlyk, geen ander doelwit „ dan om het Gemeenebest in onmin te „ brengen met zynen Koning, en 't zelve „ in te wikkelen in eenen Oorlog met „ *Groot-Brittanje*, onder het ſchoonſchy- „ nend voorwendzel eener volkomen On- „ zydigheid en het belang van den Koop- „ handel. —— Wat regt heeft *Frankryk* om „ Hunne Hoog Mogenden voor te ſchry- „ ven de maatregelen die zy moeten nee- „ men met *Engeland*? Hoe en wanneer „ heeft het dat regt verkreegen? Het Ver- „ bond waar op Hunne Hoog Mogenden

„ zich

„ zich beriepen, en die myn Koning van „ gelyken geregtigd zou weezen in te „ roepen, behelzen niets dergelyks. Ge- „ volglyk moest dat gezogt worden in de „ Heerschzugtige inzigten der *Fransche* „ Kroone, welke een Verbond hadt aan- „ gegaan met de *Americaansche* Weerspan- „ nelingen, en thans werkt en woelt om „ 'er andere Staaten in te sleepen." —— Naa zich over de vrugtloosheid der poogingen, zints Wynmaand des voorleden Jaars, van de zyde van *Engeland* aangewend, beklaagd, en aangedrongen te hebben, dat eene erkende Bescherming des toevoers van Scheepsbouwstoffen na *Frankryk* niet overeen te brengen was, met de dikwyls vernieuwde Verbintenissen tusschen de beide Volken en de gedaane Vriendschapsbetuigingen, geeft hy den last zyner *Groot-Brittannische* Majesteit te kennen; „ dat deeze niet kon afzien van „ de Uitsluiting, welke de noodzaaklyk- „ heid van eigene Verdeediging, haar ge- „ dwongen hadt te geeven aan het ver- „ voer van Scheepsbehoeften na de *Fran-* „ *sche* Havenen, en met naame van Hout „ tot Scheepsbouwing, *zelfs in het geval* „ *dat men dezelve zou willen doen geleiden* „ *door Schepen van Oorlog.* —— Het voor- „ beeld door *Frankryk* gegeeven, van ee- „ nige Leden des Staats te begunstigen, „ ten nadeele der andere, was," gelyk de Ridder voorts aanmerkte, „ zo regel- „ regt een inbreuk op de *Unie* en Onaf-

 „ hang-

III. BOEK. 1779. „ hanglykheid, dat de Koning zich vleide „ de van nooit in het geval te zullen komen om 't zelve te volgen, ten zy eene „ verkeerde inschiklykheid voor de inzigten van *Frankryk* 'er hem toe dwong, „ om langs dien weg, voor zo veel het „ van hem zou afhangen, schadeloos te „ stellen, de Leden van de Republiek, „ die schade leden door de partydigheid „ zyner Vyanden. Zyne Majesteit hadt „ het altoos beneden de waardigheid van „ eene Souverain gehouden om Tweedragt „ te zaaijen in de Staaten der Nabuuren. — „ Het onlangs afgekondigd Edict des „ *Franschen* Hofs, ontheffende de Steden „ *Amsterdam* en *Haarlem*, van zekere „ Regten, opgelegd aan het overige gedeelte des Gemeenebests, om dat gedeelte „ te straffen, wegens het gebruik van het „ regt van Souverainiteit hun toekomende, kon niet anders dan geheel *Europa* „ herinneren, de voorafgegaane Verklaaring der beweegredenen, die den Koning „ van *Frankryk* overgehaald hadden tot „ het sluiten van een Verbond met de „ Weerspannelingen in *America* (*).”

De overeenkomst tusschen den inhoud van dit *Vertoog* des *Engelschen* Afgezants, en de *Aanspraak* van zyne Hoogheid, die de schadelyke gevolgen eener Vredebreuk met *Engeland* voorzag, ter Vergadering van *Holland* (†), liep veelen in 't oog, gaf ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 493.
(†) Zie hier boven bl. 23.

gelegenheid tot ongunſtige aanmerkingen, en haatlyke veronderſtellingen (*). Waar over wy, als de kenmerken van Partyſchap draagende, en, op geenen grond van zekerheid rustende, ons niet zullen uitlaaten.

Beſluit tot een aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt.

De nadruklyke en zo veelvuldig herhaalde klagten der Kooplieden, zo in *Holland* als in *Friesland*, over het neemen en opbrengen van Schepen in *Engeland*, ſchoon niet belaaden met eenige Contrabande Goederen, bragten het in dienst ſtellen van verſcheide Schepen en het verlengen des diensts van andere te wege; ook beſlooten de Algemeene Staaten, uit dien hoofde, tot eene aanmerkelyke vermeerdering der Zeemagt, en wel van tweeen- dertig Schepen en Fregatten (†) verdeeld onder 's Lands Admiraliteiten, die men zou aanſchryven te bezorgen, dat de Werving ten ſpoedigſten geopend en de Schepen zelve klaar gemaakt moesten worden om gereed te weezen, wanneer men dezelve zou moeten gebruiken om te doen *de bedoelde Convoyen*, tot kragtdaadige beſcherming van Handel en Zee-

(*) *Schets van een Groot Tafereel.* I. Deel bl. 43.

(†) Te weeten 4 Schepen van 60 Stukk. met 350 Kop.

1	—	—	340 —
1	—	—	290 —
8	50	—	300 —
2 Fregatten	40	—	250 —
8	36	—	220 —
7	20	—	150 —
1 Snaauw	12	—	100 —

III. BOEK. 1779.

Zeevaard. —— Ook zou men hier van zyne Hoogheid kennis geeven, met verzoek om daar aan de hand te houden, en order te ſtellen, dat, zo veel doenlyk, alle maanden een Convoy verleend wierd na de *Engelſche* en *Franſche* Havenen, voorts, zo dikmaal het vereischt werd, na *Lisſabon* en de *Middelandſche Zee*, en ten minſten tweemaal in 't jaar na de Volkplantingen van den Staat in de *West-Indien* (*). Dit voorzigtig en heilzaam Staatsbeſluit van's Lands Vaderen bleef onuitgevoerd. —— Zyne Hoogheid verklaarde daar aan niet zo ſpoedig en prompt te hebben kunnen beantwoorden, uit hoofde van de op nieuw opkomende zwaarigheden, over het verleenen van Convoy aan Schepen met Hout gelaaden, en de daar uit voortkomende Staatsoverleggingen; deeze hadden het verhinderd (†).

Sterke Vaard op de *West Indien*. Hoe men in *Engeland* van de verſterking onzer Vloot ſprak.

De Vaard op de West-Indien was dit Jaar ſterk; op het kleine Eiland *St. Euſtatius* voeren van hier, ruim honderd Schepen; de veelvuldige Meelmolens konden nauwlyks, hoe druk ook maalende, het Meel om na de *West-Indien* te verzenden in gereedheid brengen: de Lastgeevingen uit alle Gewesten om van hier Goederen te zenden, namen toe, en 't werd, over zulks, van

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 308.
(†) *Memorie van zyne Hoogheid* bl. 18.

van 't hoogste belang die bron van welvaard open en vloeiende te houden, tegen alle poogingen van onzen Erfvyanden in Scheepvaard en Handel. Die, op het verneemen der bedoelde versterking van onze Zeemagt, in hunne Nieuwspapieren schreeven „ de *Hollanders* vermeerderen „ hunne Zeemagt, met allen vlyt, zy „ schynen besloten te hebben, hoe 't „ ook gaa, den voordeeligen Handel met „ de *Americaanen* in de *West-Indien*, te „ willen doorzetten, niet heimlyk; maar „ openbaar. De Bevelhebbers hunner Oor„ logschepen hebben last gekreegen om ge„ weld met geweld te keeren, en los te „ branden op de Schepen van welk een „ Volk het ook moge weezen, die het „ voortaan zullen bestaan hunne Koop„ vaardyschepen in die Zeeën te belem„ meren (*)".

III. BOEK. 1779.

Nieuw *Fransch Tarif*.

Het nieuw *Tarif*, op de Koopwaaren, welke de Ingezetenen van dit Gemeenebest, in alle Havens van *Frankryk* zouden invoeren, te vooren aangeduid, werd, met het afloopen van Grasmaand, vastgesteld, en behelsde: „ Dat de Koopman„ schappen en Voortbrengzels van het Ge„ was, de Visschery, de Fabricken, en „ Handel der Onderdaanen van de *Ver„ éénigde Nederlanden*, by derzelver in„ voer in alle Havens van *Frankryk*, bo„ ven en behalven de tegenwoordig in „ ge-

(*) *Univers. Magaz. April* 1779. bl. 221.

III. BOEK. 1779.

„ gebruik zynde belastingen, vyftien ten „ honderd van derzelver waarde zouden „ betaalen. —— De gemelde thans in „ gebruik zynde Belastingen, en de vyf- „ tien ten honderd van de waarde der „ Goederen en Koopmanschappen, daar- „ enboven zouden zelfs, ten tyde van „ Jaarmarkten en by hunnen invoer in de „ Havens van Steden, die eertyds voor „ vreemden vry werden gehouden, ont- „ vangen worden. —— Nogthans waren „ van de tegenwoordige verordeningen, „ uitgezonderd: Verfstoffen, Meekrap, „ ruwe Hennip, ongesponne Wol, Smeer, „ Wiedasch, Harst, Teer, Pik, Masten „ en Timmerhout, deeze Waaren zouden „ op den voorigen voet behandeld wor- „ den. —— De Inwoonders der Steden „ *Amsterdam* en *Haarlem* bleeven ook de „ uitzonderingen en gunsten, tot hier toe „ genooten, behouden (*)".

Klagten der *Friesen*.

Niet vreemd, dat de op nieuw gedrukte Zeevaard de klaagende stem weder verhief, en, met veel nadruks, door Schippers, binnen *Friesland* woonagtig, voor zich zelven, en van wegen een groot aantal hunner Landgenooten, die zich met hunne Schepen in *Frankryk* en elders buiten het Gemeenebest bevonden, by de Afgevaardigde Staaten van *Friesland*, sprak. Zy herhaalden, in hun Smeekschrift, den vierden van Bloeimaand ingeleverd, de regt-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 529.

III. BOEK. 1779.

regtmaatige klagten en verzoeken voorheen door Kooplieden, Boekhouders en Reeders, gedaan, wegens de onherstelbaare schade, door de *Engelsche* Zeerooveryen aan 's Lands Scheepvaard toegebragt, door het weigeren van Convoy aan Schepen met Masten en Hout gelaaden; zy haalden op het gevreesde gerugt, of de Kroon van *Frankryk* maatregelen scheen te beraamen, waar door de Handel op dat Ryk, voor de *Nederlanden* onmogelyk gemaakt, en die gewigtige Bron van Welvaard voor *Frieslands* Schepen en Reederyen, zou gestopt worden; waar op zy vervolgen:
„ Dan, helaas! wy bevonden, dat de
„ rustige voortzetting van onze Scheep-
„ vaard en Handel, meer en meer werd
„ afgebrooken en tegengegaan, zonder
„ dat menigvuldige toegeevenheid, aan
„ het overheerschend gezag van andere
„ Mogenheden, iets baatte: aangezien zy
„ zich willekeurig ontslaan van de ver-
„ pligting aan heilige Tractaaten, wanneer
„ het slegts overeen te brengen is, met
„ een eigendunkelyk inzien van meerder
„ voordeel voor hunne Onderdaanen, ge-
„ lyk de Ridder YORKE dit zeer zoet-
„ vloeijende voordraagt, als een voldoen-
„ de beweegreden (*); doch waar op, (het
„ zy met eerbied gezegd,) met allen grond
„ zou kunnen worden ingebragt, dat dit
„ zelf-

(*) De Memorie van YORKE den 9 April 1779 overgeleverd, hier boven bl. 51.

III. BOEK. 1779.

„ zelfde Regt van Volkszekerheid, of
„ zodanig voordeel voor de Ingezetenen
„ van een Staat, veel gepaster drangre-
„ den was, by dusdanige Hooge Magten,
„ die als Onzydige Mogenheden, vermo-
„ gende maatregelen beraamen, om den
„ Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen,
„ naar het Regt der Tractaaten, te hand-
„ haaven: zo als wy, op gelyke gronden,
„ werklyk voorbeeldig zien, in het gedrag
„ der *Zweedsche* Kroon, wier Houtsche-
„ pen tot de *Fransche* Havens veilig worden
„ geconvoyeerd. —— Zal het inzien van
„ Volksvoordeel, een voldoende uitzon-
„ dering zyn, tegen de kragtigste Ver-
„ bintenissen, dan zullen de denkbeelden
„ en gedraagingen van Voorzigtigheid en
„ goede Trouw, welhaast, als zonder
„ invloed en gezag zynde, verlaaten wor-
„ den. Te meer, wanneer zodanig eene
„ kwaalyk gegronde Staatkunde, beneden
„ alle betaamelykheid van een Souverain,
„ onder betuiging van handhaaving der
„ goede Verstandhouding tusschen twee
„ anderzins welmeenende en nauw ver-
„ bondene Mogenheden, wordt inge-
„ voerd, om de verschillen tusschen
„ een van deeze, met eene andere Kroon
„ ontstaan. De kragt der Verbintenisse
„ hier in los te laaten, zou zyn de deur
„ openen voor de hoogste ellende. En,
„ in de daad, zodanig een Regel te er-
„ kennen, met gehoorzaaming aan dezel-
„ ve, is ontegenzeggelyk, een gereede
„ *Onderwerping*, aan de willekeurige

„ Voor-

„ Voorſchriften van eene *vreemde Magt*, III. BOEK. 1779.
„ en van den kant van deeze, eene daad-
„ lyke *Overheerſching*, van veel erger na-
„ tuur, dan dat de Kroon van *Frankryk*,
„ buiten verpligting van verbintenis,
„ zyne vrye verleende Voorregten, over
„ 't algemeen, in trekt, en aan byzondere
„ Leden ſchenkt. Te meer nog, wan-
„ neer men, tot ſtaaving van diergelyke
„ overweldigende bepaalingen, zich in
„ de mogelykheid ſtelt, om voorbeelden, die
„ men gelooft de Onafhangelykheid des
„ Gemeenebests te ondermynen, op te
„ volgen, gelyk de Heer Ridder YORKE,
„ met zo veele woorden, van zyne
„ *Groot-Brittanniſche* Majeſteit verklaart. —
„ Met den diepſten eerbied betuigden zy
„ deswegen, dat, door het Edict van 't
„ Hof van *Frankryk*, waar by de Steden
„ *Amſterdam* en *Haarlem* ontheeven
„ werden van zekere Regten, opgelegd
„ aan dit Gewest, en de overige gedeel-
„ tens van de Republiek, en het niet
„ verleenen van een Onbepaald Convoy,
„ hunne Schepen ten eenemaal onbevragt
„ bleeven leggen: dat zy, daar door ont-
„ bloot van het vermogen, van eenig
„ ander beſtaan, met hunne Huisgezinnen
„ in eenen erbarmlyken ſtaat geraakten,
„ aangemerkt 'er, zonder eene ſpoedige
„ en gunſtige verandering in deezen, geen
„ andere uitweg was, dan, dat zy hunne
„ Schepen aan de *Amſterdammers* en *Haar-*
„ *lemmers* verkogten: 't welk het geheel
„ verval van *Friesland*, in veele opzigten,

„ naa

III. BOEK. 1779.

„ naa zich zou sleepen. —— Zy dringen „ deswegen aan, om, by de Algemeene „ Staaten, met alle verhaasting, het Be „ sluit te bewerken, tot het verleenen „ van een *Onbepaald Convoy*, voor alle „ Schepen van deeze Republiek, bevragt „ met Goederen aangeweezen in het Trac „ taat van MDCLXXIV, als de eenige „ grond tot voorkoming van de deernis „ waardige gevolgen, die *Friesland* dreig „ den; als mede dat 'er aan onzen Afge „ zant by het Hof van *Frankryk* order „ werd afgevaardigd, om by den Koning „ uit te werken, dat de Schippers en „ Kooplieden van *Friesland* met dezelfde „ vrydommen, als die van *Amsterdam* en „ *Haarlem*, hun Vaard en Handel mogten „ voortzetten (*)."

De Kooplieden van *Rotterdam* klaagen by hunne Regenten, by Staaten van *Holland* en de Algemeene Staaten.

De Kooplieden van *Rotterdam*, deerlyk geprangd door het nadeel, ontstaande uit het Edict en Tarif van 't *Fransche* Hof, vervoegden zich by hunne Regenten, met den sterksten aandrang om middelen te beraamen tot opheffing dier Bezwaaren, tot voorkoming van den geheelen ondergang hunner Stad, of wel tot herstel der gelykheid onder de Leden van den Staat. —— De Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland*, droegen dit leed der Burgeren voor. Voorts boezemden de *Rotterdammers*, hunne hoog gaande klagten by de Algemeene Staaten uit, met aantooning, dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 564.

dat de voorheen gevreesde onheilen, thans daadlyk de Vaard en Handel op *Engeland*, *Schotland*, *Ierland* en *Frankryk* drukten; zodanig dat het geschaapen stondt, dat die beide *Rotterdam*, daar door groot geworden en bloeijende, geheel zouden verlaaten. —— Van het Besluit der Staaten van *Holland*, en den voorslag aan hunne Hoog Mogenden, om alle Handelschepen deezer Republiek, *zonder eenige uitzondering*, volgens de daadelyke Letter der Tractaaten en het Regt der Volken, tegen allen overlast en geweld te doen beschermen, was tot nog niets gekomen: en inmiddels hadt de Koning van *Frankryk* een *Tarif* vastgesteld; 't welk de daar by niet uitgezonderde Goederen der Handelaaren, buiten de Steden *Amsterdam* en *Haarlem*, met één- en twintig ten honderd bezwaarde, en dus den Handel ondryfbaar maakte.

III. BOEK. —— 1779.

„ Door het Besluit der Staaten van *Hol-* „ *land*, hunne wettige Souverainen voor- „ gelicht, konden zy niet twyfelen; maar „ moesten zich verzekerd houden, dat „ het geschikste, ja het éénigste middel „ om de gelykheid der Voorregten, tus- „ schen alle Leden van den Staat her- „ steld, en de bekende verongelyking hun „ aangedaan vergoed te zien, bestondt „ in den oorsprong van het ongenoegen „ van zyne Majesteit den Koning van „ *Frankryk* weg te neemen, en aan hun, „ te gelyk met de overige Ingezetenen „ der Republiek, eene vaardige, kragt-

„ daa-

III. BOEK. 1779.

„ daadige en *Onbepaalde* Bescherming „ verleenen (*)."

Dit Verzoekschrift ging gepaard m een ander aan Staaten van *Holland* c derzelver ondersteuning in het aandri gen der bygebragte Bezwaaren te verzc ken, en by hunne Hoog Mogenden op e allerspoedigst en bepaald Besluit aan houden; of, indien het, onverhoopt, ı hoofde der Regeeringsgesteltenisse, : spoedig niet kon geschieden, dat zy dai als Souverainen van dit Gewest, zodani buitengewoone voorzieningen geliefd te doen, als zy overeenkomstig met hu ne Wysheid zouden oordeelen te beho ren (†).

Zy vervoegen zich weder by zyne Hoogheid.

Meermaalen hoorden wy de *Rotterda sche* Kooplieden by zyne Hoogheid hun klagten voordraagen: zy vervoegden zi weder by dien Vorst, niet meer om a hem open te leggen gevaaren en onheile die zich van verre opdeeden, niet allee om hem te verwittigen van het daadly aanweezen dier rampen; niet om hem t doen hooren de jammerklagten van een ge weinige Ingezetenen; maar hem ke nis te geeven, dat het allerdrukkendst *Ta rif* in *Frankryk* uitgegeeven, de Beurs de Stad zo geweldig trof, dat, zonder spo dige hulp, het voortyds gelukkig *Rotte dam*, de tweede Handelstad deezes Ge

mee

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 569.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 572.

meenebests, ten gronde gaan moest. — Naa eene korte ophaaling van *Rotterdams* opkomst, bloei, en belang voor den Staat, vervolgen zy. „ Maar, die gelukkige „ tyden zyn niet meer, de Navigatie en „ Commercie van onze Stad is vervallen, „ de bron van Welvaard is gestopt, de „ vexatien der *Engelschen*, de belastingen „ der *Franschen* sluiten de Zee voor onze „ Schepen, dwingen ons, in een tydstip „ zo favorabel door *Neerlands* Koophan- „ del, bykans alle Negotie naa te laaten, „ doemen ons tot eene verdrietige en „ verderflyke ledigheid, terwyl anderen, „ schoon Leden van denzelfden Staat, „ om dat zy *stoutmoediger hebben gesproken*, „ met uitsluitende Voorregten beschon- „ ken, eenen drievoudigen Oogst kunnen „ genieten. Het zy verre van ons, dat „ eene laage en veragtelyke jalousy ons, „ aan onze Mede-Ingezetenen, de vrug- „ ten van hunne yver en arbeid zoude „ doen misgunnen. —— Het zy verre „ van ons, dat wy ons, over het gedrag „ van onze Regeering, zouden beklaagen, „ het is buiten het departement van Koop- „ lieden om te bepaalen of de *Voorzigtig-* „ *heid* der eene, of de meerdere *Geresol-* „ *veerdheid* der anderen, moest worden „ naagevolgd, wy hebben ons nimmer „ verstout zulks te beslissen. —— Maar, „ naa dat hun Edele Groot Mogenden, „ onze Wettige Overheid, derzelver wel „ overdagt gevoelen heeft geuit, nu *Hol-* „ *land* tot een *Onbepaald Convoy* besllooten

III. BOEK. 1779.

„ heeft,

III. BOEK. 1779.

,, heeft, nu *Holland* de fource van h ,, ongenoegen van haaren magtigen N ,, buur, waar van wy de ongelukki ,, Slachtoffers zyn, wil wegneemen, he ,, ben wy vryheid om aan te dringen, d ,, dit middel, door onzen Souverain ove ,, woogen, goedgekeurd, en ter Gener ,, liteit voorgeflagen, ten fpoedigfte e ,, fect forteere, en door geen lang du ,, rende deliberatien agter blyve, ,, vrugtloos worde. Lange deliberatie ,, deeden wel eens het getrouw *Saguntu* ,, verlooren gaan; laat dit een Spiege ,, geen Voorbeeld zyn van het ongelukk ,, *Rotterdam!*" — Hier van een akeli Tafereel gemaald hebbende, fmeekten z om de veel vermogende onderfteunin zyner Hoogheid van hun aanzoek, om ee fpoedig en kragtdaadig redmiddel daar t ftellen, de oorzaak van de kwaal weg te ne men, en de gevolgen daar van te genee zen. ,, Uw Voorbeeld; uw Intercesfie" dus drukten zy zich uit, ,, zal veel ve ,, mogen; één woord van uwe Doorlug ,, tige Hoogheid kan misfchien ve ,, fchillende denkbeelden vereenigen; éé ,, woord van uwe Doorlugtige Hooghei ,, kan misfchien Deliberatien in Refolutie ,, veranderen; één woord van uwe Door ,, lugtige Hoogheid kan misfchien d ,, Bondgenooten overtuigen, dat *Hol* ,, *lands* Intrest, hun waare en eigen In ,, trest is; één woord van uwe Doorlug ,, tige Hoogheid kan den bedeesden moe ,, geeven. Door Geld kan men zich i

,, ftaa

„ staat stellen om gevreesde gevaaren af te
„ wenden: het Geld ontbreekt ons niet;
„ een bloeijende Koophandel brengt nieu-
„ we Schatten aan: en, schoon wy daar
„ van thans verstooken zyn, is ons goed
„ en bloed ten dienste van ons Vaderland,
„ zo daar door de Navigatie en Commer-
„ cie kan worden gemaintineerd, en dus
„ onze Stad, het voorwerp onzer bekom-
„ meringe; ja, wy mogen 'er by voegen,
„ deeze gansche Provincie, en zelfs deeze
„ geheele Republiek, behouden, en voor
„ eene totaale ruïne gepreserveerd kan
„ blyven (*)".

Amsterdam dringt by de Algemeene Staaten op Onbepaald Convoy aan.

Ten zelfden dage, dat de *Rotterdamsche* Kooplieden deeze hulpsmeekende taal voerden, droegen de Steunpylaaren van *Hollands* grootste Koopstad, ondanks de Bevoorregting welke zy van de *Fransche* Kroon genooten, een Verzoekschrift voor by de Algemeene Staaten, over het niet bekomen van Convoy, naa de *Fransche* en *Engelsche* Havens, hun by een Staatsbesluit toegezegd. Grootlyks verwonderde het hun, dat zy, zich by het Collegie ter Admiraliteit te *Amsterdam* vervoegd hebbende, om de voldoening aan dit Besluit, geen ander antwoord dan dit mondlyk bescheid gekreegen hadden, „ dat het
„ hun Ed. Mogenden leed deedt, geen
„ berigt te kunnen geeven, wanneer de
„ Convoyen, zouden verleend worden:
„ de-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 580-584.

III. BOEK. 1779. „ dewyl het Collegie de noodige ord „ nog niet hadt ontvangen." — E antwoord waar uit zy niets anders kon opmaaken, dan dat men van verst bleef, dat de *Opschorting van eenige C voyen*, in den voorleden Jaare, vast steld, niet zou toelaaten *Onbepaalde C voyen* aan den Handel te verleenen; dc deeze Aanschryving was geheel van kr beroofd, door een laater Besluit dee Jaars, uitdruklyk inhoudende, dat *die O schorting, in de tegenwoordige omstandig den, niet meer kon werken:* weshalven zelve niet meer kon worden aangevoer om, onder dat voorgeeven, de Convoy te weigeren, die *zonder eenige de min bepaalingen*, waren toegezegd; te minc om dat zy, op deeze toezegging afgaan zich daar na geschikt hadden in hun Ha delbedryf en Bevragtingen, die, tot gro nadeel zouden uitvallen, indien de belo de Bescherming niet volgde: de daadly betaaling van het verdubbelde Last Veilgeld leverde hun een beweegreden meer op, om te verwagten eene *Onbepa de Bescherming* hunner Vrye Vaard, t goedmaaking der kosten, om dewelke t deeze verhooging van Lasten besloot was. — Zy verzogten deswegen, a het Collegie ter Admitaliteit te *Amste dam*, en waar het verder vereischt mo worden, de noodige Aanschryvingen doen, ten einde men van de buit werking gestelde Opschorting niet wede om gebruik maakte, om regtstreeks,

va

III. BOEK. 1779.

van ter zyde, hun te weigeren, 't geen het jongste Besluit medebragt, en te vertraagen de Convoyen op de *Fransche* en *Engelsche* Zeehavens, zonder eenige bepaaling of agterhoudinge daar by toegezegd, en zulks van zodanige Goederen, welker uitvoer niet streedt met de Tractaaten, tusschen andere Mogenheden en den Staat gesloten: maar dat daar en tegen de Lyst der Convoyen, en derzelver bepaalde Zeildagen, met den eersten, mogten worden bekend gemaakt (*).

Voorgeslagen Middelweg der Admiraliteits-Collegien.

Kort, ter zaak, en klemmend was dit Verzoekschrift; doch verre van de bedoelde uitwerking te wege te brengen, men vondt goed de gedagten der Admiraliteits-Collegien in *Holland* gevestigd, voor af in te neemen. Deeze wilden een middelweg inslaan. 't Was hun voorgekomen, dat de bezwaaren der Stad *Rotterdam*, en andere Leden van 't Gemeenebest, tegen welken de Aresten van het *Fransche* Hof werkten, voeglykst zouden kunnen uit den weg geruimd worden, door op den Koophandel deezer Landen zodanige schikkingen te maaken, die *Engeland* en *Frankryk* beiden genoegen moesten geeven; de begeerte van het eene Hof te voldoen, en daar omtrent toegeevenheid te gebruiken, was zich het ongenoegen van het ander op den halze laaden. De zaaken waren, huns bedunkens, tot dat uiterste gekomen, dat de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 584.

III. BOEK. 1779.

de vraag niet meer was, of het aan 't (meenebest gelegen zou komen, in zy tegenwoordige omſtandigheden, om a voor den Koophandel van het zw Scheepstimmerhout, en de handhaav van het Regt, aan 't zelve, volgens 't V bond van MDCLXXIV. daadlyk op te z ten: of zulks tydig dan ontydig zou w zen? Maar de Republiek werd, te d oorzaake, van wederzyden gedreigd, aangevallen.

Frankryk drong zyn eisch, dat de St het Tractaat met *Engeland* gewapenderha moest ſtaande houden, en het zwa Scheepstimmerhout met Oorlogſchep doen geleiden, zo ſterk aan, dat het b ſtondt de Republiek, wel niet in ha grondgebied aan te vallen; doch d Koophandel en Scheepvaard van dezel aan te randen, door Belastingen, ſtryd tegen het by het zelve Hof voor gans *Europa* aangenomen Regt der Volkeren of de vastgeſtelde wyze van handelen m Onzydige Mogenheden; ja zelfs Led van deeze Republiek op een ongelyk voet te behandelen. —— *Groot-Brittanj* daar en tegen, hadt rondlyk laaten aanze gen, dat het de Scheepsbouwſtoffen, e met naame het zwaar Scheepstimmerhout zou doen aanhouden, ſchoon de Staat Schepen daar mede beladen, door Oorlo ſchepen liet geleiden.

Blykbaar waren de gevoelens, in h kiezen van Party verdeeld: deezen oo deelden het Ongenoegen van *Frankryk*

ge

geenen de Bedreigingen van *Groot-Brittanje* als het meest voor den Staat te dugten. Tydverlies dreigde de bezwaarde Leden des Gemeenebests met eenen geheelen ondergang. Allen waren zy het hier in éénś, dat het voor de *Vereenigde Gewesten* hoogst ongeraaden was van het voorgenomen Stelzel der ſtipte Onzydigheid af te wyken, en tusſchen de Oorlogvoerende Mogenheden party te kiezen: de Ongehoudenheid der Republiek, daar toe door verbindende en wederkeerige Verbonden; alle de voordeelen des Vredes boven den Oorlog, en de Ongewapende Staat, waar in zich het Gemeenebest, zo te Lande als ter Zee bevondt, pleitten hier voor.

Niets bleef, derhalven, over dan zodanige maatregelen te neemen, waar door die beide uiterſtens konden vermyd, en geen dier twee Mogenheden ſtoffe tot ongenoegen zou gegeeven worden. Men hadt het *Engelſche* Hof niet kunnen beduiden, dat het, volgens de Letter des Tractaats, het vervoeren van Scheepshout na *Frankryk* moest toelaaten: hier in kon deswegen niet voorzien worden dan door middelen van Geweld, tot welker te werkſtelling men in ſtaat diende te zyn; of door zodanige Schikkingen, welke, het Regt onverkort laatende, de herhaalde gelegenheid tot geſchil zouden voorkomen, en aantoonen, dat het niet te doen was om een klein voordeel, ten koste van *Engelands* noodzaaklyke verdeediging, veel min

III. BOEK. 1779. om *Engelands* verdeediging onmogelyk maaken, door het gestadig aanvoeren v de voornaamste middelen en stoffen t eenen Zee-Oorlog aan deszelfs Vyar Dat men van dusdanige Schikkingen mo verwagten, dat *Engeland* van de Rep bliek niet zou vergen, langer, ten zyn gevalle, aan *Frankryk* te onthouden h Hout, vóór het begin der oneenighed in de Schepen van 't Gemeenebest, t goeder trouwe, gelaaden, en zich deswege met *Frankryk* in eenige oneenigheden i te wikkelen.

Frankryk hadt, desgelyks, geen reg het Gemeenebest, op eenigerlei wyze, t vergen, om, daar het aan 't zelve *nie gelegen komt*, met *Engeland* in ongenoege te geraaken, het Scheepstimmerhout, i de tegenwoordige gesteldheid van zaken, gestadig na *Frankryk* te voeren. Het ongenoegen van het Hof van *Versailles* scheen voornaamlyk daar uit gesprooten, dat men de weigering van het Geleide der Houtschepen aanzag als een *Embargo* op het *Fransche* Hout daar in gelaaden: dewyl de last om geen Convoy te verleenen aan de Houtschepen, zou te wege gebragt hebben, dat het Scheepstimmerhout, 't welk in de *Nederlandsche Schepen* was gelaaden, en waarlyk *Fransch* Hout was, door de Schippers hier te Lande ingebragt, om voor hunne Schepen Convoy te zoeken, en door de Schippers, naa dat het Convoy hun ontzegd was, weigerende zonder Convoy in Zee te steeken, niet

ver-

III. BOEK. 1779.

vervoerd heeft kunnen worden, en nog werd opgehouden, en zou moeten blyven liggen, zo lang 'er geen Convoy verleend was: dewyl niemand, onbeschermd, het durfde over voeren. Dat, over zulks, wanneer dat Hout met Convoy kon worden overgebragt, en *Frankryk* het zelfde onmiddelyk belang niet hadt by de Convoyen van 't Gemeenebest, deszelfs ongenoegen misschien zou kunnen worden gestild, en *Frankryk* zich misschien niet verder zou mengen in 't geen de Republiek noodig oordeelde, ten meesten belange van haaren Koophandel, te moeten doen.

Naardemaal het dan ongeraaden was middelen van Geweld tegen *Frankryk* te gebruiken, en zich daar door in eene volslagene oneenigheid met dat Ryk in te wikkelen, en even ongeraaden een Oorlog met *Engeland* aan te vangen, zou de proeve, huns oordeels, behooren genomen te worden, dat de Leden van het Bondgenootschap eenpaarig, tot het inslaan van dezen Middelweg verstonden, dat men, by voorraad, zou tragten het Scheepstimmerhout, in 't Naajaar des Jaars MDCCLXXVIII, om Convoy in *Texel* ingevallen, met een genoegzaam Geleide na *Frankryk* over te voeren; waar over het Hof van *Engeland* geen ongenoegen tegen den Staat zou kunnen opvatten; dewyl, als 'er tusschen *Engeland* en de Republiek al geen Tractaat bestondt, 't geen het vervoeren van Scheepstimmerhout na *Frankryk* wettigde, het Hof van *Londen* het dan nog niet kwa-

III. BOEK. 1779. lyk zou kunnen neemen, dat de Ko vaardyſchepen deezes Lands, vóór Oorlogsverklaaring, vóór het uitbreek der Vyandlykheden, en vóór het Tydpe door het *Engelſche* Hof bepaald, om d gelyk een toevoer niet meer te gedooge daar toe gebruikt, en door Convoyen g dekt wierden tegen allen overlast op Ze Dat het Hout, 't welk men dan voor ee zou doen geleiden, geen ander was, d 't geen men reeds voor 't begin der O eenigheden gelaaden hadt. —— Dat c Hout, waar op *Frankryk* natuurlyk h meest moest oogen, en waar van *Engeland* het vervoeren, met geen ſchyn va Regt ſcheen te kunnen beletten, overg bragt zynde, men de verdere Convoye van Scheepstimmerhout zou kunnen ſta ken, tot men in ſtaat zou weezen, daa omtrent zodanige Beſluiten te neemen e te doen gelden, als men van een Onaf hangelyken Staat, die de magt in hande hadt, zou kunnen verwagten.

De gelegenheid om, over dergelyke Convoyen, in nieuwe zwaarigheden te geraaken, zou men inmiddels kunnen affnyden, door een Verbod van uitvoer van alle zwaare Masten en verder zwaar Scheepstimmerhout; 't geen de Staat zelve noodig hadt tot het bouwen van Oorlogſchepen, welks voorraad maar maatig in het Land was; en wanneer de uitvoer open bleef, onder Geleide van 's Lands Convoyen, na nog hoogere markten zou gebragt, en de Staat van dat noodige ontzet worden.

Het

Het gereedste middel om den Staat uit de tegenwoordige ongelegenheid te redden, was, huns oordeels, de zaak by de Algemeene Staaten derwaards heen te stuuren, dat de Uitvoer van zwaare Masten en zwaar Scheepstimmerhout verbooden wierd; dat de Admiraliteiten geene Paspoorten zouden mogen verleenen, dan alleen aan het Hout vóór het einde van 't Jaar MDCCLXXVIII, ingebragt om Convoy te zoeken, niet om te blyven; zo dat voortaan als Byleggers, niet zouden worden toegelaaten Schepen, hier te Lande t'huis hoorende, met meergemelde Scheepsbouwstoffen belaaden, die naderhand, om Convoy te zoeken, in 's Lands Zeegaten zouden mogen inkomen: maar dat dezelve zouden moeten ontlaaden, zynde hunne Laadingen onder het Verbod van Uitvoer begreepen.

Voorts diende zyne Hoogheid verzogt te worden een Convoy, zo haast mogelyk, en zo sterk als het vallen kon, te verleenen aan bovengemelde Houtschepen, en verder aan den Koophandel, van tyd tot tyd. De Convoyen, by het Besluit der Algemeene Staaten zes- en- twintig April vastgesteld, voor allerhande Waaren, waar onder dan Masten en zwaar Scheepstimmerhont, konden 'er niet onder begreepen zyn, als welks uitvoer dan verbooden zou weezen.

De Gezant der Staaten by 't Hof van *Frankryk* zou 't zelve onder 't oog brengen, hoe zeer de Ingezetenen alhier door

III. BOEK. 1779.

de Edicten den Handel en Scheepv. betreffende, bezwaard, en hunne H Mogenden des niet ongevoelig wai niet meenende zulks verdiend te hebb hoe van hun niet gevergd kon wor zich in eenen Oorlog in te wikkelen, die Onzydigheid te niet te doen, we deeze Staat, met goedvinden van z Majesteit, hadt aangenomen, en zal b ven in agt neemen; dat hunne Hoog M genden om geene andere reden ooit a hunnen Koophandel en de Beschermi van denzelven bepaaling hebbende gestel gemeend hadden niets anders te doen d 't geen ieder Onafhangelyke Mogenhe vry stondt en vry moest blyven, om da in nu en in 't vervolg te handelen, zo t hunne belangens mede brengen; dat h ongeluk wel hadt gewild, dat het Beslu van hunne Hoog Mogenden, om, t voorraad, geen zwaar Scheepstimmerho te doen convoyeeren, voorleden Jaar ge nomen, en zedert ingetrokken, juist wa gevallen op een tyd, in welken eenig Schepen, met zulk Hout bevragt, or Convoy waren binnen geloopen, en b gebrek van Assuradeurs om zonder Con voy in Zee te steeken, opgehouden; da deeze toevalligheid eene *gedaante van Een zydigheid* aan derzelver Besluit hadt gegee ven, welke hunne Hoog Mogenden niet hadden kunnen voorzien; dat zy daarom, voor dat Hout het noodige Convoy van 's Lands Schepen hadden beraamd. Dat, wat het verder vervoer van Scheepstim-

mer-

merhout betrof men 't zelve, uit hoofde van de benoodigdheid hier te Lande, den Onderdaanen hadt moeten verbieden. Dat hunne Hoog Mogenden vertrouwende dat zyne Majesteit hier mede zou voldaan zyn, het opgevat ongenoegen ter zyde stellen, en de bezwaarende Edicten intrekken. Men zou van dit Plan van Voldoening den Afgezant DE LA VAUGUYON kennis geeven, en hem verzoeken 't zelve by zyn Hof te ondersteunen.

III. BOEK.

1779.

Desgelyks zou der Staaten Afgezant te *Londen* dit Besluit vertoonen, en aanwyzen, dat den grooten steen des aanstoots weg genomen zynde, hunne Hoog Mogenden zich vleiden, dat zyne *Groot-Brittannische Majesteit* zou gelieven aan te merken, dat het Hout, tot welks Convoy zy bevel hadden moeten stellen, gelaaden en afgescheept was vóór het Tydperk by zyne Majesteit zelve bepaald; doch, by geval, in de reize was opgehouden, en dus, al stelde men het Tractaat ter zyde, dit Hout althans, naar billykheid, het Geleide na *Frankryk* niet zou hebben kunnen ontzegd worden. Dat het zyne Majesteit verders wel zou gelieven de noodige beveelen te geeven, ten einde 't zelve ongemoeid mogt vervoerd worden, en daar over geene moeilykheden tusschen zyne Majesteits Officieren en die van de Republiek ontstaan, op dat de goede harmonie en vriendschap tusschen zyne Majesteit en hunne Hoog Mogenden bewaard bleeve, waar toe zy altyd bereid zouden zyn:

ter-

III. BOEK. 1779.

terwyl zy niets meer wenschten dan dat 'er een Voorſtel kon worden gedaan, waar op men, met hoope van een gelukkigen uitſlag, zou kunnen onderneemen eene Onderhandeling, die een goed einde zou maaken aan de verſchillen over het uitvoeren van het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. Hier van zou men den Ridder YORKE berigt geeven, met verzoek om het by zyn Hof ingang te doen krygen.

Wanneer men van deeze poogingen, binnen het verloop van vier of zes weeken, geen vrugt zag, behoorde, huns agtens, alle Vaart uit deeze Landen verbooden te worden, tot dat alle Schepen van Oorlog gereed, bemand en in ſtaat waren om Zee te kiezen en de meer en meer dreigende onheilen van den Staat af te weeren. Teffens zou men dan daadlyk in 't werk behooren te ſtellen zodanige middelen als de Republiek in zich zelven hadt, om, haare Scheepvaard beſchermende, de verderflyke *Belastingen*, op dezelve en op den Handel tegen te gaan, en de Koophandel met *Frankryk*, mitsgaders van alle Ingezetenen deezer Landen op gelyken voet te ſtellen. (*)

Aanmerking over deeze Voorſlag.

Hoe zeer deeze Staatsdienaars, dit voor een Middelweg aanzagen, en veelen 'er hoog mede liepen als een zeer geſchikt middel om uit die netelige omſtandigheden gered te worden; kwam het anderen voor, dat de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 587.

de gedaane voorslagen te veel op een enkel *misschien* steunden, als mede dat de zo genaamde Middelweg zo veel mogelyk na *Engeland* liep en van *Frankryk* zich verwyderde; dat uitstel en vertraaging het eenigste zou zyn wat men kon verwagten door denzelven te bewandelen; de meerderheid in Staaten van *Holland* was dit marren, waartoe alles zo blykbaar strekte, moede.

III. BOEK. 1779.

Staaten van *Holland* volharden by het aandringen op een Onbepaald Convoy. Besluit deswegen met de meerderheid.

Deezen, op den vierden van Zomermaand vergaderd, in aanmerking genomen hebbende dat het *Fransche Edict* en *Tarif*, waar over zo veel klagten vielen, alleen waren toe te schryven aan de Schikkingen en Bepaalingen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, omtrent de Convoyen na de Havens, der Oorlogvoerende Mogenheden, was het ook te wagten, dat het nadere en bepaalende Besluit tot het verleenen van *Onbepaalde Convoyen* na de voorzegde Havens, by hun Ed. Groot Mogenden genomen, en vervolgens ter Algemeene Staatsvergadering ingebragt, ten vollen uitgevoerd wordende, het opheffen van het zo veel zwaarigheids maakend *Edict* en *Tarif* zou te wege brengen, en de gevolgen daar van desgelyks doen ophouden: waarom zy goedvonden, by dit Besluit te volharden; en dat men de kragtigste middelen zou aanwehden om dit Besluit tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken, en bedagt te weezen om 't zelve nog, geduurende dit loopende Jaar, te kunnen in 't werk stellen. —— De Meerderheid

hier

III. BOEK. 1779.

hier voor was *elf* tegen *acht* Leden; de Ridderschap bleef, met de Steden *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam* en *Medemblik*, by de gedaane Aantekening op den dertigsten van Lentemaand, tegen de *Onbepaalde Convoyen* volharden. Deeze zelfde Steden, met de Ridderschap, namen geen genoegen in een Breeder Besluit by *Holland* op dit stuk vastgesteld, waar in dat Gewest op het veranderen van 't zelve in een Generalits Besluit door zyn Gelastigden by de Algemeene Staaten aandrong (*).

Zoeken het tot een Algemeen Staatsbesluit te maaken.

„ De gesteldheid der zaaken, en 't gevaar," merkten zy op, „ waar in de „ Handel en Zeevaard aan wederzyden „ tusschen Oorlogvoerende Mogenheden „ zich bevindt, vorderden onvermydelyk „ dat, hoe eer hoe beter, en zonder langer uitstel, tot bescherming der Vrye „ Vaard en des Handels van 't Gemeenebest Convoy werdt verleend, zonder „ onderscheid voor alle Waaren, by de „ Tractaaten niet voor Contrabanden erkend. — Zy hadden mogen verwagten, dat, in eene zaak van zo veel aanbelangs, ten spoedigsten by hunne Hoog „ Mogenden zou weezen besslooten; dan „ reeds twee volle maanden waren 'er, „ zonder dat, verloopen. — Wat 'er „ ook, ten opzigte van het Zeeweezen, „ gedaan mogt zyn, dit stuk der Onbe-

„ paal-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 597.

„ paalde Bescherming van Zeevaard en „ Handel bleef agter, schoon het geen „ uitstel kon veelen. Blykens de aan„ houdende en veelvuldige klagten van „ rondsomme, wel inzonderheid over het „ bezwaarend *Fransche Edict en Tarif*: „ welker opheffing alleen, en ontwyfel„ baar te wagten was uit het toestaan, „ en verleenen eener Onbepaalde Bescher„ ming, als enkel oorspronglyk uit de „ gestelde en nu ingetrokke bevelen tot „ een Bepaald Convoy (*). — De Hee„ ren Afgevaardigden der Gewesten, die „ nog geen Besluit hadden ingebragt, ver„ zogten zy, op 't ernstigste, by hunne „ Lastgeeveren een spoedig Besluit uit te „ werken, en wel zodanig een, waar van „ te verwagten was, dat het bekende „ *Edict* en *Tarif* van *Frankryk* zou kun„ nen opgeheeven worden. — Hadt „ *Gelderland* reeds zyn Besluit ingebragt (†) „ daar heen strekkende, dat de goede „ verstandhouding met de beide in Oorlog „ zynde Mogenheden voor den Staat van „ een allerweezenlykst belang was, en „ dat,

(*) Hoe blykbaar dit reeds was werd het nog blykbaarder, door de verandering, welke de Koning van *Frankryk* den vyfden van Zomermaand, in het Arest van den zeven en twintigsten van Grasmaand maakte, by welke hy de voorheen nieuwe uitzonderingen op Scheepsbehoeftens, Pik, Teer, Masten, Timmerhout en Houtwerk alleen bepaald, om dus volstrekt te beantwoorden aan de oogmerken, die de verhooging van Lasten hadden te wege gebragt. *Nieuwe Nederl Jaarb.* 1779. bl. 599-600.

(†) Zie hier boven bl. 19.

III. BOEK. 1779.

„ dat, met meer gerustheids, over de uit-
„ gestrektheid der Convoyen zou kunnen
„ worden geraadpleegd, als het Gemeene-
„ best in een behoorlyken Staat van te-
„ genweer was gesteld; dit mogt, in 't
„ afgetrokkene beschouwd, waarheid
„ weezen; doch de Regtvaardigheid van
„ een Besluit, om alleen te behouden en
„ te beschermen het Regt van den Staat
„ en der Ingezetenen, op de duidelyke
„ Letter der Tractaaten gegrond, en niet
„ verder gaande, behoorde de goede
„ Verstandhouding met het Hof van *En-*
„ *geland* niet te verbreeken: en dewyl het
„ Besluit, om daar in eenige bepaaling toe
„ te staan, op dergelyke beginzels van
„ *Voorzigtigheid* gegrond, behoudens de
„ goede Verstandhouding met het Hof
„ van *Frankryk* niet hadt kunnen gehand-
„ haafd worden; daar het dit Gemeene-
„ best als partydig aanzag, ongenoegen
„ tegen 't zelve opvatte, het bekende
„ *Edict* en *Tarif* te dier oorzaake uitgaf;
„ en noch door het intrekken van dit Be-
„ sluit, noch door de kennisgeeving hier
„ van, zonder een daadlyk Besluit tot
„ een Onbepaald Convoy, te vrede ge-
„ steld hadt kunnen worden, zou het *On-*
„ *voorzigtig* weezen langer daar by te bly-
„ ven. Huns agtens moest men, in stede
„ van den Zomer te besteeden, tot het
„ doen van de noodige Uitrustingen ter
„ Zee en dan te besluiten, terstond tot
„ het Besluit komen om de Convoyen
„ Onbepaald te verleenen, zo wel voor

„ Sche-

„ Schepen met Scheepstimmerhout als „ andere niet verbodene Waaren, en „ voortgaan met zich in ſtaat te ſtellen; „ doch met den uitvoer zo lang te wag- „ ten, tot dat de Schepen van Oorlog, „ daartoe vereischt, gereed zouden wee- „ zen, al moest de Zomer, of een groot „ gedeelte van denzelven, nog verloo- „ pen; mits egter, dat het binnen „ het loopende Jaar geſchiede; zy be- „ geerden niet dat het met verhaasting „ gedaan wierd, eer een genoegzaam „ getal Oorlogſchepen, tot verdeediging „ der Koopvaarderen, en tot dekking der „ Havenen, gereed was."— *Zeelands* ingebragte redenen om het begeleiden der Houtſchepen op te ſchorten (*), in 't breede wederlegd en ontzenuwd hebbende, verzogten zy de Staaten van dat Gewest, deeze tegenbedenkingen te wikken en te weegen, en met hun tot het Beſluit van een Onbepaald Convoy te treeden. „ Zy „ erkenden geen voorneemen te hebben, „ om met *Engeland* in misverſtand te ko- „ men; maar dat het zeker te veel ge- „ vergd zou weezen, met *Frankryk* in een „ ruïneus misverſtand te blyven, tot „ vermyding van een misverſtand met „ *Engeland*, daar over dat het Gemeene- „ best deedt, 't geen de Tractaaten let- „ terlyk en uitdruklyk veroorloofden."— Eindelyk ſtelden Staaten van *Holland* voor de

III. BOEK. 1779.

(*) Zie boven bl. 45.

III. BOEK. 1779. de geschikste en kragtdaadigste middelen om gemelde Convoyen, zo ras doenlyk, en nog geduurende dit loopende Jaar, gereed te maaken; als daar was het ten besluit brengen der Petitien deezen Voorjaare, by den Raad van Staaten gedaan, tot het toerusten van Wagtschepen, het aanbouwen of koopen van Advysjagten, het herstellen der oude Schepen, en het aanvullen der Admiraliteits Magazynen. „ De vraag was in deezen niet, „ of de Collegien ter Admiraliteit haare „ Finantien naar behooren bestuurd had- „ den, of niet, en of derzelver Magazy- „ nen zo ledig behoorden te weezen als ze „ zyn, of niet; maar, of de dienst van de „ Republiek vordert, dat in de Magazynen „ bezorgd wierd het eerst noodige, waar me- „ de het Gemeenebest kon gediend wor- „ den."-Wyders het, met allen yver, voortzetten der onderhanden zynde Equipagien, het herstellen der Schepen, die by de Admiraliteiten gevonden werden, zonder onderscheid of ze in de bevolene Equipagien begreepen waren, dan niet. —— Voorts om het Volksgebrek aan te vullen, oordeelden zy het dienstig ten spoedigsten, aan de Ministers van den Staat te *Stokholm*, *Koppenhagen* en *Hamburg* te schryven, om onder de hand te verneemen, en aan hunne Hoog Mogenden te berigten, of by de Hoven en de Plaats huns verblyfs genegenheid zou kunnen gevonden worden, om eenige Manschap, boven al Matroozen, in dienst van den Staat, over te doen,

doen, of vryheid te verleenen tot het werven van Bootsvolk voor 's Lands Schepen: ook gaven zy in bedenking het vernieuwen des Plakaats van MDCCXLVII, met verandering van den derden in den vyfden Man, en de proof te neemen wat het uitwerkzel daar van zou weezen tot bemanning van 's Lands Schepen (*). III. BOEK. 1779.

By deezen breedvoerige voordragt ter Algemeene Staatsvergaderinge, lieten Staaten van *Holland* het niet berusten, zy vaardigden Brieven af aan de overige Gewesten, tot geleide eens Afschrifts van hun omstandig beweerd en van tegenbedenkingen ontheeven Besluit, tot een Onbepaald Convoy, zich vleiende „ dat de „ Bondgenooten met hun daar in zou„ den overeenstemmen, dat de billyke „ voldoening van het zo duidelyk verklaard „ verlangen van 's Lands eigene handel„ dryvende Onderzaaten, op de duidelyke „ Letter der Tractaaten gegrond, het „ eenig middel was, 't geen 't Gemeene„ best, in den tegenwoordigen toestand „ der zaaken, aan de hand hadt, om met „ bewaaring eener volmaakte Onzydig„ heid, en met behoud niet alleen; maar „ zelfs met het voortzetten van haar On„ afhangelyk Gezag, de zo drukkende be„ zwaaren voor deszelfs Handel en Zee„ vaard uit het *Fransche Edict* en *Tarif* „ ontstaande, te doen ophouden. — Staaten van *Holland* vaardigen Brieven af aan de andere Gewesten.

Zy

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 601.

„ Zy Souverainen eens Gewests, 't welk „ de eenige bronnen van zyn bestaan en „ van dat vermogen, 't geen 't zelve in „ staat hieldt om het overweegend aan- „ deel in de Lasten van de *Unie* te draa- „ gen, moest vinden in de algemeene „ voordeelen van een vrye Vaard en „ Handel, waren alzins verpligt deeze „ zaak op het ernstigste ter harte te nee- „ men, en vertrouwden, dat de Bondge- „ nooten hun niet langer zouden onthou- „ den dat geene, 't welk zy, volgens de „ onwrikbaare gronden van het Bondge- „ nootschap geregtigd waren te vorderen; „ waar toe zy de spoedige en toereikende „ medewerking van ieder der hooge „ Bondgenooten, op het nadruklykst, „ verzogten (*).”

Frankryk ontheft *Holland* van de drukkende Belastingen voor een tyd.

Het by *Holland*, schoon met eene kleine meerderheid genomene Besluit der Onbepaalde Convoyen, welks algemeenheid zy zo volyverig zogten te bewerken, door de betamelykste middelen van overreedig, hadt ten gevolge dat de Hertog DE LA VAUGUYON, met den aanvang van Hooimaand, aan den Raadpensionaris van *Holland* een Geschrift ter hand stelde, waar uit bleek, dat de Koning zyn Meester, „ op 't ontvangen berigt van dit Besluit, „ ten voordeele van *Holland*, by uitslui- „ ting, tot den eersten van Oogstmaand, „ de uitwerkzels van het *Edict* en *Tarif* „ op-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 612.

„ opschortte; dat, derhalven, alle Inge-
„ zetenen van dat Gewest, tot den be-
„ stemden tyd toe, de uitzonderingen en
„ voordeelen konden genieten tot dus
„ lange aan de Steden *Amsterdam* en *Haar-*
„ *lem* alleen toegestaan. —— Als mede
„ dat zyne Majesteit, zo ras de Onbepaal-
„ de Convoyen waren uitgevoerd, voor-
„ neemens was aan de Inwoonderen van
„ *Holland* te doen uitkeeren de Gelden,
„ uit kragte der onlangs gegeevene Raads-
„ besluiten, door zyne Bediendens, gehee-
„ ven. Hy hieldt zich verzekerd, dat
„ dit nieuw bewys van zyne toegenegen-
„ heid, meer en meer zou kenbaar maa-
„ ken de billykheid zyner maatregelen,
„ die niets anders beoogden dan het hand-
„ haaven van den voorspoed der Alge-
„ meene Staaten, mits zy niet ter zyde
„ traden het spoor eener volstrekte Onzy-
„ digheid, by welker naarkoming zy zo
„ veel belangs hadden." —— Wyders
gaf hy te verstaan, op bevel van zyne Ma-
jesteit, „ dat, wanneer, met den eer-
„ sten van Oogstmaand, de uitwerkzels
„ der Onzydigheid van 't Gemeenebest
„ niet verzekerd mogten weezen, door de
„ kragtdaadige bescherming der Onbepaal-
„ de Convoyen; overeenkomstig met de
„ Wetten der openbaare Billykheid, en
„ met de bedingen der Verbonden, de
„ Raadsbesluiten, nu opgeschort, weder-
„ om zouden aanvangen uitgevoerd te
„ worden, zonder dat des wegen eene

III. BOEK. 1779.

„ nadere Verklaaring zou noodig wee„ zen (*)."

Oordeelvelling der *Engelschgezinden* over dit gedrag van *Frankryk*.

De Afkondiging van dit Raadsbesluit des Konings geschiedde in *Frankryk*. 't Kon niet missen of deeze handelingen, zo geschikt om *Holland* aan de belangen van *Frankryk* te hegten, baarden groot misnoegen by het gedeelte van 's Lands Ingezetenen aan de belangen van *Engeland* verknogt. Zy dagten en spraaken, gelyk naderhand een hunner Voorstanderen schreef; „ het éénig oogmerk van het *Fransche* „ *Hof* was, om, door middel van deeze „ Edicten, invloed te hebben op de Be„ sluiten van de onderscheide Raadsver„ gaderingen hier te Lande. Diensvol„ gens werden zy ook dan eens opge„ schort, dan weder ten uitvoer gelegd, „ kort daar op weder ingetrokken en al„ toos gewyzigd ten nadeele niet alleen „ van alle zulke Gewesten, maar ook van „ byzondere Steden, die niet naar den „ zin van *Frankryk* stemden; ja, wat „ meer was, om onze Natie tot een trap „ van vernederinge te brengen, waarvan „ zeker geen voorbeeld in de Geschiede„ nis van eenige Natie te vinden ware, „ werd de vryheid van het maaken deezer „ bepaalingen eindelyk door den Koning „ geheel overgelaaten, aan de willekeur en „ het goedvinden van zyn Gezant, die „ maar aan den *Franschen Commissaris van*

„ *Zee-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 734.

„ *Zeezaaken* schreef, welke Steden moesten bevoorregt worden, welke niet. Zo dat, daar men, in 't Jaar MDCLXXII. Boekjes schreef, die ten tytel voerden *Holland aan de voeten des Konings*, thans, ter eeuwige eer van ons Vaderland en van de *Patriottische Sentimenten*, waar aan wy voortaan zommigen van hunne Regenten zullen kunnen kennen, een Boek mag geschreeven worden, onder den Tytel *Holland aan de voeten van den Gezant des Konings!*" (*)

De *Rotterdamsche* en *Dordrechtsche* Kooplieden vervoegen zich by zyne Hoogheid.

Meermaalen zagen wy de Kooplieden van *Rotterdam* zich by zyne Hoogheid vervoegen, thans verzogten zy weder gehoor, te gader met die van *Dordrecht*, en stelden de belangen hunner Steden en des Lands, met veel nadruks, voor. Met hoe veel gronds „ zy meenden aan zyne „ Hoogheid *verpligt te zyn*, het Besluit „ van hunnen Souverain, 't welk het begin

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 113. 114. Wy brengen dit by, ter aanwyzinge hoe een gedeelte der Ingezetenen, over dit beloop der zaaken, dagt, oordeelde en sprak. Niet vreemd was het, soortgelyke aanmerkingen in 't midden te hooren brengen; en even min vreemd, dat zommigen zich bevlytigden om het, huns oordeels, ongegronde daar van te doen opmerken, die het stuk omkeerden, en op *Engeland* en den Afgezant diens Ryks toepasten, 't geen anderen van *Frankryk* en deszelfs Gezant beweerden. Dan ons hier over uit te laaten loopt geheel buiten ons bestek. —— Genoeg is het dat wy, door deeze en dergelyke trekken, den Naazaat onderrigten welk eene taal de Partyschap voerde, en tot welke uiterstens men voorthold.

III. BOEK. 1779. „ gin opleverde van het herstel, 't geen „ zy zo billyk verwagten," laaten wy aan 't oordeel van allen, die den rondgaanden Brief van dien Vorst aan de zes Gewesten, ten deezen Jaare geschreeven, zich herinneren (*) — „ Het Geschrift," vervolgden zy, op zekerder grondslag, „ door den *Franschen* Afgezant den twee„ den deezer Maand overgegeeven, ver„ mindert eenigzins onzen angst en kom„ mer, schynt onzen Handel op te beu„ ren, en geeft aan de Steden onzer In„ wooninge eenig vooruitzigt van in het „ handeldryvend *Nederland* haare plaatzen „ nog te zullen kunnen behouden. — „ Het zou vrugtloos zyn, Doorlugtigste „ Vorst! voor u te verbergen, hoe zeer dit „ gunstig begin ons, voor het tegenwoor„ dige, met vreugde vervult; doch on„ verantwoordelyk zo wy ontveinsden, „ dat het zelve ons, voor 't vervolg, „ niet gerust stelt; en waarlyk, wat zou „ die korte flikkering baaten, indien de„ zelve de voorboode was eener op handen „ zynde duisternis zonder einde? Men „ houde het ons ten goede; maar dit is „ juist de vreeze, die ons kwelt, de „ *Fransche Edicten* zyn niet opgeheeven; „ maar slegts, tot den eersten der vol„ gende Maand, opgeschort. De Duur„ zaamheid van onzen Handel en Scheep„ vaard, hangt af van een Besluit tot een

„ On-

(*) Hier boven bl. 21.

„ Onbepaald Convoy; wordt het zelve III. BOEK.
„ niet genomen voor den eersten Augus-
„ tus, dan verdwynt oogenbliklyk al onze
„ hoop, dan vervallen wy daadlyk tot 1779.
„ onze voorige elende, zonder het min-
„ ste uitzigt op herstel. — Zullen dan
„ de Bondgenooten, met welke *Holland*
„ nu twee eeuwen is veréénigd geweest,
„ welke zy met goed en bloed heeft by-
„ gestaan, de Regters zyn over het be-
„ lang van *Hollands* Koophandel, en het
„ toekomende Geluk, of den onvermy-
„ delyken Ondergang, van onze Steden?
„ Staat het dan aan hun om te beslissen,
„ of de Koophandel en Zeevaard, voor
„ zo verre dezelve al of niet tot vreemde
„ Volkeren mogt overgaan, zich voortaan
„ beperkt zal zien binnen de muuren van
„ genoegzaam ééne enkele Stad, dan of
„ dezelve door eene vaardige, onbepaal-
„ de en daadlyke Bescherming, nog in
„ tyds, zal worden te ruggeroepen, en
„ in ons Vaderland haare zetels behou-
„ den? Wat kommerlyk Tydstip is dan
„ voor ons niet voor handen!" — Naa
eene klemmende herinnering van oude en
welbevestigde Staatsgrondregelen, de vrye
Zeevaard betreffende, als de bron van 't
welvaaren des ganschen Lands, merkten
zy op; „ De Posten, die uwe Hoogheid
„ bekleedt, maaken u bevoegd by de
„ Bondgenooten ten sterkste aan te drin-
„ gen, hoe eene te groote en te langduu-
„ rende toegeevenheid, aan de willekeu-
„ rige eischen en bedreigingen van ande-

 „ ren,

III. BOEK. 1779. „ ren, ons eigen bederf onmisbaar naa „ zich zouden sleepen, en hoe dus even „ dat zelfde, het welk te vooren *Voorzigtigheid* mogt worden genoemd, thans, „ door de veranderde omstandigheden, „ het zy met eerbied gezegd, ten hoogsten *Onvoorzigtig* zou worden. —— De „ Veréénigde Staat kent de betrekking „ van uwe Doorlugtige Hoogheid, zo tot „ ieder der Gewesten in 't byzonder, als „ tot het algemeene Lichaam, deeze is „ het waar door uwe Hoogheid, buiten „ twyfel, geregtigd is de Bondgenooten „ hunne onvermydelyke verpligting te herinneren, om hunnen Mede-Bondgenoot, die alleen meerder dan zy allen „ zamen tot de kosten der gemeene Bescherming toebrengt, en nogthans geen „ hunner immer verlegen heeft gelaaten, „ in zyner wettigen Handel, volgens de „ Tractaaten, te handhaaven en gewillig „ hunne toestemming te geeven tot de „ Bescherming van dien zelfden Handel, „ dewelke, even daartoe, tegenwoordig „ nog met buitengewoone Lasten is bezwaard. —— Maar weinig dagen zyn „ 'er nog overig (*)! mogten die besteed „ worden om de verschillende Bondgenooten te veréénigen, de banden der heilige *Unie* het onsterflyk werk uws Voorvaders, nader toe te haalen, onzen al- „ ge-

(*) Het was den dertienden van Hooimaand, dat de Kooplieden deeze Aanspraak deeden.

„ gemeenen, onzen op de Tractaaten gegronden onbelemmerden Handel, in zynen voorigen bloei te herſtellen, en onze Zeemagt en Vlag in derzelver Onafhangelykheid te handhaaven! —— Eén middel alleen is 'er tot ons behoud nog overig; wy, zo wel als onze Mede-Ingezetenen, vermeenen Regt daar toe te hebben; niemand zeker geſchiedt daar door het minſte ongelyk. —— Het is die Maxime, die door geen Staats-Reſolutie wordt belet, die in tegendeel, door onzen Souverain zelve wordt voorgedraagen en ten ſterkſten aangedrongen, en die teffens ſtrekt tot welzyn van *Holland* en van den ganſchen Staat! (*)"

Gelderlands nader Beſluit ten opzigte van de Onbepaalde Convoyen.

Hoogst billyk Vertoog! rechtmaatige Aandrang! doch van even weinig vrugts als zo veele voorgaande. Het Beſluit van *Holland*, rondgezonden by de Bondgenooten, om in een Algemeen Staatsbeſluit veranderd te worden, ontmoette by eenigen, juist die koele bejegening als men uit de geſteltenis zommiger Gewesten mogt verwagten. —— *Gelderland* beſchreef een buitengewoonen Landdag tegen den vyftienden van Hooimaand, en bragt op den zelven een Beſluit, ten aanziene van de Onbepaalde Convoyen, ook voor Houtſchepen, te voorſchyn, 't welk éénſtemmig was met dat in 't Voorjaar gegeeven, en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 737.

III. BOEK. 1779. en de daar in aangeduide *onverschilligheid* *omtrent de zaaken van de Zee* (*), volkomen met de daad staafde, schoon de bewoordingen eene gereedheid te kennen gaven; doch onder een beding, 't geen onvolbrengbaar was, in de tegenwoordige omstandigheden. Nog, daar de nood ter Zee zo hoog klom, nog „ moest men „ zich, zo wel te Land als ter Zee, in een „ behoorelyken Staat van tegenweer stel„ len, ten einde men zich, met eenige „ gerustheid, op het stuk van Convoy, „ zonder onderscheid voor alle Waaren, „ by de Tractaaten niet voor Contraban„ de erkend, kon uiten." —— De mishandelingen der *Engelsche Roveren*, die men niet kon lochenen, werden, als veel *zeldzaamer* dan voorheen, op het gunstigste, voorgedraagen (*). „ Het kon van „ hun Ed. Mog. niet gevergd worden," dit zyn de eigen woorden, „ om zich op „ eene zo delicaat geworde zaak als het „ Subject van het Ongelimiteerd Convoy, „ ook voor Houtschepen, rondelyk te „ verklaaren, zo lang de Heeren *Staaten* „ van *Holland* en *Westfriesland* singulier „ blyven om de Frontieren van den Staat „ van de Landzyde, waar van deeze „ Provincie een notabel gedeelte uit„ maakt, van eene weezenlyke Pro„ tectie ontbloot te willen laaten, en daar „ door

(*) Hier boven bl. 44.

(†) Wat daar van was zullen wy vervolgens zien.

„ door de Republiek buiten ſtaat te hou- III. BOEK.
„ den, om haare aangenomene Neutrali-
„ teit, zo te Land als ter Zee beide te 1779.
„ kunnen handhaaven, en verzekeren. —
„ Het kwam hun allerzekerst voor, dat,
„ zo ooit, het tegenwoordige tydſtip vorderde, dat deeze beide zaaken niet geheel van den anderen wierden geſcheiden; maar dat, door een heilzaam en éénpaarig Beſluit, het een en ander werd werkſtellig gemaakt, als wanneer zy zich flatteerden, dat alle verdere zwaarigheden veel al zouden weggenomen en ontruimd worden (*)."

R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH verklaart 'er zich met anderen tegen.

Schoon by ieder Kwartier, dit Beſluit, met meerderheid van ſtemmen, genomen was, verklaarden twee Jonkheeren, wegens het Kwartier van *Nymwegen*, en twee, wegens het Kwartier van de *Veluwe*, zich tegen 't zelve. Jonkheer R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH EN LATHMER, betradt in *Gelderland* het ſpoor zyns *Overyſelſchen* Bloedverwants, door niet alleen zyn weigerende ſtem in te brengen, welke in geene aanmerking was genomen; maar zyne gedagten rondborſtig te uiten, en, te zyner ontlastinge, te laaten aantekenen, over den aandrang van *Holland* tot een ſpoedig medewerken in 't verleenen van een Onbepaald Convoy; en de hachlyke gevolgen, welke een langer uitſtel, om aan deeze begeerte van *Holland* te voldoen, zo voor den Staat in 't al-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 742-752.

III. BOEK. 1779. 't algemeen, als voor de Leden van dien in 't byzonder, ſtondt naa zich te ſleepen. Wy zouden aan de Waarheid der Geſchiedenisſe te kort doen, en eene van veelen bewonderde, ſchoon van anderen gelaakte taal, agter wege laaten, indien wy dien Ridder in ons Werk niet lieten ſpreeken, en uit zynen ingeleverden Raadſlag niet eenige trekken overnamen, die ons aanwyzen, uit welke inzigten men, zyns agtens, in *Gelderland*, dusdanig een Beſluit dwarsboomde; trekken, die tevens toonen, hoe zeer ten onregte alle Edelen met een zelfde merk getekend worden, als Lieden, die zich op den naam van *Gebooren Regenten* verhovaardigen, een ſmaadlyk en veragtend oog op den *Koopman* nederſlaan; een trots, in dit Tydsgewrichte des gedrukten Handels, veelen te ondraaglyker.

Inhoud zyns Vertoogs. „ Gun my," is zyne taal, naa eenige voorbereidende aanmerkingen, „ onbe„ wimpeld te ſpreeken, de aangelegenheid „ der zaake vordert het. — Wie van „ UEd. Mog. wordt niet aangedaan over „ het akelig vooruitzigt van eene om„ keering van onze welvaard? Wie be„ zeft niet, dat, offchoon wy in dit Ge„ west de eerſte voordeelen van de be„ ſchermde Zeevaard en Handel niet on„ dervinden, wy, egter, by gevolge, „ ons voornaamſte beſtaan aan dezelven „ ſchuldig zyn. Zo Neering en Welvaard „ *Holland* verlaaten, hoe zal dan het groo„ te aandeel in de Lasten der *Unie*, ten „ algemeenen nutte, gedraagen worden? „ Wat zal 'er van onze Producten wor-

„ den?

„ den? Welk een uitweg zal 'er dan voor
„ handen zyn, om ons Koorn, Hout,
„ enz. te flyten? Waar door zal 's Lands
„ Schatkist gevoed worden? Welke mid-
„ delen van bestaan zullen 'er voor het
„ grootste gedeelte der Ingezetenen, en
„ vooral voor den Arbeidsman in onze
„ Provincie overig zyn? Op wat wyze zal
„ men de schamele Gemeente, die thans
„ naauwlyks kan bestaan, verder brood
„ bezorgen? Zal de geringe bevolking in
„ ons Gewest, daar in tegendeel de uit-
„ breiding van dezelve het waare kenmerk
„ van magt en welvaard is, daar door niet
„ geweldig lyden? —— En hier by zal
„ het niet blyven. Edele Mogende Hee-
„ ren! Grooter rampen, zwaarder onhei-
„ len, dreigen ons, en staan ons onver-
„ mydelyk over te komen, zo UEd.
„ Mog. (en waarom zou ik het, in deeze
„ vrye Staatsvergadering, niet durven
„ zeggen?) niet kunnen besluiten om
„ daadlyk met andere Bondgenooten mede
„ te werken, tot het verleenen van het
„ begeerde Onbepaalde Convoy."

„ Men oordeele onpartydig. Vorderen
„ de belangen van onze Republiek geene
„ volmaakte Onzydigheid in den tegen-
„ woordigen Oorlog tusschen *Engeland*
„ en *Frankryk*? Beide die Mogenheden
„ zyn bevoegd om dezelve, overeenkom-
„ stig met de wederzydsche Tractaaten,
„ van ons te eischen. —— Wat begeert
„ de eerste? Vorderingen ten nadeele der
„ andere, en tot ons eigen bederf, tegen
„ den

III. BOEK. 1779.

„ den waaren zin der Tractaaten. En „ om ons daar toe te beweegen, of liever te dwingen, vergenoegd die fiere „ Mogenheid zich niet met dreigementen; „ maar alle violente daadlykheden, worden reeds, op eene onmenschlyke wyze, „ naar ouder gewoonte, tegen onze Ingezetenen uitgeoefend. —— Wat begeert *Frankryk*? de volmaakſte Onzydigheid, overeenkomſtig die zelfde „ Tractaaten, en met regt, onder verzekering van het welweezen van deezen „ Staat te zullen helpen bevorderen, zo „ wy ons ſlegts naar den inhoud dier „ Tractaaten willen gedraagen. Hier van „ afgaande moest het natuurlyk volgen, „ dat die Mogenheid deezen Staat, door de „ bewuste Raadsbeſluiten deezes Jaars, „ blyken van derzelver misnoegen deedt „ ondervinden; egter op eene wyze, dat „ men klaar kon bemerken, wat moeite „ het aan de vriendhoudende en welmeenende gevoelens van den *Franſchen* Koning voor den Staat gekost heeft, om „ tot dien ſtap te komen; hebbende, ten „ dien einde, onlangs door zynen Afgezant getoond, hoe hy, op het moedig „ Beſluit van *Holland*, geneegen is de bewuste voor den Koophandel drukkende „ Belastingen in te trekken, in verwagting, dat het Gemeenebest zich maar niet „ verwydere van die Onzydigheid, by „ welker in agtneeming zy zo veel belangs „ heeft."

„ De Vriendſchap met *Frankryk* is onzen

„ onzen Staat onontbeerlyk, die Kroon „ biedt ze ons aan. Onze belangen noo- „ pen ons om ze aan te neemen. De te- „ genwoordige toestand van het Gemee- „ nebest moet ons, meer dan ooit, aan- „ zetten om eene goede verstandhouding „ met dat Ryk te onderhouden. —— Van „ de Landzyde, schoon onze Armée nog „ eens zo sterk ware als tegenwoordig, „ kunnen wy ons zelven niet beschermen. „ Moet het Gemeenebest dan niet na zul- „ ke Bondgenooten uitzien, die in staat „ zyn 't zelve, in tyd van nood, van „ dien kant, te beveiligen? Wie zal kun- „ nen tegenspreeken, dat zo wy *Frankryk* „ ten Vriend houden, wy, volgens de „ tegenwoordige gesteldheid van *Europa*, „ voor geenen verderflyken Oorlog te „ Land hebben te dugten. Als dan kun- „ nen wy alle onze vermogens besteeden „ om onzen Koophandel te doen bloei- „ jen, door ons, als voor deezen, ont- „ zaglyk op Zee te vertoonen: het ee- „ nigst middel om onzen Staat den ouden „ luister te doen weder krygen."

Aangetoond hebbende hoe zeer onze Staat belang hadt in een aanhoudenden Vrede; en hoe *Gelderland* by eenen Oorlog te Lande aan den eersten aanval bloot lag, vaart hy voort. „ Dat geene kwa- „ lyk gepaste bekommering ons doe wag- „ gelen! Het is waar, dat misschien zeven „ agtste der gegoede Ingezetenen van dee- „ zen Staat een groot gedeelte hunner „ Bezittingen aan *England* hebben toebe-

III. BOEK. 1779.

„ trouwd; men vreest voor de jammerlykste gevolgen, indien men dat Ryk niet toegeeft, in deszelfs onredelyke eischen; ook is men bedugt, zo men aan dezelve niet voldoet, dat onze Bezittingen in de *Oost-* en *West*, veelligt door de *Engelschen* zouden kunnen overmeesterd worden. —— Vreeslyke vooruitzigten in den eersten opslag! Doch dezelve met bedaardheid gade slaande, is het zeker, dat eene aanhoudende laffe toegeevenheid onze schatten in geenen deele kan verzekeren, en dat het van ons afhangt, om onze Bezittingen in andere Werelddeelen voor aanvallen te beschermen; of, ten minsten, indien *Engeland* de Republiek op zulk eene vyandige wyze behandelde, zyn wy in staat om ons op eene eclatante en voor hun gevoelige wyze te wreeken. — Eene volmaakte Onzydigheid, gesterkt door eene ontzaglyke Zeemagt, kan ons behouden. Ook zie ik niet dat wy thans genoodzaakt kunnen worden Party te kiezen. *Engeland* heeft ons niet behandeld, dat wy, wat 'er ook mag gebeuren, verpligt zouden zyn hun by te staan, zulks kan dat Ryk billyker wyze niet verwagten. Het hangt dus alleen van het voorzigtig gedrag van deezen Staat af, om met voorigen luister te herleeven, om onzen Koophandel uit te breiden, ja zelfs om, by tyds, voordeelen voor denzelven te bedingen, by eene roemrugtige Natie, die, binnen

„ kort,

„ kort, de volmaakste Vryheid staat te III. Boek.
„ genieten, en gereed is ons, voor ande-
„ ren, te begunstigen. —— In allen op- 1779.
„ zigte, zo de *Hollandsche* Vlag maar me-
„ nigvuldig in alle Zeeën gezien wordt,
„ moet het ons, onder 's Hemelsch zegen,
„ wel gaan! Daar op betrouwende en te
„ gelyk gebruik maakende van de Magt,
„ die GOD ons geeft ten nutte onzer In-
„ gezetenen, zyn wy in staat om onze
„ vrye Zeevaard en Handel, de eenige
„ bronnen van onze Welvaard, tegen alle
„ aanvallen ter Zee te beschermen en ons
„ over de zulken, die ons zouden willen
„ beledigen, manmoedig te wreeken."

„ *Holland* zou," merkt hy ten slot aan,
„ niet in gebreeke blyven om de beide
„ Landgewesten begeerde gematigde ver-
„ meerdering van Krygsvolk in te willigen,
„ als men zich in dezelve maar genegen
„ toonde tot het handhaaven der Zeemagt;
„ en zou het toetreeden tot het Besluit
„ om een Onbepaald Convoy te verlee-
„ nen, dus dienen om den band der *Unie*
„ meer en meer toe te haalen (**)."

Dusdanige een onbewimpelde en vry-
heidminnende taal eens *Gelderschen* Staats-
mans, welke aangemerkt mogt worden
groo-

(**) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 753. Dit Advis kwam welhaast afzonderlyk in 't licht, en vond, gelyk gereed te denken is, Tegenschryvers; deezen zo *Engelschgezind* als het Advis *Franschgezind* genaamd was; anderen van gematigder stelsel.

III. BOEK. 1779.

grootendeels de gevoelens te behelzen, der andere Edellieden, DEELEN *van Drutten*, NYVENHEIM *van de Wiel*, NYVENHEIM *van Dort*, HAERSOLTE *van Yerst*, en REEDE *van de Perk*, die tegen het Besluit ten *Gelderschen* Landdage genomen, zich verklaard hadden, klonk den welmeenenden *Hollanderen* aangenaam in de ooren, diende te hunner opbeuringe; doch de van elders langzaam inkomende Besluiten, vonden zy maar al te zeer op de leest van het *Geldersche* geschoeid om vrugt te mogen wagten van hun yverig poogen. Het gif der verwyling, veroorzaakende tegenstreeving, zo heilloos ingeschonken, en met groote teugen gebruikt, werkte met alle kragt.

Utrechts Besluit, wegens de Onbepaalde Convoyen.

Utrecht marde tot den vierden van Oogstmaand, eer het den Brief der Staaten van *Holland*, wegens de Onbepaalde Convoyen, beantwoordde, en het Besluit van dat Gewest mededeelde, 't geen verre was van eene vlotte toestemming. „ Zy wenschten „ niets hartlyker dan de bereiking van het „ zo regtmaatig en heilzaam oogmerk om „ 's Lands Zeemagt tot dien trap hersteld „ en vermeerderd te zien, dat dezelve de „ Eer van de Vlag van den Staat, en de „ vrye Handelvaard der Ingezetenen, „ overeenkomstig met de Tractaaten kon „ handhaaven en beveiligen, en wel zo „ spoedig, als zulks met de noodige Voorzigtigheid, en zonder zich aan andere, „ voor de geheele Republiek niet min

„ zorg-

„ zorglyke gevaaren, bloot te ſtellen, „ kon worden uitgevoerd. —— Dan „ de bekommering des aangaande bleef, „ wanneer de Landmagt, naar 't verlangen van verſcheide Leden des Bondgenootſchaps, geene verſterking ontving, als die in 't verzoek der Staaten van *Holland* niet konden bewilligen, „ zo lang hun daar in geen genoegen was gegeeven. Zy verlangden, op nadere en „ zekerder gronden, gerust geſteld te „ worden, dat de Zeemagt van den Staat, „ zo ſpoedig als Staaten van *Holland* „ ſcheenen vast te ſtellen, genoegzaam „ zou weezen, om, zonder vreeze van „ hoon voor de Vlag, eene algemeene „ Beſcherming aan den Handel te verſchaffen; en dat het verleenen van Onbepaalde Convoyen, byzonder aan „ Schepen met Scheepstimmerhout belaaden, het Gemeenebest, voor het tegenwoordige, in geen grooter gevaar „ zou kunnen brengen, dan het geen by „ hun Ed. Groot Mogenden uit het langer „ aanhouden der raadpleegingen over eene zaak van zo groot gewigt en gevolg, „ gevreesd en voorzien werdt. —— De „ voorgeſtelde verandering des Plakaats „ van MDCCXLVII., om den vyfden „ Man in ſtede van den derden te neemen, en te beproeven van welk eene „ uitwerking zulks, ter bemanning der „ Vloote, zou weezen, keurden zy goed; „ doch maakten zwaarigheid in de gedaane

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779.

„ Petitien (*) ter aanvullige van 's Lands „ Zeemagazynen, als zynde een gansch „ ongewoone zaak, en die met geene bil„ lykheid van het *Sticht*, aangezien den „ bekrompen ſtaat der Finantien, buiten „ hoogdringenden nood, kon gevergd wor„ den; voor al niet, zo lang aan de veel„ vuldige verzoeken, om nadere opening „ van den Staat en huishouding der Ad„ miraliteits Collegien, geene voldoening „ werd gegeeven (†)."

Frieslands verdeelde gevoelens.

Met weinig bevreemding zeker ontving men deeze draalende en den langen weg zoekende Beſluiten van *Gelderland* en *Utrecht*; grooter hoop op een vlot toeſtemmend antwoord wagtten Staaten van *Holland* uit *Friesland*, een Gewest, naast *Holland*, het meest onmiddelyke belang hebbende by de Vrye Zeevaard, op welke door Kooplieden, Zeehandelaars en Schippers, niet min dan in *Holland*, was aangedrongen, en gaf het voorheen ingebragte Beſluit (§) grond om hier geene te leurſtelling te ontmoeten; dan men ſcheen ook middelen van tegenſtreeving by de anders *Vrye Friezen*, met vrugt, te werk geſteld te hebben. — Veel viel 'er in *Friesland* voor, over den Brief der Staaten van *Holland*, 'er werd een buitengewoonen Landdag, tegen

(*) De eerſte deezer Petitien, was van Achttien honderd duizend, en de tweede van Vyftien honderd duizend Guldens.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 759 765.

(§) Hier boven bl. 44.

tegen den vyf en twintigſten van Hooimaand, uitgeſchreeven, om op den zelven, en wel gezet, over het Onbepaald Geleide der Koopvaardyſchepen met Hout gelaaden, te raadpleegen en te beſluiten.

Het Kwartier van *Zevenwouden* volhardde in de voormaals gegeeven Stem tot de Onbepaalde Convoyen, en veréénigde zich ten vollen met het Beſluit van *Holland*. —— Het Kwartier van *Westergo* deedt het zelfde, en ſtaafde dit gevoelen met een beredeneerd Vertoog, ſtrekkende om aan te toonen; hoe Koophandel en Zeevaard de eerſte grondſlagen waren van ons Beſtaan, van onze Vryheid, van onzen Luiſter; hoe de bewaaring, de beſcherming en uitbreiding dier panden, de eenige ſteun *was* van ons Finantie-weezen. Hoe derhalven de kragt der waarheid en de overtuiging van het weezenlyk belang der Ingezetenen, by Staaten van *Holland* gewerkt hadden, als zy geene zwaarigheid meer maakten, om het zo gewigtig aandeel diens Gewests in 's Lands algemeene Lasten, voornaamlyk en kragtdaadig te beſteeden tot herſtel van 's Lands Zeemagt, tot beſcherming des Handels en tot handhaaving der heiligſte en klaarſte Tractaaten. —— Het was zeker dat, zo wel in het belang der Zeevaard, als in het draagen der Lasten van de *Unie*, *Friesland* onmiddelyk na *Holland* de eerſte plaats bekleedde, en dat zy niet minder aan hunne Ingezetenen verſchuldigd waren dan de Staaten van *Holland* aan de Inwoonders

Zevenwouden en Westergo ſtemmen voor het Onbepaald Convoy.

III. BOEK. 1779.

van hun Gewest; „ daar zy" (hoe welgepast en welgeplaatst een denkbeeld!) deeze „ Stoelen der Eere niet bezaaten, „ dan tot goedmaaking van het vertrou„ wen der Stemgeregtigden, wanneer „ derzelver stemmen hun alhier plaatsten „ ter bewaaring hunner Regten en ter be„ veiliging van de middelen van hun be„ staan." Zy stelden het Gemeenebest, voor als, in dit hachlyk oogenblik, aan den eenen kant, te dugten hebbende de veréénde magt van *Frankryk* en *Spanje*, die den Handel en Bezittingen van verre dreigden, en de Grenzen te na waren, om aan de Landzyde geene bekommering te veroorzaaken; en, aan den anderen kant, als worstelende tegen de onbillyke verging eener Mogenheid, mede in volle wapenen; doch nu zodanig besprongen door de Vyanden, welke zy zich in de Oude en Nieuwe Wereld deelen, op den halze gehaald hadt, dat het, noch met de regelen van Staatkunde, noch met die der waarschynlykheid over een te brengen was, dat zy zich nog meer Vyanden zou maaken. Het oogenbliklyk ongenoegen der *Britsche* Kroone zou tot geen Oorlog uitbarsten, voor al in de omstandigheden van volhandigheid, waar in dat Ryk zich thans bevondt, en daar wy, volkomen gedekt door de Tractaaten, hun geen wettige reden van mishandeling gaven; maar wederkeerig handelden op dezelfde wyze als die Kroon ons behandelde in vroegere tyden, op de gronden der zelfde Tractaaten,

ten, thans door ons gevorderd: op derzelver trouw moesten wy ons vestigen als het eenigst behoedmiddel onzer zwakheid. —— *Frankryk* en *Spanje* zogten de welvaard onzer Ingezetenen; *Engeland* derzelver schaade. Uitheemsche Vorsten zouden zich niet ligt in deezen stryd mengen. —— Men behoorde, derhalven, niet alleen zich in allen deele te veréénigen met het Besluit der Staaten van *Holland*; doch hun ook een Brief van Dankzegginge te schryven, voor de welmeenende mededeeling van dat Besluit, en voor de *Patriottique Gevoelens* daar in vervat.

III. BOEK.

1779.

De *Steden* wilden het uitgesteld hebben.

Een geheel andere geest bezielde het Kwartier der *Steden*: men zou zich ligt in een ander Gewest overgevoerd oordeelen, als men 't zelve hoort spreeken, „ van eene vrees, dat uit het verhaaste „ verleenen van Onbepaalde Convoyen, „ zeer veele ongelegenheden konden „ voortkomen; en dat het daarom on„ geraaden vondt daar in, voor als nog, „ toe te stemmen; maar dat uit te stellen „ ten tyde en zo lange als de Republiek, „ zo te Water als te Lande, in een behoor„ lyken staat van Verdeediging zou zyn „ gesteld, en dus in staat gebragt om haa„ re Onafhangelykheid, Eer en Vlag, „ met gegronde hoop van een gelukkigen „ uitslag, te verdeedigen." — Hoe éénstemmig met *Gelderlands* Staatsbesluit in dezen (*), klonk de Raadslag van het Kwar-

(*) Zie hier boven bl. 91.

III. BOEK.

1779.

In Oostergo steeken de stemmen. De Steden zoeken de beslisfende stem van zyne Hoogheid tusschen beide te brengen.

Kwartier der Steden in *Friesland!* Eene éénstemmigheid, die veeler aandagt trok, veeler verwondering gaande maakte.

Veel hing nu af van de Stem des Kwartiers van *Oostergo:* elk hoopte het op zyne zyde te krygen. *Zevenwouden* en *Westergo* om dus de meerderheid te bekomen; de *Steden* om, by het steeken der Stemmen, de beslisfende stem zyner Hoogheid (*), in te roepen. Doch de Leden van dat Kwartier waren het niet ééns, of de stemmen in 't zelve staaken; weshalven 'er geen stem werd uitgebragt. —— Dit bewoog het Kwartier der *Steden* zich nader te verklaaren, en het geval te beschouwen als van dien aart, dat men, ter afdoening van zaaken, de beslissing van het *Eminent Hoofd der Republiek* moest vraagen; deeze gelegenheid waarneemende om het uitgewerkte antwoord van *Westergo*, tegen te gaan met eenige bedenkingen over de gevaaren, waaraan het Gemeenebest, huns bedunkens, zich bloot stelde, als het zich in vyandelykheden met *Engeland* inwikkelde. Onze Volkplantingen zouden niet min dan de *Fransche*, door de *Engelschen*, overweldigd worden; en door deezen stap, zo wel als door het weigeren van

(*) Volgens een Besluit van 19 Aug. 1748. was aan den Heere Prinse Erfstadhouder het regt gegeeven, „ om te decideeren, zo wanneer in de Staats„ deliberatien, twee Kwartieren staan tegen twee; „ of in gevalle twee Kwartieren weigeren of delay„ eeren hunne Kamer Advysen in te brengen."

van Saturn, verwyderde zich de Staat van eene Natie, waar aan dezelve, door banden van denzelfden Godsdienst, weezenlyke belangens van eigen verdeediging, en zelfsbehoudenis, zedert ruim eene Eeuw verbonden was geweest; terwyl de invloed van *Frankryk* op de Republiek, door deeze verwyderinge, meer dan te veel zou vermeerderen: het kwam zeer bedenkelyk voor, op de Letter des Tractaats van MDCLXXIV. ten sterkste te dringen, als men niet gezind was aan dezelfde Letter der Tractaaten van MDCLXXVIII en MDCCXVI, te voldoen. By een Vredebreuk met de *Engelsche Kroon* was, 'er geen reden om van de Landzyde zo geheel gerust te weezen. „ Zy wenschten „ dat de yver en algemeene geneigdheid „ tot geweldige maatregelen tegen *Groot-* „ *Brittanje* nimmer wrange vrugten mog- „ ten voorbrengen, of stoffe tot nabeklag „ geeven." — Het Kwartier der *Steden* wel bevroedende, dat het inroepen der beslissende Stem zyner Hoogheid zo gemaklyk niet zou doorgaan, deedt, vervolgens, alle moeite om te betoogen, dat dit regt zyner Hoogheid, in het tegenwoordige geval toekwam, en verklaarde niet te zullen dulden, dat 'er eenige inbreuk op de voorregten aan het Stadhouderschap verleend, gemaakt wierde.

III. Boek. 1779.

Het Kwartier van *Zevenwouden* oordeelde geheel anders, en bewees, dat, in het thans hangende geval, de beslissende stem zyner Hoogheid niet te passe kwam: dewyl

't Kwartier van *Zevenwouden* wraakt zulks.

III. BOEK. — 1779.

wyl geen der twee gemelde byzondere toedragten der Staatsoverleggingen plaats greep. Met de *Steden* ſtemde dit Kwartier in, dat, in eene zaak van zo veel gewigts als de tegenwoordige een Beſluit vereischt wierd; doch beweerde teffens, dat in deezen, zo als de Adviſen lagen, kon en behoorde beſlooten te worden; naardemaal 'er eene baarblykelyke Meerderheid plaats hadt. Immers de Kwartieren van *Westergo* en *Zevenwouden* ſtemden overeen, het Kwartier der *Steden* alleen was van tegenovergeſtelde gedagten, in welk geval het Kwartier van *Oostergo*, dat niet weigerde; maar buiten ſtaat was een Advis uit te brengen, een byvallende Stem by de Meerderheid moest gerekend worden, gelyk zulks, in andere Staatsoverleggingen, der Kwartieren, plaats greep.

Westergo wederlegt de zwaarigheden der Steden.

De ingebragte zwaarigheden der *Steden* op het voorſtel van *Westergo*, poogde dit Kwartier, by eene nadere opgave zyner gevoelens uit den weg te ruimen, en dus ſterkte by te zetten aan het voor heen gezegde, wegens de ongegrondheid der vreeze om een Vredebreuk met *Engeland* te wagten; deeze zou van *Engelands* zyde met de Tractaaten ſtryden; onze Bezittingen in het *Oosten* liepen het gevreesde gevaar niet; het gevaar van in te ſtemmen met de willekeurige uitlegging der Tractaaten, welke *Engeland* zich aanmatigde, was veel grooter, als geſchikt om ons andere Vyanden op den halze te haalen. Het Kwartier erkende ook geenzins den

in-

invloed van eenige hoegenaamde Mogenheid op de Republiek, het zogt alleen de Onzydigheid en de daar uit vloeijende bewaaring des Vredes, te behouden, en juist daarom aan de eene boven de andere geenen invloed op de Republiek te vergunnen. III. BOEK. 1779.

Geenzins vonden de *Steden* de gesteltenis zodanig als zy verwagt hadden, en zich te leurgesteld in de beroeping op de beslissende Stem zyner Hoogheid. Verwyl te bewerken was de eenige toevlugt, en dit zogten zy, door aan te merken, „ dat 'er geen zeer groote spoed als nog „ vereischt werd, om, over dit stuk, te „ raadpleegen, daar zelfs die van *Holland* „ niet aanstonds; maar slegts binnen het „ einde van dit loopende Jaar, *in effectu*, „ Ongelimiteerd Convoy vroegen." Hoe zeer dit te goeder trouwe geschiedde kan ieder beoordeelen, die naagaat in welken zin *Holland* van *het einde deezes loopenden Jaars* gesprooken hadt (*). Dit Kwartier sloeg derhalven voor, om, dewyl 'er geene afdoening van zaaken te bevorderen was, den Landdag te scheiden tot over vier weeken: voorgeevende, dat in eene zaak van zo veel belangs voor de Republiek, niet dan met de uiterste voorzigtigheid, behoorde gehandeld te worden. — *Oostergo* stemde in dit verwyl. *Zevenwouden* verklaarde 'er zich op 't sterkste te-

De Steden zoeken uitstel.

(*) Men slaa te rugge tot bl. 81. hier boven.

III. BOEK. 1779.

tegen. *Westergo* stelde den tyd om weder te vergaderen op drie weeken: waar in de *Steden* met *Oostergo* genoegen namen (*).

De *Friesche* Kooplieden en Reeders dringen aan op een Onbepaald Convoy.

De *Friesche* Kooplieden, Boekhouders en Reeders in Schepen, lieten deezen buitengewoonen Landdag niet voorby loopen zonder zich by hunne Landsvaderen aan te melden, en te klaagen over de Belastingen in *Frankryk* van de *Friesche* Schepen geheeven: een Last, die by geene mogelykheid voortduurende gedraagen kon worden, en hun te zwaarder viel, om dat eerst de Steden *Amsterdam* en *Haarlem*, en nu geheel *Holland* daar van ontheven waren, wegens het genomene Besluit om een Onbepaald Convoy toe te staan, een voorregt dat zy niet te wagten hadden, of *Friesland* moest in een dergelyk Convoy bewilligen; dit geweigerd zynde hadden zy voor nog zwaarder belastingen te vreezen; en mogten, op het toestaan gegronde hoope scheppen, van het weder krygen der reeds betaalde Vatgelden. Zonder zodanig een Besluit moest de geheele Vaard van *Friesland* op *Frankryk* verloopen: terwyl zy moesten zien dat hunne Schepen voor 't overige, dagelyks door de *Engelsche* Kapers beroofd, de Schippers en het Bootsvolk mishandeld, en in volle Zee genomen, in deeze en geene Havens van

En-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 767 781.

Engeland, tot groot nadeel der Eigenaaren, opgebragt wierden (*). III. BOEK.

De dag tot welken het neemen van een Bepaald Besluit in *Friesland* was uitgesteld verscheen, en baarde, ondanks de te voren gedaane klagten der Koopliedén, dit Besluit. „ Dat, daar drie „ groote Zeemogenheden, in de Nabuur„ schap van den Staat, en op die Zeeën, „ die door deszelfs Ingezetenen dagelyks „ bevaaren worden, hand gemeen waren, „ Staaten van *Friesland*, zo wel als Staa„ ten van *Holland*, begreepen, dat de Be„ scherming der Zeevaard ten uiterften „ noodzaaklyk was, —— dat zy desge„ lyks toeftemden, dat een Bescherming, „ naar de Letter der Tractaaten verleend, „ een blyk van volkomene Onzydigheid „ zou opleveren, —— dat, hoewel „ dit Waarheden en Voorwerpen waren „ van het uiterste aanbelang en klaarheid, „ 'er echter, ook anderzins zich opdeeden, „ van welke men het oog niet geheel moest „ afwenden, —— dat by mogelykheid „ het verleenen van een Onbepaald Con„ voy den Staat in vyandlykheden kon „ inwikkelen; dat de vrees daar voor, en „ het gevaar, waar aan de Buitenlandsche „ Bezittingen van de Republiek en de „ Frontieren der Land-Provincien, in „ zulk een geval, zouden zyn blootge„ steld, altoos zwaar by hun hadt gewoo„ gen,

1779. Eindelyk Besluit van *Friesland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 783. Hoe weinig strookt dit met *Gelderlands* denkwyze over 't gedrag der *Engelschen* bl. 92. hier boven.

III. BOEK. 1779. „ gen, —— dat zy ten vollen overreed waren, dat het Gemeenebest in geenerlei opzigt toegerust was, om in eenen Oorlog te treeden, en dat daarom de meerdere of mindere mogelykheid alleen genoegzaame reden opleverde van het hazard daar van, niet dan in eene uiterste noodzaaklykheid, te loopen — dat zy inzonderheid begreepen de zwakheid der Frontieren, en het gering getal van Militie, waar door de Land-Provincien geduurig zouden kunnen ontrust worden, en wel die Provincien, die onophoudelyk, doch vrugtloos, hadden aangedrongen om in een beter en veiliger stand gesteld te worden, dat het ten uitersten hard zou weezen, die aan roof bloot te stellen, om den Handel van andere wat meer te doen bloeijen. —— Hier over zouden zy zich niet breeder uitlaaten, breedvoerig en kragtig was dit aangedrongen, door de Heeren Staaten van andere Gewesten. Om alle deeze redenen maakten zy zwaarigheid om tot Onbepaalde Convoyen, als nog, hunne toestemming te geeven."

Een Besluit, 't geen genoegzaam uitwees hoe zeer men, in die weeken uitstels, gearbeid hadt om het daartoe te brengen, dat de Meerderheid in alle Kwartieren, 't zelve omhelsde (*).

Aantekeningen daar tegen. In 't Kwartier der *Zevenwouden* vonden zich eenige Volmagten, die tegen dit Staatsbesluit eene breedvoerige Aantekening

(*) *Post van den Neder-Rhyn* XI. Deel bl. 568 569.

ning inleverden, zy betuigden niet te kunnen in gebreke blyven om tegen 't zelve, ook by Meerderheid van hun Kwartier genomen, op het kragtigste zich te moeten verklaaren. —— Met de uiterste bevreemding hadden zy vernomen, dat men het verleenen van de noodzaaklyk gekeurde Bescherming der Zeevaard uitstelde: *Om dat, by mogelykheid het verleenen van een Onbepaald Convoy, den Staat in Hostiliteiten kon inwikkelen;* voor deeze kon men zich, huns oordeels, niet beter hoeden dan door het inagtneemen eener stipte Onzydigheid, daar van aftegaan, zou by *Frankryk* als Eenzydigheid veelligt aangemerkt worden, en reden van groote verwydering tusschen die Kroon en de Republiek kunnen geeven. Een Land-oorlog, daar uit te dugten, was voor den Staat veel meer te vreezen, dan de Mogelyke Zee-oorlog met *Engeland;* en, in dit laatste geval, kwam hun het aandringen op eene versterking der Frontieren en der Landmagt, ter beschutting van de Land-Provincien, onbegrypelyk voor. —— Zy konden niet toestemmen, dat het behartigen van den bloei des Handels van eenige Landschappen strydig zou weezen met de welvaard van andere, en die aan roof blootstellen: veeleer dagten zy, dat de Bescherming daar aan verleend, de rust dier Landschappen niet alleen verzekerde; maar ook het vertier van derzelver voortbrengzelen merkelyk bevorderde. —— Even ongegrond oordeelen zy de vrees voor 't gevaar, 't welk onze Bui-

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779.

tenlandſche Bezittingen, by 't neemen van dusdanig een Beſluit, zouden loopen. —— Zy drongen, wyders, hunne gevoelens, meermaalen by Kwartiers Adviſen opengelegd, aan, „ niet onverſchillig", gelyk zy in 't ſlot verklaaren, „ kunnende aan„ zien, dat eene geringe Meerderheid de „ wel gegronde Kwartiers Adviſen, den „ bodem hadt ingeſlagen."

De Ondertekenaars van dit ſtuk waren F. J. J. EYSINGA, F. B. Æ. HUMALDA, J. WIELINGA, S. H. R. EYSINGA, H. BUMA en C. L. VAN BEYMA. (*) —— De Grietman over *Lemſterland* R. L. VAN ANDRINGA DE KEMPENAAR met gemelde Heeren, ten vollen inſtemmende, liet desgelyks zyne Tegenverklaaring boeken, niet verantwoordelyk willende zyn voor de gevolgen van het uitgebragte Staatsbeſluit (†).

Zee-

(*) 't Was de ſterke en veelgerugts maakende Aantekening deezer Heeren, welke aanleiding gaf tot eenen *Lierzang* ten hunnen lof; vol van zeer kragtige en van veelen ſcherp ſteekend gekeurde uitdrukkingen. De Boekhandelaar L. HERDINGH te *Leyden* gaf denzelven, in 't Jaar 1780 in 't licht, en werd deswegen in eene geldboete beſlaagen. 't Geen ten gevolge hadt een zeer merkwaardig Pleitgeding tusſchen den Hoofdofficier der Stad *Leyden*, en F. A. VAN DER KEMP *Leeraar der Doopsgezinden* te dier Stede, die zich voor den Maaker opgaf, en het Geding won. Men zie de in veele opzigten leezenswaardige *Procedures in de zaak* van Mr. PIETER MARKUS, *Hoofdofficier der Stad Leyden, en Promotor van 's Lands Univerſiteit aldaar, op en tegen* FRANCOIS ADRIAAN VAN DER KEMP, *Geimmatriculeerd Lidmaat van dezelfde Univerſiteit, over het doen of laaten drukken der Lierzang* aan de bovengemelde Heeren. Te *Leyden* in den Jaare 1782 gedrukt.

(†) *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1106.

III. BOEK. 1779. *Zeelands weigerend Besluit.*

Zeelands antwoord op den Brief der Staaten van *Holland*, eerst den vier- en-twintigsten van Herfstmaand ingekomen, stemde geheel over een met het voorheen ingeleverde Besluit (*). Staaten van dat Gewest, verklaarden in het Besluit van *Holland* by Algemeene Staaten ingeleverd, „ zodanige gronden niet gevonden te „ hebben waar op zy oordeelden, dat, „ met de vereischte voorzigtigheid, tot „ het geeven van Onbepaalde Convoyen „ ter Zee zou kunnen worden besloten, „ en daar door vermeerderd de Veiligheid „ en Vryheid van Handel en Zeevaard. — „ Dat zy, met de meesten hunner Bond- „ genooten, instemden, dat zo lang de „ Republiek zich in den tegenwoordigen „ zwakken staat van Verdeediging be- „ vondt, zy zich moest wagten van maat- „ regels te neemen, die eenig misverstand „ ten gevolge zouden kunnen hebben. „ En dat de verdere omstandigheden, „ waar in het Gemeenebest thans verkeer- „ de, opzigtlyk de Oorlogvoerende Mo- „ gendheden, voor als nog zodanig niet „ veranderd waren, dat ze eenige andere „ maatregels vorderden: waar om zy blee- „ ven by het Besluit, om het neemen van „ Houtschepen onder Convoy uit te stel- „ len." —— Zy gingen verder en „ wilden gepaste middelen aangewend „ hebben, om tegen te gaan en weg te „ nee-

(*) Hier boven bl. 44.

III. BOEK. 1779.

„ neemen, de ongelykheid, welke thans, „ ten opzigte van den Koophandel, op „ *Frankryk*, plaats hadt, tusschen de Le- „ den van dit zo nauw vereenigd Bondge- „ nootschap; en dat de Staaten van *Hol-* „ *land*, door Hunne Hoog Mogenden „ ernstig mogten worden aangemaand, om „ af te willen zien van hun aanhouden tot „ het, voor als nog convoyeeren van „ Houtschepen, en zich, ten deezen aan- „ ziene, met het éénpaarig gevoelen der „ andere Gewesten te veréénigen (*)."

Eenige Koopsteden in *Holland* willen te vergeefsch de zaak van het Onbepaald Convoy nader aangebonden hebben. Deswegen in *Frankryk* bevoorregt.

Wanneer Staaten van *Holland*, de mislukking hunner poogingen by de andere Gewesten bemerkten, of allen grond hadden, om zulks te wagten uit het lang draalen, en de voorheen genomene Besluiten, die weinig goeds beloofden, en stonden neder te komen, op het dringen van het vermeerderen der Landmagt, en het uitstellen van het Onbepaald Convoy, tot dat men in sterker staat van tegenweer ter Zee zou weezen, droegen de Koopsteden *Dordrecht*, *Haarlem*, *Amsterdam*, *Rotterdam* en *Schiedam*, ter Staatsvergaderinge voor, of men ook eenige nadere middelen zou kunnen aanwenden, om de andere Gewesten te noopen tot het stemmen in de Onbepaalde Convoyen. —— Hier op liep het in *Holland* agterwaards; de andere Steden bewilligden niet in deezen voorslag, die dus geen gevolg altoos hadt, dan dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1101.

III. BOEK. 1779.

dat de *Fransche* Gezant, by eenen Brief den Commissaris van Zeezaaken in *Frankryk* te kennen gaf, dat voortaan geen Steden, dan de bovengenoemde van het Edict zouden uitgeslooten zyn.

Voorslag by *Holland* om, in de Vermeerdering van Landmagt, te bewilligen, als men het Onbepaald Convoy toestemde.

Nieuwe onaangenaamheden stonden uit dit bepaalen van Bevoorregting te dugten. En vermids door het haaperen der toestemming tot het Onbepaald Convoy, de oorzaak van dit jammer grootendeels scheen veroorzaakt te worden, doordien *Holland* de versterking der Landmagt tegen hieldt, werden Staaten van dat Gewest te raade, in een ernstig onderzoek te treeden, hoe men de raadpleegingen over eene toereikende versterking der Landmagt, en over het verleenen der Onbepaalde Convoyen tot een gewenscht einde zou kunnen brengen. De Gelastigden tot eene zaak van dat gewigt leverden een Berigt in, door de meerderheid uitgebragt, 't welk hier op nederkwam. „ Dat, ter Vergaderinge van Hunne Hoog Mogenden, van „ wegen *Holland*, ten kragtigste behoorde „ aangedrongen te worden op het spoedig, en zonder verder uitstel, in een „ Algemeen Staatsbesluit veranderen, van „ het Besluit door *Holland*, wegens de „ Onbepaalde Convoyen in Lentemaand „ genomen; dat, om de daar in zwarigheid maakende Gewesten, door eene gepaste toegeevenheid, op het stuk der „ Landmagt te beweegen, Staaten van „ *Holland* geneegen en bereid waren aan „ het verlangen dier Gewesten, in zo

 „ verre

III. BOEK. 1779.

„ verre te gemoet te komen, wat de ver-
„ sterking der Landmagt betrof, als met
„ het belang van Hoogstderzelver Gewest
„ in de *Uitgestrektheid* en *Zekerheid* van
„ de Toebrengingen tot de zaaken van de
„ Zee, zo weezenlyk betrokken, eenig-
„ zins bestaanbaar kon zyn, en van hun
„ kon gevergd worden; nogthans onder
„ deeze nadruklyke voorwaarde, en met
„ deeze volstrekte bepaalinge, dat, *simul*
„ en *semel*, en gelyktydig, het verleenen
„ der Onbepaalde Convoyen zou vastge-
„ steld, en nog voor het uiteinde van dit
„ loopende Jaar, daadlyk daar aan voldaan
„ zou moeten worden; of dat, by ont-
„ stentenisse van dien, de toestemming
„ van dit Gewest, in eene vermeerdering
„ van Landmagt, niet alleen zou gehouden
„ worden voor vervallen en ingetrokken;
„ neen maar dat men ook alle verdere wei-
„ gering of uitstel, omtrent het verleenen
„ dier Convoyen, zou aanmerken en op-
„ vatten als eene daad aan de zyde der
„ Bondgenooten, waar door hunne Ed.
„ Groot Mogenden van hunne zyde zich
„ bevoegd en geregtigd zouden oordeelen
„ om tot zodanige Besluiten over te gaan,
„ welke de inhouding of inkorting van
„ het aandeel huns Gewests in de Lasten
„ van de *Unie* terstond en onvermydelyk
„ ten onderwerp zouden moeten heb-
„ ben (*)."

Rid-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1114.

Ridderschap en Steden namen dit Berigt, 't geen de zaak zo na aanboondt, over; *Amsterdam* verklaarde zich in de Raadpleegingen, de versterking der Landmagt betreffende, niet te hebben ingelaaten, en zich te houden aan 't geen, dies aangaande reeds in Grasmaand des Jaars MDCCLXXIV., door hunne Afgevaardigden, ter Algemeene Staatsvergaderinge, gezegd was.

Daar de bron van klagten niet gestopt wierd, moest men zich het vloeijen getroosten, en, dus ook, aan dezelve het oor leenen. *Dordrecht*, *Amsterdam* en *Rotterdam* leeverden, den negenden van Herfstmaand, afzonderlyk eenstemmige klagten in by de Algemeene Staaten, om voorzieninge smeekende. Zy grondden dezelve op de gedaane toezeggingen, als mede op het gereed en gewillig opgebragte verdubbeld Last en Veilgeld. — In verwagtinge dat alles tot de beloofde bescherming, dit Jaar werkstellig zou gemaakt worden, hadden zy hunne maatregelen in den Handel genomen, die wel verre van het beoogde voordeel te zullen aanbrengen, een groot nadeel dreigden, gemerkt tot hier toe, in stede dat een Onbepaald Convoy verleend was, genoegzaam alle de Oorlogschepen werkloos gehouden wierden, en het jaarsaisoen byna verloopen was, om reizen van min of meer uitgestrektheid te onderneemen. Terwyl ook de bezorgde voorraad van Koopmanschappen ter verzendinge, en die opgegeeve orders

Dordrecht, *Amsterdam* en *Rotterdam* klagen over 't uitstellen van Convoy.

III. BOEK.

1779.

ders buitenlands voor rekening der Kooplieden gereed lagen, aan een merkelyk verderf onderworpen bleeven, of zy moesten hunne Schepen zonder Geleide laaten vaaren; doch dan bleeven zy blootgesteld niet alleen aan de gedunrige opbrenging en ophouding in vreemde Havens; maar ook aan een dagelykschen overlast van een ontzaglyk getal Kaperschepen, die te stouter zouden worden, als het met de daad bleek, dat de Zeevaard deezer Republiek buiten alle bescherming wierd gelaaten: terwyl andere Mogenheden, die, even gelyk deeze Staat, eene volmaakte Onzydigheid in agt namen, hunne Koopvaarders, door gepaste Convoyen, voor die ophoudingen, beledigingen, en rooveryen beveiligden, en bevrydden; 't geen de regtmaatigste vrees verwekte, dat de Koophandel en Zeevaard zou overgaan tot Volken, die daar aan eene kragtdaadige bescherming verleenden (*).

Verschillende gevoelens der onderscheide Partyen in 't Vaderland.

De Afgevaardigden uit Staaten van *Holland*, lieten niet af ten sterksten aan te dringen op een volkomen Besluit tot het verleenen der Onbepaalde Convoyen; met herhaalde betuigingen van voor de gevolgen eens langeren uitstels, zo hachlyk in 't vooruitzigt, niet aansprakelyk te willen zyn. —— Doch de Afgevaardigden der andere Gewesten bleeven niet min

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1116 1124.

min volharden by 't geen zy, uit naam hunner Lastgeeveren, op dit onderwerp, ter Vergaderinge, hadden ingebragt. Geen einde was 'er aan de Schriften, hier te Lande uitkomende, waar in elk zich verbeeldde een wel verfneede ſtaatkundige pen te voeren. Volgens eenigen moesten wy het gedrag der *Engelſchen*, met betrekking tot onzen Handel en Scheepvaard, billyken, ons geheel en ten nauwſten aan diens zyde houden, en in alles naar de maatregelen van dat Hof gedraagen; de Verzoekſchriften de Klagten der Kooplieden, wegens de handelwyze der *Engelſchen*, ſprooten voort uit byzonder en perſoonlyk belang en eene Onvoorzigtige Staatkunde; zy verdienden geen gehoor. — Volgens zommigen was 'er niets verderflyker dan zich tegen de oogmerken van *Frankryk* aan te kanten, de Vriendſchap diens Monarchs moest gezogt, en door dezelve de onderdrukking van het overheerſchend *Engeland* afgeweerd worden: de Klagten der Kooplieden ſteunden op billykheid, liefde voor 't Vaderland en gezonde Staatkunde ſpraaken door hunnen mond. ——— Anderen zogten middelwegen, van verſchillenden aart in te ſlaan, en gaven daar over hunne bedenkingen den Landgenooten in handen. Om niet te ſpreeken van vuile en ſchimpende ſtukjes, die meer en meer van de eene en andere party onder den man kwamen, dienende om tweeſpalt en verbittering te vergrooten, terwyl ze in de zaak niets afdeeden.

III. BOEK. 1779. Beantwoording van de Verzoekschriften der Kooplieden.

De laatst ter Vergadering van Algemeene Staaten ingeleverde Verzoekschriften der Kooplieden, waren gesteld in handen van de Heeren uit hunne Hoog Mogenden tot de zaaken van de Zee gelast, en gezonden aan de Admiraliteiten om daar over hunne gedagten, in de volgende maand, mede te deelen. Dit geschiedde breedspraakig genoeg; doch geenzins tot voldoening der Kooplieden, en die zich hunner zaake naar eisch aantrokken. Het verslag kwam hier op neder. „ Dat het „ geen twyfel leedt of het was, in de om„ standigheid van tyden en zaaken, dienstig „ en noodig aan den Handel en Zeevaard „ bescherming te verleenen; hier in stem„ den de Heeren Staaten van alle de Ge„ westen, en alle de Leden der Regeerin„ ge volkomen overéén: 't was de zaak te „ onderzoeken, waar by het toekwam, „ dat, met eene zo algemeene neiging van „ de Hooge Regeering, de Handel onge„ holpen bleef, en hoe dezelve, in 't ver„ volg, zou kunnen geholpen worden. — „ Men kon niet ontkennen dat de Koop„ lieden redenen hadden om zich te be„ klaagen, dat zy nog geene uitwerking „ gezien hadden van de hun gegeevene „ hoop op de Bescherming, dat de Las„ ten, waar aan zy, in die hoope, zich „ blymoedig en gewillig hadden onder„ worpen, buiten gemeen zwaar waren; „ doch dat de uitwerking daar van nog „ geheel agter bleef. De reden hier van „ zou men te vergeefsch zoeken buiten

het

„ het ongelukkige verschil, tusschen de „ Bondgenooten over de meerdere of min- „ dere Uitgestrektheid der Beschermingе „ van den Handel voor als nog, in het „ daadlyk verleenen van Convoyen voor „ alle Waaren buiten Contrabande; of „ het, by voorraad, stellen van bepaaling „ daar aan, met opzigt tot het zwaar „ Scheepstimmerhout, voor nog eenigen „ tyd. — De onzekerheid van het Be- „ sluit op dit punt, bragt te wege, dat, „ zonder nader Besluit van hunne Hoog „ Mogenden, geen Convoyen in 't geheel „ hadden kunnen worden verleend: aan „ de Officieren kon men geen Orders gee- „ ven zo lang onbepaald bleef, of de Be- „ scherming zich tot Zwaar Hout zou „ moeten uitstrekken, dan niet. — „ Dat eenigermaate door de ongereedheid „ der Schepen van Oorlog, doch voor- „ naamlyk door de onzekerheid des eind- „ lyken Besluits, omtrent de uitgestrekt- „ heid der Convoyen, te wege gebragt „ was, dat de Zomer verloopen ware, „ zonder aan den Handel eenige Bescher- „ ming, hoe zeer die beloofd en welmee- „ nend beoogd was, hadt kunnen gegee- „ ven worden, zonder dat daar eenige „ vertraaging, door byzondere Persoonen „ of Collegien, was toegebragt. — Dat „ het werk op dien voet niet kon blyven „ voortduuren, en dat zo zeer het ein- „ delyk Besluit van hunne Hoog Mogen- „ den, tot het verleenen van Onbepaal- „ de Convoyen niet ten spoedigsten kon

„ wor-

III. BOEK.

1779.

„ worden genomen, ondertusschen middelen zouden moeten gevonden worden „ om de beloofde Bescherming, aan den „ Handel, waar over geen twyfel viel, „ te verleenen, en aan denzelven ten nutte te maaken de gedaane zwaare kosten „ der Uitrustinge; de Colonien van den „ Staat in de *West-Indien*, niet geheel „ van beschutting ontbloot te laaten, en „ de Vlag van den Staat in de *Middellandsche Zee* te laaten vertoonen. In de „ *West-Indien* was slegts één Schip van „ zestig stukken, en in laatstgemelde Zee, „ één Scheepje van twintig stukken, hier „ in bestondt de geheele Zeemagt van den „ Staat, die thans buiten Gaats was. — „ Voorts, schoon men den Handel en „ de Volkplantingen van den Staat nog „ langer zonder bescherming kon laaten, „ zouden de Schepen van Oorlog in de „ Zeegaten niet kunnen gehouden worden, zonder ze aan gevaar van Ysgang „ bloot te stellen, men moest ze opleggen „ in de Havenen, of na Zee zenden."

Verder gaven zy een berigt van den Staat der Schepen by de onderscheide Admiraliteiten; waar uit bleek, „ dat 'er „ vyf- en- twintig Schepen en Fregatten „ waren, die in 't Najaar zouden kunnen „ dienen, of opgelegd moeten worden. — „ Een gedeelte daar van zou bestemd kunnen worden om, ingevalle hunne Hoog „ Mogenden, beslooten de Houtschepen „ te laaten begeleiden, deezen dienst te „ doen, en zich te vervoegen op de Ree

„ van

„ van *Rammekens* of *Vlissingen*, ten einde „ zy, wanneer dit bevel voor den Winter „ niet kwam, binnen zouden kunnen loo- „ pen, en zich in de Haaven of Dok van „ *Vlissingen* bergen, om orders af te wag- „ ten. —— Een ander gedeelte zou men „ na de *West-Indien* en de Kust van *A-* „ *frica* kunnen zenden, en de overige ge- „ bruiken tot Convoyen na de *Middelland-* „ *sche Zee* en alle plaatzen op de *Engel-* „ *sche* en *Fransche* Kusten onder wege; „ doch aan welker Officieren, aangezien te „ vooren byzondere Schepen geschikt zyn „ om de Houtschepen, zo ras hunne Hoog „ Mog. het tydig zullen oordeelen, en „ daar toe zullen besluiten, te convoyee- „ ren, zou bevolen kunnen worden om „ haar Convoy met geene Houtschepen te „ bezwaaren, en de Vlag van den Staat „ aan geene beledinging, ter zaake van de „ Houtschepen, bloot te stellen, als daar „ toe niet geschikt, en ontbloot van de „ noodige magt om dezelve te bescher- „ men (*)."

III. BOEK. 1779.

Beoordeeling en Uitslag hier van by Holland.

Te over wees dit Verslag uit hoe het met 's Lands Zeemagt geschaapen stondt, en welk een gebruik men van dezelve dagt te maaken. Wanneer 't zelve, door den Raadpensionaris, ter Vergaderinge der Staaten van *Holland* en *Zeeland* was overgebragt, vonden de Heeren van de Ridderschap het genoeg naar hunnen smaak om met

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1128-1141.

III. BOEK. 1779.

met het algemeene Plan, daar in begreepen in te stemmen; nogthans met aankleevende volharding by hunne Verklaaring tegen het Besluit op den dertigsten van Lentemaand by Staaten van *Holland* genomen. *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam* en *Alkmaar* hielden aan zich hunne Tegenverklaaring, terwyl de Steden *Haarlem* en *Amsterdam*, het gedaane Verslag, wat de schikking en bepaaling der Convoyen betrof, van de hand weezen; als blykbaar ingerigt om het bedoelde Geleide der Houtschepen te niet te doen loopen, *Frankryk* te tergen, en *Engeland* te believen.

Frankryk en *Spanje* verklaaren den Oorlog aan *Engeland*.

Gaarne zouden wy alles wat tot deeze zonderlinge gebeurtenis der Onbepaalde Convoyen behoort, agtervolgen en dus onafgebrooken mede deelen; doch 'er vielen, staande deeze marrende overleggingen, eenige zaaken voor, die tusschen beiden dienen vermeld te worden. Tot het midden van deezen Zomer waren de Vyandlykheden tusschen *Engeland* en *Frankryk* voorgezet, zonder dat van de zyde dier beide Kroonen eenige openbaare Oorlogsverklaaring gedaan was: dan in Zomermaand gaf de Koning van *Frankryk* eene Verklaaring in 't licht, strekkende om zyn gehouden gedrag, ten opzigte van *Engeland*, van dien tyd af, dat hy den Throon beklom tot tegenwoordig, te verdeedigen, en *Engeland* te vertoonen als den eersten Aanvaller in den dus lang gevoerden Waterkryg, die thans van zyne zyde als een volleedig verklaarde Oorlog moest wor-

worden aangemerkt. — De Koning van Spanje, die veel gedaan hadt om den twist tusſchen *Londen* en *Verſailles* by te leggen, zondt een opontbod aan den Gezant ten *Engelſchen* Hove, die eene Oorlogsverklaaring overleverde (*).

III. BOEK. 1779.

Welk een gisting dit in *Engeland* baarde.

De Oorlogsverklaaringen deezer beide ter Zee zo wel toegeruste Mogenheden tegen *Engeland*, gepaard met ongunstige tydigen uit *Noord-America*, veroorzaakten, in dat Ryk, geene geringe gisting in de gemoederen, boven al der zodanigen, die de ſtrenge maatregelen tegen de Volkplantingen zo dikwyls gewraakt hadden. Zy betuigden openlyk, dat de verkleefdheid der Staatsdienaaren aan dit heilloos Dwangſtelzel, de Staat van *Groot-Brittanje* in gevaar gebragt en bewerkt hadt, dat de Zeemagt van deszelfs veelvermogende, nayverige en natuurlyke Mededingers, onder hun oog aangroeide, zonder de minſte pooging om zulks te beletten, tot dat dezelve de tegenwoordige ontzettende hoogte verkreeg, en die Magten zich vereénigden met een vyandlyk oogmerk: daar zy, in aantal van Schepen en vaardigheid van toerusting, *Engeland*, thans van alle hulp eeniger Bondgenooten, verſtoken te boven gingen (†). — De toerustingen in *Frankryk* op de Kusten gemaakt, het zaamentrek-

(*) *Univerſ. Magaz. vol.* LXV. pag. 42. *vol.* LXIV. pag. 314.
(†) *Univerſ. Magaz. vol.* LXIV. pag. 108, 109.

III. BOEK. 1779

trekken van Krygsvolk in *Bretanje* en *Normandye*, deedt veelen gelooven, dat men weezenlyk, op het doen eener Landinge in *Engeland* of in *Ierland*, bedagt was. Hoe weinig gronds deeze vreeze hadt, beweest een hunner Staatkundige Godgeleerden (*). Doch, wanneer de veréénigde *Fransche* en *Spaansche* Vloot, in Oogstmaand, zich op de hoogte van *Plymouth* vertoonde, verwekte dit zodanig een schrik, dat alles, uitgenomen de Bezetting, die Havenstad verliet, het groot en klein vee van de kust allerwegen diep landwaards ingedreeven wierd (†).

YORKE verzoekt by den Staat om Hulpbenden.

In deeze gesteldheid van zaaken leverde de Hertog van YORKE, die ongetwyfeld, met eenen by hem zo gewenschten uitslag, het zyne gedaan hadt om de volvoering van het Onbepaald Convoy te beletten, een Vertoog by de Algemeene Staaten over, waar in hy het gedrag van *Frankryk*, als hoogst trouwloos, afmaalde, daar het zelve, gelyk hy sprak, „ naa eerst de „ oproerige Onderdaanen van *Groot-Brit-* „ *tanje*, onder het bedrieglyk voorgee- „ ven van Vryen Handel en Onafhang- „ lykheid, trouwloослyk te hebben aan- „ gehist, om hun Vaderland na 't hart te „ steeken, zich vervolgens niet ontzien „ hadt,

(*) *Dean* TUCKERS *Reflections on the present Terrors of Invasion.* Dit Leezenswaardig Stukje is vertaald te vinden in de *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. D. II. Stuk bl. 534.

(†) *Univers. Magaz.* Vol. LXV. pag. 108-109.

„ hadt om *Spanje* deel te doen neemen in
„ zyne inzigten, daar het, niet te vrede
„ met een zo vyandlyk gedrag, steeds
„ voortvoer met meer en meer aan den
„ dag te leggen, de gevaarlyke ontwerpen
„ tegen *Groot-Brittanje* zelve, en op dien
„ trotschen toon, aan deszelfs bekende
„ Heerschzugt zo eigen, een Inval in de
„ *Britsche Eilanden* te verkondigen. ——
„ De tyding dier buitengewoone en me-
„ nigvuldige toerustigen billykt de drin-
„ gende en herhaalde aanhoudingen zyner
„ Majesteit betrekkelyk tot de Scheeps-
„ bouwstoffen, en hunne Hoog Mogen-
„ den vonden zich, door het blykbaar
„ gevaar, 't geen *Engeland* liep, ten vol-
„ len geregtvaardigd, ten opzigte van dat
„ gedeelte hunner Onderdaanen, die zich
„ aankantten tegen alle Bepaalingen des
„ Handels en tegen de Verzoeken van zyn
„ Hof gedaan, door Regtvaardigheid en
„ Vriendschap beide gebillykt. —— Die
„ middelen waren niet langer toereikende;
„ het gevaar was dringend, en vereisch-
„ te een spoediger Hulpmiddel. De Be-
„ dingen van een Verbond, gevestigd op
„ 't belang des Handels alleen, moesten
„ wyken voor die gegrond waren op de
„ meest weezenlyke belangen der beide
„ Volken. Het tydstip was gebooren,
„ 't welk beslissen zou of *Groot-Brittanje*,
„ 't geen zo veel bloeds en schats ver-
„ spild hadt voor anderen, en om Vry-
„ heid en Godsdienst te handhaaven, geen

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. — 1779.

„ anderen byſtand te wagten hadt, tegen „ den nyd en kwaadaartigheid van haare „ Vyanden, dan haar eigen moed en haar „ eigen vermogen, en of zy zich, door „ haar oudſte Vrienden en Bondgenoo„ ten zou overgelaaten zien aan de heersch„ zugtige inzigten van het Huis van *Bour„ bon*, het geen alles verpletteren wilde om „ over alles te heerſchen; en of *Europa* in „ 't algemeen, en hunne Hoog Mogenden „ in 't byzonder, met onverſchillige oogen „ een ſtelzel zouden zien invoeren, zo „ zeker onbeſtaanbaar met dat Evenwigt, „ 't geen de eenige waarborg was van de „ zekerheid huns Handels, van hunne „ Vryheid, ja van hun Beſtaan zelfs." — Naa Hunne Hoog Mogenden gevleid en zich, met zo veel valschheids als ophefs, op de Jaarboeken onzer Geſchiedenisſen, als getuigen, beroepen te hebben, wegens de gevaaren, waar toe de Heerschzugt van *Frankryk* altoos aanleiding hadt gegeeven, en hoe het Gemeenebest de ſchoonſte dagen geſleeten hadt in de allernaauwſte Verbintenisſen met *Engeland*, gaf hy te verſtaan, dat het gevaar, 't welk de *Britſche Ryken* dreigde, „ zyne Majeſteit in de noodzaaklykheid „ bragt, om, zonder tyd verzuim, te vor„ deren de Hulpbenden, by de Tractaaten „ van den jaare MDCLXXVIII en andere „ toegezegd, terwyl dat van den Jaare „ MDCCXVI, duidelyk bepaalde wanneer

„ het

„ het geval deezer Hulpverleening plaats „ greep (*).”

III. BOEK. 1779. In Friesland verschillen de Kwartieren over dit aanzoek.

Op den Landsdag in *Friesland* was dit Vertoog des Ridders een stuk van overweeging; drie Kwartieren bragten hunne Stemmen uit, dat van *Westergo*, oordeelde de Republiek ongehouden, in het tegenwoordige geval, Hulpbenden aan *Engeland* toe te schikken, dit was ook het gevoelen van dat der *Zevenwouden*; doch dat der *Steden* meende, dat de verzogte Bystand, op den grond van het niet bestaan des gevals, waar in de Verbintenis moest werken, niet kon geweigerd worden; doch dat men de zaaken derwaards hadt heen te stuuren, dat men, by voorraad, het antwoord op 't Vertoog des *Engelschen* Afgezants uitstelde, of ten minsten daar in vertoonde de onmogelykheid om, voor als nog, te voldoen aan de Verbintenissen, zonder de dierbaarste belangen aan het grootste gevaar bloot te stellen (†).

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 786. De *Casus Fœderis* werdt, in 't eerst gemelde Tractaat, dus beschreeven, „ Als een der Partyen Contrac„ tanten, in zyne Bezittingen wordt aangetast, zal „ aanstonds het gestipuleerde secours moeten gezon„ den en na zulks alle magt tot verdeediging van „ den aangevogten Bondgenoot moeten gebruikt „ worden. — In het laatste, werd bedongen, dat het „ secours zou kunnen gereclameerd worden, niet „ alleen in cas van werklyken inval; maar ook dan „ wanneer die aanval gedreigd en toebereidzelen „ ten dien einde gemaakt wierden.” WAGENAAR *Vaderl. Hist.* XVIII. D. bl. 117.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1142. 1146.

III. BOEK. 1779.

Yorke herhaalt, naa vier maanden, het verzoek om Hulpbenden.

In andere Gewesten vinden wy niet dat dit Vertoog eenige oogenbliklyke werking baarde; en liet ook de Ridder het berusten by het enkel voorstellen, misschien denkende, dat het niet dringen daar op ten gevolge zou hebben, dat men ook het vry vervoeren van Scheepstimmerhout na *Frankryk* niet zou doorzetten. Althans, wanneer dit laatste geenzins volgde, vernieuwde hy zynen eisch, met de hoogste betuiging van verwondering, over het stilzwygen op zyn Vertoog, reeds vier maanden geleden overgeleverd (*), en drong het nader aan. „ De vyandlyke verklaa„ring van den Markgraaf DE NOAILLES „ te *Londen* gedaan, de Inval in het Ei„land *Jersey*, het Beleg van *Gibraltar*, „ en alle andere zo bekende onderneemin„gen, waren zo veele byzondere bewy„zen van een onbaaren en kenlyken Inval. „ Zyne Majesteit verwagtte spoedig, door „ een klaar en onmiddelyk antwoord, on„derrigt te worden omtrent een zo wee„zenlyk onderwerp, en hoopte dat het „ overeenkomstig zou zyn met de gevoe„lens van Vriendschap, met welke zyne „ Majesteit altoos jegens de Republiek was „ bezield geweest. Naar dit Besluit zou „ zyne Majesteit de verdere maatregels „ neemen, welke hy de geschikste zou „ oordeelen aan de omstandigheden, en „ de

(*) Te weeten den 22 van Hooimaand, thands was het de 26 van Slachtmaand.

„ de gepastste voor de zekerheid van zyne „ Staaten, voor het welzyn van zyn Volk „ en de waardigheid van zyne Kroon (*)." Het beantwoorden deezes tweeden Vertoogs bleef weder agter weg, en het liep aan tot het volgend Jaar, wanneer een derde en dringender Vertoog, zo veel gerugts maakte, en de gevolgen hadt, welke ons dan staan te boeken.

III. BOEK. 1779.

Schoon het boven vermeld Verslag op de Klagten der Kooplieden (†) tot genoegen strekte van Zes Gewesten, hadden de Afgevaardigden van *Holland* en *Westfriesland* aangenomen zich des nader te verklaaren; en kreegen deezen last om ter Algemeene Staatsvergaderinge ten sterkste te blyven staan, op het eens genomene en verder aangedronge Besluit, om, vóór het afloopen van dit Jaar, Onbepaalde Convoyen, ook aan Houtschepen, te verleenen; doch teffens om, wanneer deeze nadere aandrangen vrugtloos bevonden mogten worden, als dan het Besluit op dat Verslag, ten opzigte van de daar by voorkomende schikkingen en verdeelingen der Convoyen, aan te zien.

Holland neemt een nader Besluit om met de Zes Gewesten, in 't Besluit op de klagten der Kooplieden te berusten.

Doch de Steden *Dordrecht*, *Leyden* en *Schiedam*, weezen dit Verslag, zo als het zelve, met betrekking tot de bestemming der Convoyen lag, van de hand. — *Haarlem* verklaarde zich tegen het laatste gedeelte van de

Zes Steden verklaaren 'er zich ten sterksten tegen: *Rotterdam* in 't byzonder.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779, bl. 1362-1365.
(†) Zie hier boven bl. 122.

III. BOEK. 1779.

de magt aan Afgevaardigden by dit Besluit gegeeven, als niets minder behelzende dan eene vernieuwing van het opschorten der Convoyen voor Schepen met zwaar Scheeps-timmerhout gelaaden, en dus rechtdraads strydig met herhaalde Besluiten dit Jaar genomen. — Van dit oordeel was ook *Amsterdam*. — En hadden die van *Rotterdam* uitdruklyken last om in het meer gemelde Verslag niet te stemmen; doch 'er zich, op het nadruklykste, tegen te verklaaren, voorbehoudens zodanige nadere Aantekeninge als hunne Lastgeevers zouden oordeelen te behooren; dit hadden alle de andere Steden ook, by hunne weigeringe, bedongen. *Rotterdam* leverde vervolgens die nadere Aantekening in, behelzende een beklaagend Berigt over alle de vrugtlooze poogingen tot hier toe gedaan, om een Onbepaald Convoy te verwerven, niet tegenstaande 'er een genoegzaam getal Oorlogschepen aan de hand was; nog nader en byzonder waren zy thans gelast om nogmaals zich ten sterksten te verklaaren tegen het Besluit door de Meerderheid op den derden van Slachtmaand genomen, en te betuigen, „ dat de Heeren hunne Princi„ paalen, in het vervolg, geen Consent zou„ den draagen, in eenige extraordinaris „ Middelen of Lasten van deeze Provin„ cie, tot dat tot het verleenen van de „ voorz. Onbepaalde Protectie aan de „ Commercieschepen van de Ingezetenen „ deezer Landen, zonder uitzonderinge „ van eenige Goederen of Waaren, by

„ de

„ de Tractaaten niet voor Contrabande „ erkend, geresolveerd zou zyn, met „ protestatie van onschuldig te zyn, aan „ alle de nadeelige gevolgen, welke uit „ een langer delay eener Resolutie tot het „ geeven van voorsz. Onbepaalde Con„ voyen, voor den Lande in 't gemeen en „ voor de Ingezetenen hunner Stad, in 't „ byzonder zouden mogen resulteeren."

III. BOEK. 1779.

Ridderschap en Steden die 'er voor stemden.

Gelyk de Heeren van de Ridderschap en Edelen, als mede de Heeren Afgevaardigden der Steden *Delft*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Brielle*, *Hoorn*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, die het Besluit, overeenkomstig het Verslag, met de Meerderheid te weeg bragten, hunne Aantekeningen aan zich behouden hadden tegen de voorgemelde Aantekeningen der Zes Steden, zo deeden zy het ook tegen die van *Rotterdam* in 't byzonder (*).

Onlusten onder 't Scheepsvolk in *Texel*.

Eer het Convoy, met die byzondere bepaling, om geene Schepen met Hout na *Frankryk* belaaden, daar onder te neemen, in Zee stak, vielen 'er op de *Texelsche Ree*, twee gevallen voor, van eenen zeer verschillenden aart, onzer byzondere optekeninge waardig. —— Gebrek aan Zeevolk om de Oorlogschepen te bemannen, was de geduurige klagt, en hetzelve werd steeds aangevoerd onder de redenen van het vertraagen der Convoyen, zo zeer verlangd, zo ernstig begeerd van dee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1352.

III. BOEK. 1779.

deezen, en zo zeer verschooven en op de lange baan gehouden van den anderen kant. Deeze zwaarigheid nam grootlyks toe, door 't geen in *Texel* gebeurde, over het in dienst houden der Scheepslieden. — Schoon het Volk op onze Schepen enkel wordt aangenomen op den Artykelbrief, volgens welken zy moeten dienen zo lang het den Raad der Admiraliteit goeddunkt, en 't zelve ontslaagen wordt (*), is de Zeedienst van dien aart dat hier in bescheidenheid moet gebruikt worden, zal men het Volk gezond, ten dienst bekwaam houden, en voor balstuurigheid bewaaren. Het Schip de *Waakzaamheid* van Capitein veranderende bevroedde het Scheepsvolk, dat het nog langen tyd zou moeten dienen, begon te morren, over den langen duur te klaagen, en ontslag te begeeren. De Admiraliteit te *Amsterdam* des onderrigt, liet hun aanzeggen, dat zy niet langer dan zes maanden in dienst zouden gehouden worden, en, naa verloop van dien tyd, ieder eene belooning van twintig Guldens ontvangen: dan vyf jaaren in dienst geweest zynde, van het eene Schip op het andere geplaatst, wilde het naar dien voorslag niet luisteren, en eischte volstrekt ontslag: omtrent zeventig man, wier langduurige dienst bleek, werden afgedankt; doch de overigen, slegts zints korten tyd aangenomen, moesten blyven.

Het

(*) *Groot Plakaatb.* D. V. bl. 275 - 285.

Het ontslag van dit Volk bleef niet verborgen voor dat op de andere Schepen, 't geen natuurlyk, door het lang werkloos leggen, een wreevelige geestgesteltenis kreeg en verdriet in den dienst: deeze openbaarde zich, met allengskens toeneemend geweld, op het Schip de *Venus* van zes- en twintig Stukken, gevoerd door den Capitein J. P. VAN BRAAM, thans niet aan boord. — De Luitenant J. L. BOSCH ontdekte de beginzels van misnoegen, en dat de Schieman waarschynlyk het Volk hadt opgeruid; deeze vervoegde zich ook by dien Luitenant, te verstaan geevende, dat het Scheepsvolk te gader een Brief, door hen allen ondertekend, aan de Admiraliteit te *Amsterdam* hadt geschreeven, om ontslag van de reis te verzoeken; voorts porde hy 't Volk aan, dat zy voor hunne zaak by den Luitenant zouden uitkomen, die dit bemerkende, door eene bedreiging, om de eerste, die zich vermat daar van te spreeken in de boeyen te zullen sluiten, hun tot zwygen bragt; doch dien eigen dag tegen den avond kwam het Volk, 't geen laatst by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, beleefd verzoeken den Luitenant BOSCH te mogen spreeken; en verzogt, of zyn Ed. Gestr. dewyl zy geen antwoord van hun Ed. Mogenden kreegen, by de Admiraliteit of by den Capitein hun ontslag wilde bewerken: alzo zy langer gediend hadden dan het Volk op de *Waakzaamheid*, 't geen ontslagen was. Hy sloeg het af, vermaande

III. BOEK.

1779.

Muitery op het Fregat de *Venus*.

III. BOEK. 1779.

hun tot hun eed en pligt, met byvoeging, dat zy mogelyk niet langer dan tot Wintermaand (*) zouden in dienst gehouden worden. Allen zeiden zy wel te vreede te weezen, als zy daar op afkonden. Eer de Luitenant BOSCH een Brief deswegen afzondt, verzogten zommigen, dat hy dien Brief niet zou ſtuuren; dewyl zy hun woord, om tot Wintermaand te dienen, niet hadden gegeeven. —— De Brief ging egter. En het antwoord hieldt in, dat de Luitenant het Volk zou onder 't oog brengen, hoe hunne begeerte om ontſlag, ſtaande de reis van hun Capitein zeer tegen de goede orde aanliep; doch dat zy van de gunst en billykheid der Ed. Mog. Heeren Raaden te wagten hadden, van; zo zy zich wel gedroegen, niet langer dan onder hunnen tegenwoordigen Capitein op het Fregat de *Venus* in dienst gehouden te zullen worden. Dit ſcheen hun te vrede te ſtellen; doch 's anderen daags deeden zy de vraag wanneer zy nu van boord zouden mogen gaan? De Luitenant BOSCH beduidde hun dat zy de Order van den Raad niet wel begreepen hadden, waarom hy dezelve nogmaals voorlas met byvoeging dat zy, zo lang Capitein VAN BRAAM het Schip behieldt, in dienst zouden moeten blyven. De ontevredenheid en het morren begon op nieuw, zy lieten zich hooren, dat de dienst dan nog wel twee

Jaa-

(*) Dit viel voor op den 4 van Oogstmaand.

Jaaren zou kunnen duuren, het antwoord des Luitenants was, dat zy, zo dat zyne Hoogheid en den Raad ter Admiraliteit behaagde, zich zulks zouden moeten getroosten en laaten welgevallen. Zy verzogten dat den Capitein mogt geschreeven worden om aan boord te komen; dewyl zy hem wenschten te spreeken.

Capitein VAN BRAAM begaf zich, den verzoekbrief zyns Luitenants ontvangen hebbende, na *Texel* en aan boord: waar hy drie Capiteins van de ter reede liggende Oorlogschepen by zich verzogt en eerst den Bootsman vroeg, of hy onder de zodanigen behoorde, die hun ontslag wilden hebben; en hem aan boord hadden gevorderd? Deeze antwoorde, noch van 't een noch van 't ander te weeten, en dat hy, schoon hy wel zyn fortuin kon maaken, zich, egter de verdere reize zou getroosten. De Schieman binnen geroepen voerde andere taal, zeggende van den Brief wel te weeten; doch niet voor zich, maar wel, uit naam van al het oude Volk, dat by den Capitein ZOUTMAN gediend hadt, te kunnen antwoorden, 'er nevens voegende, dat zy allen eensgezind hunne Vryheid begeerden, en niet zouden willen één voor één ter verhoor in de Kajuit komen. De Luitenant BOSCH kreeg last om een Sloep van het Fregat *Beverwyk* te roepen, deeze kwam; de Schieman door den Capitein VAN BRAAM en de andere Capiteins vastgehouden en op het Halfdek gebragt, met oogmerk om hem in de Sloep

te

III. BOEK. 1779. te bezorgen, werd met geweld uit hunne handen gerukt. Men riep de andere Schepen om gewapende Sloepen te zenden. Het Volk hier op woedende geworden, maakte de ſtukken geſchut los, liet 'er ſcherp op loopen, draaide een ſtuk na het Halfdek en de Officieren toe, voorzagen zich van handſpaaken, koevoeten en lonten, zweerende, dat, indien de gewapende Sloepen der andere Schepen dorſten naderen, zy dezelve in den grond zouden ſchieten, dat zy het weg brengen van een hunner van boord niet zouden gedoogen. De Luitenant BOSCH hadt middelerwyl zyne piſtoolen gelaaden, om, als het 'er op aan kwam zich, zynen Capitein, en de anderen, tegen het balſtuurig Volk te verdeedigen. De Konſtaapels en Bootsmansmaats hadden zich het voorbaarigst aangeſteld in den Schieman te ontzetten en drongen deeze beiden op den Kapitein VAN BRAAM in, waar op de Luitenant BOSCH, den eerstgemelden met bedreiging van los te zullen branden, den piſtool voor 't hoofd hieldt, die daar op afliet. De Soldaaten weigerden het bevel om in 't geweer te komen, en te laaden, te gehoorzaamen. —— Ydel zouden zy zich dus overmand en zonder verdeediging, verzet hebben tegen de ongeſtuime menigte. Deeze tot bedaaren te brengen was de beste party gekoozen. Capitein VAN BRAAM vroeg het Volk wat zy begeerden? Eenpaarig ſchreeuwden zy tegen den Capitein, tegen de Officiers, en de Victualie

alie niets te hebben; maar dat zy alleen hunne Vryheid begeerden. Hy antwoordde, dat het niet in zyn vermogen was hun te ontslaan; maar dat hy 'er den Raad ter Admiraliteit over zou schryven. Hier op bedaarde dit hoogloopend misnoegen en het Volk verzekerde zich dan stil te zullen houden.

De Admiraliteit ontving het berigt, de Fiscaal vertrok na den *Haag*, om 'er den Admiraal Generaal kennis van te geeven: men nam op ingenomen raad der Vlagofficieren maatregels, en 'er kwam van den Raad bevel aan boord, dat het Volk zich stil en behoorelyk moest gedraagen, terwyl de zaak aan zyne Hoogheid was gezonden. De Luitenant BOSCH, die na *Amsterdam* vertrokken was, en wiens gehouden gedrag aller goedkeurig weg droeg, keerde te rug met kundschap, dat zyne Hoogheid Mannen benoemd hadt om hunne zaak te onderzoeken: het Volk scheen hier mede te vrede, nam het Scheepswerk vlytig waar; alleen weigerde het gehoor te geeven aan de verzoeken van den Capitein om tot Wintermaand te blyven, zich beroepende op de belofte van den Capitein van slegts zeven of acht maanden te dienen, daar zy nu reeds zeventien maanden gediend hadden.

De hooge Krygsraad kwam met de Admiraliteitsjachten in *Texel*, bestaande uit den Vice-Admiraal REYNST, den Schout by Nagt Graave van BYLAND, de Capitein SLOOT, NAUMAN, RIEMERSMA, Ba-

III. BOEK. 1779.

Baron BENTINCK, BRAAK; den Fiscaal Mr. HENDRIK TULLING VAN OLDENBARNEVELD, genaamd de WITTE TULLING, den Secretaris N. BEELDSNYDER en Advocaat Mr. N. VAN SUCHTELEN. Alle Staatlykheden, zo geschikt om 'er ontzag aan by te zetten, werden in agt genomen; doch zy maakten weinig indruks: want toen zy Capitein VAN BRAAM na 't Jacht roeiden, waar de Krygsraad vergaderd was, gaf een der Roeyeren een Brief van al het Volk aan den Vice-Admiraal over met berigt, van hun voorneemen om niet man voor man voor den Krygsraad te verschynen; dat zy hunne Vryheid, zelfs ten koste van hun leeven, verlangden, en liever begeerden te sterven dan die te missen. — Hoe veel moeite de Fiscaal aanwendde om dien Briefbrenger tot gemaatigdheid te beweegen, en tot het verzoeken van pardon by zyne Hoogheid aan te maanen; hy antwoordde niets misdreeven te hebben, en drong, met eene houding, die alzins blyk droeg van een vast betrouwen op zyne zaak en van een onverzettelyk besluit, uit naam des Volks, op ontslag en vryheid aan. Eene voorgeleezene waarschuwing om zich te onderwerpen, en ter gehoor te verschynen, het herhaalen van den Artykelbrief tegen de zamenrottingen, en 't spykeren van denzelven aan de mast, was even vrugtloos, als de onderhandsche poogingen om het Volk over te haalen, tot het verzoeken van pardon, met

ver-

verzekering dat zy het zouden erlangen. De Capitein, 's avonds aan 't Schip komende, vondt ze onverzettelyk. III. BOEK. 1779.

By een volgenden Krygsraad, werden, met den Capitein, den Luitenant, de Stuurlieden, en andere Officiers, het Volk dat vrywillig ter verhoor wilde komen, van boord gehaald, en het bevel zo lang den Schipper opgedraagen: dan het Volk wilde den vierden Stuurman en tweeden Meester niet laaten gaan, zeggende dat deezen tot het *oude Volk* behoorden. In deezer voege werd de *Venus* in de magt der muitelingen gelaaten. De Schryver, met een Lootsschuit, door den Krygsraad na boord gezonden, om allen van het nieuwe Volk, die mede wilden af te haalen, bragt 'er eenigen. Het Volk van de *Venus* afgekomen werd op de andere Schepen verdeeld, en namen de Capitein met de Luitenants op dezelve ook hun intrek. De omliggende Oorlogschepen kreegen bevel om niet te dulden dat 'er Sloepen van de *Venus* afvoeren, het geschut te laaden, en nauwkeurig op te passen. Twee gewapende Sloepen lagen, tot meerder voorzorge, by 't hoofd van 't Nieuwe Diep, op brandwagt. —— Om zo veel mogelyk gelegenheid te geeven ter wederkeering tot onderdaanigheid, voer de Schryver van de *Venus* derwaards achter het Schip voorleezende, dat die zich nog 's Lands dienst en der gehoorzaamheid wilden onderwerpen, met die Sloep van boord konden gaan; dat van geen gevolg zynde, roeide de Luitenant

BOSCH

III. BOEK. 1779.

BOSCH derwaards, vorderende dat de Schipper en de Konstapel met hunne Boeken aan 't Admiraliteits Jacht moesten komen; zy gehoorzaamden, en nog dertig Man volgden. Schoon de overblyvende, omtrent negentig sterk, het goed beleefdlyk aan dien Luitenant lieten volgen, waren zy verre van zich te willen onderwerpen. Het Fregat de *Venus*, met dit oude Volk bemand, lag ingeslooten tusschen de andere Schepen. Men raadpleegde wat met dien hardnekkig wederspanningen hoop te doen, en de Vice-Admiraal REYNST trok na den *Haag* om by den Admiraal Generaal te verneemen, of men dit Volk met geweld zou dwingen, en het Schip *Venus* 'er aan opofferen?

Naa twaalf dagen verwyls gaf men van dit Fregat een sein, en aan een Sloep van den Vice-Admiraal, derwaards gezonden, een Brief van den Bootsman, behelzende dat zy slegts voor acht dagen water aan boord hadden, dat het Volk de Officiers weder op 't Schip begeerde, en wenschte te weeten hoe zich verder te moeten gedraagen. De Vice-Admiraal was te rug gekomen. De Luitenant BOSCH ging met de oude boodschap na de *Venus*, en het ernstig besluit, om, by aanhoudende hardnekkigheid, hun in den grond te schieten, zette kragt by aan het voorstel des Luitenants. Men verzogt een Brief aan den Vice-Admiraal te mogen schryven. En zy ontvingen twee papieren, 't eerste een Pardon van zyne Hoogheid, behelzende voor

voor het Gemeen, indien zy op order van den Krygsraad van boord kwamen, en dat zy op andere Schepen zouden geplaatst worden, tot zy ontslag van den Prins en de Admiraliteit ontvingen; en dat de Onderofficiers hunne zaak voor den hoogen Krygsraad zouden moeten verantwoorden. Het tweede was eene schriftlyke waarschuwing van den Krygsraad, dat, by verdere weigering en ongehoorzaamheid, de *Venus*, binnen vier- en- twintig uuren, in den grond zou geboord worden. Men las dit niet alleen voor, maar plakte het aan. Zy verzogten uitstel tot 's namiddags ten vier uuren, waneeer zy een onderwerpend antwoord gaven, en na de andere Schepen werden overgevoerd; gewillig mede gaande, uitgenomen de Bootsman en een Kwartiermeester; doch die, door den Luitenant BOSCH gedwongen, welhaast volgden.

III. BOEK. 1779.

Alles werd op de *Venus* in de volmaaktste orde gevonden: ook hadden deeze oproerigen, indien de tegenwoordigheid van den Vice-Admiraal op de reede, of iets anders, buitengewoone eerbetooningen vorderde, alles, wat daartoe behoorde, verrigt, en wanneer de andere Schepen, Stengen en Raas opzetten, waren deeze negentig man doorgaans de eerste in gereedheid met dit Scheepswerk; door dit alles wilden zy ongetwyfeld hunne bekwaamheid niet alleen toonen; maar ook dat het hun om de Vryheid alleen te doen was: terwyl de waare rede van hunne

III. BOEK. 1779.

weerbarstigheid schynt gezogt te moeten worden in de begeerte, om, by eene nieuwe dienstneeming, het verhoogd Handgeld te bekomen. De Onderofficiers, de Opruiders des Volks, werden in de boeyen gezet, en Capitein VAN BRAAM nam, met omtrent vyftig man nieuw Volk, op den twaalfden van Herfstmaand, bezit van zyn Schip, 't geen hy den vyf en twintigsten der voorgaande Maand verlaaten hadt.

De vonk van misnoegen en oproerigheid was op andere ter reede liggende Schepen meer of min overgeslaagen. De Vice-Admiraal REYNST, het gezag eens Opperbevelhebbers handhaavende, ging 's volgenden daags op alle Schepen, liet het Volk te voorschyn komen, bedankte het voor den betoonden yver, en vermaande het teffens tot gehoorzaamheid aan de Admiraliteit, hunne Bevelhebbers en andere Officieren verschuldigd. De Krygsraad vergaderde verscheide dagen en maakte de vonnissen over de misdaadigers op, die aan zyne Hoogheid door den Fiscaal werden overgehandigd. Zyn last, vervolgens ingekomen, was, dat het *oude Scheepsvolk*, van den Capitein ZOUTMAN, 't geen by den Capitein VAN BRAAM geplaatst zich tegen 's Lands dienst verzet hadt, en naa zich overgegeeven te hebben, op verscheide Schepen geplaatst was, weder aan boord van de *Venus* moest over gaan, tot zo lang het den Admiraliteit goeddagt hun af te danken; doch het voornaam bedoel-

de

de hier in was, dat zy daar de volvoering der straffe aan de schuldige en veroordeelde Onderofficieren, zouden bywoonen.

Eenige Onderofficieren werden van straffe vry gesprooken: maar verweezen in de kosten en om als Onderofficieren te blyven dienen tot den tyd, dat het der Admiraliteit zou behaagen hun te ontslaan. — Andere tot kielhaalen, van de raavallen, het laarzen met slagen, verweezen, kreegen verzagting van straffe door zyne Hoogheid. —— De Corporaal der Soldaaten, die op 't bevel zyner Officieren met zyne Soldaaten niet op 't halfdek gekomen was, hadt ten vonnis om met den kogel gestraft te worden dat 'er de dood na volgde, waar op men zyn lichaam den visschen zou voorwerpen; dan, door gunst van den Stadhouder, werd dit verzagt in driemaal van de raa vallen, en het laarzen met honderd en zestig slagen. —— Een dergelyk vonnis als over den Corporaal, was gestreeken over de drie voornaamste Belhamels, den Schieman, den Bootsmans en Konstapelsmaat; doch kwam de eerste, door gunstbetoon des Admiraals Generaals, vry met driemaal kielhaalen, en laarzen naar goedvinden der Commissarissen, en voorts met de verlaaging tot gemeen Mattroos en om als zodanig op het Schip de *Venus* te moeten blyven dienen, naar welgevallen van de Admiraliteit, de twee anderen zouden maar ééns gekielhaald en vervolgens gelaarsd worden. Deeze verzagte Strafoefeningen werden, met alle staatlykheid, onder

III. BOEK. 1779.

de opgeheese Roode of Bloedvlag, op den twintigsten en één- en twintigsten van Wynmaand, volvoerd; waar mede dit voor 's Lands dienst zo onaangenaam en nadeelig voorval een einde nam (*).

PAUL JONES neemt twee *Engelsche* Oorlogs Fregatten en valt 'er mede in *Texel* binnen.

Hangende deeze zaak op de *Texelsche* Reede was de andere Gebeurtenis, die meer naasleeps en gevolgs hadt, en ons nu te melden staat, van deezen vreemden aart. Twee *Engelsche* Oorlogs-Fregatten de *Serapis*, een veertiger, door Capitein PEARSON, en de *Countess of Scarborough* een Twintiger door Capitein PIERCY gevoerd, waren, terwyl zy onder den *Engelschen* wal Koopvaardyschepen dekten, slaags geraakt met een vreemden Tweedekker twee Fregatten en een Brigantyn. Na een zeer hardnekkig en bloedig gevegt moesten zy stryken; en 't bleek dat zy overwonnen waren door een *Americaansch Schip* geheeten *le Bon Homme Richard* of *de Black Prince*, onder 't bevel van Capitein PAUL JONES, en de *Alliance*, gevoerd door Capitein L'ANDOIS, beide van veertig Stukken; dat het andere Fregat, 't welk de *Countess of Scarborough* deedt stryken, de *Pallas* was van twee- en dertig Stukken, tot Capitein hebbende COTINEAU DE COSGELIN, een Brigantyn van twaalf Stukken vergezelde dezelve. Dit vliegend Vlootje was in dienst van 't Congres, en onder 't Opperbevel van PAUL

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1190-1207.

PAUL JONES, wiens Schip in het gevegt zo veel geleden hadt, dat hy 't zelve, 's daags na den Slag, moest verlaaten, en op de *Serapis* overgaan (*).

III. BOEK.

1779.

Of dit met toeleg geschied is.

Deeze Overwinnaars kwamen, met de Overwonnenen, den vierden en vyfden van Wynmaand, in *Texel* binnen. „ Men moet," zegt zeker Schryver, „ het aan de Posteriteit over laaten, om de oorzaaken „ op te spooren, die gelegenheid gegeeven hebben dat dit Esquadertje, naa „ eenige dagen omzwervens (†), in plaats „ van in een *Fransche* Haven, in *Texel* „ kwam binnen vallen (§)." Doch hadt hy den Brief van Capitein PEARSON, die voor hem lag, ingezien, of liever ter goeder trouwe willen aanhaalen, hy zou 'er, met zo veele woorden, in gevonden hebben. „ Zints den Slag hebben wy in „ de *Noordzee* omgedreeven om eenige „ Haven, die wy konden, te bereiken; „ doch waren met geene mogelykheid in „ staat om 'er eene te bekomen tot den „ dag dat wy *Texel* binnen zeilden (**);" Dan, dit by brengende, verviel eene veronderstelling, welke hy gaarne, als eene daadlyke gebeurtenis, wilde aangemerkt hebben, en zynen Leezeren inboezemen: naam-

(*) Zie Capt. PEARSONS *Letter from. Texel to Mr.* STEPHENS 6 Octob. 1779. *Univers. Magaz.* Vol. LXV, pag. 191-192.

(†) De Schepen waren den 23 Nov. genomen.

(§) *Politiek Vertoog*. bl. 116.

(**) Zie Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779.

naamlyk, „ dat het binnen loopen van „ dit Esquader in *Texel*, eerder dan in „ eene *Fransche* Haven, niet by geval „ geschied is, en dat, als dan, dezulken, „ die, door 't bewerken daar van, enkel „ getragt hebben hunne Hoog Mogenden „ in eene moeilykheid te brengen, waar „ uit zy zich zelven byna niet konden „ redden, zonder zich eeniger maate, „ 't zy voor de *Americaanen*, 't zy tegen „ dezelven, te verklaaren, wonder snedig „ hunne zaak belegd hebben (*)." Doch, behalven het bygebragte duidelyk en eenvoudig getuigenis van den *Engelschen* Capitein, wederspreekt de aart der gebeurtenisse zulk een agterdogt: wat was eigenaartiger, wat meer te wagten, dan dat zo ontredderde Schepen, met zo veele gekwetsten, de eerst mogelyke Haven binnen zeilden (†)?

Ten blyk van deeze noodwendigheid om de eerste Havenplaats aan te doen, strekke het gedrag van den *Americaanschen* Bevelhebber, die op alle de in *Texel* liggende Oorlogschepen niet alleen een bezoek van Eerbetooning ging afleggen; maar tevens om voorraad van leeftogt, om een mast, en

(*) *Politiek Vertoog.* bl. 120 121-150.

(†) Wy hebben dit te breeder vermeld en het getuigenis des *Engelschen* Capiteins zelve bygebragt, ten einde de Naakomelingschap, door eene verkeerde opgave, niet in den waan gebragt worde, dat 'er, in de allereenvoudigste zaak, eenige geheime toeleg verborgen was.

en 't geen verder tot herstel der Schepen noodig was, verzogt, als mede een huis aan Land te mogen huuren om zyne zieken en gekwetsten, in te laaten overbrengen en geneezen. Alle de Officieren op de Hollandsche Schepen in *Texel* kreegen van Capitein RIEMERSMA, die by afweezigheid des Vice-Admiraals REYNST, op die reede het Opperbevel voerde, last om niet op de *Americaansche* Schepen te gaan of zich eenigzins met hun in te laaten (*).

III. BOEK. 1779.

YORKE beklaagt zich hier over en eischt de Koningsschepen te rug.

Gaarne zou Capitein PEARSON zich na Land begeeven en by den *Engelschen* Afgezant YORKE vervoegd hebben; doch het werd beide hem geweigerd (†). Deeze Afgezant bleef niet in gebreke om zich by de Algemeene Staaten te vervoegen, met een Vertoog, waar in hy kennis gaf, „ dat twee Konings Schepen met geweld aangetast en genomen waren, door „ zekeren PAUL JONES, Onderdaan des „ Konings, die, volgens de Verbonden „ en Wetten van den Oorlog, behoorde „ onder den rang van Weerspannelingen „ en Zeerovers. Weshalven hy de on„ middelyke bevelen vroeg van hunne „ Hoog Mogenden om die twee *Engelsche* „ Schepen, met derzelver Officieren en „ Matroozen, aan te houden en in beslag „ te neemen. Inzonderheid verzogt hy van „ hunne Menschlievenheid toe te laaten, dat „ de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.
(†) Capt. PEARSONS *Letter* als boven.

III. BOEK. 1779.

„ de gekwetsten vryheid mogten hebben
„ om aan land te komen, ten einde hy,
„ op kosten van den Koning zynen Mees-
„ ter, voor hun zorg zou kunnen draa-
„ gen (*)."

Schikkingen omtrent de binnengevallen Schepen gemaakt.

Ten dien zelfden dage gaven de Raaden ter Admiraliteit aan de Algemeene Staaten, met een Brief, kennis van het binnen loopen dier Schepen; teffens vermeldende den Capitein RIEMERSMA geschreeven te hebben, dat de verzoeken van den Bevelhebber PAUL JONES, om de *Engelsche* Capiteinen aan land te mogen zetten, en aan den wal een Huis voor de zieken en gekwetsten te mogen huuren, door hun niet konden toegestaan worden." —— Wyders, dat Capitein RIEMERSMA, zyn last omtrent de Eerbewyzingen wist; en dat hy altoos in 't oog zou hebben te houden, dat, door lossinge, of het verder opzeilen, dan noodig was om zich tegen Onweer, of verdere Ongevallen te kunnen bergen, niet aangegaan werd tegen het Plakaat van den derden van Slachtmaand MDCCLVI (†). —— In eene nadere opgave van de bedenkingen den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1208.

(†) Dit Plakaat, het Rigtsnoer, waar volgens alle vreemde Vaartuigen van Oorlog en Commissievaarders, hoedanig en van waar die ook zouden mogen zyn, welke in de Havens of op de Reeden van deezen Staat in kwamen, was voornaamlyk ingerigt om dusdanige Vreemde Schepen zonder het verreppen, lastbreeken, vervoeren, vervreemden, of veralieneeren van derzelver ingebragte Pryzen, met dezelve wederom te doen Zee neemen. *N. Nederl. Jaarb.* 1756. bl. 1089.

der Admiraliteit te *Amſterdam*, over dit voorval, en het ingeleverde Vertoog van den Ridder YORKE, houden zy het daarvoor, dat, door het aanhouden van de beide genomene Schepen, benevens derzelver Officieren en Matroozen, tegen het opgemelde Plakaat zou worden aangegaan; doch geeven teffens, uit aanmerking, dat deeze Schepen, van wegen eenig noodig herſtel, langer in *Texel* zullende moeten verblyven, in overweeging, om ten wille der Zieken en Gekwesten der Menschlievenheid gehoor te leenen, en toe te ſtaan dat dezelve ter ſpoediger beterſchap aan land zouden mogen gebragt worden. — Op deezen voordragt vonden de Algemeene *Staaten* goed, by voorraad, en onverminderd de verdere raadpleegingen op het Vertoog van den *Engelſchen* Afgezant, de Admiraliteit te *Amſterdam* te gelasten, het brengen der Zieken en Gekwesten aan Land of in de Hospitaalſchepen, niet alleen toe te ſtaan; maar tevens dat uit de Lands Oorlogſchepen ter Reede liggende de noodige Genees- en Heelmiddelen, als ook de verdere behoeften, zouden verſtrekt worden, desgelyks zou het aan de Chirurgyns van 's Lands Schepen vryſtaan zich, zo verre het van dienst kon weezen, tot het geneezen der Zieken en Gekwesten te laaten gebruiken. Dan zy wilden niet aanſpreeklyk zyn voor de geenen, die by zulk eene gelegenheid, zouden mogen ontkomen, en niet toelaaten, dat, onder voorwendzel van het bewaaren der Gevange-

III. BOEK. — 1779.

nen, of het onderhouden van tugt, gewapende Manschap aan land kwame, althans niet boven de vier of vyf man alleen met zydgeweer. Voorts mogt, omtrent dit aan land brengen, niets geschieden dan met voorkennis, en onder het Oppergezag van den Hoogbevelvoerder op de Reede, en van den Geregte der Plaatze, waar die ontscheeping zou geschieden (*). Alle deeze schikkingen en voorbehoedzelen droegen, by Menschlievenheid, de duidelykste blyken van Omzigtigheid en Onpartydigheid in dit netelig geval

PAUL JONES verwekt veel gerugts.

't Zelve leverde stoffe op tot menigvuldige bedenkingen en verschillende gesprekken, die toenamen door dien de *Americaansche* Scheepsbevelhebber PAUL JONES, aan land gegaan, zich te *Amsterdam*, in den *Haag*, en elders, vertoonde. Ter eerstgemelde Stede, waar hy de openbaare plaatzen, en onder andere den Schouwburg bezogt, verwekte het niet weinig opziens, dat zommigen, zich zo veel lieten gelegen leggen aan een Man, wiens Character de hem beweezene eer niet scheen te verdienen: want, schoon alles wat ten zynen nadeele verhaald, en in zommige toen uitgegeevene Levensbeschryvingen (†) vermeld wierd, niet ten vollen waar mogt weezen, hadt hy zeer veele Zee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 210.

(†) Zie onder andere *Echt verslag der voornaamste Levensbyzonderheden* van JOHN PAUL JONES, *Zeekapitein in dienst der Vereenigde Staaten van Noord-America.*

Zeeroveryen gepleegd, en in alle opzigten, het voorkomen van een zwervend Gelukzoeker. De Liedjes van hem door de Kinderen op straat gezongen de Portraiten van hem uitgegeeven, waren gewis te veel voor deezen Man, die, enkel by toeval, in *Texel* binnen geloopen, door de tydsomstandigheden, meer aandagts trok dan hy verdiende, en aan den Staat, meer werks verschafte dan men, in den eersten opslage, zou verwagt hebben.

III. BOEK. 1779.

Vo orslag der Admiraliteiten omtrent de handelwyze met die Schepen.

Over het antwoord op den eisch des *Engelschen* Afgezants, ten aanziene der genomene Schepen, leverden de Gelastigden uit de Admiraliteiten, deezen raadslag, by voorraad, in, „ dat hunne Hoog Mogen-
„ den, zedert meer dan eene Eeuw gesta-
„ dig onderhouden en door opeenvolgen-
„ de Plakaaten wereldkundig gemaakt
„ hebbende, dat zy zich in 't meest of 't
„ minst niet begeerden aan te trekken ee-
„ nig oordeel over de wettighe'd of on-
„ wettigheid van de daaden der geenen,
„ die Schepen, niet van deeze Landen
„ vaarende, in Zee genomen en met zich
„ in de Zeegaten van deeze Landen inge-
„ bragt hadden, zich ook niet konden in
„ laaten in een onderzoek, of de Pryzen,
„ thans in *Texel* ingebragt, den *Fran-*
„ *schen* en den *Americaanen* toebehoor-
„ den, wettige of onwettige Pryzen wa-
„ ren; dat zy dit den Regter, daar toe
„ bevoegd overlaatende, dezelve geza-
„ menlyk na Zee zouden doen zeilen, om
„ onderworpen aan herneeming, door dien

„ Reg-

III. BOEK. 1779.

„ Regter geoordeeld te worden, en dat „ desgelyks de Persoon van PAUL JO- „ NES niet tot de Regtbanken deezer „ Landen behoorde. —— Omtrent de „ Zieken en Gewonden hadt men de „ voorschriften der Menschlykheid ge- „ volgd. —— Voorts zou men zich „ houden aan het Plakaat van MDCCLVI. „ tegen het verreppen en lastbreeken der „ Pryzen, waar door der Pryzen goede- „ ren aan de Herneeming onttrokken wor- „ den, en het regt om over dezelve te „ beschikken aan den Neemer toegekend „ wordt; en het Collegie ter Admiraliteit „ te *Amsterdam* volmagtigen het zo veel „ mogelyk daar heen te wenden, dat die „ vyf Fregatten, hoe eer hoe beter, mog- „ ten vertrekken, en zorge te draagen, „ dat aan dezelve geen Ammunitie van „ Oorlog geleverd of toegebragt wierde, „ en ook geene andere Scheeps materiaa- „ len dan zy noodig hadden om Zee te „ bouwen, en de eerste buitenlandsche „ Haven mogelyk te bereiken, op dat alle „ nadenken, omtrent het uitrusten van de- „ zelve hier te Lande mogt voorgekomen „ worden (*).”

Goedgekeurd door de Staaten. YORKE, levert een nader Vertoog in.

Staaten van *Holland*, en vervolgens de Algemeene Staaten, stemden hier in toe, en het Besluit werd daar mede overeenkomstig genomen. Met hoe veel beleids en voorzigtigheids men ook te werke gegaan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1215.

gaan was, om haatlykheden aan den eenen en anderen kant te vermyden, en de volkomenste Onzydigheid te bewaaren, voldeedt zodanig een antwoord den Ridder YORKE in geenen deele, waarom hy zich nader by de Algemeene Staaten vervoegde, en, naa dankbetuiging voor de betoonde Menschlievenheid omtrent de Zieken en Gekwetsten, op nieuw, ten sterksten aandrong, „ op het in beslag „ neemen en te rug geeven van de *Sera-* „ *pis* en de *Countess of Scarborough*, en 't „ ontslag van derzelver Scheepsvolk, van „ welke de Zeerover PAUL JONES, van „ *Schotland*, een misdaadig en oproerig „ Onderdaan des Konings van *Groot-Brit-* „ *tanje*, zich meester hadt gemaakt." — Hy merkte aan, „ dat de Plakaaten van „ Hunne Hoog Mogenden, met aan de „ Bevelhebbers van vreemde Schepen ten „ Oorlog gewapend voor te schryven, om „ hunne Vergunbrieven te vertoonen, „ daar mede, zelfs volgens het gemeen „ gebruik der Admiraliteiten, de magt „ verleenden, om de zodanigen als Zee- „ rovers te behandelen, welker Papieren „ niet wettig zyn bevonden, als niet af- „ komstig van eene Souveraine Mogen- „ heid. Daar de hoedanigheid van PAUL „ JONES en alle de omstandigheden der „ zaake, van wegens derzelver blykbaar- „ heid, Hun Hoog Mogenden niet onbe- „ kend konden zyn, hadt *Europa* de oo- „ gen op haar Besluit gevestigd. Te wel „ kenden zy de waarde van de goede trouw

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779

„ om 'er geen voorbeeld van te geeven in „ deeze gewigtige Ontmoeting; de minste „ verwydering van eenen zo heilzaamen „ regel, de Vriendschap tusschen Nabuuren verzwakkende, hadt dikwyls nadeelige gevolgen. —— De *Engelschen* „ meenden op geenerlei wyze verdiend te „ hebben, dat hunne Medeburgers zouden gevangen gehouden worden in eene „ Haven van de Republiek, door een „ Man zonder erkenden staat, een Onderdaan van 't zelfde Land, en die de Vryheid, hun ontzegd, genoot (*).” Dienvolgens drong hy op een spoedig en gunstig antwoord.

Nader Antwoord van de Staaten, en schikkingen om het in Zee loopen van PAUL JONES te verhaasten.

't Zelve behelsde eerst eene herhaaling, dat de Staaten van *Holland* by den ouden grondregel, in het voorgaande Antwoord medegedeeld (†) bleeven. —— Vervolgens eene verzekering, „ dat Hunne „ Hoog Mogenden, ten klaaren bewyze „ van hunne begeerte dat aan de Volkplantingen zyner Majesteit in *America* „ geene hulpe van hier wierd toegebragt, „ terstond naa het binnen komen van „ PAUL JONES, last hadden gegeeven, „ om hem geene Oorlogsbehoeftens of „ eenige andere goederen te leveren, dan „ hy noodig zou hebben om de naaste Haven, voor hem open, te bereiken. Dat „ zy ook order zouden stellen om Hem, „ zo

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1217.
(†) Hier boven bl. 155.

„ zo ras zyne Schepen Zee konden bou-
„ wen, en wind en weer het toeliet, *te*
„ *doen uitloopen en des noods daar toe te*
„ *constringeeren;* en hier door betoonden
„ niets te willen doen, waar uit de Onaf-
„ hangelykheid der Volkplantingen des
„ Konings van *Groot-Brittanje* in *America*
„ wettig zou kunnen worden afgeleid, en
„ aan PAUL JONES noch hulpe noch
„ verblyf toestonden; maar alleen hunne
„ van ouds aangenoome handelwyze vol-
„ gende, omtrent de zodanigen, die zich
„ op hunne Reeden, voor een tyd, te-
„ gen de ongevallen van de Zee komen
„ bergen, zonder met het gebeurde op
„ Zee zich te bemoeijen of daar kennis
„ van te neemen, alles laatende in dien
„ staat, waar in het was even voor de
„ Schepen hier in vielen. —— Voorts
„ zou men PAUL JONES doen aanzeg-
„ gen, dat hy hier alleen in geloopen zyn-
„ de om zyne beschadigde Schepen voor
„ het gevaar van de Zee te bergen, tyds
„ genoeg gehadt hadt, tot het in staat
„ stellen zyner Schepen om weder Zee te
„ bouwen, waarom zy verlangden dat
„ hy, hoe eer hoe beter, weer en wind
„ dienende, Zee kooze, en van hier ver-
„ trok: dewyl Hunne Hoog Mogenden
„ hem niet konden toelaaten hier te Lande
„ te blyven, en de op handen zynde Win-
„ ter (*) gelegenheid tot de grootste on-
„ aan-

(*) Dit Nader Besluit werd den 17 Nov. genomen.

III. BOEK. 1779.

„ aangenaamheden zou kunnen geeven;
„ en de vermyding van dezelve het ten
„ hoogsten noodzaaklyk maakte, dat hy
„ geene gunstige gelegengeid om uit te
„ loopen liet voorby gaan. — Dit was
„ de ernstige meening van Hunne Hoog
„ Mogenden, en zy konden niet verwag-
„ ten dat hy zich daar tegen zou aankan-
„ ten, en hun *noodzaaken tot mesures, die*
„ *hem niet aangenaam zouden weezen.* —
„ Zyne Doorlugtige Hoogheid zou ver-
„ zogt worden, om den Gezagvoerenden
„ Officier ter Reede van *Texel* bevel te
„ geeven, met alle bescheidenheid daar
„ aan de hand te houden, dat PAUL JO-
„ NES met zyne Prysschepen, weer en
„ wind dienende, uit *Texel* zeilde, en
„ geene verwylingen te dulden, die de
„ natuur der zaake niet vereischte, en
„ door alle bekwaame middelen, *geweld*
„ *des noods niet uitgezonderd*, te wege te
„ brengen dat de Orders van Hunne Hoog
„ Mogenden op de Reede, volvoerd wier-
„ den (*)."

Oneenigheden der Steden wegens dit Besluit.

Dit nadere Besluit was geenzins met eenpaarigheid; doch slegts met eene kleine meerderheid, genomen. De aanzienlykste Steden, by den Handel het meeste belang hebbende, als *Dordrecht*, *Rotterdam*, *Schiedam*, *Haarlem* en *Amsterdam* verklaarden zich tegen 't zelve, in zo verre het van *drangmiddelen* en *geweld* omtrent PAUL JO-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1366 - 1368.

JONES sprak, de *Briel* kon 'er nog niet in toestemmen, alle deeze Steden hielden aan zich het doen van nadere Aantekeningen. De Ridderschap en Edelen, benevens de Steden *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven*, *Alkmaar*, *Edam*, *Monnikendam*, *Medemblik* en *Purmerende*, bedongen, op de Aantekeningen der zes gemelde Steden, het regt van Aantekening.

III. BOEK. 1779.

Die van *Amsterdam* kantten zich, hunne Aantekening voortbrengende, met allen ernst, aan, tegen een verhaast Besluit, by eene kleine Meerderheid, ondanks de beweering van het tegendeel, door andere Leden, vastgesteld, in een stuk van dat gewigt, ten aanziene van de gevolgen, welke daar uit voor het Gemeenebest te dugten waren, dat het Eenpaarigheid van stemmen eischte. —— Verder verklaarende, dat by aldien, vóór het afloopen der tegenwoordige gewoone Vergadering, aan hunne Gelastigden geene voldoende zekerheid zou zyn gegeeven, dat voortaan, in zaaken van gewigt, waar in vermeend wordt, geene Overstemming plaats te hebben, ook geen Besluit met de Meerderheid zou genomen worden, „ voor dat in allen gevallen," dit zyn de eigene woorden, „ *Staatswyze*, dat is, „ *met voorgaande* deliberatien in de Vroed- „ schappen van de respective Steden ge- „ examineerd en gedecideerd zal zyn, dat „ het Object van deliberatie in quæstie tot „ die zaaken behoort, waar in de Over-

Aantekening van *Amsterdam* daar tegen, en eisch wegens de Besluiten met Meerderheid genomen.

III. BOEK.

1779.

„ ſtemming notoirlyk plaats heeft; welgemelde Heeren Committenten zouden, by gebreke van dien, *zodanige daadlyke efficatieuſe meſures neemen, als tot bereiking van 't voorſz. oogmerk te raade zullen worden.*"

Dordrecht, Rotterdam en *Schiedam* leveren te gader eene Aantekening in.

Dordrecht, *Rotterdam* en *Schiedam* deeden eene veréénigde Aantekening; in dezelve zich desgelyks beklagende over het, op eene verhaaste wyze, met eene kleine Meerderheid, beſluiten, in eene zaak van dien aart dat ze Eenſtemmigheid vorderde; eiſchende teffens, dat voortaan zorge gedraagen mogt worden, tegen het doen van zulke ſtappen. „ Hunne Gelastigers hadden geenzins kunnen verwagten," gelyk ze zich, zeer wel ter zaak, uitdrukken, „ dat in een ſtuk, door 't Beſluit van hunne Hoog Mogenden, en Edele Groot Mogenden, een vol beſlag hebbende bekomen, en daar met Eenpaarigheid afgedaan, eenig Lid van zich zou hebben kunnen verkrygen, om, op het inleveren eens naderen Vertoogs des *Engelſchen* Afgezants, van dat met Eenpaarigheid met alle Leden genomen Beſluit, in eenigerlei opzigt, af te gaan, en vooral niet om, by een nader vermeend Beſluit, af te wyken van de gronden, daar by gelegd, en van de Grondregelen by 't zelve wedergeëischt." —— Ridderſchap en Edelen, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gorinchem*, *Schoonhoven* en *Enkhuizen* en de volgende Steden, konden hier in geenzins berusten,

en hielden aan zich het regt van Tegenaantekening: terwyl Ridderschap en Edelen, ten opzigte van de *voorziening in 't vervolg*, een Affchrift van het voorgeslagene verzogten, om 't zelve nader te onderzoeken, dit deeden ook de Afgevaardigden der Steden *Haarlem*, *Delft*, *Leyden*, *Gouda*, *Gornichem*, *Schoonhoven*, en alle de volgende Leden, en werd het eindelyk besluit uitgesteld tot nader Raadslag (*). III. BOEK. 1779.

Uit het verhaal der Gebeurtenisse van het neemen der Schepen, uit de Vertoogen van YORKE, als mede uit de Besluiten in den *Haage* genomen, blykt, dat PAUL JONES in kwam als het Opperbevel voerende over alle de Schepen. Om de zwaarigheden hier over vallende te ontgaan ontkende de *Fransche* Capitein COTINEAU DE COSGELIN, dit Opperbevel van PAUL JONES; wilde als een *Fransche* Officier aangemerkt worden, aan wien ook, by het vermeesteren van de *Countess of Scarborough*, het Volk zich als *Fransche* Krygsgevangenen hadt overgegeeven. Nu eens lieten zy de *Americaansche* dan eens de *Fransche* Vlag waaijen. De Vice-Admiraal REYNST hier over zyne verwondering betoonende, kreeg van voorgemelden *Franschen* Capitein ten antwoord, dat hy van den Heer FRANKLIN te *Parys* verlof verkreegen hadt, om zich ook van de

't Gedrag van PAUL JONES en den *Franschen* Capitein DE COSGELIN op de *Texelsche* Reede.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1375-1379.

III. BOEK. 1779. de *Noord-Americaansche* Vlag te bedienen. Wanneer deeze zich vervolgens voor Commandant der vier *Fransche* Oorlogschepen verklaard hadt en op de *Serapis* was overgegaan, liet hy alleen de Vlag en Wimpel waaijen, terwyl PAUL JONES by aanhoudenheid de *Americaansche* Vlag voerde op de *Alliance* nu alleen onder zyn bevel, zeggende dat hy, zonder uitdruklyken last van den Heer FRANKLIN te hebben, geen andere kon gebruiken. Eenmaal hadt men van de twee Pryzen de *Engelsche* Wimpel en Vlag dier Natie omgekeerd laaten waaijen, zonder 'er eene andere by te voegen; en gezegd dat zulks op bevel van den *Franschen* Ambasfadeur geschiedde.

De Vice-Admiraal REYNST hadt middelerwyl niet naagelaaten, om op 't vertrek dier vreemde Schepen, en byzonder op 't geen PAUL JONES thans voerde, zo veel mogelyk, aan te dringen. Telkens hadt men goede beloften gedaan; maar het vertrek, onder allerlei soort van voorwendzels, uitgesteld: in zo verre zelfs, dat men, naa een verblyf van bykans twee maanden op de *Texelsche* Reede, eerst hadt beginnen te denken om de zwaar beschadigde Boegspriet en Mast van de *Countess of Scarborough* te herstellen. Alleen hadt het Schip de *Alliance* een en andermaal getragt, met een gunstigen wind na Zee te gaan; maar telken reize door tegenwind, daar van moeten afzien, en de omstandigheden hadden nog niet toegelaaten hem daar toe te dwingen.

Zyne

Zyne Hoogheid, in deezen ſtaat van zaaken, onderrigt, dat 'er voor PAUL JONES eene Commisſie van zyne Allerchristelykſte Majeſteit aangekomen was, hadt geoordeeld den Vice-Admiraal daar van kennis te moeten geeven, en gelast geene middelen van geweld te gebruiken, tegen Oorlogſchepen wier Commandanten eene Commisſie des Konings van *Frankryk* zouden vertoonen. —— Van den anderen kant hadt hy, om allen misverſtand te weeren, geoordeeld de noodige bevelen te moeten geeven, om, in gevalle 'er, vóór 't vertrek dier Schepen, thans in *Franſchen* dienst, eenige *Engelſche* Oorlogſchepen mogten binnen loopen, alle vyandlykheden op het Regtsgebied van den Staat voor te komen, of kragtdaadig te beletten; en teſſens om aan de Schepen tot dit Esquader behoorende, wanneer het zelve in Zee, door de *Engelſche* Schepen, die op kruistocht waren, mogt aangetast worden, en onder het Convoy, ten behoeve van 's Lands Koophandel beſtemd, ſchuilplaats mogt willen zoeken, geene beſcherming te verleenen (*).

III. BOEK.

1779.

Voorzorgen van zyne Hoogheid in dit geval.

Het in Zee ſteeken van PAUL JONES, op den zeven- en- twintigſten van Wintermaand, maakte een einde aan deeze zaak. De Vice-Admiraal REYNST, hadt, volgens

PAUL JONES zeilt uit *Texel*.

(*) Deeze byzonderheden van het voorgevallene in *Texel*, zyn ontleend uit een Brief van zyne Hoogheid den 21 Dec. aan de Algemeene Staaten geſchreeven, *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1371-1374.

III. BOEK. 1779. gens de kennisgeeving van zyne Hoogheid, veel moeite gehadt, om hem, die op geenerhande wyze zyne *Fransche Commisse* hadt willen erkennen, tot het vertrek over te haalen, zonder genoodzaakt geweest te zyn om ten vollen gebruik te maaken van het laatste Lid des Besluits van Hunne Hoog Mogenden, en de bevelen hem daar mede overeenkomstig gegeeven. —— Voorts berigtte hy, naar 't geen hem van de wederzydsche Afgezanten van *Engeland* en *Frankryk* was voorgekomen, wegens de gesloote overeenkomst tot uitwisseling der Gevangen, het noodige verlof niet te hebben moeten weigeren, ten einde de Krygsgevangenen, die zich op de Prysschepen de *Serapis* en de *Countess of Scarboreugh* bevonden, aan boord van 's Lands Schepen, die voor eerst met den Vice-Admiraal REYNST in *Texel* moesten blyven, mogten overgebragt en aldaar, voor een korten tyd, geborgen worden, tot dat dezelve door *Engelsche* Schepen, met *Engelsche* Passen voorzien, konden afgehaald en naa hun Vaderland overgevoerd worden (*).

Aanteke ningen over dit geval. Geen nadere Raadslag was 'er nu noodig omtrent dit geval, 't welk zo veel verschils in de Vergadering van *Holland* gebaard hadt, en vergezeld ging van zo veele vreemde en onverwagte omstandigheden, welke het meer en meer belemmerend

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1379-1380.

rend maakten. *Groot-Brittanje* allen mogelyk genoegen te geeven, was het blykbaar voorneemen der eene Party, terwyl ze voor 't ongenoegen van *Frankryk* vreesde; de andere zag het neemen van ſtrenge en geweldige maatregelen aan, als onvermydelyk ſtrekkende om ons met de *Franſche* Kroon in onaangenaamheden in te wikkelen; als die nu bykans twee Jaaren de *Noord-Americaanen* openlyk onderſteund en op den voet van Bondgenooten behandeld hadt. Daarenboven vorderde het Staats- en Koopbelang van dit Gemeenebest, eenen Staat, die, behalven zyne Verbintenis met *Frankryk*, op het punt ſtondt om de reeds aangenomene en door eenige Mogenheden erkende Onafhanglykheid, ten vollen te verwerven, als eene Onzydige Mogenheid te bejegenen, ten minſten niet aan te merken als beſtaande uit *Rebellen*, en als de zodanigen *geweld* daar tegen te gebruiken. —— 't Was geen, „ vrees voor 't gevaar dat „ deeze Zeeſchuimer PAUL JONES," gelyk zeker Schryver zich uitdrukt, „ om „ zich te wreeken, hier of daar eene lan„ ding op onze Kusten zou hebben kun„ nen waagen (*)," die *Hollandsch* eerſte Koopſtad niet alleen, maar, zo als wy zagen, ook andere Steden, bewoog om zich met de ſterkſte bewoordingen tegen het, *met geweld* uitdryven, te verklaaren; doch

(*) *Politiek Vertoog* bl. 150.

III. BOEK. 1779.

doch welwikkende Staat en Handelkunde, die getrouw bleef aan de Verbintenisfen, en door geweld te pleegen aan de *Americaanen* zich niet wilde verfteeken van de Handel-voordeelen, welke zich aanboden, wanneer de vrye Vaart op de *Noord-Americaanfche* Volkplantingen, geopend wierd, en waar van het nydig *Engeland* ons tragtte te ontzetten. Schoon eene kleine meerderheid, ondanks de tegenverklaaring van *Vyf Steden*, die het aanzienlykst gedeelte der Vergadering van *Holland* uitmaaken, het Befluit om geweld te pleegen, hadt doorgedrongen, bleef het gelukkig agter wege.

't Convoy fteekt in Zee.

Den eigen dag op welken PAUL JONES de *Texelfche* Reede verliet, en hierdoor veele onaangenaamheden weeken, hadden de Kooplieden het genoegen, dat het dus lang vertraagde Convoy in Zee ftak, beftaande uit de *Prinfes Royal*, *Frederika Sophia Wilhelmina*, Schout by Nagt LODEWYK GRAAVE VAN BYLANDT, *de Argo*, Capitein J. H. KINSBERGEN, de *Valk*, Capitein W. SILVESTER, naa de *Middellandfche Zee*, en de *Bogt van Frankryk*. *Zwieten*, Capitein J. Z. NAUMAN, de *Alarm*, Capitein J. A. MULDER (*), naa de *West-Indien:* met een groot getal Koopvaardyfche-

(*) De *Prinfes Royal* 54 Stukken
De Argo 44 ——
Zwieten 44 ——
De Valk 24 ——
De Alarm 24 ——

ſchepen, den wil hebbende na *Curacao*, *St. Euſtatius*, *Suriname*, en andere Plaatzen van de *West-Indien*, na *Livorno*, *Barcelona*, na de *Straat*, *Mallaga*, *Genua*, *Cadix*, *Sevilien*, *Lisſabon*, *Brest*, *Rochefort*, *l'Orient*, *Bourdeaux*.

Voorzorg gedraagen om geene Houtſchepen onder Convoy te neemen.

Overeenkomſtig met het Beſluit der Meerderheid (*), hadden de Bevelhebbers der Schepen, last gekreegen om hunne Convoyen met geen Houtſchepen, die zwaar Scheepstimmerhout of Masten voerden, te belasten: en dien ook volbragt, zo dat de Schout by Nagt Grave VAN BYLANDT mogt ſchryven, „ Schepen of „ Vaartuigen met Timmerhout tot het „ bouwen der Oorlogſchepen, na *Franſche* Havens beſtemd, heb ik niet onder „ 't Convoy genomen, en alle mogelyke „ voorzorge gebruikt, dat geen derzelver onder 't Convoy ſchuilen konden, „ dan hy hadt verſcheide Vaartuigen gelaaden met Hennip en Yzer, tot ballast, en na *Frankryk* moetende, geen „ Geleide geweigerd." Schoon de Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* beſtemd, niet bepaald tot het Convoy van BYLAND behoorden, hadt deeze hun bevolen by hem te blyven tot het einde van 't Kanaal, om hem, in 't beſchermen der Koopvaardyvloote, waar voor men zeer bedugt was, te helpen. Deeze vrees werd maar al te zeer gegrond be-

(*) Hier boven bl. 125.

III. BOEK.

1779.

bevonden, en der Vlagge van den Staat den geweldigsten hoon aangedaan, door *Engeland*, 't geene zyne wetlooze Zeeheerschappy, nu ten toppunt zogt te voeren. Wy moeten het verhaal dier schennis boeken, hoe afzigtige bladzyden 't zelve in ons Werk oplevere.

Ontmoeting van BYLANDT en FIELDING.

's Daags naa den zeildag ontdekte de *Hollandsche* Schepen twee Kotters, eer zy de Kust van *Engeland* nog in 't oog hadden; de een naderde en liet, hoe wel nog verre afzynde, eene *Engelsche* Vlag van zyn top waaijen, de *Hollandsche* Vlag werd daar op door BYLANDT vertoond. De Kotters, op kundschap zeker uitgezonden, spoedden zich, met kragt van zeil, om de *Engelsche* Vloot, op dit Convoy wagtende, van de komst te verwittigen.

's Anderen daags voormiddag, vertoonde zich eenige zwaare Schepen, by den wind dwars over het vaarwater liggende. De Schout by Nagt deedt voor den Capitein SILVESTER sein geeven, om met het Convoy loefwaard te wyken, en aan de andere Oorlogschepen om hen te volgen: de *Engelsche* Vloot hieldt den zelfden koers en af, waar op het bygedraaid Convoy, ten einde het niet verder agter uit gelaaten en afgesneeden mogt worden, sein kreeg om by te draaijen, en voort te zeilen. —- Naa den middag naderden de *Hollandsche* en *Engelsche* Schepen elkander, en vertoonden de wederzydsche Vlaggen. De *Engelsche* Bevelhebber liet weeten, dat hy den *Hollandschen* wenschte te spreeken; hy kreeg ten

ten antwoord, dat men hem, als hy op zyde kwam, te woord zou ſtaan, gelyk omtrent half zes uuren geſchiedde: wanneer de *Engelſche* Capitein MARSHALL, met een Luitenant van den Bevelhebber FIELDING, aan boord van den Schout by Nagt kwam, te verſtaan geevende, dat de *Engelſche* Bevelhebber, de *Hollandſche* Koopvaardyſchepen wilde doen onderzoeken. BYLANDT vertoonde het Geſchrift door alle de Koopvaardyſchepen ondertekend, by 't welk zy allen, onder aanbod van Eede, verklaarden geene Contrabande Goederen gelaaden te hebben; hy voegde 'er by, op zyn woord van Eer, te kunnen verzekeren, geene Schepen met Contrabande Waaren, onder Convoy genomen, en zelfs de met Scheepstimmerhout gelaadene, en naa *Frankryk* beſtemde, geweigerd te hebben; doch ontdekte welhaast, dat Hennip en Yzer, niet vry zouden gaan, en dat men wel verzekerd was, dit in de Vaartuigen te zullen vinden: dan hy betuigde het onderzoeken niet te mogen toelaaten. —— Zyn Neef, Capitein F. L. GRAVE VAN BYLANDT, die het gehoudene geſprek des Schout by Nagts met de *Engelſche* Officieren bygewoond hadt, vervoegde zich met dezelven, op diens last, aan boord van den Bevelhebber FIELDING, zyne verwondering te kennen geevende over het bevel om het Convoy van den Staat te onderzoeken, ſtrydig met Vriendſchap, Tractaaten, en het beſtendig Gebruik, zynde zulks

III. BOEK.

1779.

zulks door Oorlogschepen van den Staat nooit geleeden; de verzekeringen wegens den toestand des Convoys door den Schout by Nagt, den Capitein MARSHALL gedaan, nogmaals herhaalende. FIELDING zeide uitdruklyken last tot het Onderzoek te hebben, en dat het hem van harte leed zoude doen, indien hy daar toe geweld zou moeten gebruiken. Nogthans zou hy het op zich neemen om over zyn stipten last zo ver heen te stappen, dat hy het Onderzoek zou staaken, indien Capitein BYLANDT hem kon verzekeren, dat de Schepen geen Goederen, waar van Scheepsmateriaalen, en in 't byzonder Touwwerk, konde gemaakt worden, aan boord hadden. Dit niet kunnende geschieden zeide hy dan zyn last te zullen moeten uitvoeren, *en het Convoy als te vooren onderzoeken* (*). Capitein BYLANDT merkte op deeze woorden aan, dat 'er geen voorbeeld was van zulk een Onderzoek, dat het aangehaalde voorbeeld van Capitein DEDEL, niet kon dienen: dewyl hy zulks, tot hy voor overmagt moest zwigten, hadt verhinderd. —— FIELDING, betuigde wyders dat hy, met zonne opgang sein zou doen voor de Schepen om de Sloepen uit te zenden, tot het onderzoeken van 't Convoy; waar op Capitein BYLANDT hem verzekerde, dat de Schout

(*) Hy las de woorden, *to visit the Convoy as here to fore*, uit zyn Lastbrief voor.

Schout by Nagt ongetwyfeld zou doen vuuren. In 't beloop des gespreks hadt de Bevelhebber FIELDING gezegd, dat hy alleen tot onderzoeken en opbrengen van dit Convoy, indien het Scheepsmateriaalen gelaaden hadt, was uitgezonden; en een lyst laaten zien van Schepen, twee zyden groot, die in *Texel* zouden gelegen hebben, met Scheepsmateriaalen gelaaden en na *Fransche* Havens bestemd, welke hy vermeende dat alle met dit Convoy zouden gezeild weezen.

III. BOEK.

1779.

FIELDING onder staat het onderzoeken der Koopvaarderen. BYLANDT strykt.

Op den dag dat het Convoy uit *Texel* in Zee stak, hadden verscheide Schepen, ook die met Hout beladen waren, schoon niet onder het Convoy genomen, Zee gekoozen: en zeilden door tot de bestemde *Fransche* Havens; veele, met Yzer en Hennip bevragt, bedienden zich van den donkeren nagt, en maakten zich, hunne vuuren uitgedaan hebbende weg, eer de dag des onderzoeks aanbrak, en vervorderden hunne reis na *Frankryk*, zo dat met zonne opgang, BYLANDT zo veel Koffen niet kon ontdekken, als 'er zich daags te vooren onder zyn Convoy bevonden hadden. De Schout by Nagt hadt het den ganschen nagt dryvende gehouden, Slagvaardig, en met welbrandende vuuren, zo dat de Oorlogschepen en het Convoy hem wel konden zien; en vondt zich omringd door de *Engelschen*, die met het aanbreeken van deze dag, na het Convoy hielden, en nevens 't zelve met de *Hollandsche* Oorlogschepen een koers zeilden. —— FIEL-

DING

III. BOEK. 1779.

DING liet een Sloep na een der Koffen toeroeijen, BYLANDT, terstond met scherp tweemaalen op dezelve schieten. De *Engelsche* Bevelhebber en twee andere Linieschepen, begonnen op BYLANDT en KINSBERGEN los te branden. De eerste het sein van vegten opgeheesen hebbende, en lieten zy beiden de schooten der *Engelschen* niet onbeantwoord. Dus hadt hy zorg gedraagen, om den Aanvaller niet te weezen. Doch, dewyl het zeker was, dat de aanval der *Engelschen* alleen ten oogmerk hadt, meester van 't *Convoy* te worden, en niet om de Oorlogschepen, als vyanden te willen vernielen, en dezelve verre overtreffende meerderheid (*) deedt BYLANDT een sein opheissen, beslooten aan de Capiteins der Oorlogschepen onder hem overgegeeven, op dat, wanneer hy het noodig oordeelde de Vlag van den Staat te stryken, zulks door allen te gelyk mogt geschieden; eene schikking door hem

(*) Volgens de eigenhandige opgave van Capitein MARSHALL, bestondt het *Engelsch* Esquader, tot dit Bondbreekig Bedryf uitgezonden, uit

Namur	van 90 Stukken.	*Portland*	van 50 Stukken.
Centaur	— 74 —	*Emerald*	— 32 —
Vaillant	— 74 —	*Suchnoy*	— 28 —
Courageux	— 74 —	*Daphné*	— 20 —
Thunderer	— 74 —	*Camel*	— 20 —
Buffalo	— 60 —		

Met eenige Fregatten en een groot aantal Kotters, welker Getal gemelde Capitein niet bekend was. Men vergelyke hier mede het aantal en de groote der Oorlogschepen tot dekking der Koopvaardyvloote gegeeven. Hier boven bl. 168.

hem noodzaaklyk geoordeeld: dewyl één der Schepen mogelyk tegen een ander zou hebben kunnen blyven vegten, als 't zelve hadt moeten ſtryken, zulks een kwaad gevolg zou kunnen gehad hebben. Het Volk op de beide aangevalle Schepen toonde zich zeer misnoegd over dit ſpoedig eindigen van een Gevegt, en de ſchandde der Vlagge van den Staat aangedaan.

III. BOEK. 1779.

De Vlag deezer wyze geſtreeken zynde, zetten de *Engelſchen* het onderzoeken der Schepen voort: wat zy 'er in vinden konden was hun bekend, zo uit de kundſchap die FIELDING reeds van hier gekreegen hadt, als uit de geſprekken door den Schout by Nagt en den Capitein BYLANDT met hem gehouden. Capitein MARSHALL, vervoegde zich een en andermaal aan boord des Schout by Nagts, om te verneemen na de gekwetſten en de toegebragte ſchade, van de eerſte waren 'er geen en het laatſte hadt niets te beduiden, en verder om te ſpreeken over het weder opheiſſen der Vlagge, het doen der Groetſchooten, en de vryheid om met zyne onderhebbende Oorlogſchepen te zeilen werwaards het hem goeddagt. De Vlaggen werden weder opgeheeſſen; en de Groetſchooten, hoe weinig ſchiks zy hadden, ja onvoegelyk waren, naa zulk eene behandeling, wederzydsch, op den gewoonen trant, gedaan. Van de gegeevene vryheid om heen te zeilen, met agterlaatinge der aangehoudene Koopvaardyſchepen, bediende de Vice-Admiraal zich niet, verklaarende by het

Twee Oorlogſchepen met de Koopvaardyvloot in *Engeland* opgebragt.

III. BOEK. 1779. het Convoy te zullen blyven, en het te zullen volgen waar de Bevelhebber FIELDING het opbragt; gelyk hy ook, nevens 't zelve, met de Capiteins KINSBERGEN en SILVESTER te *Spithead* binnen liep. — De Capiteins NAUMAN en MULDER, na de *West-Indien* bestemd, zonder order, maar alleen op goedkeuring zyner Hoogheid, by zich gehouden, gaf BYLANDT, den eigen dag bevel om hunne reis te vervolgen: ook verleende hy aan een Schipper na *Smirna* moetende, en onder Convoy mede uit *Texel* gezeild, en door de *Engelschen* een en andermaal onderzogt; doch vry gelaaten, een schriftlyk verlof om zyne reize, zonder Convoy, voort te zetten (*).

Met deeze onteering der *Nederlandsche Vlagge* nam dit Jaar een einde. Het verdere gevolg hier van, en de beweegenissen daar over ontstaan, zullen, wy, onder een volgend Jaar moeten boeken. Om dit alles tot dus verre by een te voegen, zyn wy de tydorde wat te buiten getreeden, en moeten eenige schreeden te rugge gaan, om te toonen hoe het thans tusschen ons en *Spanje* geschaapen stondt. De verklaarde Oorlog van dit Ryk aan *Engeland*, en het daar op volgend beleg van *Gibraltar*, gaf gelegenheid tot verscheide onaangenaamheden.

De

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 135. enz.

De Koning van *Spanje*, thans *Engelands* openbaare Vyand, hadt den vier-en-twintigsten van Zomermaand bevolen, dat men, drie maanden naa de afkondiging van dit Oorlogsbesluit, op de Tollen van zyn Koningryk geene Koopmanschappen zou ontvangen, verdagt van *Engelsche* Fabryk te zyn, en ook geene Eetwaaren uit dat Ryk komende. De Kooplieden deezer Landen, die op *Spanje* handel dreeven, kreegen door den Consul van *Spanje* des de noodige kennis, en onderrigting hoe te handelen; om misverstand te voorkomen, en geene onweetenheid te kunnen voorwenden. Op den eersten van Hooimaand, gaf de Koning een breedvoerig Kaapreglement uit (*), strekkende om den Vrybuiteren alle mogelyke aanmoediging te geeven, van een gewenschte uitwerking voor dat Ryk; doch tot groote belemmering van onze Scheepvaard, die, ingevolge van de Heerschzugt der *Engelschen*, en hun dingen na de Oppermagt ter Zee, thans deeze derde groote hinderpaal ontmoette: want hy moest met eene volkomene staatkundige blindheid geslaagen zyn, die de behandelingen onzer Scheepvaard door de *Spaanschen* aangedaan, niet toekende aan den verwaarloosden Staat van Zelfverdeediging, aan eene ongenoegzaame Zeemagt;

III. BOEK. 1779.

Schikkingen voor onze Vaard belemmerend in *Spanje* gemaakt, en waar door veroorzaakt.

(*) Zie 't zelve in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. Bl. 897.

III. BOEK. 1779.

magt, aan de betoonde veel te verregaande toegeevenheid omtrent *Engeland*, en de bovendryvende zugt van eenigen om met dat Ryk in goed verstand te leeven, 't zelve te ondersteunen, en aan deszelfs Vyanden *Frankryk* en *Spanje*, Scheepsbehoeften, en den toevoer van andere noodwendigheden te onthouden.

Veel Koopvaardyschepen in *Spanje* opgebragt.

Gibraltar was van de landzyde door de *Spanjaarden* belegerd, en werd van den Zeekant ingeslooten gehouden. De Oorlogschepen en Kaapers, in *Spanje* uitgerust, maatigden zich, het voorbeeld der *Engelschen* volgende, het regt aan om alle *Nederlandsche* Schepen, den wil na de *Middellandsche Zee* hebbende, aan te houden, en op te brengen, voorgeevende dat ze in de geblokkeerde Haven van *Gibraltar* inliepen, en den *Engelschen* leevensmiddelen verschaften. Koopvaarders na de *Spaansche* Havens bestemd, bleeven niet ongemoeid, omtrent twintig *Hollandsche* ryk geläadene Schepen, lagen eer Slagtmaand ter helfte was, te *Cadix* opgebragt.

Klagten en Vertoogen hier overgedaan, door 't *Spaansche* Hof op een strengen toon beantwoord.

Geen wonder dat hier uit Klagten der Zeehandelaaren by den Staat reezen; die, daar aan gehoor leenende, hunne Afgezant den Graaf VAN RECHTEREN gelasten, deswegen Vertoogen aan het Hof van *Madrid* te doen, en die Schepen te rug te eisschen. Dan hy ontving op dezelve van den Staatsgeheimschryver des Konings, den Grave van FLORIDA BLANCA, een antwoord, opgevuld met de zwaarste beschuldigingen, wegens het gedrag der *Hollandsche*

Koop-

Koopvaardyschepen, „ als strydig met de „ Verbonden, met het Regt der Volken, „ met alle Oorlogswetten, met de goede „ Trouwe, en met de Onzydigheid, welke „ de Algemeene Staaten vastgesteld hadden aan te neemen, en die nooit verdagt geweest waren van zulke ongeregeldheden te willen styven. — Dat „ de *Hollandsche Koopvaardyschepen*, hoe „ zeer ook onderrigt van het blokkeeren „ der Haven van *Gibraltar*," zich, onder „ alle Onzydige Volken, onderscheiden „ hadden, door, in spyt der bevelen van „ zyne Majesteit, alle soort van hulpe aan „ *Gibraltar* toe te brengen, daar heimlyk „ uit en invaarende; en 'er zelfs laatende „ het Koorn, 't geen zy aan boord hadden voor rekening der *Spaansche* Aanneemeren, bestemd voor het Leger zyner Majesteit. Geregtlyk was ontdekt, „ dat zy voorzien waren van dubbele Polisfen, om de waakzaamheid der *Spaansche* Oorlogschepen en Kustbewaarderen te misleiden, zelfs dan wanneer zy „ na *Gibraltar* en na *Port-Mahon* zeilden: „ dat zy, met dezelfde kunststreeken, de „ Koopwaaren voor Rekening der *Engelschen* verborgen, terwyl zy, met de „ grootste bereidvaardigheid, aan de *Engelsche Kaapers* ontdekten de goederen „ aan de *Spanjaarden* toebehoorende, op „ dat ze genomen zouden worden; terwyl de Patroonen en Capiteins der *Hollandsche* Schepen, tot vergelding van die „ trouwloosheid, de Vragt van die zelfde

III. BOEK. 1779. „ *Engelschen* ontvingen. De Koning begeerde van de Staaten, het bewerkstelligen van een spoedig hulpmiddel tegen zodanige ongeregeldheden, — en verklaarde, by deezen, zyn voorneemen om de *Hollandsche* Schepen aan te houden, die Goederen na de Straat van *Gibraltar* bragten, of verdagt gehouden werden met andere verboode goederen te vaaren, of die aan de *Engelschen* toebehoorden. — Voorts, dat, wanneer hunne Hoog Mogenden, eenige voorzorg en verzekering zouden uitvinden en voorstellen, dat de Levensmiddelen en Graanen, of alle andere soorten van hulpe, niet in de geblokkeerde plaats zouden komen, en dat de *Engelsche* Kaapers en Zeemagt de Vlag van het Gemeenebest zouden eerbiedigen, en de *Spaansche* Goederen aan boord der *Nederlandsche* Schepen niet neemen, de Koning eene gelyke oplettenheid zou betragten, zonder andere Goederen te doen aanhouden of neemen, dan erkende Contrabande Waaren." — Een nader antwoord van dien zelfden Staatsgeheimschryver liep over 't geval van een *Hollandsch* Schip, gevoerd door FOUKE BRINTJES, daar in beschreeven als den slegtsten der Menschen: daar hy, in weerwil van de gedaane waarschuwing, en ondanks de Kanonschoten van 's Konings Oorlogschepen, te *Gibraltar* was binnen geloopen, en in die geblokkeerde plaats ontscheept en verkogt hadt de Graanen, met

met welke hy voor de Verzorgers van 's Konings Leger bevragt was, en, naa drie maanden verblyfs in de Baay van *Gibraltar*, den donkeren nagt te baat genomen hadt, om uit te loopen, en niet ontdekt te worden door 's Konings Schepen, met zich voerende eenige Huisgezinnen, tot verligting van die plaats; doch dat hy, door slegt weer, genooddwangd in *Mallaga* binnen te zeilen, voor gegeeven hadt door de *Engelschen* genomen te weezen, om dus de prysverklaaring te ontwyken. —— In een derde antwoord aan dien zelfden Afgezant, die zich op de handelwyze der Admiraliteit in *Engeland*, omtrent de opgebragte Schepen, in soortgelyke gevallen, beroepen hadt, bragt hy hem onder 't oog, dat de Koning niet onbewust was van verscheide en herhaalde gevallen, waar uit bleek dat men in dit Zeegeregtshof een recht tegenovergesteld gebruik gevolgd hadt, en voor goeden prys verklaard Schepen, gelaaden met *Spaansche* geoorloofde Goederen, en onaangezien de Onzydige Vlag, door *Engelsche* Oorlogs- en Kaaperschepen opgebragt. Om deeze reden zou zyne *Spaansche* Majesteit, zo lang 'er geen voorziening genomen of verzekering gegeeven wierd, dat de *Engelschen* de Onzydige Schepen met *Spaansche* Goederen ontzien zouden, geene verandering maaken in de maatregelen, met betrekking tot de Schepen op de *Engelschen* hernomen (*).

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1381.

III. BOEK. 1779.

'*t Spaansche Hof klaagt in den Haage.*

't Bleef niet berusten by deeze handelingen ten *Spaanschen* Hove, de Afgezant diens Konings in den *Haage*, de Graaf DE LA HERRERIA leverde by de Algemeene Staaten, den zesden en achtsten van Wintermaand, Vertoogen in, behelzende dezelfde klagten als de Staatsgeheimschryver den Graave VAN RECHTEREN hadt voorgehouden, en eene verdeediging van het gedrag des Konings, met nevensgaand verzoek, dat Hunne Hoog Mogenden aan die buitenspoorigheden een einde zouden maaken (*). By het eerste Vertoog reikte hy een Afschrift over van eenen Algemeenen Brief, dien de Staatsdienaar FLORIDA BLANÇA, aan alle vreemde Gezanten ten Hove van *Madrid* hadt doen toekomen, behelzende eene Schikking ten opzigte van de vreemde Schepen in de *Spaansche* Havens (†).

Verzoekschriften by de Algemeene Staaten, wegens dit opbrengen der Schepen in *Spanje* ingeleverd.

Het neemen en opbrengen der Schepen door de *Spanjaarden* ging, van tyd tot tyd, sterker, de openbaare Nieuwspapieren vertoonden geheele Lysten van de Naamen der Schepen en Schippers te *Cadix*, te *Mallaga* en te *Algeziras* opgebragt; eene gansche Vloot lag 'er, belaaden niet alleen met Graanen; maar ook met Stukgoederen, Masten, Visch en andere Waaren aan bederf onderworpen, bestemd na verscheide Havens van *Spanje*, *Frankryk*, *Ita-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1389 1400.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1390.

Italie en de *Levant*. —— De Kooplieden en Zeehandelaars het meeste belanghebbende by deezen uitgebreiden Handeltak, even onbeschermd als de andere gelaaten, vernieuwden, onder het reeds drukkend gevoel der nadeelen, en het kommerlyk vooruitzigt van grootere schade, hunne klagten over het stremmen der Vaard na de *Middellandsche Zee* door de *Spanjaarden*: wel byzonder leverden de *Rotterdamsche* Kooplieden, by de Algemeene Staaten een nadruklyk Verzoekschrift in. „ Zeebrieven," dus luidt onder andere hunne taal, „ Paspoorten, noch Contracten van „ Bevragtingen, en dergelyke Scheepspapieren, schoon in de juiste orde volgens de Tractaaten, worden eenigzins gerekend; maar de Schepen, in „ weerwil van derzelver vertoon, uit volle „ Zee, met geweld, na de *Spaansche* Havens gevoerd: en daar met dezelve en „ de Laadingen op eene willekeurige wyze gehandeld; alles wat eenigzins als „ Levensmiddelen kan worden aangezien, „ op last van het *Spaansche* Hof, openbaar verkogt; zommige Goederen, daar „ niet getrokken, aanmerkelyk onder de „ waarde, welke men op de plaats der bestemminge zou gekreegen hebben. De „ afkomst deezer verkoopingen werd in „ 's Konings Schatkamer der Zeemagt opgelegd, zonder eenige verklaaring met „ welk een oogmerk zulks geschiede, en „ bleef men onkundig of de Vragten aan „ de Schepen zouden betaald worden, dan

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. 1779.

„ niet.” — Zy beriepen zich op de uitstaande Vreedes- en Handelverdragen tusschen deezen Staat en dat Ryk, „ be- „ weerende dat, geduurende de onlusten „ tusschen *Spanje* en *Groot-Brittanje*, „ noch de Staat, noch de Ingezetenen, „ huns weetens, van deeze Verbintenissen „ eenigzins waren afgeweeken: dat zy de „ Klaagvertoogen des *Spaanschen* Afgezants „ by Hunne Hoog Mogenden voorge- „ draagen, wel ten uitersten beledigend „ voor het Handeldryvende en Zeevaa- „ rende gedeelte der Ingezetenen van den „ Lande; doch tevens volstrekt ontbloot „ van eenig volledig bewys gevonden had- „ den. — Waren eenige Ingezetenen „ van deezen Staat, tot soortgelyke on- „ behoorlyke daaden verleid geworden, „ het besmettend voorbeeld volgende van „ zo veele schennissen der plegtigste Trac- „ taaten, als in deeze tegenwoordige ty- „ den, de Handel en Zeevaard deezer „ Landen van hunne Nabuuren moesten „ aanzien; dit kon, met geen regt altoos, „ aan het geheele lichaam der Kooplieden „ geweeten worden, of mogt het bena- „ deelen.” — Zy merkten verder op, „ dat in het nieuwe Kaapreglement „ dit Jaar in *Spanje* uitgegeeven, de op- „ gave der Contrabande Waaren, geheel „ anders luidde dan die in het Tractaat van „ Marine des Jaars MDCL: dewyl daar in „ als zodanig worden verklaard *Timmer-* „ *hout*, *Masthout*, *Wand*, *Teer* en alle „ soorten van *Lym*, *Spykers*, *Lood*, *Talk*

„ en

„ en andere Gereedſchappen, bekwaam „ tot den Scheepsbouw, in 't-gemelde „ Tractaat, onder de Contrabande Goe- „ deren niet geteld. —— Met het ui- „ terſte verlangen zagen zy te gemoet de „ ſtrengſte orders, en de kragtdaadigſte „ maatregelen van Hunne Hoog Mogen- „ den, tot weering van allen door de „ Tractaaten verbooden Handel, door de „ Ingezetenen van den Staat met *Gibral-* „ *tar*, zo lang die Plaats door de *Span-* „ *jaarden* werd geblokkeerd: op dat dus „ geheel mogt voldaan worden aan al het „ geene, waartoe dit Gemeenebest, by de „ Tractaaten, ook zou kunnen *ſchynen*, „ zich verbonden te hebben, en gevolg- „ lyk dan ook het eenig voorwendzel weg „ te neemen, waar van men zich bedien- „ de om den Vryen Handel en Zeevaard „ in de geheele *Middellandſche Zee* en de „ *Levant* te beletten. Welker ſtremming „ zy verzogten dat ten ſpoedigſten mogt „ opgeheeven, de aanmerkelyke ſchade, „ daar door reeds aan de Ingezetenen ver- „ oorzaakt, vergoed, en voorts aan de „ Zeevaard in die ſtreeken, eene kragt- „ daadige beſcherming verleend wor- „ den (*).”

III. BOEK. —— 1779.

De twee Vertoogen des *Spaanſchen* Afgezants met de bygevoegde ſtukken des Staatsdienaars FLORIDA BLANCA, en de Brieven des Graave VAN RECHTEREN

Plakaat, het vaaren op *Gibraltar* verbiedende, en verdere voorſlagen aan het *Spaanſche* ...

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 183.

III. BOEK. 1779.

REN op dit ſtuk, door de Algemeene Staaten overwoogen zynde, hadden ten gevolge het Raadsbeſluit, „ dat, daar „ het kennelyk en openbaar was, dat de „ Stad *Gibraltar*, niet alleen door de „ *Spaanſche* Vloot geblokkeerd; maar ook „ van de Landzyde ingeſlooten en met de „ daad belegerd wierd, door de Troepen „ van die Mogenheid; en zyne Majeſteit „ de Koning van *Spanje* verzogt hadt, om „ de Ingezetenen van deeze Republiek te „ beletten, om Krygsbehoeftens en Lee„ vensmiddelen derwaards te brengen, „ men goedgevonden en verſtaan hadt, by „ Plakaat, te verbieden, op die Plaats te „ vaaren, om eenigen onderſtand aan de „ Belegerden te bezorgen, het zy in Krygs„ behoeftens, het zy in Schepen, op „ ſtraffe van hunner Hoog Mogenden In„ dignatie, en eene boete van tien dui„ zend Guldens voor den Schipper, die „ overtuigd zou worden opzettelyk daar „ in geloopen te weezen, naa dat hy ken„ nis hadt kunnen hebben van dat Pla„ kaat, en aldaar eenige Krygsbehoeftens „ of Levensmiddelen ingebragt te hebben, „ ook wanneer hy zich vrywillig overge„ geeven hadt, of hadt laaten neemen, „ door Oorlogſchepen of Kaapers, met „ oogmerk om, langs dien weg, zyne „ Laading aldaar te brengen, onder voor„ geeven van genomen te zyn, met by„ gevoegde Verklaaring, dat de Schepen, „ voor gemelde boete in Regten aanſpraak„ lyk zouden weezen." —— Overeen-

kom-

kómstig met dit Besluit werd, op den laatsten dag deezes Jaars, een Plakaat afgekondigd (*). —— Voorts hielden Hunne Hoog Mogenden zich verzekerd, dat de Koning van *Spanje*, de vaststelling van zodanig een Plakaat zou aanzien, als een doorslaand bewys van hunne Onzydigheid, en gereedheid om de Vriendschap met zyne Majesteit aan te kweeken, wanneer hy des berigt ontving, door den Graaf DE LA HERRERIA, dien men tevens besloot te verzoeken, zyne goede diensten by den Koning zynen Meester aan te wenden, om de noodige bevelen te geeven, tot een spoedig afdoen der Regtsgedingen in *Spanje* aangevangen, tegen eenigen van hunne Onderzaaten, tot het daadlyk ontslag van hun, die door onkunde, of door wezenlyke verrasfing, en overweldiging, in *Gibraltar* waren ingeloopen, of opgebragt; of die alleen op het vermoeden dat hun koers derwaards gerigt was, of wel dat derzelver Laading voor het geheel of ten deele behoorde aan de Vyanden van zyne Majesteit, of na zyne ongeblokkeerde Havens waren bestemd geweest, waren opgebragt. —— Verder dat de Bevelhebbers der Schepen van zyne Majesteit belast mogten worden, niet meer, op een enkel vermoeden, dat de Schepen na *Gibraltar* bestemd waren, dezelve op te brengen; maar zich te vergenoegen, met die de

III. BOEK. —— 1779.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 1402-1405.

III. BOEK. 1779.

de gemelde Plaats te na kwamen, van dezelve te doen verwyderen, en te geleiden tot buiten het bereik van die Stad en den koers derwaards; voor het overige aan de Schepen der Onderzaaten, van den Staat eene volkomene vryheid laatende om de Straat van *Gibraltar* in en uit te vaaren, in het ongestoord genot der voordeelen by het Tractaat van Marine des Jaars MDCL. bedongen en toegestaan. Van geen vrugt gevolg bleef dit alles versteeken, gelyk ons ter behoorelyke plaats te melden staat.

Capellen tot de Pol, levert by zyne Hoogheid een Vertoog in.

Wy worden, naa dit verslag der Staatsgebeurtenissen deezes zo woeligen Jaars, geroepen, om eenige andere van verschillenden aart, in den Lande voorgevallen, of 't zelve bejegend, te beschryven. —— Capellen tot de Pol, zagen wy ter *Overysselsche* Staatsvergaderinge uitgestooten (*). Diep getroffen door dit ongelyk, zyn Persoon, zyn goeden Naam, en zyn aangeboorene Regten betreffende, en 't geen hem, een kostbaar Geding aanvangende, groot nadeel in zyne Goederen zou kunnen doen lyden, vervoegde zich die Ridder, met een allerernstigst Vertoog, strekkende om het wederregtlyke der handelingen van zyne Party klaar te vertoonen, vergezeld van Bewysstukken, dat de Drosten verhooging van Wedde voor de afgeschafte Drostendiensten, van tyd tot tyd, ontvangen hadden, tot zyne Hoogheid, verzoeken.

(*) Zie onze Vaderl. Hist. I. Deel. bl. 317.

kende, door diens invloed en bemiddeling; en dus zonder tot het onaangenaam gebruik van Remedien van Regten, (welke hy egter by deezen, in allen gevalle, wel uitdruklyk voor zich behieldt,) genoodzaakt te zyn, voorloopig, en voor 'er iets tegen hem mogt ondernomen worden, immers op den aanstaanden Landdag, herstel in 't Bezit en Genot van 't geen hem, van wegen zyne Geboorte en Admissie, toekwam; —— 't welk hy, voorzeker, uit hoofde zyner belanglooze poogingen in de zaak der Drostendiensten niet kon verbeurd hebben, en hem althans, zonder Geding, zo als reeds met de daad was geschied, door niemand, en allerminst door de Ridderschap, een Lichaam van alle uitvoerende magt geheel ontbloot, kon, noch mogt ontnomen worden. —— Het Regt en 't vermogen, naamlyk, om in de Vergadering van Ridderschap en Steden in 't algemeen, en van de Ridderschap in 't byzonder, te mogen verschynen. — Ten anderen, dat, indien hy ongelukkig genoeg mogt weezen om de gedreigde Regtsgedingen te moeten ondergaan, zyne Doorlugtige Hoogheid, hem als dan die gunst geliefde te bewyzen, en Ridderschap en Steden te beweegen, om zulks wat hun Edele Mogenden aanging, insgelyks toe te staan, dat zyne zaak, naar Landregte volschreeven zynde, door eenig Hof van Justitie, met zyne *Concurrentie* te kiezen, en

III. BOEK. 1779.

III. BOEK. — 1779.

Strydige gevoelens ter Staatsvergaderinge van *Overyssel.*

en dus buiten de Provincie van *Overyssel*; mogt worden beoordeeld (*).

Zyne Hoogheid deelde dit Verzoekschrift, met de Bylagen, aan Ridderschap en Steden van *Overyssel* mede, met verzoek om derzelver gedagten, wegens 't geen hy daar op zou verleenen. 't Werd gesteld in handen der Heeren tot deeze zaak voorheen gelast. Die van *Zwolle* keurden het gedrag hunner Afgevaardigden, ten opzigte van de zaak der Drostendiensten en van den Ridder, in den voorleden Jaare, gehouden, goed by eene thans ingeleverde Aantekening; de Drost van *Vollenhove*, desgelyks zich toen tegen het Besluit der Meerderheid, omtrent den Heer VAN DER CAPELLEN verklaard hebbende, handhaafde in een breed Vertoog, de zaak zyns Mede-regents. —— De overige Leden der Staatsvergaderinge, als ook de Steden *Deventer* en *Kampen* behielden aan zich de Tegenaantekening op het Besluit van *Zwolle*, en het ingekomen Vertoog des Drosts van *Volkenhove.* —— De Staatsvergadering berigtte zyne Hoogheid van het ontvangen des Briefs, en beloofde haare verzogte gedagten, zo ras doenlyk, te zullen mededeelen (†).

CAPELLEN dringt zyne zaak door de dugtigste bewyzen aan.

Min Waarheid- Regt- en Vryheid-minnend moest de vervolgde *Overysselsche* Ridder geweest zyn, indien hy, zonder zich

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*, bl. 147 165.
(†) *Aldaar* bl. 165. 180.

III. BOEK. 1779.

zich des gevoelig geraakt te toonen, hadt kunnen stil zitten, op de aantyging van eene *allerkennelykste onwaarheid* te nedergesteld te hebben, wegens de ontvangene gelden voor de afgekogte Drostendiensten; op de openlyke betigting van een *Uitvinder en Verspreider van Onwaarheden*, en van een *Volksverleider* te weezen. Zyne geraaktheid vervoerde hem egter niet tot bitterheden tegen zyne verongelykers; maar zette hem alleen aan om de spreekenste bewyzen voor de dugtigheid zyner stellinge op te zoeken en by te brengen, gelyk hy deedt in een Geschrift aan Staaten van *Overyssel* overgereikt, behelzende Uittrekzels uit de oude Rekeningen der Landrentmeesteren en algemeene Ontvangeren, die niet gelochend konden worden, waar uit bleek de gaafheid des Besluits van den Jaare MDCXXXI., als mede de Verhooging van de Tractementen der Heeren Drosten, en hoe die Verhooging, by de verpondinge verdeeld en gevonden waren; terwyl hy teffens eenige beuzelagtige uitzonderingen daar op gemaakt te keer ging (*).

Verschillende Raadslagen over het geen in dit geval te doen stondt; en wat men zyne Hoogheid zou antwoorden.

Dit Geschrift werd door alle de Leden overgenomen, en, dies onverminderd, gesteld in handen der Heeren eertyds tot deeze zaak gelast: die van *Zwolle* hielden zich aan hunne voorige Tegenverklaaringen en Aantekeningen. Welhaast volbrag-

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 182.

III. BOEK. 1779. bragten gemelde Heeren hunne belofte om zyne Hoogheid hunne gedagten over het by Hoogstdenzelven ingeleverd Verzoekschrift te doen toekomen; dezelve kwamen hier op neder, dat het, door zyne Hoogheid, van de hand behoorde geweezen, en VAN DER CAPPELLEN aan de Staaten van *Overysfel*, als zyne wettige en bevoegde Regters, overgelaaten te worden (*). Dan de Afgevaardigden van *Zwolle* leverden vervolgens eene beredeneerde, en op gronden van Staatsregt steunende, Verklaaring over, wegens de wyze, op welke zy meenden dat, zo omtrent het antwoord aan zyne Hoogheid, als in 't algemeen ten aanziene van den Heer VAN DER CAPELLEN, behoorde gehandeld te worden: het gedaane als onregtmaatig en van de verste uitzigten beschouwende (†). De Ridderschap verklaarde zich hier tegen met een langen ombaal van het oude; de tegenkanting der Stad *Zwolle* des Jaars MDCCLXXVI, met het geen daar aan vast was, voor onbezonnen, onwettig en beuzelagtig houdende (§).

Schoon *Kampen* met de Ridderschap instemde, wegens het antwoord aan zyne Hoogheid om het verzoek des Ridders, dat hy, hangende dit Geschil, ter Vergadering mogt toegelaaten worden, van de

(*) *Jonkheer J. D. Capellen Regent* bl. 150-195 197.
(†) *Ald.* bl. 198. enz.
(§) *Ald.* bl. 212. enz.

III. BOEK. 1779.

de hand te wyzen, was die Stad van oordeel, dat men, in dit byzondere geval, en zonder gevolg in het toekomende, om alleszins de onpartydige behandeling deezer zaake aan geheel de wereld bloot te leggen, zou kunnen toestaan, dat het Geding, voldongen en gesloten zynde, rechtstreeks, uit naam van Ridderschap en Steden, door eene daar toe te benoemene Commissie, behoorde te worden verzonden, aan een onpartydig Hof van Justitie buiten *Overyssel.* — Het gevoelen van *Deventer* was, om met de overige Leden van Ridderschap en Steden te helpen raadpleegen, *over*, en het beraamen *van* gepaste middelen, om, voorbehoudens de Waardigheid van Ridderschap en Steden, op eene voegelyke wyze, de onaangenaame zaak met Jonkheer VAN DER CAPELLEN uit den weg te ruimen; en daar toe, zo noodig, de hooge tusschenkomst en bemiddeling zyner Hoogheid, by een Brief in beantwoording te verzoeken; doch dat, indien deeze voorslag den overigen Leden niet mogt smaaken, naa dat men alles gedaan hadt om dezelve smaaklyk te doen worden, het besluit der Stad overeenkwam, met dat der Heeren Gelastigden van Ridderschap en Steden; zich intusschen niet vereenigende met het laatstgemelde byvoegzel van de Stad *Kampen*, wegens het ter beoordeeling overzenden, aan een onpartydig Hof van Justitie buiten *Overyssel*; maar met dat der Heeren van de Ridderschap, die be-

III. BOEK. 1779. betuigd hadden om hunne eigene woorden te gebruiken, „ dat, wanneer de „ zaak naar Landregt zou weezen volschreeven, en daar in *gesententieerd*, „ de Heer VAN DER CAPELLEN, of „ de Fiscaal dien na mogte goedvinden, „ van die voor de Hooge Dingwaardersbank, ergaane en gevelde Vonnis aan „ Stadhouder, Ridderschap en Steden te „ *appelleeren*, Hun Ed. Mogenden, als „ dan met *Concurrentie* van zyne Hoogheid, een schriftglyk *advis* van een onpartydig Hof van Justitie, daar over „ wel, in dit singulier geval, zonder eenige *consequentie* voor het toekomende, „ wilden inneemen, en vervolgens in „ conformité van gemelde *advis*, de *Sententie* in naame van Ridderschap en Steden laaten *pronuntieeren* (*)."

Een Voorslag van een minnelyk Verdrag, tot geen Besluit gebragt. By de Meerderheid der Ridderschap klonk alles, wat naar verzoening zweemde, schor in de ooren, dezelve weigerde den Voorslag van *Deventer*, daar toe strekkende, zo lang 'er, van de zyde des Heeren VAN DER CAPELLEN, geen verzoek van bylegging gedaan was, in nadere overweeging te laaten neemen. Dan de drie Steden en vyf Heeren, uit de Ridderschap waren van een ander begrip, en gaven hunne hooggaande verwondering, over dit gedrag der overige Leden van de Ridderschap

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 196. 227 - 231.

III. BOEK. 1779.

schap nadruklyk te kennen, aandringende dat 'er zes Heeren tot het onderzoek des Voorslags van *Deventer* zouden benoemd worden: en wanneer de meerderheid der Heeren uit de Ridderschap goedvondt zich, by aanhoudenheid, aan te kanten tegen het neemen van een Besluit in deezen, verklaarden de Gelastigden der drie Steden, zich hier over by den Prins Erfstadhouder, ingevolge van de Orde van den Lande, te zullen vervoegen, ten einde de Steden in haar welherbragte Regt mogten worden gehandhaafd. De Heeren van de Ridderschap namen het een en ander over. —— De Steden hadden geëischt, dat het voorstel, uit hoofde van de daar zynde Meerderheid van stemmen, drie Steden en vyf Edelen, tot een Besluit gebragt wierd; maar, noch de Voorzitter, noch iemand der tegenwoordig zynde Edelen, was te beweegen om een Besluit op te maaken. Men ontkende, dat 'er een meerderheid van stemmen gevonden wierd, en 't was boven al de Heer DIRK ERNST VAN VOERST TOT AVERBERGEN, die toen reeds volmondig staande hieldt, het geen vervolgens, door de groote meerderheid der Ridderschappe werd vastgehouden, dat niet minder dan een derde deel der tegenwoordige Edelen, met de drie Steden behoorde zamen te stemmen, om daar op met meerderheid te kunnen besluiten. —— Het verdient hier onze opmerking, dat de Steden de gemelde verklaaring haarer Afge-

III. BOEK.

1779.

vaardigden, van de tusschenkomst zyner Hoogheid te zullen verzoeken, vervolgens niet zyn naagekomen. Die tusschenkomst zou misschien de zaak niet hebben afgedaan; ja 't is, naar zommiger oordeel, waarschynlyk, dat de Edelen zich tegen zyne Hoogheid zouden verzet hebben, indien deeze zich als Scheidsman hadt willen gedraagen, in eene zaak waar omtrent hy zich, eenige jaaren geleden, voor 't gevoelen van hunne Party hadt uitgelaaten (*).

CAPELLEN biedt aan alles, tot een minzaam Verdrag te willen aanwenden.

De Voorslag van *Deventer*, en de begeerte van verscheide aanzienlyke Leden der Staatsvergaderinge, om het onaangenaam geschil in der minne by te leggen, met vermyding van haatlyke uiterstens, by den vredelievenden VAN DER CAPELLEN bekend geworden zynde, zogt hy dit te bevorderen, door het inleveren van een Geschrift, behelzende, dat hy, naa alvoorens weder toegelaaten te zyn zeer gaarne, van zynen kant, alles zou toebrengen, wat strekken kon om het gereezene verschil, op eene wyze met zyn Eer bestaanbaar, in der minne, te vereffenen (†).

Door de Meerderheid der Ridderschap afgeslagen. Alle stukken aan zyne Hoogheid gezonden.

De Meerderheid der Ridderschappe oordeelde dat dit Geschrift des Ridders, niet ver-

(*) Zie den *Tegenwoordigen Staat van Overyssel* I. D. bl. 306. 307. en 's Prinsen Brief by F. A. V. D. KEMP *Hist. der Admissie van J. D. van der Capellen* bl. 48.

(†) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 231. 234.

vervat was in uitdrukkingen, overeenkomstig der agtbaarheid van de Staatsvergadering, en daarom behoorde uitgegeeven te worden; dan de Afgevaardigden der drie Steden namen het over. —— In zulk eene verscheidenheid van gevoelens, besloot men alle de stukken, zo als dezelve naar tydorde waren ingebragt, aan zyne Hoogheid te zenden, met verzoek dat hy dezelve gezien en onderzogt hebbende, op het Verzoekschrift des Heeren VAN DER CAPELLEN, zodanig eene schikking zou maaken, als hy naar Hoogstdeszelfs hooge Wysheid zou bevinden te behooren (†).

III. BOEK. 1779.

CAPELLEN zendt een Brief, met een volledi-ger Stuk aan den Stadhouder.

Gewigtige redenen bewoogen den verongelykten Ridder, wien men hadt aangewreeven, dat hy, in zyn Verzoekschrift aan zyne Hoogheid, „ de zaak in een „ geheel verkeerd daglicht hadt voorge„ steld en verdraaid," op deeze Verzameling te laaten volgen, een Brief aan den Stadhouder, waar nevens ging zyn Vertoog aan de Ridderschap, den negentienden van Sprokkelmaand in zyn geheel, daar het, in de gezondene Schets onder de papieren, niet *volkomen* en *onkenbaar* was, met bede, dat het, door Hoogstdenzelven in overweeging en aanmerking mogt genomen worden. Zyne *onschuld* en de *onwettigheid* der Drostendiensten waren uit den aart van elkander onafscheidelyk: de

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 296.

III. BOEK. 1779.

de laatste beweezen zynde volgde de eerste; het een stondt of viel met het andere. Wyders herriep hy, in deezen Brief, alle gedaane aanbiedingen van zynen kant om de zaak by te leggen, als door Party van de hand geweezen, en verzogt zyne Hoogheid 'er geen agt op te slaan; „ volkomen gezind het uiterste af te wagten, en alle constitutioneele en geoorlofde middelen, ter verdeediging van zyn goed en onbetwistbaar Regt by de hand te neemen, liever dan om de Herstelling van 't geen hem zo wederregtelyk ontnomen was, te kruipen, of deeze zaak anders te vereffenen, dan op eene wyze met zyne geschondene Eer bestaanbaar (*)."

Antwoord van zyne Hoogheid op CAPELLENS voorgaand Verzoekschrift.

Op het Verzoekschrift des Ridders hier boven vermeld (†) hadt zyne Hoogheid, wat het laatste Lid betrof, goedgevonden hem kennis te geeven, dat hy aan de Staaten van *Overyssel* hadt voorgeslagen, daar in toe te stemmen, en diensvolgens te besluiten om, zo ras de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, naar Landsregte zou vol schreeven zyn, aan de Raaden des Hofs van *Gelderland*, als een onpartydig Geregtshof, zou worden overgelaaten de beslissing van het volgende stuk, of hy naamlyk zou moeten ontzet blyven van zyne Zitting, zo ter Vergaderinge van

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 239.
(†) Zie hier boven bl. 188.

van Ridderschap en Steden der Provincie van *Overysel* in 't gemeen, als van de Ridderschap in 't byzonder, tot dat hy zou hebben ingetrokken, het Vertoog over de Drostendiensten van Grasmaand des verloopen Jaars, met betuiging van zyn leedweezen, gelyk van hem geëischt was, by een Besluit van Wynmaand deezes Jaars; dan wel, of hy in de voorschreevene Zitting zou worden hersteld, en daar van daadlyk genot trekken, zo ras hy uit dat bekende Vertoog zou hebben geligt, alle de gewraakte uitdrukkingen, volgens zyne eigene aanbieding, behoudens zyne aankanting tegen het onderwerp der Drostendiensten zelve, verwagtende zyne Hoogheid dat de Jonkheer zich naar deeze schikking wel zou gedraagen (*).

III. BOEK. 1779.

Hoe weinig dit beantwoordde aan de verwagting der Heeren VAN DER CAPELLEN zal elk in 't oog loopen, die dit Antwoord met het gedaane Verzoek vergelykt; ja, hy oordeelde reden te over te hebben, om zich, wegens dit beraamde, bezwaard te agten, en deswegen, met een nader Verzoekschrift, by zyne Hoogheid aan te houden. Dien Vorst onder 't oog brengende, dat het eerste Lid zyns Verzoeks, met stilzwygen was voorby getreeden; en in de benoeming eens Hofs van Justitie, in stede van de keuze met zyne zamenstemming te doen, daadlyk, met afsnyding van

Door CAPELLEN gewraakt. Zyn nader Verzoekschrift.

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 249.

III. BOEK. 1779.

van alle keuze, het Hof van *Gelderland* bepaald was. —— Behoudens allen eerbied voor dat Geregtshof moest hy aanmerken, dat 'er Geregtshoven in ons Land waren, op welke Hy, en eenigen van zyne Tegenpartyderen, vry minder betrekking hadden, en dus als bevoegder Regters moesten gehouden worden. Hy hadt 'er zyne Verwantschap, hoewel niet zo nabestaande, dat zy zich, naar regten, zouden moeten afweezig houden; doch de Heer PALLAND TOT BEERSE, de Voorzitter by de Benoemden van Ridderschap en Steden over zyne zaak, hadt 'er een Zwager onder de gewoone, en de Drost van *Haxbergen*, een Zwager onder de buitengewoone Raaden. — Voorts herinnert hy zyne Hoogheid, het wraaken der eertyds gedaane aanbiedingen, op welke 's Prinsen voorstel gegrond was; en vermelde teffens hoe de zaak, zo als zy tegenwoordig stondt, naar 't gewoone Landregt voor de Hooge Bank moest volschreeven worden, buiten 't welk, het gedaane voorstel van schikkinge verre liep, gelyk 't zelve ook rechtstreeks tegen zyn gedaan verzoek streedt. Vermids dan zyne Hoogheid, op het eerste lid zyns Verzoekschrifts, geen agt hadt gelieven te slaan, geliefde deeze het hem ten goede te neemen, dat hy zich naar de schikking op het tweede niet kon gedraagen: en nog aanhieldt dat zyne zaak, naar Landregte volschreeven zynde, ter beslissinge mogt gezonden worden, aan een Hof van Justitie met

met zyne medestemminge te kiezen, waar toe hy, en zyne Tegenpartyders geene zo hinderende betrekkingen hadden.

III. BOEK. 1779.

Van de hand geweezen, en CAPELLEN tot Staaten van *Overysfel* verzonden, die hy nogmaals met een Verzoekschrift, en om een minnelyk vergelyk aanging.

Hoe zeer de Ridder zyn geval aandrong, en met de dugtigste reden bekleedde, was het antwoord, dat zyne Hoogheid volhardde by het voorheen vastgestelde, dat in het gedaane verzoek niet kon getreeden worden, en dat hy hem wees tot de Staaten van *Overysfel*, om te hunner Vergadering zodanig een verzoek te doen als hy zou meenen te behooren (*). — 't Gevolg hier van was een Verzoekschrift door VAN DER CAPELLEN daar in geleverd, behelzende eene aandrang op het verzogte aan zyne Hoogheid; om naar het Landsregt van *Overysfel* behandeld te worden, en verder het voorstel, om de zaak ter beoordeelinge te laaten, aan eenig ander Hof dan dat van *Gelderland*, even veel welk hun Edel Mogenden, ook zonder verdere medestemminge van hem, binnen deeze Republiek, zouden mogen verkiezen. Ten ware dat zy eindelyk nog mogten goedvinden, zodanige maatregelen, ten zynen opzigte te neemen, die den weg konden baanen, om alle plaatshebbende geschillen, hoe ook genaamd, tot genoegen van alle de Leden van Ridderschap en Steden, by vriendlyke schikking op ééns te kunnen vereffenen; waar toe hy zich nogmaals aanbood, met herhaalde betuiging

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 255.

III. BOEK. —— 1779. Verschillen ter Staats-vergadering deswegen. De Drie Steden betoonen zich CAPELLEN gunstig.

ging van zyne geneigdheid om van zynen kant, alles wat daar toe eenigzins kon dienen, gaarne te willen toebrengen (*)

Verre van eenstemmig waren de Leden der Vergadering. De Heeren van de Ridderschap bragten, als hun Raadslag, uit, dat zy zich volkomen hielden aan den voorslag door zyne Hoogheid gedaan, en oordeelden, dat het nader verzoek des Heeren VAN DER CAPELLEN behoorde afgeslaagen te worden: dan de Heer J. A. DE VOS VAN STEENWYK tot *Nierwal*, en de Heer van DEDEM *tot de Rollecate*, betuigden hier in niet te kunnen toestemmen. — Die van *Deventer* laazen uit de Stadsbesluiten voor, dat Schepens en Raad hunner Stad, belangende de bewuste zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN, met ongenoegen vernomen hadden, hoe de Heeren van de Ridderschap, op den laatst afgeloopen Landdag, geweigerd hadden, in gevolge van het ingebragte der *Drie Steden*, zamenstemmende met dat van *Vyf Edelen*, dus eene kennelyke meerderheid van stemmen uitmaakende, tot de zaak van voorschreeven Heere Gelastigden te benoemen, om dezelve te vinden; zy konden zich in geene verdere raadpleegingen daar over in laaten, eer dit door de Ridderschap en Steden bewerkstelligd was. Die van *Kampen* stemden met *Deventer*, die van *Zwolle* desgelyks, met byvoeging, dat indien, niet tegen-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* 255.

genstaande den herhaalden aandrang der Steden, van hun voorslag niet kwam, en hier door de handelingen daar over in werkloosheid bleeven, huns oordeels, de Heer VAN DER CAPELLEN, inmiddels in zyn geheel behoorde hersteld, en ter Vergaderinge weder toegelaaten te worden (*).

III. BOEK.

1779.

Verregaand misnoegen van de Meerderheid der Ridderen deswegen.

De ontzette Ridderschap, betoonde haare verwondering en bevreemding over die Besluiten der Steden, en konden met geene bedaardheid dulden, dat zy op een Brief van zyne Hoogheid geen agt sloegen, geen eerbied daar voor betoonden, en de zaak met zulk eene ongehoorde onverschilligheid behandelden, als of 'er geen Brief van zyne Hoogheid, over de zaak van *van der Capellen* in weezen was, die zy, door hunne zonderlinge handelwyze scheenen in denzelfden staat te brengen, als voor en ten tyde dat de beschikking daar over aan zyne Hoogheid, door een Raadsbesluit, was opgedraagen. Zy vondt, daar om zich verpligt en genoodzaakt te verklaaren, dat zy de handelwyze der Steden met een gevoelig ongenoegen aanzagen, als zynde niet alleen zeer beledigend voor de agting en eerbied dien men aan den Heere Erfstadhouder schuldig was; maar teffens strekkende om de oneenigheden tusschen de Leden van den Staat, hoe langs hoe meer te vermeerderen, en de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN op de lange baan te brengen, en on-

af-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 269.

III. BOEK. 1779. afgedaan te houden: weshalven zy zich, ten kragtigsten, tegen deeze onbehoorlyke wyze van doen, en de daar door veroorzaakte vertraaging, verklaarden, onder betuiginge van daar aan geen deel te hebben, en dezelve, met alle de gevolgen van dien, laatende voor rekening en verantwoording der Heeren van de Steden. — De Heer DE VOS VAN STEENWYK *tot Nierwal*, bragt in 't midden, dat, dewyl hy met al het ter nedergestelde in dit Besluit der Ridderschappe niet kon toestemmen, hy eene nadere raadslag aan zich voorbehieldt. De Afgevaardigden der Steden namen het Besluit over, behoudens het regt eener Tegenaantekening (*).

De Drie Steden beantwoordden de Ridderschap.

De Drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, thans één belang hebbende en dezelfde lyn trekkende, en even zeer zich beledigd rekenende, door het Raadsbesluit van de meerderheid der Ridderschappe, konden niet nalaaten de voorstellen daar in begreepen, tegen te gaan; eensdeels, om, gelyk zy betuigden, uit hoofde van de verpligting onder welke zy lagen, de agtbaarheid hunner Vergaderingen in stand te houden, en dezelve tegen alle onregtmaatige aantygingen te verdeedigen; en, anderdeels, op hoope dat de Heeren van de Ridderschap, daar door tot een juister inzigt van zaken gebragt, eindelyk eens zouden bewoogen worden, om van hunne kwaalyk begreepene tegenkanting af

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent* bl. 278.

af te zien, tot het vormen van een Besluit, ingevolge eener, na orde van den Lande met meerderheid van stemmen genomen Raadslag, mede te werken, en, in plaats van harde en verwyderende uitdrukkingen te gebruiken, eene bedaarde en regtmaatige handelwyze aan te neemen, waar door de oneenigheden tusschen de Leden van den Staat mogten weggenomen worden. —— Ten dien einde weezen zy, door een eenvoudig verhaal van het gebeurde, aan, dat niet zy; maar de meerderheid der Heeren van de Ridderschap, het meeste hadden toegebragt om de bewuste zaak op de lange baan, en onafgedaan te houden. —— Dat zy in deezen niets verrigt hebbende, dan 't geen zy moesten doen, zouden zy zich niet bloot stellen aan de regtmaatige beschuldiging, dat zy de orde van Regeering, en die aloude Regten, welker bewaaring en handhaaving zy alle Jaaren zo plegtig belooven moesten, met geopende oogen hadden laaten vlotten en dryven, de harde en aanstootelyke beschuldiging, wegens het verwerpen van allen eerbied voor zyne Hoogheid, en de krenking van de agting, welke men hem schuldig is, van zelve verviel. Zyne Hoogheid kon een gedrag, strekkende, om de Regeeringsgesteltenisse ongeschonden te bewaaren, niet afkeuren: was 'er iets laakbaars in deezen Handel, hy zou het moeten vinden by de Meerderheid der Ridderschappe, die het overlaaten der betwiste zaak aan zyne Hoog-

III. BOEK. 1779. van *Overysfel*, legt hy voor hun open wat oudtyds in deezen het Regt van den *Landheer*, wat dat der *Vrye Ingezetenen* geweest zy, en welk gezag de *Drosten*, in 't oude Landregt *Amptluiden* genaamd, over hun hadden mogen oefenen. —— Uit deeze befcheiden der Regtsgeleerd- en Oudheidkunde bleek, dat alle Dienften, nu met den naam van *Drostendienften* in 't algemeen beftempeld, nooit anders dan tegen de ftelligfte Wetten ingedrongene *Misbruiken* waren geweest; dat zy, by gevolge, die, in den gemelden Jaare, van dit alles afftonden niet konden gezegd worden eene opoffering van wel wettig bezetene voordeelen aan hunne Ampten verknogt, gedaan te hebben; maar dat Ridderfchap en Steden, toen alleen alles op den ouden voet zogten te brengen, de reeds ingewortelde misbruiken, zo verre de aart der nieuwe Regeeringsvorm, waar in de Heeren Drosten vry meer invloeds hadden dan in de voorige, toeliet, te weeren, en de goede Ingezetenen des Platten Lands van *Overysfel*, waare het mogelyk, in dien ftaat van Vryheid en Onafhanglykheid te herftellen, dien ze onder de voorige Landsheeren, onder een CAREL, —— zelfs onder PHILIPS, dien men, om dwingelandy, hadt moeten verjaagen, fteeds hadden mogen genieten.

Als mede het vervorderen zyner zaak. Dit diende tot nader betoog zyns onfchulds; en tevens van de wederregtlykheid der beroovinge van het voorregt zyner

ner Geboorte; met hem ter Vergaderinge uit te weeren. In vroegeren tyde, toonde hy, dat de Heer Drost van *Salland* RUTGER VAN HAERSOLTE, dien men, terwyl hy beschuldigd werd, wegens Gekwetste Majesteit, als Drost bedreeven, wel het waarneemen van zyn Drostampt verboodt; doch zonder benadeeling van zyn verschynen als Edelman ten Landsdage. — Nogmaals verzogt hy, en wel inzonderheid aan de Heeren van de Ridderschap, die hy, uit hoofde van hunne volduurende aankanting tegen het aanstellen van Persoonen, om zyne zaak minnelyk af te doen, als zyne voornaame Party in deezen wel mogt en kon aanmerken, dat zy zyne wedertoelaating tot de Hooge Vergaderingen niet langer geliefden te weigeren: terwyl hy zich anders, hoe ongaarne ook, genoodzaakt zou vinden, zodanige middelen van Regten, voornaamlyk tegen de Heeren van de Ridderschap te gebruiken, waar aan, in een welgeschikte Burgerstand, niemand, zelfs niet de Souverain, en dus nog veel minder een Lichaam, dat geen Grondgebiedelyke Onafhanglykheid kan vorderen, zich ooit hadt kunnen onttrekken. Verkoos men tot het uiterste met hem te komen, dan zou hy, ten gepasten tyde, by het *Collegie der Heeren Ordinaris Gedeputeerden*, als in deezen het *Représentatif* van de Hoogheid der Provincie, al zulke *Citatie* of *Dagesbrieven* verzoeken, als, volgens

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779. Hoe door de Ridderschap opgenomen.

de orde van den Lande, zou bevonden worden te behooren (*).

Het voorleezen van dit ſtuk, met zo dringende bewyzen geſtaafd, moest noodwendig de Heeren der Ridderſchappe, als behelzende hun hoogst onaangenaame waarheden, haatlyk in de ooren klinken, dan zy agtten het onnoodig, over de ſtukken, in dit Verzoekſchrift voorkomende, tot eenig breed verſlag te treeden en veel min noodzaaklyk zich met eene wederlegging van het daar in ter neêrgeſtelde op te houden, als oordeelende alzins te kunnen volſtaan met te verklaaren, dat zy bleeven by 't Beſluit van Ridderſchap en Steden, op den drie-en-twintigſten van Wynmaand des Jaars MDCCLXXVIII, in 't welk de zaak der *Drostendienſten* voor afgedaan gehouden en geen verdere raadpleeging op dezelve toegelaaten wierd. — Als mede dat zy, in de zaak des Heeren VAN DER CAPELLEN met de *Drostendienſten*, op zich zelve geene betrekking hebbende, bleeven volharden by het daar op uitgebragte, en zich hielden aan den voorſlag van den Heer Prins Erfſtadhouder raakende de wyze waar op die zaak in Regten moest worden afgedaan; in vertrouwen, dat de Heeren van de Steden niet langer zwaarigheid zouden maaken, om mede daar in te treeden (†).

VAN

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*. bl. 297-317.

(†) *Aldaar* bl. 318.

III. BOEK.

1779.

Capellens verdere vergeefsche poogingen op den Landdag.

Van der Capelle, verneemende, dat de Staatsvergadering ſtondt te ſcheiden, zonder iets te doen op zyne ingeleverde Schriften, veel min een Beſluit te neemen tot zyne Wedertoelaating, was hun nogmaals aan met een Verzoekſchrift; waar in hy, niet tegenſtaande hy zich, tot zyn leedweezen, in het geval bevond, om middelen van Regten aan te wenden, tot het bekomen van zyn Herſtel, nogmaals den weg van vriendlyke ſchikking bleef aanbieden, en voordroeg, in hoope dat denzelven zou ingeſlagen worden, gaarne met het gebruik van Regts-middelen te willen wagten, tot op het einde van den eerstkomenden Landdag; indien zulks, zonder benadeeling van zyn Regt kon geſchieden (*). De Drost van *Twenthe* zondt dit Verzoekſchrift, ſchoon niet het éénige op den laatſten dag overgegeeven, ſchoon het uit den aart der zaake op den eerſten niet kon overgeleverd geweest zyn, ſchoon betreklyk tot een geſchil dat Ridderſchap en Steden zelve raakte, ſchoon door den Drost van *Salland*, uit zyne handen aangenomen, met het gunſtig oogmerk om te beproeven of Hun Edel Mogenden hetzelve niet zouden gelieven in overweeging te neemen, zonder het, ter Vergadering in te leveren, als niet meer kunnende aangenomen worden, om dat het te laat was, aan van der Capellen

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*. bl. 331.

III. BOEK. 1779.

LEN te rug, die te raade werd de Gewoone Afgevaardigden der Staaten van *Overysfel*, by naderen Verzoekschrifte, te vraagen, dat hem, daar hy, reeds meer dan een Jaar geleden, door geweld, ter Staaten Vergadering uitgehouden werd, zonder zyne zaak geregtelyk te hebben kunnen vervorderen, een Dagesbrief, mogt verleend worden (*). Dit alles van geen gevolg zynde, herhaalde hy nog eens dien aanzoek, 't zelve met eenen byzonderen Brief aan den Voorzitter vergezellende (†). Het einde hier van was, dat men goedvondt alle deeze Verzoekschriften te brengen, ter kennisse en overweeging van Ridderschap en Steden, op derzelver eerstkomende Gewoone Vergadering, en ze te doen nederleggen, by de Stukken, die dan zouden dienen (§). — In dien onafgedaanen staat bleef dit Jaar deeze zaak steeken; en wy zullen dezelve, in onze verdere voordragt der Gebeurtenissen, wederom moeten opvatten, vertrouwende dat het gewigt des Onderwerps, en het Character van den Man daar in betrokken, 't genoegzaam wettigen, meer dan ter loops daar van te reppen.

'tO. I. Schip *Woestduin* verzeild. De Gebroeders *Narrebout* redden de Schipbreukelingen, en worden des beloond.

Wy kunnen niet laten eene aanmerke-

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent.* bl. 321.
(†) *Ald.* bl. 336-338.
(§) *Ald.* bl. 340-342.

De Gebroeders NARREBOUT, redden de Schipbreukelingen van het verongelukt O.I.Comp.Schip WOESTDUIN.

kelyke Gebeurtenis, waarin Menschliefde en Hulpvaardigheid, zich op eene uitsteekende wyze vertoonen; hier te boeken. Het *Oost-Indisch* Schip *Woestduin*, voor de Kamer *Zeeland*, in Hooimaand t'huis komende, werd, by het inzeilen van den *Deurloo*, of de zo genaamde *Rassen*, door den Loots, zyn pligt verzuimende, aan den grond gezeild. Men beraamde, ten spoedigste, maatregels om Schip en Volk te redden; doch welhaast was het Schip verbryseld, zo dat men van de Laading niets noemenswaardig kon bergen: van de Schepelingen verlooren slegts tien of twaalf het leeven, en waren zeven-en-tachtig zielen het behoud, menschlykerwyze, voornaamlyk verschuldigd aan de stoutmoedigheid van twee *Vlissingsche* Broeders JACOB en FRANS HARREBOUT, die, naa dat het Schip reeds aan stukken geslaagen was, met hun schuit en eenige Manschap derwaards voeren, geen gevaar ontziende om deezen pligt van Menschlievenheid, op de edelmoedigste wyze, te volbrengen. —— Werd twee Jaaren geleden de braave en manmoedige Lootsman BOUSARD, in *Frankryk*, wegens zyn betoonde hulp aan Schipbreukelingen, met de ruimste giften beschonken, 't onbrak het *Vlissingsche* Broederpaar hier aan geen eer en geldbelooningen. De *Oeconomische Tak*, besloot hun ieder een Gouden Gedenkpenning of

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779.

een Zilveren, en drie-en-twintig Dukaaten te vereeren; tot erkentenis van hun betoonden edelmoedigen yver. Zy koozen en ontvingen het laatste op een staatlyke wyze, in eene buitengewoone Vergadering van wegen den *Oeconomischen Tak* te *Vlissingen* belegd. —— De Heeren Bewindhebberen der *Oost-Indische Maatschappye* ter Kamer *Zeeland*, deeden een Geschenk van achttien honderd Guldens: welke somme onder de Broeders, en het Volk, dat als tochtgenooten, ten getale van tien mede voer, verdeeld werd; doch in dier voege, dat de Gebroeders een dubbel aandeel kreegen (*). —— De Loots, de veroorzaaker van dit ongeluk, kreeg, te zyner welverdiende straffe, een geesseling, brandmerk, het zwaard over 'thoofd, en werd gebannen (†).

Eere het Lyk van een *Engelschen* Heer, by de Schipbreuk omgekomen, aangedaan.

Onder de verongelukte Schipbreukelingen, bevondt zich een *Engelsch* Heer van Geboorte en groote middelen DANIEL OCTAVIUS BARWELL, wiens Lyk by dat der anderen te *Westkapelle* begraaven was, doch, werd op 't verzoek zyner Famiele, opgegraaven na *Vlissingen* gebragt en daar by gezet; nog oordeelde men deeze doode geen genoeg eere aangedaan, weshalven hy, ten derdenmaale opge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 720, 884, 1154. en 1780. bl. 368. Berigt wegens het verongelukte Schip *Woestduin. Middelb.* 1780.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 108.

gegraaven, en in de Groote of *St. Jacobs* Kerk, zeer ſtaatlyk ter aarde beſteld werd; terwyl men voor hadt zyn Grafſtede met een kostbaar Marmeren Gedenkteken te vercieren (*).

III. BOEK. 1779.

De Opperheelmeester onſchuldig aan berooving van dien Heer bevonden.

Den Opperheelmeester van het Schip *Woestduin*, verdagt gehouden, dat hy het Lyk diens ryken *Engelsmans*, van veele edele Geſteentens en andere kostbaarheden beroofd hadt, zette men op die losſe vermoedens der Naastbeſtaanden, te *Middelburg*, in hegtenis. Als niets tegen hem kon beweezen worden; ja zyn onſchuld ten vollen bleek, ontſloeg men hem eindelyk, en verwees Party in de kosten van het Regtsgeding, mitsgaders in de vergoeding van alle ſchaden, renten en winstderving,

(*) Dit Gedenkteken, beſtaande in eén Grafnaalde van Graauwen Marmerſteen, is in gemelde Kerk opgerigt, met voeglyke Bycieraaden vercierd, en heeft dit Opſchrift.

Hic Lapis Nomen tueatur
Daniëls Octavii Barwell Angli,
Qui cum ex India reverſus, Patriam peteret,
Huic illu ſus Littori, Naufragio periit,
Julii 25 A. D. 1779. Ætat. 23.
Tantum Illi Natura tribuerat
Tantum Studia adjecerant
Ea fuit Morum Gratia
Ea Animi Suavitas.
Ut in Illo non tantum Amici Suas Delicias
Sed & quoddam Sibi Decus tota Gens Hominum
Arreptum Lugeat.
Quicquid Hominibus aut quærere aut habere datur
Fluxum eſt Fragile
Virtus ſola ſemper viret.

Nieuwe Nederl. Jaarb. 1782. bl. 367.

III. BOEK. 1779.

ving, reeds door den onschuldig gezetten geleden, of nog verder te lyden. Zyn eisch was niet minder dan 9159 Guldens; doch het werd, door tusschenkomst van goede vrienden, en minlyke schikking, op 7856 Guldens gevonden (*).

Waarneemingen van de zonderlinge Weersgesteldheid in den Jaare 1779.

Wanneer de Weer en Lugtsgesteltenisse den gewoonen loop houden, of slegts die afwykingen ondergaan, daar aan gemeenlyk eigen, verdienen ze alleen de aantekening der Weerkundige Waarneemeren, en geene plaats in de Geschiedenisse; doch mag dezelve daar in niet overgeslaagen worden, als 'er zich groote byzonderheden in opdoen, en de gevolgen, in een en ander opzigt, voor een Land aanmerkelyk zyn. Het Jaar MDCCLXXIX. mag met regt in 't laatste geval beschouwd worden, en zullen wy, daarom, eene en andere byzonderheid, hier toe behoorende voor de Naakomelingschap, optekenen.

Vreeslyk Onweer op den 31. Dec. 1778.

De jongste dag des voorleden Jaars mogen wy hier niet vergeeten: dewyl dezelve, naar zommiger gevoelen, als een der middeloorzaaken van verscheide volgende byzonderheden, moet aangezien worden, en op zich zelven der aantekeninge waardig is. De laatste dagen van Wintermaand leverden het in dat Jaargetyde niet ongewoon stormagtig weer op; doch op den één- en- dertigsten, stak, na dat zeer laag hangende dikke Wolken uit het Zuidwesten,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 765. vergeleken met bl. 1092.

ten, met sterke drift aangevoerd waren, de West-Noord-Weste wind, met zwaaren regen, geweldig op, en ging in den vooravond vergezeld door een zo yslyk Onweer van Donder, Blixem, Hagel, Sneeuw, Plasregen en sterke Rukwinden, dat ontsteltenis en schrik anders voor het Onweer onvervaarden vervulde; de oudste lieden geheugden geen zulk een Winter-Onweer. Blaauwe en gloeiende Blixemstraalen, gevolgd van de zwaarste Donderslagen, vervulden de lugt, op veele plaatzen vergezeld van een zwavelagtigen stank (*): van Zomer-Onweer kon men zich naaulyks een daar mede gelykstaand voorbeeld herinneren, en de vreemdheid in dit Jaarsaisoen vermeerderde de akeligheid. Te *Nauwernqa* werd een Runmolen, en aan de *Krommenyer-vaart*, een Snuifmolen in brand geslaagen en geheel verteerd. Op het vervaarlyk Onweer volgde een Noord-Weste storm, die omtrent middernagt begon, tot den middag van den eersten van Louwmaand aanhieldt, en het water voor *Amsterdam* byna zestig duimen boven peil deedt ryzen; zeker zou 't zelve nog hooger geklom-

III. BOEK.

1779.

(*) Deeze was op *Zaandam* zo sterk, dat men telkens voor het uitbarsten van brand vreesde; waarom alle de Brandspuiten, op één naa, op het Dorp gehouden wierden, toen de gemelde Branden in de Nabuurschap ontstonden; en 't is bekend hoe volyverig men te dier Plaatze de Brandlydende Nabuuren ter hulpe snelt. *Uit mede gedeelde Berigten.*

III. BOEK. 1779. klommen zyn, indien de wind, die na 't Noorden draaijde en een ſtreek van 't Ooſten kreeg, in 't Noordwesten was ſtaande gebleeven; alzo de Storm dien van Slachtmaand des Jaars MDCCLXXV. zeer naby kwam, en dien derzelfde maand des Jaars MDCCLXXVI. twee zo gedugte Stormwinden, bykans ten vollen evenaarde.

Uitgeſtrektheid van dit Noodweer. Dit Onweer ſtrekte zich verbaazend verre uit, en woedde dien zelfden nagt, volgens de Nieuwspapieren, in de *Palts* en *Zwabenland*; van geen mindere uitgeſtrektheid was de Storm, die zyne grootſte verwoestingen in *Engeland*, in het *Kanaal* en op de daar by gelegene *Franſche Kusten* aanrichtte. De Barometer vertoonde aan het oog des Waarneemers eene ongeregeldheid, waar van hy, vervolgens de Weertafelen opſlaande, nauwlyks één voorbeeld kon vinden (*).

Zagte Winter. Op deeze uitgewoed hebbende Lugtsgeſteltenisſe, kreeg men een zagten Winter. Schoon door eene gematigde Vorst de Scheepvaard in de binnen wateren, voor het grootſte gedeelte van Louwmaand, geſtremd bleef, was deeze Maand, door de helderheid, ſtilte en droogte, eene der aangenaamſte die men in den Winter kon wenſchen: 't was door deeze droogte en

(*) *Eenige Waarneemingen en Aanmerkingen, nopens de Weer- en Lugtsgeſteldheid des Jaars* 1778. *te Amſterdam, en van die twee dagen in 't byzonder. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. II. Stuk. bl. 123, 131, 132, 147, 148.

en ſtilte, dat het Ys op de Dooydagen zo weinig afnam, en, by den laatſten Dooy, tot op de uiterſte dunte weg ſmolt; ook deedt de Vorst geen 't minſte nadeel aan 't geen door de warmte van Wintermaand des verſtreeken Jaars reeds was uitgeſprooten (*).

III. BOEK. — 1779.

Vroegtydig Voorjaar.

Een zo vroegtydig Voorjaar als nauwlyks in de Weerregisters aangetroffen wordt volgde. In Sprokkel- en Lentemaand hadt men ongemeene Warmte en beſtendig Zomerweer, ja enkele dagen groote Hette. Het groeiend Ryk werd daar door in den wasdom zodanig voortgezet, dat men, zonder vergrootinge, mag zeggen, dat het einde van Lentemaand het begin der Bloeimaand in de meeste Jaaren grootlyks overtrof. De Hiacinten te *Haarlem*, ſtonden den eerſten van Grasmaand in volle pragt, die zy, in gewoone Jaaren, niet voor den twintigſten ten toon ſpreiden; veele Tulpen en andere Bloemen vercierden de Hoven. — De Velden, die, met den aanvang van Sprokkelmaand, reeds begonnen te groenen, werden zo vroeg met Vee beſlaagen, dat, met het begin van Grasmaand, reeds nieuwe graasde boter te *Leyden* ter markt kwam. Veele Bloesſems van Pezike en Abricoosboomen, welke op 't einde van Sprokkelmaand en in het begin van Lentemaand, eene

(*) *Byzonderheden der Lugtsgeſteldheid van 't Jaar 1779. voornaamlyk te Amſterdam. Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. D. 11 ſtuk. bl. 165.

III. BOEK. 1779. eene ongemeene voorlykheid vertoonden; waren bereids in den aanvang van Grasmaand gespeend. Eene menigte Peereboomen stonden, tot verwondering der Aanschouweren, niet alleen in vollen bloei, maar ook met bladeren overvloedig bekleed. De Wyngaarden hadden aanmerkelyke Looten geschooten en vertoonden, Bloemtrosjes, ja eenige, door hun stand sterk gekoesterde jonge Druifjes. Om van vroeg uitloopende Doornhaagen, en veele soorten van Heester gewassen niet te melden, waren veele Ipen, Essen en Lindeboomen, in Lentemaand groen, en zo verre gevorderd, als by andere gewoone en gansch niet agterlyke Voorjaaren, nauwlyks in 't voorste van Bloeimaand. *Mai* scheen haare aanspraak op die benaaming thans geheel verlooren en aan *April*, ja *Maart*, ingeruimd te hebben: als in welke laatstgemelde Maand het Koolzaad op veele plaatzen, met den bloezem in den mond op de Velden stondt (*).

Op het Dierenryk hadt dit vroege Voorjaar een zigtbaaren invloed. Het zagte weer liet de Muggen en Vliegen toe, den geheelen Winter by ons om te zweeven: de Leeuwerik werd uitgelokt om veel vroeger dan naar gewoonte te zingen, om-

(*) Nieuwe Nederl. Jaarb. 1779. bl. 387-389. *Eenige byzonderheden wegens den Winter en Lente deezes Jaars* 1779. door W. VAN BARNEVELD. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* I. Deel. II. Stuk bl. 222-227. Zie ook de boven aangehaalde *Byzonderheden der Lugtsgesteldheid*. Ald. II. D. II. Stuk bl. 168-170

omstreeks *Diemen* liet hy zyn verheugend gezang, op den negen- en twintigsten van Louwmaand, en volgens berigten uit *Gelderland*, aldaar nog vroeger hooren. De Oyevaar vertoonde zich in dien Oord op den één- en- twintigsten van Sprokkelmaand; op het einde van Lentemaand vloog de tedere Zwaluw by veele Boeren de stallen in en uit; en, eer Grasmaand ter helfte was, streelde de Nagtegaal het oor met zyne verrukkende toonen. In 't midden van Grasmaand vondt men, langs de Slooten in de Weilanden, hier en daar een jong Kikvorschje, zo dat dit Gedierte reeds voor het midden der voorgaande maand zyn schot moet geschooten hebben; en was toen het Gras, reeds een halfvoet lang, zo vol vliegende Insecten als anders in 't midden van den Zomer; de Water Insecten deelden in dezelfde vroegtydigheid (*).

Zwaarhoofdige Weervoorspellers, aan welken het nooit mangelt, lieten niet na, uit zo zagt een Winter, en zo vroeg eene Lente, eene groote verandering van Koude te voorspellen, die al dit schoon stondt verwoesten, en eene vroeg-opgevatte hoop van vrugtbaarheid te leur te stellen: dan gelukkig volgden 'er geene zo koude nagten, dat

(*) In den geheelen Winter was genoegzaam geen Sneeuw, en zo weinig Regen gevallen, dat de geheele hoeveelheid, in de drie eerste Maanden des Jaars, niet meer dan elf Lynen bedroeg. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 388.

III. BOEK. 1779.

dat ze aan de bloeiende Vrugtboomen eenig kwaad deeden; en schoon het, in vergelyking met het geheele saisoen, van den vyf- en- twintigsten van Grasmaand tot den zevenden van Bloeimaand koud was, en eenige Hagelbuien hier en daar eenig nadeel toebragten, werd dit door den Regen, die in dien tyd viel, en de eerste van eenig belang in dit Jaar was, ryklyk vergoed; weshalven daar door de gezette Vrugten, zo ras de Warmte met dien Regen hervatte, niet min spoedig toenamen in groei dan ze schoon gebloeid hadden. Voor de helft van Bloeimaand, zag men reeds gezette Peeren en Appelen in menigte; en men at, in een letterlyken zin, voor het einde dier Maand, *Meikarssen*; de Aardbezien, en andere Vrugten, als ook de Moeskruiden, hadden eene daar aan geëvenredigde vroegtydigheid (*).

Wan-

(*) Het was niet alleen in ons Land, dat dit Jaargetyde zo by uitneemenheid schoon, warm, droog en vrugtbaar was; maar ook uit *Engeland*, *Frankryk*, *Spanje*, *Italie* en *Duitschland*, ja uit de koudere Noordsche Gewesten, *Deenemarken* en *Zweeden* kreeg men, van tyd tot tyd, soortgelyke streelende berigten; daar en tegen kon niemand zich genoeg verwonderen, over de tydingen uit het geheele *Turksche Gebied*, van zulk een langduurigen en strengen Winter, als in die, zo warme Gewesten, ooit beleefd was: zo dat de Sneeuw op veele plaatzen eenige voeten hoog gelegen hadt, aanmerkelyke Wateren met Ys bedekt waren, en men diep in Grasmaand nog geen groente aan 't Geboomte bespeurde. Eene Wisseling ten opzigte van de verschillende Lugtstreeken aller Natuurkundigen aandagt en onzer optekeninge overwaardig. *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. II. Stuk. bl. 171.

Wanneer deeze vrees, by de uitkomst, bleek ongegrond geweest te zyn, ontbrak het niet aan Menschen, die, uit de aanhoudende droogte en zwaare Hette, een schraalen Oogst voorspelden. In Zomermaand werd het Aardryk eeniger maate door een milden Regen verkwikt, en de schaarsheid aan die noodige behoefte, eenigzins weggenomen; deeze was groot in die Steden, waar men geen ander water tot huislyk gebruik heeft dan 't geen de Hemel toezendt. In *Zeeland* hadt men tegen dit buiten gewoon gebrek byzondere voorzorgen gedraagen om het te verhoeden. Zo groot was 'er de droogte dat de Secretaris PYL, in 't laatst van Zomermaand, uit het *Nieuwland*, by laag water, 's morgens met zyn waagen en paarden, door het *Arnemuidensche Gat*, op het Eiland *Walcheren* reedt, en 's avonds wederom, op die zelfde wyze, te rug keerde (*).

III. BOEK. 1779. Drooge Zomer.

Nauwlyks was men Hooimaand ingetreeden, of de zeldzaamheden des Weers vertoonden zich op nieuw; de Thermometer beklom niet alleen eene ongewoone hoogte; maar hieldt die bestendig; van den zevenden dier Maand tot den vierden van Herfstmaand, was de Hette zo eenpaarig en aanhoudende, dat, zestig dagen agter een, 'er niet meer dan één dag was (†), waar op de warmte niet geweest en

Hette in den Naazomer.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 453 - 721 1475.
(†) Den 23 July.

III. BOEK. 1779.

en gebleeven is, 's middags boven de zeventig, en 's morgens en 's avonds boven de zestig Graaden. Deeze Hette werd, behalven door de dagelykſche eenpaarigheid, die met geen enkelen koelen dag afwisſelde, nog aanmerkelyk verzwaard, door de zeer buitengewoone Stilte, zo dat, in de geheele Oogstmaand geen Molen omſtreeks *Amſterdam* zeil behoefde te minderen; en de wind was zo weinig, dat, even als in de drie eerſte maanden des Jaars, veele Bakkers deerlyk om Meel verlegen wierden. Eene menigte van Veld- en Tuingewasſen, en de bladeren van veele boomen, die op de Zon ſtonden, verzengden, de Slooten droogden op verſcheide plaatzen uit. In Hooi- Oogst- en 't begin van Herfstmaand vielen 'er zwaare Donderbuijen, die op verſcheide plaatzen ongelukken aan Gebouwen, Beesten en Menſchen toebragten (*)

Groeizaam en Vrugtbaarheid van dit Jaar.

Hoe wel, naa het laatſte Onweer in den aanvang van Herfstmaand gevallen, de buiten gewoone Hette ophieldt, bleef egter het Weer ook in Wyn- en Slachtmaand, en tot diep in Wintermaand, warm: alles was, door de Regenvlaagen by de Donderbuijen, verkwikt; en de ſterke groei van 't groeiend Ryk bleef voort-

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. II. Stuk. bl. 174-175. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 673.

voortduuren; de nieuwe Scheuten en Bladeren, welke de Boomen, in gewoone Zomers, naa den langsten dag, krygen, kwamen nu, in 't laatst van Bloei- en 't begin van Zomermaand, te voorschyn; en werden deeze in Hooimaand weder door andere gevolgd, de ongemeenheden vermenigvuldigden; met Oogstmaand, waren veele boomen als verzengd door de schroeiende Hitte; 't was een gewoon verschynzel in dit Jaar dat ze nieuw blad kreegen, en in 't Naarjaar weder met overvloedig lachend Lentegroen prykten; een groen 't welk veele behielden tot de vorst in 't laatst van 't Jaar. Niets zeldzaams was het de Persik, Abrikoos, Peeren, Appel en Kerssenboomen voor de tweede maal in bloei te zien staan; ja, in 't begin van Wintermaand, zag men weder aan Bessen en andere Heesters nieuwe knoppen uitspruiten, en noch verscheide Bloemen in de Tuinen, zo dat de groei, in dit Jaar, nauwlyks schynt opgehouden te hebben. Niet slegts hadt men in 't laatst van Oogstmaand rype witte Druiven, op den kouden grond, gegroeid; maar zelfs blaauwe; en eer Herfstmaand ter helfte was, aan alle goed geplaatste Wynstokken, de Druiven niet alleen volkomen ryp; maar aan dezelfde Wynstokken tevens nieuwe trossen in bloei. —— Behalven alle deeze ongewoone Verschynzelen, was ook in dit Jaar, de Hooibouw, de Koornoogst en de Inzameling van allerlei Boom- en Veldvrugten, overal ongemeen gezegend, en

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. de anders min gewoone Fruiten waren voor elk te bekomen (*).

1779. Zwaare Ziekten en Sterfte in den Herfst.

Hadden alle de ongunstige Voorspellingen, wegens het beloop deezer zeldzaame Weers en Lugtsgesteltenisse, op verre na geene vervulling bekomen; de vrees, dat de zwaare aanhoudende Hitte, Droogte, en bovenal de zeldzaame Stilte, die deezen Zomer geheerscht hadden, veelvuldige kwaadaartige Ziektens zouden baaren, werd maar al te gegrond gevonden. Die vrolyke tooneelen verwisselden, in den Naazomer, met zeer treurige; waar op Ziekte en Dood in eene allerafgryslykste gedaante, omwaarden. Gelyk de Sterflysten van byzondere Plaatzen uitwyzen; een algemeen verslag zal hier eene voegelyke plaats bekleeden.

In *Gelderland*.

In *Gelderland*, doch boven al het Graafschap *Zutphen*, en het Kwartier van de *Veluwe*, en nog bepaalder ten platten Lande, heerschte, in den Herfst, en in het begin van den Winter, de Persloop of zo genaamde Roodeloop, geweldig en rukte eene groote menigte van Menschen weg. De Regeerders der Stad *Zutphen*, met goede reden, bedagt, om, zo veel mogelyk, tegen deeze bezoekingen te waaken, zogten, zo veel in hun was, de overbrenging der besmetting tegen te gaan, door eene en andere afkondiging, en het instel-

(*) *Algem. Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. 11. Stuk. bl. 174-177. *N. Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 853.

ſtellen van weeklykſche Bedeſtonden: ſoortgelyke voorzieningen, gepaard met de hulprykſte en vaderlykſte ſchikkingen voor de Landlieden, werden in andere Steden en Plaatzen deezer Gewesten gemaakt. Te *Harderwyk* waar ze eerst laat, door van buiten ingebragte beſmetting, zich openbaarde, was men zeer gelukkig in de geneezing van de acht- en veertig aan Persloop zieken, ſtierven 'er ſlegts vier: eene zô zeldzaam voorſpoedige geneezing wekte veeler nieuwsgierigheid op, om na de daar te werk geſtelde behandeling dier Kwaale onderzoek te doen. De *Harderwykſche* beroemde Hoogleeraar in de Geneeskunde M. VAN GEUNS, deelde 'er berigt van mede. De Geneesheeren dier Stad, hadden aan de Regeering een Verſlag overgeleverd van de middelen, om, onder 's Hemels zegen, den heerſchenden Persloop, op de beste wyze, te voorkomen, ook nam de Academiſche Raad te *Harderwyk*, het gevoelen in der Medicynſche Faculteit van de *Gelderſche* Academie, die aan de Letteroefenende Jeugd opgaf, welke middelen ter voorbehoeding tegen de zich openbaarende Persloop behoorden in 't werk geſteld te worden.

III. BOEK. 1779.

In *Holland* heerschte de Persloop niet; doch hardnekkige en kwaadaartige Herfst en Galkoortzen ſleepten, op veele plaatzen, eene menigte van Lyderen te grave; doch was derzelver aantal, in vergelyking van dat der Zieken, op zommige plaatzen gering. Naa het zeven-en-twintigſte

In Holland.

III. BOEK. 1779. Jaar deezer Eeuwe hadden dezelve te *Amsterdam*, om hier van, ten voorbeelde, alleen te ſpreeken, in zulk eene maate niet gewoed; en ſchoon het getal der Zieken niet minder was dan in dat doodlyk Jaar, wanneer men 's weeklyks zeven honderd dooden telde, liep het hoogſte getal thans niet hooger dan drie honderd en twaalf; een onderſcheid, door de kundigſte Geneesheeren, aan het nu door gebrooken gebruik der Kina toegeſchreeven. — In de nabuurſchap van *Rotterdam*, waar de Galkoortzen van de kwaadaartigſte ſoort woedden, boven al op de Dorpen onder de nieuwe Droogmaakery liggende, werden veelen behouden door het tydig en gepast gebruik van dien Bast en deszelfs bereidingen. De daar heerſchende Koortzen, hoe algemeen, waren niet beſmetlyk, ſchoon in veele huizen verſcheiden tegelyk door dezelve werden aangetast: men ſchreef het feller woeden op die Dorpen, behalven aan de algemeen werkende oorzaaken, niet zonder grond, toe aan de ſchadelyke Uitdampingen der drooggemaakte Landen, en het kwaade Water, 't welk door mangel aan wind niet genoeg ververscht geworden, door ſtil ſtaan en hitte bedorven was, en waar van zich de Inwoonders, door gebrek aan Regenwater, hadden moeten bedienen.

In *Zeeland*. Schoon in *Zeeland* en *Staats-Vlaanderen*, uitgenomen in *Zuidbeveland*, veele Naajaarsziekten zich openbaarden, waren ze niet gevaarlyk, veel min beſmettend en

was de ſterfte niet ſterker dan in gewoone Jaaren. III. BOEK. 1779.

In *Utrecht* moeten de beginzels van den Persloop zich geopenbaard; doch deeze Kwaal geen voortgang gehadt hebben, althans geene naarigten hier van wyzen dit laatſte uit; daar het eerſte blykt uit de voorzorge door Staaten van dat Gewest genomen.

Friesland bleef van die droeve Kwaale niet vry, en de Stad *Harlingen* ſtrekte inzonderheid ten prooye van dezelve; de beſmetting was allerſchriklykst, en de ziekte voor veelen doodlyk. *Vyftig* menſchen ſtierven 'er gewoonlyk in twee maanden tyds; thans werden 'er in Oogst- en Herfstmaand *vier honderd drie- en vyftig* ten graave gebragt (*). Zints het heetſte van den Zomer, hadt de beſmetlyke Loop reeds een aanvang genomen, met Slachtmaand nam ze zo verre af dat men de Bedeſtonden, tot afſmeeking van die Plaage ingeſteld, met eene Dankzegging eindigde. Behalven *Harlingen* moest het niet verre van daar gelegene Dorp *Arum* dien geesſel op eene treffende wyze voelen, het dreigde uit te ſterven, in drie weeken tyds telde men vyftig dooden. Schoon eenige lieden uit *Leeuwaarden* en *Franeker*, de

In *Friesland*.

(*) Zeer leezenswaardig zyn de Aanmerkingen van den Hooggel. PETRUS CAMPER *over het Schynbaar groot getal der Geſtorvenen te Harlingen, in den Jaare 1779. Algem. Vaderl. Letteroeff.* IV. Deel. II. Stuk. bl. 222.

III. BOEK. — 1779.

de Begraavenis hunner Naastbestaanden te *Harlingen* by gewoond hebbende, die Ziekte derwaards overbragten, was het van geen aanmerkelyk gevolg; doch te *Franeker* overleden, in ééne maand, dertig Menschen aan Rotkoortzen.

In *Overysel.*

Deeze Koortzen en de Loop openbaarden zich reeds, voor de aankomst van den Herfst, in *Overysfel*; en richtten in de Stad *Kampen* eene deerlyke verwoesting aan. Zints den negenden van Oogst, tot den laatsten van Wynmaand beliep, der gestorvenen getal *twee honderd twee en tachtig*, bykans zevenmaal zo veel als het gewoon getal in dat tyds bestek. *Deventer* liep geheel vry, en droeg de strikste menschlyke voorzorge, om dit verderf buiten zyne muuren te houden.

In *Groningen* en *Ommelanden.*

Groningen en *Ommelanden*, bleeven niet ontheven van buiten gewoone Krankheden, en meer dan gemeene Sterfte. De Galkoortzen, namen 'er van 't laatst van Oogstmaand allengskens toe; en de sterflysten in *Groningen*, die gewoonlyk 's weeks van twaalf tot vyftien tekenen, liepen boven de vyftig, zestig, ja klommen, in Slachtmaand, tot boven de zeventig. Tot nog waren zy, in die Stad en dat Gewest, van den Persloop vry gebleeven; doch dreigde dit jammer, omstreeks het hoofd opsteekende, zich ook aldaar te zullen vertoonen, waarom Burgemeesters en Raaden van *Groningen* en vervolgens de Staaten van dat Gewest, te raade werden, by openbaare afkondigingen, Waarschuwin-

wingen ter behoeding tegen de Besmetting te laaten doen, en een byzonderen Dank en Bededag uit te schryven. Ondanks de wyze voorzorgen van Staats en Stads Regeering, drong de besmetlyke Loop, te midden van Wintermaand, in dat Gewest in; waar op een Plakaat, tot Voorzorg in den heerschenden Roodeloop, met de noodige onderrigtingen voor 't Gemeen, werd afgegeeven.

In het nabuurig Landschap *Drente*, waren, niet tegenstaande alle behoedmiddelen, de kwaadaartige Koortzen op veele Plaatzen doorgedrongen, en was de Loop in eenige Gehugten uitgebrooken. — De *Meijery van 's Hertogenbosch* bleef van den besmetlyken Loop niet vry; op veele Dorpen woedde dezelve lang en sterk, dan gemelde Hoofdstad, waar men, volgens ingenomen raad der Hoogleeraaren in de Geneeskunde, alle voorzorge gebruikte, deelde niet in die besmetting, en was 'er het getal der Gestorvenen, de aan de Kinderziekte overledenen niet mede gerekend, welker getal honderd negen- en dertig beliep, drie honderd drie- en zestig, met voorgaande Jaaren genoegzaam overeenkomende.

In *Drente* en elders.

Breda en de *Baronnie* dier Stad, vernam van die menschvernielende Ziektens zo min, dat men, in den Zomer, een tyd hadt, dat in de *Gereformeerde*, *Luthersche* of *Roomsche* Kerken te *Breda*, de Voorbidding der Gemeente voor geen éénigen Kranken werd verzogt: de Sterfte was 'er ook

III. BOEK. 1779.

min dan gewoonlyk, schoon, geduurende groote Zomerhitte, eenige Inwoonders door Bord en Galloop werden aangetast, waren die beide Ziektens zo goedaartig, dat de Lyders, binnen korte dagen, zeer gemaklyk, door het gebruik van weinig Geneesmiddelen, herstelden. Alleen op een Dorpje weinig uuren van de Stad, bespeurde men in Wynmaand de beginzels van den Roode loop, daar van buiten ingebragt; doch ze hadden geen op tekenenswaardig gevolg.

Oprichting eener *Natuur-* en *Geneeskundige Corresondentie in 's Gravenhaage.*

De *Hollandsche Maatschappy der Wetenschappen* te *Haarlem*, hadt de gewigtige Vraage, „ welke zyn de Ziekten, die „ uit de Natuurlyke Gesteldheid van het „ Vaderland voortvloeyen? hoe kan men „ zich tegen dezelven behoeden? en door „ welke Middelen kunnen ze geneezen worden?" opgegeeven, en den Gouden Eerprys toegereikt, aan den *'s Gravenhaagschen* Geneesheer J. J. VAN DEN BOSCH (*). Deeze merkte, in het begin zyns breedvoerigen Antwoords op, dat die Vraage groot, en van eenen meer dan gewoonen inhoud was; en, om in alle haare byzonderheden volkomen beantwoord te worden, naar het oordeel van voornaame Geneeskundigen, eerder het werk van een ganschen Leeftyd, en der vereênde Waarneemingen van alle de Geneesheeren in het

(*) *Verhandelingen van de Hollandsche Maatschap.* XVII. Deel.

het Vaderland, dan van één enkel Mensch zyn zoude, en dus veel eer de voltooying van veele zwaare Boekdeelen, dan van ééne enkele bepaalde Verhandeling bevatten moest. Doch, niet afgeschrikt door den arbeid, welken de beantwoording dier Vraage vorderde, hadt hy moeite, noch kosten gespaard om een groot getal Waarneemingen by een te zamelen, dezelve in haar verband voor te draagen, wettige gevolgen daar uit af te leiden, en dus der Maatschappye aan te bieden, met dien uitslag dat zyn onvermoeide arbeid den opgehangen Eerprys streek; maar hy was verre van den waan dat hier door aan alle vereischtens zou voldaan worden, en hy de beantwoording dier Vraage tot eene maate van volkomenheid gebragt hebben. Door wel gedaane en veelvuldige agtereenvolgende Waarneemingen kon men alleen aan de beoogde begeerte voldoen, de Bewaaring der Gezondheid onzer Medeburgeren, en de afweering van veele Onheilen, welke hun thans drukten. Schoon deeze onderneeming, by den voortgang, en in 't vervolg, onmogelyk door één eenig Mensch, te volvoeren waare, moest men, naar 't oordeel deezes vlytigen Geneesheers van dezelve niet geheel afzien. Hy oordeelde, ten deezen Jaare, het tydstip gunstiger, dan men zich daar van verbeeldde, en den tyd gebooren om aan die onderneeming haar volkomen beslag te geeven, door het oprichten eener *Natuur- en Geneeskundige Correspondentie*, by wyze van on-

III. BOEK.

1779.

III. BOEK. 1779

onderlinge Societeit, in welke met zamengespannen kragten, tot welzyn van het Vaderland, en ter voortzettinge van de Natuur en Geneeskundige Wetenschappen in het zelve, zou gearbeid worden. —— Twee stukken slegts waren 'er noodig om dezelve tot stand te brengen. Het toezenden van welgedaane Waarneemingen, zo wegens het Weerkundige als het Geneeskundige. —— Ten anderen, het opbrengen van eenige Penningen, tot goedmaaking der kosten, noodig tot het inzamelen, en vervolgens weder uitgeeven der Waarneemingen. —— Wat het eerste aanbelangde, hadt hy alle hoop op de Heeren, die hem met hunne Berigten tot het opmaaken zyner Prysverhandelinge vereerd hadden, op de kunde en yver van veele anderen, die hem dagelyks hunnen bystand aanboden; en, wat het tweede betrof, vleide hy zich dat welmeenende Vaderlanders zich niet zouden onttrekken, om, door eene kleine jaarlyksche toelaage, deeze Oprichting tot stand te doen komen, en te onderstutten, de Geneeskunde in de *Nederlanden*, en daar door het welzyn en de behoudenis der Medeburgeren te bevorden.

Hooge en aanzienlyke Persoonen, onder welken de Heer Prins Erfstadhouder, en andere Heeren der Regeeringe van onderscheide Gewesten, toonden zich geneegen om dit Ontwerp tot stand te brengen, Patroonen, Mecenaaten en Bestuurende Leden te zyn, en met hun voorbeeld

glans

glans en kragt 'er aan by te zetten: een breedvoerig uitnoodigend *Programma* tot deelneeming in deeze Societeit, opgericht onder de Zinspreuk: *Longum iter est per Ratiocinia, breve & efficax per Exempla,* zag het licht. Tot de vereischte Penningen, werd de eerste inschryvinge aan de Edelmoedigheid der Begunstigeren en Begunstigsters overgelaaten; en voorts de Jaarlyksche toelaage op twee Dukaaten bepaald (*). Wy melden deeze byzonderheid naardemaal, de Jaarlyksche deelneeming, by eene nadere schikking, op één Dukaat voor 't eerste Jaar gebragt is, terwyl men zich vleide in staat te zullen zyn om dit nog laager te brengen: een doorslaand blyk, dat het getal der Deelneemeren groot moest weezen, en de Bestuurders niets anders bedoelden dan het bestendig maaken deezer Societeit, welker heilzaame inrigting van alle zyden blykbaar doorstraalde (†).

III. BOEK. 1779.

De Teken-Academie aldaar voor allen opengezet en Eerpryzen uitgelooid.

De Teken-Academie in *'s Gravenhaage*, bykans eene eeuw met de bescherming der Magistraat, en zints ook met die van zyne Hoogheid vereërd, gaf, by monde van haare Regenten, den Liefhebberen van Kunsten en Weetenschappen te kennen, hoe wenschlyk het zou weezen, uit hoofde van de algemeene nuttigheid der Tekenkunst, dat

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 676.-1333.

(†) *Verhandelingen van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie in de Vereenigde Nederlanden, opgericht in 's Haage.* I. Deel, I. Stuk.

III. BOEK. 1779. dat niet alleen een vrye toegang aan allen tot die Teken-Academie openstondt; maar ook de naarstigheid der Tekenaaren aangeprikkeld en de vordering beloond wierd. Vorstlyke Persoonen, Heeren en Vrouwen van aanzien, namen om stryd deel in de jaarlyksche toelaagen, noodig tot bereiking van dit kunstkweekend oogmerk: den yverigen Tekenaar werd aangekundigd, dat hem, in 't naastkomend Jaar, de *Haagsche Teken-Academie* zou open staan, gereed om zyn verdubbelden vlyt en toeneemende bekwaamheden met blinkend Eermetaal, onder de toejuiching eener luisterryke en kunstlievende Vergadering, te bekroonen (*).

Het Begraaven in de Kerken, elders wedersprooken, en verboden; men schryft 'er hier tegen.

Bygeloof, welks eens gevestigde heerschappy bykans onoverweldigbaar is, hadt, reeds Eeuwen geleden, in *Europa* de gewoonte ingevoerd om de Lyken in de Kerken te begraaven. In onze verlichte Eeuw was dit gebruik, wegens deszelfs schadelyken invloed op de gezondheid der Menschen, en de onvoegelykheid der zaake zelve, het voorwerp geworden van de aandagt veeler voornaame Mannen, die met mond en pen, hun best deeden om de dwaaze bygeloovigheid, en het nadeel daar van, middagklaar aan te toonen, Overheden en Onderdaanen te noopen, 't zelve uit het rechte oogpunt te beschouwen, en ingevolge daar van te laaten vaaren. De Graf-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1250.

Grafsteden in de Kerken vonden in *Duitschland*, in *Frankryk*, en in *Italie* hunne Bestryders. De Heer ABRAHAM PERRENOT was, in den Jaare MDCXLVIII., de eerste onzer Landzaaten, die 'er zich tegen aankantte, en werd in laateren tyde gevolgd door de Heeren TE WATER en KLUIT. —— Hun schryven was nauwlyks geleezen, of het droeg de goedkeuring der meesten, althans der verstandigen, weg; en in Landen, waar men billyk veronderstellen mogt, dat Bygeloof en Dweepery aan het uitdelgen eener gewoonte daar op gegrond, de meeste en sterkste hinderpaalen zouden gesteld hebben: dewyl zy door haaren invloed nog naast aan den Throon zaten, zag men Vorstlyke Wetten niet alleen; maar ook Bisschoplyke Beveelen te voorschyn komen, die het begraaven in de Kerken verbooden, of zeer bezwaarlyk maakten. *Italie* en *Frankryk* gaven hier het voorbeeld aan *Protestantsche* Landen; men schroomde niet het begraaven in de Kerken, eene *schadelyke* en *bygeloovige Gewoonte* te noemen. *Duitschland*, zo wel in die gedeeltens waar men de *Roomsche Kerkzeden* volgt, als in die, waar men den *Protestantschen Godsdienst* handhaaft, betradt dit voetspoor, en in veele Vorstendommen werd dit misbruik, voor altoos, afgeschaft.

III. BOEK. 1779.

Men blyft, uitgezonderd eenige weinige voorbeelden, by het oude gebruik.

Intusschen hielpen onder onze Landgenooten, hier in hunne oude charactertrek, schoon anderzins niet weinig verdonkerd, vertoonende, de Schriften van voornaame

III. BOEK. 1779. Mannen, en de voorbeelden onzer Nabuuren, luttel: schoon zy genoodzaakt ze met het harte toe te stemmen en met den mond toe te juichen, zelfs niet ondanks zy moesten bekennen, dat elk nieuw voorbeeld, 't geen ons *Frankryk*, *Italie* of *Duitschland*, opleverde, eene weezenlyke vernedering voor ons was: daar wy hun veel eer ten voorbeeld hadden moeten strekken. —— 't Gebeurde, egter, van tyd tot tyd, dat eenige Mannen van Naam en Geleerdheid, 't onderstonden het ys ten deezen opzigte, in ons Vaderland, te breeken, en, zo veel in hun was, die verkeerdheid te stuitten, uitdruklyk beveelende, dat men hun, buiten Kerken en Steden, onder de open lugt zou begraaven, om dus den leevenden, welken zy geen meer voordeel konden doen; geen oogschynlyk nadeel toe te brengen (*). — Maar

(*) Wy herinneren ons hier het Grafschrift, 't geen de door zyne Vertaalingen en andere Werken, bekende *Doopsgezinde Leeraar* te *Utrecht* MARTEN SCHAGEN, op zyn Zerk aan de *Bilt*, een klein uurtje buiten *Utrecht*, volgens zyne eigene opgave, heeft doen houwen.

L. S.
NE. NOCEAT. VIVIS.
HOC. SIBI. SUB. DIO. ELEGIT.
SEPULCHRUM.
BEATORUM EXSPECTANS RESURREC-
TIONEM.
MARTINUS SCHAGEN.
V. D. M. INTER BAPTISTAS.
NATUS. ALCMARIÆ.
XXIV. OCTOBRIS. AO. MDCC.
DENATUS ULTRAIECTI.
XXI. OCTOBRIS. AO. MDCCLXX.

Zie de *Lykreden* over hem door JOH. CUPERUS. bl. 34.

Maar deeze voorbeelden, hoe lofwaardig op zich zelven, waren, als die van enkele Persoonen, niet in staat om eenig uitgebreid nut te wege te brengen, of de aandagt der Landzaaten der wyze tot zich te trekken, dat, geheele Steden, Dorpen, Plaatzen, Familien, of een zeker getal van hier in zamenstemmende Menschen, dit voetspoor volgden. Zy waren te schaars en te zwak om den geest van naavolging, te ontsteeken, en hoop te geeven tot eene gewenschte gelukkige hervorming ten deezen aanziene. Hoe zeer ook van veelen gepreezen hadden zy geen overwigts genoeg, op die veelvuldige, hoe wel nietige, en in den grond beschouwd laage en veragtlyke, oorzaaken, welke de meeste vertraaging aan den voortgang van deeze noodzaaklyke nieuwigheid toebragten; en het stondt geschaapen, dat ze, weinig of niet, door byzondere Persoonen gevolgd wordende, onder ons, wel dra, misschien geheel in vergetelheid zoude geraakt zyn. —— Dan gelukkig heeft men, ziende, hoe van de Overheid, zo hooge als laage, om meer of min gewigtige redenen, welker beoordeeling onze taak niet is, geene hulp of verandering te wagten stondt, ten deezen Jaare, in *'s Gravenhaage* iets ondernomen, 't geen mogelyk het eenig middel is, om dit ingekankerd kwaad des veragtlyken Bygeloofs onder ons, ten minsten grootendeels, uit te roeijen.

III. BOEK. 1779.

De

III. BOEK.

1779.

A. PERRENOT legt eene Begraafplaats aan.

De Heer ABRAHAM PERRENOT naamlyk, *Domein raad* van zyne Doorlugtige Hoogheid, door zyne Eerprys behaalende en andere Schriften beroemd, heeft, als een rechtschaape Wysgeer, en Menschenvriend, 't geen hy zo veele jaaren geleden in Geschrifte beweerde, door zyn eigen Voorbeeld, in zwang tragten te brengen. Ruim een Jaar geleden verzogt hy, benevens eenige andere Heeren, van *Gecommitteerde Raaden van Holland*, eene plaats in de Graaflykheids Duinen, om aldaar eene Begraafplaats voor zich zelven en anderen te mogen stichten. Het werd toegestaan en de Begraafplaats is 'er, door hem, met eenige goede Vrienden, waar onder geagte Predikanten en Mevrouwen van aanzien, vervaardigd (*).

Nauw-

(*) De Begraafplaats, is groot negen vierkante Roeden, omzet met een' zwaaren muur, overdekt met *Soissons steenen*, hoog omtrent negen en een halven voet. Dezelve ligt slegts weinig Roeden van het eerste Huis van *Scheveningen*, en paalt aan de Westzyde van den Weg. In derzelver Oostlyken muur is eene Poort, ter wydte van vyf en ter hoogte van tien Voeten: dezelve is overdekt met een *Corniche*, waar in te leezen staat: IN HOOP VAN NAVOLGING, en daar boven ziet men een Lykbusch in den smaak der Ouden. Binnen deeze bemuuring zyn, aan wederzyden, vyftien gemetzelde Graven, van zulk eene diepte, dat 'er drie groote Kisten in kunnen daalen: weshalven 'er in alles negentig Lyken kunnen bygezet worden. Doch mag het zelve niet eerder geschieden, dan, naa dat, aan eene der *Haagsche* Kerken, en Officianten of Suppoosten, de volle Begraafenis, Regten en Kosten betaald zyn: overeenkomstig met het geen de Heer PERRENOT in zyn Verzoek-

Nauwlyks hadt men begonnen deeze Begraafplaats te bouwen, of veelen beyverden zich, om ſtryd, om voor zich zelven en hunne Vrouwen of Vrienden, eene Grafſtede in dezelve te krygen: zo dat dezelve terſtond vol was, en reeds dubbel vol hadt kunnen weezen. —— In diervoege deedt dit kragtig en in 't oogloopend voorbeeld by veelen meer af, dan alle de voorgaande uitmuntende redeneeringen, of de aanmoedigende voorbeelden van byzondere Perſoonen. Billyk mogen wy hier uit afleiden, dat, indien dit op meer plaatzen, door lieden van eenigen rang, te zamen in dier voege werd ondernomen, deeze Begraafwyze, naa eenig tydsverloop, meer velds onder ons zou winnen, dan men 'er zich te vooren van zou hebben durven belooven; —— middelerwyle was het hoogstwenschlyk, dat, daar het

III. BOEK.

1779.

zoekſchrift beloofd hadt. Op ieder Grafſtede ligt eene Zerkſteen, geſchikt om 'er Naamen, Eertytels, Wapens en dergelyke op te plaatzen. Op dien ter dekkinge van 't Gebeente van den Heer PERRENOT beſtemd, ſtaan deeze eenvoudige regels gegraveerd:

Exuviæ jaceant putres procul urbe; nocebam,
Qui nemini prudens, noceam nec mortuus opto.

't Welk op deezen zin uit loopt. *Myne rottende Overblyfzels moeten verre van de Stad liggen: daar ik leevende vermydde iemand te benadeelen, wensch ik zulks, ook naa mynen dood, niet te doen. Algemeene Vaderl. Letteroeff.* II. Deel. II. Stuk. bl. 35, 36. Het eerſte Lyk, in deeze Plaats begraaven, was dat van Jongvrouwe S. VAN SINGENDONK, op den negentienden van Bloeimaand MDCCLXXX.

III. BOEK.

1779.

het doen vervaardigen van zulke Grafplaatzen op verre naa aller zaake niet is, de Overheden van Steden en Plaatzen, zich dit ſtuk, met waaren ernst, mogten aantrekken, en door dezelven overal, buiten het bewoonde gedeelte, voegelyke plaatzen konden worden aangeweezen, ter begraavinge van een ieder, die goed mogt vinden den leevenden naa zynen dood niet te ſchaaden, en uit hoofde eener welvoegelykheid, niet wel op de algemeene Kerkhoven, by zommige Steden buiten aangelegd, kan worden bygezet.

Eene oude Begraafplaats op *Texel* ontdekt.

Ten deezen Jaare kreeg de Oudheidkunde, berigt eener nieuwe Ontdekkinge van eene oude Begraafplaats op het Eiland *Texel*, in den Jaare MDCCLXXVIII. toevallig gedaan by het Dorp de *Waal*, in eene Hoogte de *Sommeltjesberg* geheeten; in dezelve deeden zich verſcheide ſtukken voor, die de kennelyke overblyfzels waren van de voornaamſte Gereedſchappen en Vercierzelen, eens daar begraaven Helds (*).

Krygsbedryven deezes Jaars in *America*.

Schoon 't geen thans, in *Noord-America* voorviel geen rechtſtreekſche betrekking hadt tot de Geſchiedenisſen van ons Vaderland, zal het, echter, dewyl de daar gevoerde Oorlog, zo veel invloeds hadt op de Geſchiedenisſen deezes tyds, en wy voor-

(*) Men vindt dit alles Oudheidkundig beſchreeven en afgebeeld, in de *Beſchryving van eenige Oudheden, gevonden in een Tumulus of Begraafplaats op het Eiland Texel, door* P. VAN CUYCK.

voorheen het hoofdzaaklyke van de worstelingen der Vryheid tegen de Overheersching vermeld hebben, niet oneigen zyn, dat wy, met een kort woord, ten besluite van dit Boek, des gewaagen. — De Veldtocht deezes Jaars werd in Zomermaand geopend, door de *Engelschen* aan de *Noord-Rivier*: men streedt van de zyde der *Noord-Americaanen* wykende, om tyd te winnen tot de aankomst van den Veldheer WASHINGTON met zyn Leger, wanneer men het leveren van eenen slag verwagtte; doch de *Engelschen*, de bezette streek te sterk vindende, trokken na *Nieuw York* terug, twee voordeelige Hoogtens *Verplanks* en *Stoney Points* versterkt, en met veel manschaps bezet hebbende, de laaste noemden zy, het *Americaansche Gibraltar*. — Van *Nieuw York* smeedden zy eenen aanslag tegen de Zeekusten, der *Noord-Americaansche Staaten*, met de uiterste barbaarschheid ten uitvoer gebragt; de Stad *Nieuw-Haven* werd uitgeplonderd; *Norwalt* met *Fairfield* in de assche gelegd; de Inwoonders moesten baldaadigheden en beestagtigheden verduuren, meer dan zy van de *Wilde Americaansche Volken*, zouden hebben kunnen lyden (*). — WASHINGTON waagde een aanslag tegen het zo genaamd *Americaansche Gibraltar*, en

III. BOEK. 1779.

't

(*) *Verzameling van Stukken tot de XIII. Staaten van Amerika betrekkelyk* bl. 37. Zie byzondere geschiedenissen van de gepleegde wreedheden bl. 76. *Universal Magazine*. Vol. LXV. pag. 182, 183.

III. BOEK. 1779. 't werd, onder 't bevel van den Brigadier Generaal WAYNE, met de Bajonet op den Snaphaan veroverd, een deel der Bezettinge gedood en het overige Krygsgevangen. Deeze onverwagte gebeurtenis trok den Generaal CLINTON van zyn Plondertocht af; en hy bemagtigde *Stoney Point* weder, naa dat de *Americaanen*, alle Krygsbehoeften van daar vervoerd en de Werken vernield hadden. De Majoor LEE overrompelde een Post niet verre van *Nieuw York* en maakte de Bezetting Krygsgevangen. Deeze twee Tochten aanvallender wyze met voordeel gedaan, bemoedigde het *Americaansche* Leger, 't geen nu meer vertrouwen begon te stellen op de verwonderenswaardige Krygstugt, waar toe het gebragt was door den Baron STUBEN, een *Pruissisch* Officier van groote kunde en veel verdiensten. —— De Staat van *Massachusets Baay*, beraamde een Tocht tegen een *Engelsche* Party, die post gevat hadt te *Penobscott*, eene Haven in 't Noordoostlyk gedeelte van dit Landschap. Een onoordeelkundig uitstel der Belegeraaren van een Fort, op eene sterke plaats gebouwd en voorzien van eene Bezetting, die zo veel welgeoefende Mannen telde als de Belegeraars ongeoefende, gaf tyd tot de aankomst van verscheide Schepen en veel versche Manschap des Vyands; zo dat de *Americaanen*, die aldaar een Zeemagt hadden van één Fregat van twee en dertig stukken, en twaalf kleindere, genoodzaakt werden een schielyken aftocht

te

te doen, met verlies van alle hunne Gewapende Schepen en andere Vaartuigen, van Krygsbehoeften, en eenige Manschap. Dit ongeluk, 't geen de Kooplieden van *Boston* geweldig trof, werd eenigermaate verligt door de aankomst van drie Fregatten met zich voerende, tien Scheepen van de *Jamaica-Vloot*, op dien tyd genomen, met kostbaare Goederen uit de *West-Indien* bevragt. De tyding van de nederlaage aan de *Engelsche* Vloot, onder den Admiraal BIRON, door den Graaf D'ETAING toegebragt, was eene opbeurende gebeurtenis voor de *Noord-Americaanen* (*).

Het weder opdaagen van dien Beheerscher der *West-Indische Zeeën*, aan de Kusten van *Noord-America*, om met de Landmagt der Volkplantingen veréénigd, de *Britsche* Krygsmagt, ter Zee en te Land te gelyk aan te tasten, scheen iets beslissends te voorspellen. Hy wierp het anker op de Kust van *Georgien*, ontscheepte zyn Krygsvolk, versterkt door al de Landmagt, welke de Generaal LINCOLN hadt kunnen by een verzamelen, en sloeg het beleg voor *Savannah*, in welke Stad, de Hoofdplaats diens Landschaps, de *Engelschen*, onder den Generaal PREVOST, hun Krygsmagt byéén getrokken, en die tot eenen manmoedigen tegenstand bereid hadden.

(*) *Verzameling van Stukken*, als boven bl. 39. 40. 56. *Universal Magaz.* Vol. LXV. pag. 153-158. Als mede Vol. LXXVI. pag. 62.

III. BOEK. 1779.

den. Zy boden dien; schoon het heftig beschieten uit de aangelegde Batteryen eenige dagen langduurende, de Stad in een puinhoop veranderde, wilde de Generaal PREVOST naa geene overgaave luisteren; deeze kreeg intusschen versterking van de Colonel MAITLAND. D'ETAING, het langer marren moede, zogt, door een algemeenen Storm, het Beleg ten einde te brengen: de aanval was schriklyk, de verdeediging moedig; dan de *Franschen* en *Americaanen* werden, met groot verlies, afgeslaagen, zo dat zy het Beleg opbraaken. De *Fransche* Generaal, die op den dag des algemeenen aanvals twee wonden ontving, scheepte zyn Volk, Krygstuig, en Veldtoerusting in, en de *Americaansche* trok weder te rug naa *Carolina*. In deezen Tocht waren verscheide misslagen begaan van de zyde der *Noord-Americaanen* en de *Franschen*, die, gelyk het gaat als het Krygsgeluk tegen loopt, elkander de schuld der mislukking gaven; en schynt het opeischen van *Savannah*, alleen in den naam des Konings van *Frankryk*, den grond gelegd te hebben, tot eene verdeeldheid onder de aanvoerende Bevelhebberen, altoos zo nadeelig in aanvallen met vereenigde Magten van verschillende Mogenheden.

Hoewel deeze onderneeming geheel, wat het hoofdoogmerk betrof, mislukte, hadt D'ETAING, by zyne eerste aankomst, alle de *Britsche* Schepen in de Haven van *Savannah*, en een menigte Gelds, voor de Krygskas bestemd, genomen; ook

ook werd de Generaal CLINTON belet eenige aanvallen aan den kant van *Nieuw York* te doen, en *Rhode Eiland*, naa dat de *Britten* het omtrent drie Jaaren bezeten hadden, aan de *Noord-Americaanen* gelaaten. D'ETAING verliet, met het grootste gedeelte zyner Vloote, de *Americaansche* Kust, en stevende naa *Frankryk* (*).

De *Engelschen*, schepten groote hoope, uit de meerdere of mindere onmin tusschen de *Franschen* en *Noord-Americaanen* ontstaan, wegens deezen mislukten Krygstocht, dien men aangezien hadt als zeer ligt volvoerbaar, en de voorbereiding tot een grooter, wanneer WASHINGTON, met D'ETAING vereenigd, *Nieuw York*, zou aangetast, en den *Engelschen*, in dien oord, den laatsten slag toegebragt hebben. Zy vergrootten deeze verdeeldheid in hunne berigten niet weinig, en strooiden de nadeeligste gerugten uit, met veele onwaar- en valschheden vermengd, wegens het klein getal der geenen, die alle hulde aan den Koning van *Groot-Brittanje* hadden afgezwooren; wegens den afkeer des Volks van de maatregelen door het *Congres* genomen; wegens den snellen aangroei van het getal der *Koningsgezinden*; zy gaven zelfs onbeschaamd voor, dat verscheide Landschappen op 't punt stonden, om het voorbeeld van *Georgien*, *Carolina* en *Connecti-*

(*) *Verzameling van Stukken*, bl. 57-59. *Uitvers. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 63-67. 353.

III. BOEK. 1779.

ticut te volgen, en tot hunne voorige getrouwheid aan den Koning weder te keeren (*).

Vraagt men waarom de *Noord-Americaansche Volkplantingen*, zich de gelegenheid der Nederlaage van den Generaal BOURGOYNE, en de Hulp door den Graaf D'ETAING hun aangebragt, niet te nutte gemaakt hebben, om de *Engelschen* van hunne Bezittingen op het vaste Land te ontzetten? De Heer TRUMBULL beantwoordt, in eenen Brief aan den Heer J. D. VAN DER CAPELLEN TOT DE POL, die vraage in deezer voege. „ Het waren de kragten, die ons ontbraken; *Nieuw York*, *Nieuw Haven*, „ en *Penobscott* met de Eilanden, zyn voor „ ons weezenlyke *Gibraltars*, onmogelyk „ om vermeesterd te worden, zo lang de „ Vyand Meester ter Zee is; en deeze „ overmagt, zyn wy, in veele Jaaren, niet „ in staat hun te betwisten, dan met behulp en bystand onzer Bondgenooten (†)."

Vergelyking van onze en der *Noord-Americaanen* worstelingen om de Vryheid.

In deezen zelfden Brieve geeft die Medeoprichter van het Gemeenebest, thans in zo verre tot stand gebragt, eene vergelyking op tusschen de Geboorte van ons Gemeenebest en dat der *Noord-Americaanen*, welke wy gaarne overneemen, als strekkende om onze bewondering over het be-

(*) *Univers. Magaz. Vol.* LXXVI. pag. 353. *Verzameling van Stukken*, bl. 42-45-44.
(†) *Verzameling van Stukken*, bl. 45.

beſtaan der laatstgenoemden, met rede gaande te maaken. Ik beken, ſchryft hy, naa een verhaal der Krygsverrigtingen deels door ons overgenomen, „ dat geen „ een bedryf van deezen Oorlog vergeleeken kan worden by de Dapperheid, of, „ (om zo te ſpreeken,) by de onverzaag- „ de Verwoedheid, die by de Belegeringen van *Haarlem*, *Leyden enz.* gebleeken zyn, en uwe Voorouders met regt, „ zo beroemd gemaakt hebben. Maar, „ wanneer wy de omſtandigheden der „ beide Landen vergelyken, zullen wy „ mogelyk moeten gelooven, dat de toedragt van deezen Oorlog, in alles zamen genomen, geenzins minder zwaar „ en moeilyk geweest is dan die van voorige tyden."

„ *Holland* kon men, ten tyde van zynen Opſtand, reeds oud noemen in Bevolking, in Regeering, in Oorlog, in „ Kunſten en Wetenſchappen. Uw Vaderland, ſchoon niet wyd uitgeſtrekt „ was, egter vol Steden en Inwoonderen; „ het telde verſcheide Mannen van groote kennis en ondervinding. Het Volk „ was gehard tegen de vermoeijenisſen en „ zwaarigheden des Oorlogs, en geoefend „ zo ter Zee als te Land. De Landbouw „ en Handwerken waren 'er tot eenen „ hoogen trap van volmaaktheid gebragt, „ die, byna nergens elders in de wereld „ bekend was. Gy hadt u bykans geheel „ meester gemaakt van de Zeevaard en „ Koophandel. Uwe Steden en Havens

III. BOEK. 1779.

„ waren reeds voorzien van wyd uitge„ ſtrekte en zeer ſterke Vestingwerken; „ en daar by moet gevoegd worden uwe „ *weezenlyke Heerſchappy ter Zee*: 't zy op „ den Oçeaan, waar uwe Vlooten byna „ even magtig waren als die van uwen „ Vyand, zo zy dezelve niet overtroffen; „ 't zy door uwe Overſtroomingen, waar „ door gy u, op eene nieuwe wyze, kondt „ beſchermen, en die volſtrekt buiten de „ bemagtiging van uwen Vyand waren.

„ Aan den anderen kant zien wy *America*, meest in den ſtaat van Kindschheid. „ Wy zyn, wel is waar, *driemaal honderd* „ *duizend* Inwoonders ſterk; doch ſchaars „ verſtrooid over een onmeetelyk Land, „ welks uitgeſtrektheid langs de Zee niet „ minder is dan *vyftien honderd* mylen, en „ aan de Achterlanden meer dan *drie honderd*; zonder zelfs ééne verſterkte Stad, „ ontbloot van Ingenieurs, van Troupen, „ en van het benoodigde Geld voor Werken van dien aart, zonder Burgerlyke „ Beampten, kundig in 't Beſtuur eener „ Onafhangelyke Regeering, zonder eenen enkelen Krygsofficier, hooger rang „ hebbende dan Colonel van ongeregelde „ Krygsbenden; en bykans zonder iemand, die ooit aan boord van een Oorlogſchip gediend heeft, of in een geregeld Leger. Het Land nog jong zynde „ was de Landbouw nog zeer onvolkomen, en de Fabryken, inzonderheid van „ Wapenen, Oorlogstuig, en deszelfs verdere behoeftens, waren door den aart

„ van

„ van hun, met wien wy in Verbintenis III.
„ stonden, schier onbekend, zelfs in den BOEK.
„ geringsten graad. —— Dit zyn nadee-
„ len, die reeds verbaazend verschillen 1779.
„ van de hulpmiddelen, die *Holland* hadt,
„ en die genoegzaam zouden geweest zyn,
„ om zelfs het heldhaftigste Volk van eene
„ onderneeming te doen afzien, welke,
„ daar zy met zo veele moeilykheden ver-
„ gezeld was, de Rede, byna met den
„ naam van Dwaasheid en Wanhoop zou
„ bestempeld hebben. —— Maar laat ons
„ verder gaan, en onze gesteldheid ter Zee
„ met de uwe vergelyken, om niet te
„ spreeken van het voordeel dat men uit
„ de Overstroomingen trok. Onze Koop-
„ handel was altyd zo zorgvuldig, door
„ ons Moederland, bepaald en beperkt ge-
„ weest, dat onze Naam by de andere
„ Volken der Wereld schier onbekend was.
„ Dus ontbloot van alle de Verbintenissen,
„ die door den Koophandel gemaakt wor-
„ den, of uit Staatkundige Gemeenschap
„ ontstaan, hadden wy, in 't begin, weinig te
„ wagten van de Vriend- of 't Bondgenoot-
„ schap van Vreemdelingen; terwyl deeze
„ zelfde bekrompenheid van Koophandel
„ ons verstak van een genoegzaam aantal
„ Zeelieden, de ziel van de Zeemagt. In 't
„ kort 'er was, in den aanvange van dee-
„ zen Oorlog, geen één enkel gewapend
„ Schip in deeze Gewesten, om zelfs het
„ geringste gedeelte van onze wyduitge-
„ strekte Zeekusten te beschermen tegen
„ eene Scheepsmagt, die maar weinig Jaa-

„ ren

III. BOEK. 1779.

„ Jaaren te vooren over de vereenigde Mag-
„ ten gezegepraald hadt. — De oneindi-
„ ge rampen, die het onafscheidelyk gevolg
„ waren van deeze ongelykheid in Magt,
„ zyn ligt te bezeffen. Het was onmoge-
„ lyk met voordeel tegen een Vyand te
„ stryden, die dus in één oogenblik onzen
„ aanval kon ontduiken, en zich over-
„ brengen naa duizend weerlooze Plaat-
„ zen van het Land. Zy hadden 't gesta-
„ dig in hun hand om te verwoesten en
„ te plunderen, terwyl de toevoer van
„ allerlei soort van Oorlogsbehoeftens van
„ buiten nog meer wisselvallig en hach-
„ lyk, dan de wyze, om ze te maaken,
„ binnen s Lands onbekend was. Dus in
„ den beginne Vriendenloos, dus ont-
„ bloot van eenige Hulpmiddelen, heb-
„ ben wy den Stelregel van FABIUS
„ moeten volgen: en wy hebben tot nog
„ toe veroverd met draalen en vertoe-
„ ven (*)."

(*) *Verzameling van Stukken* bl. 46-49.

VA-

VADERLANDSCHE

HISTORIE.

VIERDE BOEK.

INHOUD.

De Tyding van het neemen des Convoys onder BYLANDT *verwekt hier veel ontroerings. Dit bedryf in Engeland gelaakt en gepreezen. Mondgesprekken tusschen Lord* STORMONT *en den Graave* VAN WELDEREN. *Engeland dreigt de opschorting van alle Handelverdragen. Aanmerkingen hier over.* BYLANDT *in een Krygsraad vrygesprooken. Aanmerkingen over zyne Verdeediging. Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys. Raadslag der Admiraliteits Collegien over het aanranden des Convoys. Holland en Friesland stemmen 'er in toe. De Inhoud deezes Raadslags, by voorraad, aan den Koning van Engeland bekend gemaakt. Door Lord* STORMONT *beantwoordt. Hoe men in Engeland over de opgebragte Schepen dagt en vonniste. Welke uitwerking zulks hier te Lande baarde. De* IV. BOEK. 1780.

Koop-

IV. BOEK.

Koopiieden van Amsterdam leveren des een Verzoekschrift in by de Algemeene Staaten. Antwoord der Staaten, tydsuitstel verzoekende. Dit uitstel afgeslaagen. De Gevoelens der Zeven Gewesten over de verzogte Hulpe. Dezelve geweigerd. Het Gemeenebest, door Engeland niet langer als Bondgenoot aangemerkt. Eenigen in Engeland wraaken dit Besluit. Last des Konings van Engeland, omtrent het neemen en opbrengen der Schepen van deezen Staat. Men stemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen Zeeland. Frankryk heft de Arresten van MDCCLXXIX, *op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen. Antwoord van den Staat na Engeland gezonden, wegens het aantasten van het Convoy onder* BYLANDT. *Hoe in Engeland opgenomen. Zeven Schepen in Engeland verbeurd verklaard. De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten. Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet. Het Dubbel Last- en Veilgeld verlengd. De Bondgenooten stemmen in eene Petitie tot het uitrusten van twee- en- vyftig Oorlogschepen en Fregatten, uitgenomen Zeeland. Zierikzee dagt en sprak anders dan de overige Staatsleden van dat Gewest. Inhoud van het voorstel dier Stad. De toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet. Hout en andere Scheepsbehoeftens gedeeltlyk te Land van Frankryk gezonden. De Schepen van Vreemden, op onze Volkplantingen vaarende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen. Geen gebrek aan*

Geld

IV. BOEK.

Geld, maar aan Manschap. Woerdens voorbeeldlyk gedrag. Voorstel om den Derden Man der Koopvaardyschepen op de Oorlogschepen te leveren. Frieslands gevoelen daar over. Plakaat deswegen. De Volkplantingen en de Zeevaard bleeven onbeschermd. Gewelddaadigheden der Engelschen op St. Eustatius en Saba. Op St. Martin. Berooyingen op Curacao. Klagten en verzoeken deswegen. Prysverklaaringen der Engelschen in de Middellandsche Zee. Hun gedrag in de Portugeesche Havens, en Handelingen daar over. Mishandelingen door de Engelschen op Zee onze Scheepslieden aangedaan. Schennissen aan onze Kust. Klagten daar over ten Engelschen Hove. Algemeenheid der Engelsche Zeerooveryen. De Ottomannische Porte verzet 'er zich tegen. Verslag van de Gewapende Onzydigheid. Zeemagt van CATHARINA DE II. *Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden om de Zeegeweldenaaryen tegen te gaan. Verklaaring van der Russische Keizerinne aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Aanmerkingen over deeze Verklaaring. Hoe dezelve in Engeland werd opgenomen. Hoe aan 't Fransche Hof. Hoe in Spanje. Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte. Toestemmend Antwoord der Staaten aan het Russische Hof. Deeze zaak alhier sleepende gehouden. Een Gezantschap benoemd* CATHARINA DE II. *zet, door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haaren Voorslag. Het vertrek des Gezantschaps draalt. Men*

treedt

IV. BOEK.

treedt agter uit, en eischt als een voorwaarde, ter Toetreeding de verzekering van alle onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen. Aanmerkingen over die voorwaarde. Amsterdam verklaart zich ten sterkste tegen dit marren, en de voorgeslagene Guarantie. Aantekening van Amsterdam. Het Besluit wordt, egter, zo genomen. Last des Gezanschaps. 't Zelve vertrekt en komt te Petersburg. Aanvang der Onderhandelingen. De Gezanten dringen by den Staat aan, op een spoedig toetreeden. De Engelschen slaagen niet in hunnen toeleg om ons te Petersburg buiten het Verbond te sluiten. Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken. Besluit der Staaten van Holland tot de Toetreeding. Aanmerking der Ridderschappe van Holland op dit Besluit. Frieslands gevoelen over de Toetreeding. Overyssels Raadslag. Gelderlands gedrag in deezen. Taal van R. J. VAN DER CAPELLEN TOT DEN MARSCH *te dier gelegenheid. Zeelands agterlykheid in de Toetreeding. 't Gevoelen van Groningen en Ommelanden. Utrechts Raadslag. De Meerderheid der Staaten besluit tot de Toetreeding. Bekendmaaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden. Deeze afgevaardigd. De Gevolmagtigden te Petersburg met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed. De Toetreeding krygt haar volle beslag. Berigten deswegen herwaards overgezonden. Beantwoording der Bekendmaakingen van Frankryk en Spanje. Geschenken aan de voornaamste Bewerkeren van dit Verbond. Het aan-*

be-

belang van dat Verbond. Hoe gering geagt door de Engelschgezinden hier te Lande. Toedragt der zaake wegens het gehandelde, tusschen Amsterdam en W. LEE, *in den Jaare* MDCCLXXVIII. *De Heer* HENRY LAURENS *met zyne Papieren te Londen opgebragt en gevangen gezet. Inhoud der Papieren by deezen Heer gevonden. Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in Engeland ontleend. Wat men 'er zich van voorstelde. Door* YORKE *aan zyne Hoogheid, en door deezen aan Staaten van Holland overgeleverd. Afschriften naa Amsterdam gezonden, Berigt dier Stad. Strafeischend en dreigend Vertoog van* YORKE. *Aanmerkingen op dit Vertoog. Staaten van Holland besluiten het gedrag van Amsterdam af te keuren. Tegenverklaaring van Amsterdam. Haarlems aantekening. Besluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan Engeland. Nog scherper Vertoog van* YORKE. *Aanmerking daar op.* YORKE *dringt aan op een spoedig Antwoord. Besluit der Staaten van Holland, omtrent de Papieren by den Heer* LAURENS *gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk. Besluit der Algemeene Staaten. Zeelands byzonder gedrag.* YORKE *weigert dit Antwoord aan te neemen. Besluit van Engeland, om den Staat den Oorlog te verklaaren.* YORKE *opontboden. Vreemde behandeling des Graaven* VAN WELDEREN *te Londen. Hy van daar opontboden. Manifest des Konings van Engeland tegen deezen Staat. Aanmerkingen daar over.*

IV. BOEK.

Het oordeel van zommigen in Engeland over deeze Oorlogsverklaaring. YORKE *steekt naa eenige tyd verblyfs te Antwerpen, na Engeland over. Eenige voorbereidende schikkingen tot verdeediging. 't Gebeurde ten deezen Jaare omtrent* CAPELLEN TOT DE POL. *Een Nieuwe Haven in Texel aangelegd. Een Bergplaats voor de Oorlogscheepen in Texel gezogt; maar niet gevonden. Een Vaart in Drente gegraaven, en een nieuw Dorp Koosterveen aangelegd. Eene Maatschappy te Leeuwaarden schryft eene Prysvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi. Vlasteelt Reederye te Harsingerhorn en Kolhorn met vrugt voortgezet. De Koning van Zweeden doorreist deeze Landen. Verslag der Krygsverrigtingen in Noord-America ten deezen Jaare.*

1780. Een Jaar, met schrik begonnen, voor een goed gedeelte met bedriegelyke Hoope doorgebragt, in Teleurstelling en Kryg geëindigd, zal thans het blad onzer Geschiedenissen vermelden; geen regtschaape Landzaat zal het leezen zonder verontwaardiging, spyt, en afgryzen: deeze aandoeningen zullen zich te meermaalen veréénigen, en 't hart met deernis over een gefolterd Vaderland vervullen: troost alleen zal het vinden, op het verneemen van den Lande heilzaame maatregelen, door verdienstlyke Mannen, in zulk een byster verloop van zaaken,

voor-

voorgeslaagen; doch grootendeels verwaarloosd, of als schadelyk gedoemd.

Naauwlyks hadden de Kooplieden ter Beurze van *Amsterdam*, elkander geluk gewenscht met het uitzeilen der Koopvaardyvloote, onder het zo lang verzogte en uitgestelde Geleide (*), vol hoope dat de vertraagde Zeehandel ontslaagen van die stoor- en hindernissen, eenigzins op den ouden voet zou gedreeven worden, of die blydschap verdween, en deeze hoop bezweek. Brieven, op den laatsten dag des afgeloopen Jaars, uit *Engeland* herwaards geschreeven, hielden wel in, dat een Vloot van vyf- of zes Linieschepen en eenige Fregatten, te *Spithead* gereed lag, om, onder den Scheepsbevelhebber FIELDING, in Zee te steeken, ten einde de *Hollandsche* Koopvaarders, schoon onder geleide van 's Lands vlag, te onderzoeken en op te brengen, overeenkomstig met de gedaane verklaaring van den *Engelschen* Afgezant in '*s Haage*; doch de meeste Kooplieden twyfelden aan de egtheid dier tydinge, of hielden dezelve voor een meermaals gepleegden vond der belanghebberen in den Actiehandel: zy konden 't niet van zich verkrygen te gelooven, dat de *Engelschen*, hoe veel zy zich hadden durven vermeeten, strydig met de goede trouwe, dit zouden bestaan. Zo zeer ingenomen waren, zy met deeze verwagting, dat

IV. BOEK.

1780.

De tyding van het neemen des Convoys onder BYLANDT verwekt hier zeer veel ontroerings.

(*) Zie hier boven bl. 168.

IV. BOEK. 1780.

dat, wanneer, op den achtsten van Louwmaand des Jaars MDCCLXXX., de maare, wegens het neemen en opbrengen der Schepen, onder den Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, over de Beurs klonk, de ontzetting wel groot, en nieuwsgierigheid om het zekere te weeten wel sterk; maar tevens het ongeloof zo verregaande was, dat een Makelaar, die eerst daar van sprak, zich aan moeilykheden bloot gesteld vondt. De *Engelsche* Havenlyst, waar uit hy dit wonderklinkend nieuws vertelde, hadt hy aan een Heer van Regeering overgegeeven, en was dus buiten staat de aandringende nieuwsgierigheid te voldoen, met de vertooning van het bewysstuk, waarop hy zich beriep. Hy bekomt dezelve eindelyk, en wordt gezuiverd van de blaam, als of hy, door eene kunstenaary der Windhandelaaren, de Kooplieden, die zo veel weezenlyken schats op Zee hadden, in vertwyfeling en onzekerheid hadt willen brengen. —— Ondanks, de vertoonde Havenlyst, kwam het zommigen zo vreemd en ongelooflyk voor, dat de *Engelschen* dien vyandlyken stap tegen Vrienden en Bondgenooten zouden gedaan hebben, dat zy de egtheid der Havenlyste zelve in twyfel trokken.

Dan 't leedt niet lang of Brieven uit *Engeland* over *Ostende*, namen allen twyfel weg, en bevestigden de waarheid eener gebeurtenisse, die den reeds haatlyk geworden naam der *Engelschen*, met de zwartste koole tekende. By zo veel Bondbreu-

breukigs reeds gepleegd, kwam nu de schennis der Vlagge van den Staat, die geen vrugt altoos trok van de inschiklykheden *Engeland* beweezen, door den afstand van een volkomen en onbetwistbaar Regt om Scheepstimmerhout naa *Frankryk* en *Spanje* te voeren; het bleek nu, indien men des nog nadere bewyzen behoefde, dat *Groot-Brittanje* niets minder bedoelde dan eene volstrekte Heerschappy ter Zee te oefenen, en die willekeurig uit te strekken, over de Vaard en Handel der Onzydige Mogenheden. Veelen, die dus lang voor de toegeevenheid omtrent *Engeland* gepleit hadden, ten minsten die wilden betoond hebben tot men genoegzaam gewapend was, lieten deeze Party vaaren, en veréénigden zich met de andere, welke steeds sprak van de voorregten, by Verbonden bedongen, met geweld, zo 't niet anders konde, te handhaaven. Het aantal der geenen, die men *Franschgezinden* noemde, nam dagelyks meer en meer toe, en de verbitteringen tegen de *Engelschen* aangroeiende, voer men sterker dan ooit tegen die Kroon uit. Hoe schreeuwend het onregt ware door dezelve in de aanrandige en opbrenginge des Convoys onder den Graave VAN BYLANDT gepleegd, blykt uit de taal eens Schryvers, die alles altoos aanwendt om de zaak der *Engelschen* te verdeedigen, hy schryft, „ dat niemand, die onpartydig alle deeze

IV. BOEK. 1780. Dit bedryf in *Engeland* gelaakt en gepreezen.

„ zaaken overweegen wil, anders dan *Engeland* zeer in 't ongelyk stellen kan (*).”

't Ontbrak in *Engeland* niet aan Staatsmannen, die dit bedryf wraakten. De Graaf VAN SHELBURNE, noemde het, „ een stap, die alle Onzydige Mogenheden moest ontrusten, en een Bondgenootschap te wege brengen, om den vryen Handel en Zeevaard te beschermen, 't geen niet dan hoogst nadeelig zyn kon voor *Groot-Britanje*.” Lord CAMDEN beweerde, „ dat de *Hollanders*, ingevolge van het verdrag des Jaars MDCLXXIV. het regt hadden om Scheepsbouwstoffen te vervoeren; en dat het opbrengen VAN BYLANDT, met de onder hem zeilende Koopvaarders eene *vyandlyke daad* was, die van *Engelands* zyde de Verbonden met het Gemeenebest schondt, en het verlies eens allerbesten Bondgenoots berokkende, dat Staatsdienaars, die, in de toenmaalige omstandigheden des Ryks, zo gewelddaadig handelden, hunne plaatzen geen vier- en twintig uuren behoorden te bekleeden;” de Hertog VAN GRAFTON, hieldt dit Bedryf desgelyks voor eene Verbonds-schennis. — Dan de meesten oordeelden anders, en Lord STORMONT, onder anderen, gaf duidelyk te verstaan, „ dat, daar de *Franschgezinde* Party in *Holland*, den in-

„ vloed

(*) *Politiek Vertoog*. bl. 128.

„ vloed van het *Engelsche* Hof ſtremde, „ 'er niets anders te doen viel, dan den „ ſtoot af te keeren, wanneer iemand „ den vyand een dolk verſchafte; en dit „ was geſchiedt door het opbrengen VAN „ BYLANDT (*).” Dit was het gevoelen van allen, die met den gelauwerden Dichter WILLIAM WHITEHEAD in zyn Lierzang, by den aanvang deezes Jaars het daar voor hielden „ Dat de Koningin der Eilanden, alleen over de Zee „ moest heerſchen,” en geene middelen onbeproefd lieten, om dien Dichter tot een waarzeggend Propheet te maaken (†).

Mondgeſprekken van Lord STORMONT en VAN WELDEREN.

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, kreeg berigt van deeze ontmoeting uit den mond van Lord STORMONT, die verklaarde, „ hoe 't hem leedt deedt „ dat 'er zo iets voorgevallen was, en dat „ hy 'er den Heer YORKE kennis van ge„ geeven hadt,” zonder iets meer 'er by te voegen, of te ontdekken wat hy, ingevolge deezen ontmoeting, dien Afgezant hadt laaten weeten. —— Dan, welhaast hadden die twee Staatsdienaaren een onderhoud, 't geen meer betekende. Lord STOR-

(*) *London Magaz*. 1780. bl. 463, 464.

(†) *London Magaz*. 1780. bl. 37. De Slotregels der Coupletten van deezen vermetel ſnorkenden Nieuwejaarszang luiden:

The queen of isles should reign sole empress of sea,
The queen of isles alone is sovereign of the sea.
She reigns, and stil shall reign, sole empress of the sea.

IV. BOEK. 1780.

STORMONT, beklaagde zich over het Plakaat van hunne Hoog Mogenden, hunne Ingezetenen de Vaard op *Gibraltar* verbiedende (*). Zulks hadt in *Engeland* de grootste verwondering veroorzaakt; vermids het gedrag van 't Gemeenebest omtrent *Spanje*, zo verschillend was met het geen men omtrent *Engeland* hieldt. De toevoer van Scheepsbouwstoffen aan de Vyanden van *Engeland* werd begunstigd, en men raadpleegde niet over de Vertoogen, door den Ridder YORKE, wegens het verleenen der Hulpbenden aangeboden. Voorts betuigde hy, uit last van den Koning, te komen, om eene mondelyke Verklaaring te doen, welke hy egter, om geen misslag in eene zaak van dat belang te begaan, in geschrifte vervat hadt en voorlas; den Graave VAN WELDEREN, nogthans genoegzaame gelegenheid geevende, om, schoon hy eene mondlyke boodschap niet in geschrifte by den Gezant kon laaten, dezelve woordlyk af te schryven. Ze was van deezen belangryken inhoud.

Engeland dreigt de opschorting van alle de Handelverdragen.

„ Ik heb bevel, Myn Heer, van u te „ herhaalen de sterkste verzekeringen, van „ de Vriendschap des Konings voor hunne „ Hoog Mogenden, en van zyn opregt „ verlangen om de Verbintenisse te hand„ haaven, die gelukkig tusschen zyne Ma„ jesteit en het Gemeenebest stand grypt.

„ Maar

(*) Zie hier boven bl. 185.

„ Maar dewyl het beſtaan van alle Ver- „ bintenis afhangt van de ſtipte naako- „ ming der wederzydſche Verpligtingen „ door beide de Verbondenen: zo moet u, „ myn Heer, vooraf waarſchuwen, dat „ indien, naa de vriendlykſte en herhaalde „ Vertoogen van het Hof van *Londen* der „ Algemeene Staaten, tegen verwagting, „ de Hulpbenden, by de plegtigſte Ver- „ bonden bedongen, niet verleenden, „ welke, niet tegenſtaande dit beding, zo „ lang zyn uitgeſteld; en, indien zy vol- „ hardden, in den toevoer van Scheeps- „ bouwſtoffen naa de Havens der Vyan- „ den van *Engeland* te begunſtigen, als „ dan, zyne Majeſteit tot zyne eigene ver- „ deediging, en uit inzigt alleen om zyne „ Koningryken te bevryden, van de gevaar- „ lyke gevolgen eener zo ongeregelde „ handelwyze, en de gelykheid te hand- „ haaven, die in alle wederkeerige Ver- „ bintenisſen moet plaats hebben, zich „ genoodzaakt zou vinden, om in den „ loop van deezen Oorlog, de *Vereênigde* „ *Gewesten*, alleen aan te zien op den voet „ van andere Onzydige Mogenheden, en „ gevolglyk, by voorraad, ten opzigte van „ hunne Onderdaanen, alle byzondere „ Bedingen des Verbonds van Koophan- „ del in den Jaare MDCLXXIV. aange- „ gaan op te ſchorten, en zich eeniglyk „ te houden aan het Regt der Volkeren, „ 't welk tot rigtſnoer voor onzydige „ Staaten moet ſtrekken."

IV. BOEK. 1780.

Met veel regts gaf der Staaten Afgezant,

IV. BOEK. 1780.

deeze Verklaaring gehoord hebbende, zyne verwondering te kennen, over de beschuldiging dat de Staat zyne Verbintenisfen niet nakwam, op een tyd dat men in *Engeland*, van 't begin der Onlusten af, het Handelverdrag verbrooken hadt, en dat de Ingezetenen van den Staat, nooit aan de in Oorlog zynde Mogenheden iets hadden aangebragt, dan waar toe zy, volgens de Letter der Tractaaten, bevoegd waren. —— Lord STORMONT kon dit niet toeftemmen: dewyl, by het Tractaat van Vrede des meergemelden Jaars, vastgefteld was, dat men elkanders Vyanden niet zou byftaan. VAN WELDEREN merkte aan, dat het Handel-Tractaat tien maanden laater zynde dan dat des Vredes, dit laatfte de voordeelen, by het Handelverdrag toegeftaan, en door de *Engelfchen* zelfs genooten, niet kon wegneemen. Naa veel woordwisfelens bleef elk zyn gevoelen behouden; en Lord STORMONT zeide eindelyk, dat men van den aanvang af het Regt gehadt hadt, om het Gemeenebest de Hulpbenden af te vorderen, en een antwoord af te vraagen, of het zich zou houden aan de Tractaaten, tusfchen de beide Volken plaats grypende.... Zyne Majefteit hadt het uitgefteld, uit agting voor de Republiek; maar Hoogstdezelve hadt nu gemeend, zyne oogmerken duidelyk te moeten bekend maaken, en deeze wyze was hem de vriendlykfte voorgekomen (*). Wy

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 170.

IV. BOEK. 1780.

Aanmerkingen hier over.

Wy mogen niet nalaaten hier aan te merken, hoe gansch verkeerd, in Lord STORMONTS boodschap van 's Konings wege, de Staaten trouwlooslyk beschreeven worden, als *Begunstigers* der Vyanden van *Engeland*: daar zy, wel verre van hun Regt in allen deele te gebruiken, uit loutere inschiklykheid, de Convoyen en 't Geleide van Schepen met Scheepstimmerhout gelaaden naa *Fransche* of *Spaansche* Havens bestemd, hunnen Ingezeetenen *weigerden*. —— De vroegere bladzyden onzer Geschiedenisse toonen hoe weinig toegevenheids *Engeland*, hier voorgesteld als een *Bevoordeelaar* en *Begunstiger* des Gemeenebests boven 't geen de Verbonden vorderden, en boven 't geen Onzydige Staaten toekomt, deezen Staat betoonde; immers zodanig iets ligt opgeslooten in de bedreiging van ons voortaan op den voet van andere *Onzydige Mogenheden*, en naar het *Regt der Volken* te behandelen. Indien dit Regt zodanig eene handelwyze vorderde, als *Engeland* nu Jaaren lang omtrent dit Gemeenebest gehouden hadt, dan, in de daad, is dit Regt een schreeuwend Onregt; doch men was reeds lang gewoon 't zelve balddaadig met den voet te schoppen: hoe zeer men des den mond vol hadt. Wy zullen dit Jaar gelegenheid aantreffen om andere taal over dit Regt te hooren voeren; eene taal, die *Engeland* moet doen bloozen.

In-

IV. BOEK. 1780.

Bylandt in een Krygsraad vrygesprooken.

Inmiddels was den Heer FIELDING het bevel over 't Esquader, waarmede hy den Graave VAN BYLANDT aangetast en opgebragt hadt, ontnomen (*), en werd deezen laatsten, met de Capiteinen KINSBERGEN en SILVESTER, herwaards opöntbooden, en gelast met hunne onderhebbende Schepen, ten spoedigsten, naa 't Vaderland te keeren; op dat de Hoofdbevelhebber zyn gehouden gedrag, by de ontmoeting der *Engelschen*, zou openleggen, verantwoordden, en zich zuiveren van alle verdenking. Naa zyne binnenkomst, werd 'er een Krygsraad belegd op den Huize van *Prins Maurits*, en den zevenden van Grasmaand een vonnis ten zynen voordeele uitgesprooken, en „ zyn Gedrag, in de ontmoeting met het *Engelsche* „ Esquader van den *Engelschen* Commodore FIELDING, *vooral in aanmerkinge van de particuliere omstandigheden, waar in hy zich te dier gelegenheid hadt bevonden*, verklaard overeenkomstig „ te zyn, met de Regelen van Voorzigtigheid van goede Soldaat en Zeemanschap, en dat door denzelven, in geenen deele, anders dan naar zyne Instructie en de Orders van den dienst was „ te werk gegaan; en hy dus vrygesprooken wierd van alle bedenking, welke „ daar tegen zou hebben kunnen of mogen worden ingebragt (†)."

Bo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 156.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 491.

Bovenal opmerkens en der byzondere melding waardig zyn, ons in de Sententie van den Hoogen Zeekrygsraad, in de zaake van den Schout-by Nagt BYLANDT, twee ftukken voorgekomen. —— Voor eerst een fchriftlyke Order, dienende tot een Secreet Sein voor de Lands-Capiteinen NAUMAN, VAN KINSBERGEN, SILVESTER en MULDER, met dit Opfchrift." Deeze Order niet te openen, „ dan by aldien zy ter befcherming van 't „ Convoy in gevegt mogte geraaken, en „ als dan ten by weezen van deszelfs eer- „ ften Officier; en, zo onnoodig, onge- „ opend aan hem weder ter hand te ftellen." Dezelve hieldt in, wy, zullen het met de eigene woorden VAN BYLANDT, als Verweerder voordraagen, „ dat, by al- „ dien zy ter befcherminge van 't Convoy „ in gevegt mogten geraaken, en hy Ver- „ weerder, *om byzondere redenen*, goed- „ vondt, dat alle Oorlogfchepen te gelyk „ met hem zouden ftryken, en zich over- „ geeven, hy Verweerder als dan het Sein „ van engageeren, zynde de Vlag in vie- „ ren over kruis verdeeld, Rood en „ Wit, zoude nederhaalen, en een Rood „ en Wit geftreepte Vlag van de Bezaams- „ roede zoude heisfen, op welk Sein alle „ de Oorlogfchepen hunne Vlaggen, te- „ gelyk met hem Verweerder, zouden ne- „ derhaalen, en zich overgeeven. Dat „ de reden, waarom hy Verweerder dat „ Secreet Sein in voege voorfchreeven „ hadt gegeeven, reeds voor zyn vertrek

Aanmerkingen over zyne Verdeediging.

„ uit

IV. BOEK. 1780.

„ uit *Texel*, deeze was geweest, dat hy
„ Verweerder, niet weetende, of hy,
„ wanneer hy reeds in Zee was, gelegen-
„ heid zou hebben om eenig Papier over
„ te geeven, alzo noodig hadt geoor-
„ deeld, het zelve, voor zyn vertrek, aan
„ gemelde Capiteinen ter hand te ſtellen,
„ terwyl boven dien alle Seinen gewoon-
„ lyk worden gegeeven, voor dat de
„ Schepen naa Zee gaan. Dat het ver-
„ ders onmogelyk zou zyn geweest, om,
„ in gevalle het Esquader Oorlogſchepen
„ onder zyn Commando, daadlyk in ge-
„ vegt was, en 'er door hem Verweerder
„ wierd geoordeeld noodig te zyn, dat
„ alle de Schepen van dat Esquader, te
„ gelyk hunne Vlaggen behoorden te
„ ſtryken, zyne Orders daar toe aan de
„ reſpective Capiteinen door geſchikte
„ Seinen te doen verſtaan, daar alle Sei-
„ nen, waar naa andere Schepen zich moe-
„ ten reguleeren, voor af behoorden te
„ worden gegeeven: terwyl het zekerlyk
„ onmogelyk is, dat andere Schepen,
„ welke voor af niet weeten, waar toe
„ deeze of geene Seinen, wanneer die ge-
„ daan worden, zyn dienende, op het
„ doen dier Seinen, zich daar naa zouden
„ kunnen reguleeren. Dat hy Verweer-
„ der dat Sein hadt geoordeeld noodzaak-
„ lyk, ten einde alle verwarring voor te
„ komen, en dat alzo van dat Sein niet
„ anders afgehangen heeft, dan dat, wan-
„ neer hy Verweerder het goedvondt,
„ het gevegt daadlyk zou eindigen; ter-

„ wyl,

IV. BOEK. 1780.

„ wyl, zyns bedunkens, van het geeven „ van een Secreet-Sein niet afhing, dat „ alle de Oorlogschepen, in de absolute „ verpligting kwamen om hunne Vlaggen „ te moeten stryken, wanneer zyn Schip „ in eenige ongelegenheid gekomen was; „ ook niet dat hy Verweerder dit Secreet „ Sein éénmaal gegeeven hebbende, in „ de onmogelykheid zoude zyn geweest, „ om, des noodig oordeelende, het ge- „ vegt door andere Schepen te doen con- „ tinueeren, indien zyn Schip door eenige „ calamiteit was gebragt in de verpligting, „ om, geduurende de Actie zyn Vlag te „ stryken: aangezien tusschen het geeven „ en doen van een Sein merkelyk onder- „ scheid plaats hadt, dus wanneer een Sein „ wel gegeeven, maar niet gedaan wordt, „ het zelve alzo niet kan worden geëxe- „ cuteert, en dat alzo, al was het Schip „ van hem Verweerder, al eens geduu- „ rende het gevegt, door deeze of geene „ camaliteit, in de verpligting gebragt om „ zyne Vlag te stryken, daar uit geenzins „ volgde, dat ook de andere Schepen hun- „ ne Vlaggen zouden hebben moeten stry- „ ken; maar in tegendeel, zo lang dat „ gegeeven Sein, om alle te gelyk te stry- „ ken, door hem Verweerder niet werd „ geheist, en de Engageer-Vlag nederge- „ haald, die Schepen de Actie zouden kun- „ nen blyven vervolgen. Dat hy Ver- „ weerder alzo vermeende, dat zodanig „ Secreet Sein geenzins was strydig, te- „ gen de Regelen van den Dienst en goede

„ Zee-

IV. BOEK. 1780.

„ Zeemanschap, aangezien hy Verweerder geoordeeld hebbende, dat het zelve „ Sein, *in dit geval* konde te pas komen, „ daar om dat Sein gegeeven hadt, *dat het* „ *geval*, waar in hy Verweerder *voorzag* „ *zich te zullen kunnen bevinden*, gelyk „ daadlyk by de uitkomst was gebleeken, „ van eenen *gansch buitengewoonen aart* „ zynde; en dat het gevegt, waar in hy „ Verweerder zou kunnen geraaken niet „ zou weezen met een *Vyand*, die zich „ van *'s Lands Schepen* zou tragten meester te maaken, (wanneer het de Pligt „ van hem Verweerder zou geweest zyn, „ om dezelve niet dan in den slegtsten toe„ stand mogelyk aan hem over te geeven,) „ maar dat het oogmerk van de *Engelschen* „ alleen kunnende weezen, het Convoy „ te vermeesteren, het integendeel, de „ Pligt van hem Verweerder, zo hy „ meende, mede bragt, voor de Conser„ vatie van 's Lands Schepen te zorgen, „ wanneer naamlyk de vernietiging der„ zelven van geen nut, hoe genaamd, kon „ zyn." Met zo veel omslags en woorden verdeedigde de Schout-by-Nagt het Secreet Sein, waar over zeer veel te zeggen viel (*).

De andere byzonderheid betreft de Schepen van de Capiteins NAUMAN en MULDER; omtrent dezelve schreef de Schout by Nagt Graave VAN BYLANDT, den Af-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 500.

Afgezant VAN WELDEREN, te *Londen* kennis geevende van het voorgevallene tusschen hem en FIELDING. „ Ik had „ deezen geordonneerd by my te blyven „ tot het einde van 't Kanaal, om het „ Convoy, waarmede ik uit *Texel* ver- „ trok, en waar over men zeer bedugt „ was, *te helpen beschermen* (*)"; in de Sententie luidt de taal des Verweerders, „ dat de reden, waarom hy de Schepen „ *Swieten* en de *Alarm*, door gemelde „ Capiteins gevoerd, hadt by zich ge- „ houden, *geenzins was geweest ter zy-* „ *ner meerdere sterkte*, tot aan 't einde „ van 't Kanaal." Dit laatste diende ter aanleiding om reden te geven, waarom hy geen Rangeer-Sein voor zyne Schepen hadt gedaan, dan hy oordeelde, „ dat zulks in deezen niet te pas „ kwam;" gelyk hy ook, „ schoon „ hem bekend was, dat hy 's anderen „ daags, door den *Engelschen Commando-* „ *re* FIELDING, stondt te worden geata- „ queerd, met de Capiteinen van zyn „ onderhebbend Esquader, 's daags te „ vooren geen Krygsraad hadt gehouden, „ om een onderling plan van defensie te „ beraamen, om dat hy meende niet alleen „ daar toe *niet gehouden te zyn*; maar ook „ dat hy Verweerder niet kunnende voor- „ zien op wat wyze hy zou worden ge- „ attaqueerd, dus ook geen plan van de-

„ fen-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 142.

IV. BOEK. 1780.

„ fenfie kon reguleeren: dat voorts, zo „ 'er al eenige raad konde ingenomen wor„ den, zekerlyk zulks niet anders dan aan „ boord van hem Verweerder konde zyn „ gefchied; terwyl ook de duisterheid „ van den Nagt niet toeliet, om de re„ fpective Kapiteinen met Sloepen van hun „ boord te haalen, en dat ook het flegte „ weêr ten dien tyde zulks niet zou heb„ ben toegelaaten (*).” —— Hoe voorts het Gevegt begonnen en geëindigd is, overeenkomftig met deeze maatregelen, hebben wy reeds hier boven geboekt (†), en zouden tot eene noodlooze herhaling vervallen, van eene te regt zo bejammerde Gebeurtenis; doch moeten nu vermelden, wat daar over verder hier te Lande, en in *Engeland*, te doen viel.

Klagten der Kooplieden over dit opbrengen des Convoys.

Hoogstbillyk was het misnoegen en diepgaande de verontwaardiging, welke ieder rechtfchapen *Nederlander* vervulde, wegens dit neemen en opbrengen van 't Convoy; dan de Kooplieden, de Eigenaars en Reeders der opgebragte Schepen, die zich met alle reden gevleid hadden, dat hunne Schepen, wettig bevragt, en als zodanig onder de befcherming van 's Lands Vlag genomen, een veilig Geleide zouden genooten hebben, gaven openlyk hunne verbaasdheid aan 's Lands Vaderen te kennen over een zo onwettig en gewelddaadig bedryf.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 506.

(†) Zie hier boven bl. 170.

dryf. Zy namen de vryheid, in hun Verzoekschrift voor te draagen, „ de verregaande gevolgen, welke zy voorzagen; „ dat, uit het laaten doorgaan van deeze „ willekeurige en beledigende handelwy- „ ze, van het Ministerie van *Engeland* te „ dugten stonden; dat de ondervinding, „ in dit geval, ten klaarsten deedt zien; „ dat het zelve, wel verre van eenigzins „ gevoelig te zyn voor de Inschiklykhe- „ den, welken men omtrent het gebruik „ van zyn Regt, tot bewaaring der goede „ verstandhouding, van zich zou kunnen „ verkrygen te gebruiken, dezelve, inte- „ gendeel niet anders dienden, dan om de „ *Engelschen* in de uitvoering, van hunne „ voorgestelde onbillyke voorneemens aan „ te moedigen, en dat men éénmaal een „ begin gemaakt hebbende, met tegen de „ uitdruklyke Letter der Tractaaten, op „ den vryen en geoorloofden Handel van „ de Ingezetenen deezes Gemeenebests, „ onder voorwendzel van een ingebeeld „ Regt van *Conveniëntie*, in dragt te doen, „ geene zwaarigheid zou maaken, om, „ van tyd tot tyd, daar in verder te gaan; „ en dit voorgewend Regt van Zelfver- „ deediging, van het eene Artykel van „ Handel tot het andere uitbreidende, in „ 't einde de geheele Vaard en Koophan- „ del deezer Landen, waar aan derzelver „ welvaard zo onmiddelyk verknogt was; „ te eenemaal bederven zou." —— Ingekomene berigten uit *Engeland* hadden hun doen zien, dat men zich daar, omtrent

IV. BOEK. 1780.

de nu opgebragte Schepen, weder zou tragten te behelpen, met de meermaals voorgewende Noodzaaklykheid der omstandigheden, en niet onwaarschynlyk de verregaande onregtmaatigheid zou tragten te bekleeden, met eene aanbieding om de opgebragte Koopmanschappen, tegen betaaling der Waarde en Vragtpenningen te koopen en over te neemen. Doch, merkten zy aan, „ dat, door zodanig eene aan-
„ bieding, en 't volbrengen van dezelve,
„ in geenen deele wierd weg genomen,
„ de openbaare schennis van het Tractaat
„ en de verregaande smaadheid der Vlag-
„ ge van deezen Staat betoond, als mede
„ dat zy zich te leur gesteld vonden, in
„ het volbrengen hunner aangegaane wet-
„ tige handelverbintenissen. Dat ook
„ deeze de willekeurige schikking, over
„ het goed van 's Lands Ingezetenen niet
„ alleen, maar ook over dat van hunne
„ Vrienden, 't welk in hunne Schepen
„ gelaaden was, (ondanks den schyn van
„ billykheid, waar mede men dezelve
„ tragtte op te cieren,) niet naliet eene
„ daad van eigendunkelyke Overheersching
„ te zyn, voor eene vrye en onafhange-
„ lyke Mogenheid ondraaglyk; dat naar
„ maate *Engeland* altoos meester zou zyn,
„ om die Noodzaaklykheid, waar in het
„ zegt zich te bevinden, *naar eigen goed-*
„ *dunken* uit te breiden, het onderwerpen
„ aan deeze onredelyke verkiezing,
„ den geheelen ondergang van onze Scheep-
„ vaard, en vooral van dat gedeelte, 't

„ geen

„ geen gelegen is in de bediening van „ Vreemden, die gewoon zyn van *Hol-* „ *landsche* Scheepsgelegenheid, tot het „ vervoeren hunner Goederen gebruik te „ maaken, ten onvermydelyken gevolge „ zou hebben." — Verzoekende, dat het hun Hoog Mogenden behaagen mogt, niet alleen by de Kroon van *Groot-Brittanje* te doen aanhouden, op de daadlyke en onmiddelyke Vrylaating der tegen allen Regt genomene en opgebragte Schepen en Laadingen geheel kost en schadeloos; maar ook om Hoogstderzelver raadpleegingen, tot het verleenen van eene behoorlyke en Onbepaalde Bescherming, des algemeenen en geoorloofden Handels, zo spoedig mogelyk, tot een volkomen Besluit te brengen, en wyders zodanige kragtige maatregelen te beraamen, als zy, naar derzelver hooge Wysheid, tot handhaaving van eene vrye en onbelemmerde Zeevaard, en van de Vryheid en Eer van den Staat zouden meenen te behooren. Dit Verzoekschrift by de Algemeene Staaten ingeleverd, ging vergezeld van een ander aan Staaten van *Holland*, gerigt om derzelver ondersteuning in deeze zaak te verwerven (*).

VI. BOEK. 1780.

Raadslag der Admiraliteits-Collegien over het aanranden des Convoys.

Omtrent gelyktydig hadden de Admiraliteits-Collegien, ter tafel van hunne Hoog Mogenden een Raadslag gebragt, wegens het aanranden van het *Hollandsche* Convoy onder den Graave VAN BYLANDT.

't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 160.

IV. BOEK. 1780.

't Kwam deezen voor, „ dat alle Inschikkelykheid, welke hunne Hoog Mogenden
„ tot nu toe hadden plaats gegeeven, in zo
„ verre zelfs van buiten eenige verpligting,
„ wel eenig onderscheid te hebben
„ willen maaken tusschen het begeleiden
„ van Masten en zwaar Scheepstimmerhout,
„ alleen geschikt tot Oorlogschepen
„ en andere Scheepsmateriaalen tot gebruik
„ van allerlei Schepen, mitsgaders de eerste
„ Stoffen, waar uit dezelve gemaakt
„ konden worden, met oogmerk, om,
„ door deeze toegeevenheid ten minsten
„ voor te komen, zodanige beledigingen,
„ als 't Convoy van den Schout-by Nagt
„ Graave VAN BYLANDT, nu bejegend
„ waren, naa den aanval op 't zelve en
„ de opbrenging van negen Koopvaarders
„ daar toe behoorende, nu vervallen was,
„ en niet langer plaats kon hebben; maar
„ dat, integendeel, alle Goederen, by
„ Tractaaten niet erkend voor Contrabande
„ Waaren, zonder eenig onderscheid,
„ hoe ook genaamd, behoorde onder
„ Convoy en Bescherming van den
„ Staat, genomen te worden, en vervolgens
„ zyne Hoogheid verzogt, om de
„ bevelvoerende Officieren van 's Lands
„ Schepen en Esquaders te gelasten, alle
„ dezelve Goederen, zonder uitzondering,
„ op een gelyken voet, te doen behandelen
„ en beschermen."

Wyders dat den Heer VAN WELDEREN behoorde te worden aangeschreeven, om ten Hove van *Groot-Brittanje* te vertoonen, „ dat

„ dat hunne Hoog Mogenden op 't ge- „ voeligst waren aangedaan, op 't vernee- „ men der tydinge wegens den aanval op „ 't Convoy, onder den Schout- by Nagt „ Graave VAN BYLANDT, door den „ Commandeur FIELDING, zo 't scheen, „ met een bepaald oogmerk daar toe uit- „ gezonden. Dat zy zich ten hoogsten „ moesten beklaagen, over den smaad „ hunner Vlagge aangedaan, en op 't „ sterkste aandringen, op eene vaardige en „ voldoende herstelling van zo merkely- „ ken grief. ——. Dat zy zich geenzins „ hadden kunnen voorstellen, dat hun „ zulks zou bejegenen van zyne Majesteit, „ met wiens Ryk zy, zints zo veele Jaa- „ ren, de eere hadden in Vrede en Vriend- „ schap te weezen, en byzondere Trac- „ taaten te hebben, nauwkeurig bepaa- „ lende, welke Goederen al of niet aan „ elkanders Vyanden mogten worden toe- „ gevoerd, onder welker lommer de Zee- „ vaard der Ingezetenen niet alleen veilig „ behoorde te weezen, maar althans geen „ aanstoot moest lyden; een Scheep- „ vaard, welke door de bescherming van „ de Vlag van den Staat verzekerd is te „ weezen in den Regel der Tractaaten, „ veel minder de Vlag van eene Onafhang- „ lyke Mogenheid, alleen gebruikt in de „ wettige bescherming van een onbetwist- „ baar Regt, hunnen Ingezetenen by een „ plegtig Tractaat toegekend. —— *Dat „ hunne Hoog Mogenden niet wisten aan zy- „ ne Majesteit, eenige reden tot zulk eene*

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ *geweldddaadige handeling gegeeven te hebben*, „ dat zy, geduurende de tegenwoordige onlusten, de doorsteekendste blyken gegeeven hadden van hunnen yver, zorge, en oplettenheid om zyne Majesteit hunne agting te betoonen, Hoogstdeszelfs Vriendschap aan te kweeken, en zelfs alle geschillen en zwaarigheden, door middel van onverschuldigde schikkingen, te vermyden. —— Dat het, even daarom, hunne Hoog Mogenden des te sterker griefde, dat zyne Majesteit hadt kunnen goedvinden, op bovengemelde wyze allen eerbied voor de Vlag van den Staat te verzaaken, en dezelve door eene overmagt van Schepen te doen aantasten, om van onder derzelver bescherming weg te neemen Schepen met Hennip gelaaden, aan welke het Tractaat van MDCLXXIV., onder andere een vrye overvoering naa de Landen van de Vyanden zyner Majesteit toekende."

„ Dat wel zyne Majesteit aan hunne Hoog Mogenden hadt doen te kennen geeven, deszelfs begeerte, dat die en soortgelyke Goederen niet onder Convoy zouden worden genomen; maar dat zy, by voorgaande Vertoogen, aan welke zy als nog zich ten sterksten moesten houden, hadden doen voordraagen, de onmogelykheid om van den Handel in dergelyke Waaren af te zien, uit de gesteltenis van den Handel deezer Landen afgeleid, en de noodzaaklykheid om by aanhoudenheid daar aan de

„ noo-

„ noodige bescherming te verleenen; by een „ ander Vertoog, het Regt uit de Tractaaten en byzonder dat des Jaars MDCLXXIV., „ beweezen, en teffens voorspeld de „ gevolgen, die, by verdere voortzettinge van den eisch, om de *Convenientie* meer te doen gelden, dan het *Regt*, „ en de duidelyke Tractaaten, te wagten „ waren, en vervolgens in dien eisch nooit „ hadden toegestemd, en 't zelve ook niet „ konden doen."

„ Dat Hunne Hoog Mogenden, daarom, op het yverigste, moesten aandringen, dat zyne Majesteit de Schepen, die onder 't Convoy geweest „ waren, in welken zy vertrouwden dat „ geene Contrabanden zouden gevonden „ worden, ten spoedigsten, kost en schadeloos zou ontslaan, hunne reis doen „ vervorderen, en eene voegelyke vol- „ doening aan hunne Hoog Mogenden „ geeven, wegens de belediging der „ Vlagge van den Staat; en de noodige „ verzekering, voor 't vervolg, dat zyne „ Majesteit de Vlag voortaan ongemoeid, „ zou laaten en den Handel en Scheepvaard der Ingezetenen, in 't vreedzaam „ genot van de Regten, die de Natuur en „ 't Regt der Volken hun gaven, aan „ hun verzekerd by Tractaaten; terwyl zy „ niet anders konden doen dan den Handel van 't Gemeenebest, zo veel in hun „ vermogen was, beschutten, en zich, „ in 't vervolg, te houden aan het Tractaat des Jaars MDCLXXIV, en *alle*

IV. BOEK. 1780.

Holland en Friesland stemmen 'er in toe. Dezelve by voorraad, na Engeland gezonden.

„ *Waaren, zonder onderscheid, daar by* „ *niet voor Contrabande erkend, zo veel hun* „ *vermogen toeliet, te beschermen* (*)."

Een Raadslag van zo veel nadruks, en zo wel gepast op de omstandigheden, scheen eene vaardige toestemming te moeten erlangen; de Afgevaardigden van *Holland* omhelsden dien terstond, zo als dezelve was uitgebragt: terwyl die der andere Gewesten, denzelven overnamen; om des nader te raadpleegen. Onvoegelyk was het zo lang te zwygen, als het waarschynlyk zou aanloopen, eer de gevoelens der byzondere Gewesten inkwamen: weshalven men besloot, by voorraad, en hangende de raadpleegingen der overige Zes Bondgenooten, uit naam der Algemeene Staaten, hoofdzaaklyk den Koning van *Groot-Brittanje*, te laaten aanzeggen, 't geen de Raadslag der Admiraliteits-Collegien inhieldt (†). —— Eer Sprokkelmaand op den zeventienden van welke, dit Besluit genomen werd, ten einde liep, leverden Staaten van *Friesland* hun gevoelen op dit stuk in, geheel zamenstemmende met den Raadslag der Admiraliteits-Collegien, en last geevende aan hunne Afgevaardigden, om met de andere Bondgenoo-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 174.

(†) Beginnende van de Woorden *Wyders, dat den Heer* VAN WELDEREN *enz.* Ook hadt men de met andere Letteren gedrukte woorden, *dat hunne Hoog Mogenden niet wisten enz.*, als mede den laatsten volzin, *en alle Waaren zonder onderscheid, enz.* agter wege gelaaten.

IV. BOEK. 1780.

nooten in te stemmen, ten einde tot het verleenen van een Onbepaald Convoy voor alle Schepen, niet belaaden met Goederen, uitdruklyk by de Tractaaten voor Contrabande erkend, mogt beslooten worden (*).

Aldaar medegedeeld.

Der Staaten Afgezant VAN WELDEREN, verwylde niet met dit stuk aan Lord STORMONT, schriftlyk mede te deelen, en by monde aan te dringen. Schoon deeze als nog geen antwoord kon geeven, liet hy niet naa deezer gelegenheid aan te grypen om te reppen, van de onzekerheid waar in men *Engeland* liet, door, op de herhaalde eischen van Hulpbenden, niets te besluiten, of het de *Vereenigde Gewesten* moest aanzien als eene Mogenheid, die en *Vriend* en *Bondgenoot*; of als eene die wel *Vriend*, maar slegts *Onzydig* was; verder zich beroepende op het veel beduidend en verreziend gesprek, met den *Nederlandschen* Staatsdienaar, eenigen tyd geleden gehouden (†).

Door Lord STORMONT beantwoord.

Lord STORMONT beantwoordde, by eenen Brieve, den zestienden van Lentemaand gedagtekend, de klagten des Gemeenebests, op zodanig eene wyze als men te gemoet gezien hadt. Naa de oude en zo dikmaals herhaalde betuigingen der genegenheid des Konings tot de *Vereenigde Gewesten*, van diens verwondering en leed-

wee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780, bl. 427.
(†) Zie hier boven bl. 263.

weezen, over het *begunstigen* van 't vervoer der Scheepsgereedschappen na de Havens van diens Vyanden, vaart hy voort tot de hoofdzaak in deezen toetreedende.
„ Zyne Majesteit heeft herhaalde Vertoo„ gen gedaan, omtrent de *Convoyen* de on„ gelegenheden aantoonende, die daar uit „ zouden kunnen voortspruiten, als me„ de de noodzaaklykheid en regtmaatig„ heid van het doorzoeken aller Koopvaar„ dyschepen, verdagtlyke Waaren voe„ rende: een *Doorzoeken*, in alle soortge„ lyke gevallen, gebruiklyk en erkend by „ 't Verdrag, zelfs des Jaars MDCLXXIV. „ De Bevelen aan de Heer FIELDING „ gegeeven zyn, in alle opzigten, over„ eenkomstig geweest met dat gebruik, „ en hy heeft dezelve stipt agtervolgd. „ Maar, wanneer hy tot het doen der „ Doorzoeking Sloepen, naar inhoud van „ het Verdrag zondt, heeft de Schout„ by Nagt Graaf VAN BYLANDT op „ dezelven doen schieten, schoon zy „ 'sKonings Vlag voerden, en stelde zich „ dus aan als *Aanvaller.* —— Het is alleen „ die gemaatigdheid, welke alle de tree„ den van zyne Majesteit bestuurt, dat „ de Koning zich tot dus verre onthouden „ heeft, van over die daad van Vyand„ schap of rechtstreeksche schennis van „ dat zelfde Verbond, welks Voorregten „ gy, Myn Heer! inroept, te klaagen.
„ Zonder hier in eenig onderzoek te tree„ den, wegens het misbruik van dat Ver„ bond, tegen 't welk myn Hof zich steeds

„ ver-

IV. BOEK. 1780.

„ verklaard heeft, is het genoeg op te „ merken, dat eene dergelyke inroeping „ volstrekt niets is, op een tyd, dat men „ het Verbond, op 't welk men zich be- „ roept openlyk, en op uitdruklyken last „ van hunne Hoog Mogenden, heeft ge- „ schonden. De Schout- by Nagt heeft „ buiten twyfel niet gehandeld, dan inge- „ volge van zynen Lastbrief, welken hy „ heeft ontvangen, en het Vertoog, 't „ geen gy my hebt overgegeeven, verre „ van zyne handelwyze te laaken, regt- „ vaardigt dezelve. ——— Ik zal u hier „ niet herinneren, 't geen ik de eer gehad „ heb u mondeling te zeggen. Dit is te „ minder noodig, daar de Gezant van den „ Koning bevel heeft, om aan hunne „ Hoog Mogenden, een Vertoog over te „ handigen, waar in zyn Majesteit zyne „ gevoelens en voorneemen op de vriend- „ lykste, maar teffens klaarste en duide- „ lykste wyze, ontvouwt (*)."

Aanmerkingen op dit Antwoord.

In dit Antwoord vindt men geen bescheid, altoos op de te rugvraage der Schepen, onder de Vlag van den Staat genomen; doch genoeg kon men 'er uit opmaaken, dat ze als met regt opgebragt aangemerkt wierden. Ook was men in *Engeland* zo verre, van op de wedergave dier Schepen, en het herstellen der grieven den Staat aangedaan, te denken, dat men die Schepen in beslag hieldt, en van 's Konings we-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 431.

IV. BOEK. 1780.

wege voor den Regter, regterlyke eisschen tegen de eigenaars en belang hebbenden ondernam, en vonnisfen van verbeurtverklaaring over eenige velde. Met deeze in 't breede op te haalen, zouden wy bladzyden met de tergendste onwaarheden, en schamperste taal gevuld volschryven: bladzyden zo lastig voor ons als verveelend voor den Leezer; doch wy kunnen niet nalaaten, eenige trekken uit die Regtshandelingen en Vonnisfen te ontleenen, om ten blyke te dienen, van de Geestgesteltenis toen in *Engeland* heerschende, waar aan men, als een zamenmengzel van Haat, Boosheid, List, Bedrog, Valschheid en smaadende Verguizing, geen te snooden naam kan geeven.

Hoe men in *Engeland* over de opgebragte Schepen dagt en Vonniste.

Men beweerde, dat het Tractaat des Jaars MDCLXXIV. „ door het gedrag „ van den Schout- by Nagt BYLANDT „ verydeld was; dat de *Hollanders eerst* „ geschooten hadden, en dat 'er verscheide schooten daar naa geschiedden; zo „ dat het in de daad een gevegt geweest „ was, dat of zulks *ernstig*, of alleen „ *welstaans* halve geschied ware, zulks „ het Hof niet raakte: dewyl BYLANDT „ door het weigeren van het onderzoeken „ der Schepen onder zyn Convoy, zich „ schuldig gemaakt hadt aan een inbreuk „ van het vyfde Artykel diens Tractaats. „ Dit gedrag moet verondersteld worden „ geschied te weezen, volgens zyne be„ velen van de Algemeene Staaten, en zyn „ Vlag gestreeken hebbende, was hy en

„ zyn

„ zyn Esquader aan te merken, als in vy-
„ andlykheid genomen. 'Er viel geen
„ twyfel of hy zou, hadt hy alleen een
„ Konings Kotter, in plaats van eene Vloot
„ ſterker dan de zyne ontmoet, die, volgens
„ zyn pligt, de Schepen hadt willen onder-
„ zoeken denzelven in den grond geboord
„ hebben. —— Het ſchieten was eene vol-
„ komene vernietiging van het Tractaat.
„ Het Convoy hadt de *Engelſchen* bevog-
„ ten, en, zo dat geſchiedde op last van de
„ Staaten, dan verklaarden zy, door den
„ mond van hun Kanon, dat *Groot-Brit-*
„ *tanje* zyn wederzyds aandeel in 't meer-
„ gemelde Tractaat niet zou hebben, welks
„ uitvoering door het losbranden op den
„ Boot van FIELDING verboden was."

„ Alle Zee-Tractaaten," dus ſprak Sir JAMES MARIOTT, die zich, als 't ware beklaagde, dat hy over eene zaak hoedanig 'er nooit in de Geſchiedenis des *Engelſchen* Volks voorviel, uitſpraak moest doen, „ tusſchen twee in Vriendſchap
„ zynde Mogenheden maaken maar één
„ Wetboek, eene onverdeelbaare veréé-
„ niging uit, zy zyn, (zo men zich van
„ zulke heilige woorden bedienen mag,)
„ de *Bybel*, het *Boek* of *Testament* der
„ overeenkomst tusſchen Volk en Volk,
„ 't welk ongeſchonden gehouden moet
„ werden als een zamenſtel, van 't welk
„ men geen deel kan verbreeken, zonder
„ het geheel van één te ſcheiden. De
„ *Hollandſche* Onderdaanen hebben, by
„ Tractaat, byzondere Voorregten boven

„ die

VI. BOEK. 1780.

„ die van eenig ander Land; maar, indien „ zy zich niet naar het Tractaat gedraa„ gen; moeten zy niet als *Hollanders*; „ doch als algemeen Onzydigen worden „ aangemerkt. —— 't Kon nooit de mee„ nig der Verdragmaakende Partyen wee„ zen, dat de Koopvaardyschepen der „ Onderdaanen van de Heeren Staaten, „ Vragtschepen zouden worden in dienst „ van den Koning van *Frankryk*, noch dat „ de Oorlogschepen van de Staaten als *zyn* „ Convoy zouden dienen: men kon zich „ geen verontwaardigender begrip, dan „ dit van de Souverainiteit der Staaten „ vormen. Het denkbeeld van 't verlee„ nen van Convoy voor *alle Hollandsche* „ Schepen, naa een Haven van den Vy„ and bestemd, is erg, en klimt, wanneer „ die verleening vergezeld gaat met bevel „ om te wederstaan, tot die hoogte; dat „ men alle middelen van openbaar Regt; „ door die daad zelve, verwerpt; — mid„ delen die goedgevonden waren, tot „ voorkoming der gevolgen, daar uit ont„ staande, dat Onzydigen, by openlyke „ daaden, zich als Partyen in een Oorlog „ mengden. — BYLANDT moest niet „ geschooten, maar eene minzaame onder„ handeling voorgeslaagen, en de Schip„ pers der *Hollandsche* Vragtschepen bevo„ len hebben, aan boord van den *Engel„ schen Commandeur* te gaan, om hunne „ Zee-brieven en Los-cedels te vertoonen. „ 't Gevolg van zyn tegenstand is, der„ halven, schoon ik het Tractaat niet al-

„ ge-

„ gemeen ydel verklaar, egter, ten opzigte van elk Schip, ten tyde, van den wederstand genomen, door 't gedrag VAN BYLANDT, verydeld. — Zich in vyandlykheden in te wikkelen, was de weg niet om den Koophandel te beschermen, en zy, die den Staaten verzogten zulk een Convoy te verleenen, waren veel eerder Partytrekkende *Americaanen*, of listige *Fransche* Staatkundigen, dan hartlyke en zuivere *Hollanders*, en wezenlyke Vrienden van hun Vaderland: in 't welk zeker nog te veel braave Lieden waren, dan dat het met de daad een Land wierde, afhangelyk van den *Franschen* Koning, en diens daar verblyvenden Staatsdienaar. —— Al de Geleerdheid VAN DE GROOT en BYNKERSHOEK, in hunne onderscheidingen en wederonderscheidingen van Waaren, voor Contrabanden gerekend, was belachlyk, en maakte een vertoon in 't schryven. — En met opzigt tot de Blokaade, elke Vyandlyke Haven was geblokkeerd, ten aanziene van dat Onzydig Schip, 't welk, Krygsbehoeften in hebbende, aangehouden en belet wordt 'er binnen te komen. 't Komt 'er weinig op aan, waar de Blokaade gemaakt wordt, over 't *Kanaal*, te *Doevres*, of te *Brest*, of te *Orient*, wie gevat wordt is geblokkeerd. *Groot-Brittanje* sluit, wegens de Eilandlyke, ligging, natuurlyk op alle Havens van *Spanje* en *Frankryk*: het heeft een Regt om zich met

IV. BOEK. 1780.

 „ die

IV. BOEK. 1780. „ die ligging, als de gaaf der Voorzienigheid te bevoordeelen." Welk een onbeschaamdheid! welk een ydel gezwets!

Op een *Fransch* Papier, aan boord van een der Schepen, strekkende om 't zelve te verzekeren van de voordeelen door den Koning van *Frankryk*, toegestaan aan de *Hollandsche* Schepen, en byzonder die van *Amsterdam*, hadt men 't zeer gelaaden: en werden die Vryheden in dit bespotlyk licht gesteld. „ Het Reglement ten voor„ deele van de Stad *Amsterdam*, was erger „ dan een Familie-Verbond: naardien, „ zo de Stad *Amsterdam*, als een Publiek „ Lichaam, de gunsten van *Frankryk* aan„ nam, zulks in de daad een Verdrag van „ Verbintenisse, was tusschen de Kroon „ van *Frankryk* en de Regenten van *Am„ sterdam*, afgescheiden en onafhanglyk „ van de Algemeene Staaten, en van hun„ ne overige Landgenooten. Wie 'er zich „ van bedienden, waren, in dit geval, geen „ *Hollanders*, vervreemd van de Staaten, „ en genaturaliseerde *Franschen*. Het „ *Fransche* Hof maatigde zich een Regt en „ Zeemagt in *Holland* aan, beledigend „ voor de Onafhangelykheid der Staaten. „ —— De Fransche *Commisfaris der Ma„ rine* in *Holland Monsieur* BOTEREAU, „ vestigde, door een byzonderen last, „ een Comptoir van Bevoorregting in 't „ midden van den Staat, met een soort van „ geregtelyk gezag. Even als de Commis„ sie-winkels van 't Congres, door FRANK„ LIN, DEAN, en CO, geopend zyn, in-

„ zon-

„ zonderheid voor de *Americaansche* Kaa„ pers, en de *Lettres de Marque*, is het, „ om het algemeen te dienen, aan den „ *Fransch-Hollandschen* Koopman BOTE„ REAU vergund, onder het gezigt van „ het Stadhuis van *Amsterdam*, een Win„ kel open te zetten van *Certificaaten* en „ en *Fransche Bevoorregtingen*. —— De „ Vonnisvellingen van deezen Dag, zul„ len toonen wat lot weinige misleide „ Menschen verdienen van 't Natuurlyk „ Regt, en van dat der Volken; daar zy „ het groot lichaam hunner Medeburge„ ren, en de Onderdaanen van de Staaten „ verlaaten, op eene haatlyke wyze on„ derscheiden door gunsten van *Frank*„ *ryk*, onzeker in derzelver duur, listig „ in derzelver oogmerk, en strekkende om „ de Verbintenis der Republiek te ver„ breeken, haare levensgeesten aan te tas„ ten, door de zaaden van Oneenigheid, „ Oproer, en Opstand, onder haare In„ woonders, te strooyen: zo als *Frankryk* „ gedaan heeft in de *Britsche Americaan*„ *sche* Volkplantingen, en onder andere „ Volken, in hoop om daar door een ry„ ken Oogst in te zamelen (*)." Niet vreemd dat iemand, die het Regt met zulke laage spotternyen en haatlyke scheldnaamen door mengt, van een DE GROOT en BYNKERSHOEK de walg steeke!

Welke uitwerkingen zulks hier te Lande baarde.

Wanneer de Verbeurtverklaaringen der Laa-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 248. enz.

IV. BOEK. 1780. Laadingen van zo veele Schepen; de eischen van nader berigt, wegens het daar in bevonden yzer; het uitſtellen van het lot der Schepen zelve, tot dat nadere Seinbrieven, en andere Zeepapieren, waren ten voorſchyn gebragt; het verbeurd verklaaren van andere Schepen met derzelver Laadingen; en van zommigen, zo verre *Amſterdamſche* Kooplieden daar in belang hadden, terwyl men andere Schepen, die niet onder 't Convoy geweest waren met Hout gelaaden, op het voortbrengen der Paspoorten, hadt vrygeſprooken, ſchoon men de Laading, tegen betaaling der Waarde, hadt overgenomen, het ſtuk der Vragtgelden en Legdagen onbeſlist laatende, hier te Land bekend werden, met alle die en meer ſchamperheden, by het ſtryken dier Vonnisſen, welke wy tot ſtaaltjes geboekt hebben, veroorzaakte zulks een heftig misnoegen, over deeze willekeurige handelwyze, en volſtrekte aanmaatiging van Regtsgebied over de vrye Zee, gevoegd by den hoon de Vlag van den Staat voor 't oog van geheel *Europa* aangedaan. Elk rechtgeaart *Nederlander* kookte het bloed in de aderen. De Kooplieden en Zeehandelaars, zagen hunne zaaken, welker herſtel zy verhoopten, nog ſterker ten agteren gaan. Voorheen hadden zy, (hoe zeer verongelykt,) vergoeding van de Admiraliteit in *Engeland* ontvangen, de Waarde, Vragt en Legdagen genooten; dan nu vonden zy zich verlegen, waarom het *Geleide* en de *Beſcherming* der Vlagge van

van hun Souverain, hun tot een *Misdaad* kon worden toegerekend, gestraft met de Verbeurtverklaaring van Schepen en Goederen.

IV. BOEK. 1780.

Kooplieden van *Amsterdam* leveren des een Verzoekschrift in.

Eenige Kooplieden, Boekhouders, Reeders en Assuradeurs te *Amsterdam*, waren weder genoodzaakt de toevlugt tot 's Lands Vaderen te neemen, met een breed uitgewerkt Verzoekschrift: waar in zy de gehoudene handelwyze der *Engelschen* aan de gronden van het Natuur- en Volksregt, en van de Verbonden, toetsten, en wel verre van zich in te laaten tot het wederleggen der smaalende en spottende trekken in de gestreeke Vonnissen, op eene bedaarde en beredeneerde wyze toonden, hoe ongegrond de meestschynende bewysredenen waren: wel te regt aanmerkende, „ dat deeze Uitspraak mogelyk „ het eenig voorbeeld in de Geschiedenis„ sen van alle Eeuwen uitleverde, in 't „ welk men het verleenen der Bescher„ ming van een Souverain aan deszelfs „ Onderdaanen tot een Misdaad hadt aan„ gerekend." Zy verzogten, dat hunne Hoog Mogenden, hun goed Regt geliefden te handhaaven en voor te staan, en, door zodanige kragtdaadige middelen als zy zouden vermeenen meest geschikt en toereikende te zyn, te bewerken, dat, met te niet doening der Uitspraaken van het Admiraliteits Hof te *Londen*, hun de tegen allen behooren genomene en opgebragte, en tegen alle Regten verbeurdverklaarde Schepen en Laadingen, kost en schadeloos,

IV. BOEK. 1780. en met vergoeding van alle kosten, schaden en intresfen, door derzelver ophouding geleden, ontslaagen en aan derzelver Eigenaaren te rugge gegeeven wierden. — Voorts dat tegen de geduurige inbreuken en geweldenaaryen der *Engelschen*, zodanig een Besluit mogt genomen worden, als zy, tot bereiking van dit oogmerk, en tot handhaaving van de Eer des Gemeenebests, in het tegenwoordig tydsgewrichte zouden vermeenen te behooren (*). Hoe weinig vrugts zulks deedt, en hoe gelyk de *Engelschen* aan zich zelven bleeven, in het voortzetten der onregtmaatigste gestreekene Vonnisfen, zullen wy naderhand ontdekken, in de schandvolle bladeren onzer Geschiedenisse.

Dringend Veroog van YORKE; den 21 Maart om Hulpbenden.

Lord STORMONT hadt zich, in zyn jongst gezonden Brief aan den Graave VAN WELDEREN (†), beroepen op een Vertoog, 't geen 's Konings Afgezant by de Staaten stondt in te leveren. Hy gaf het over den één- en twintigsten van Lentemaand. Behalven het ophaalen der oude Bezwaaren, en klagten over het uitstellen van het antwoord op de gevraagde Hulpbenden, merkte hy aan, „ U Hoog „ Mogenden hebben, zonder agt te gee- „ ven op de herhaalde voorstellingen, „ zo openbaare als geheime, wegens de „ Convoyen, niet alleen die Convoyen „ toe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780, bl. 281. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.

IV. BOEK. 1780.

„ toegestaan tot verscheide soorten van
„ Scheepsbehoeften; doch, daarenboven,
„ uitdruklyk goedgevonden, dat een ze-
„ ker getal Oorlogschepen zich gereed
„ moest houden, om, in 't vervolg,
„ Scheepsbehoeften van allerlei soort, na
„ de Havens van *Frankryk* bestemd, te
„ geleiden. —— Dit Besluit, en de Be-
„ velen aan den Schout by Nagt VAN
„ BYLANDT gegeeven, om zich met ge-
„ weld te verzetten tegen het doorzien
„ der Koopvaardyschepen, hebben het
„ toeval te wege gebragt, 't welk 's Ko-
„ nings Vriendschap zeer gewenscht hadt
„ te voorkomen: maar 't is bekend dat
„ die Schout by Nagt, volgens zyn Last-
„ Brief, het *eerst* geschooten heeft op
„ Booten, de *Engelsche* Vlag voerende,
„ en afgezonden, om, volgens de wyze,
„ by het Verbond van MDCLXXIV. voor-
„ geschreeven, de Doorzoeking te doen.
„ Het is dan een openlyke Aanval, eene
„ rechtstreeksche Schending van hetzelfde
„ Verbond, 't welk U Hoog Mogenden
„ schynen aan te merken als het heiligste
„ van allen. Zyne Majesteit heeft vooraf
„ herhaalde voorstellingen gedaan, we-
„ gens de noodzaaklykheid en regtmaatig-
„ heid deezer Doorziening, in alle over-
„ eenkomstige omstandigheden gebruikt,
„ en by het Verbond volkomen gewet-
„ tigd. Men was te *Londen* onderrigt, dat
„ 'er in *Texel* veel Schepen, met Scheeps-
„ behoeften, en vooral met Masten en
„ groot Scheepstimmerhout gelaaden,

IV. BOEK. 1780.

„ zeilvaardig lagen om na *Frankryk*, het „ *Hollandsche* Convoy *agter na*, of *onder* „ *'t zelve*, te vertrekken. De uitkomst „ heeft maar al te wel de waarheid dier „ Berigten beweezen: dewyl 'er van die „ Schepen onder 't Convoy zelve geweest „ zyn. Het grootste getal is ontsnapt en „ heeft aan *Frankryk* een kragtdaadigen „ onderstand, waar aan het groot gebrek „ hadt, toegebragt. Terwyl hunne Hoog „ Mogenden dus den Vyanden van den „ Koning hulp toebragten, met de ver„ voering dier ondersteuningen te begun„ stigen, hebben zy eene zwaare Boete „ den Onderdaanen van de Republiek op„ gelegd, om hun af te houden van Lee„ vensmiddelen te *Gibraltar* te brengen, „ offchoon die Plaats begreepen is in de „ algemeene Guarantie aller *Brittannische* „ Bezittingen in *Europa*; en offchoon, in „ denzelfden tyd *Spanje* den Koophandel, „ op eene zeer beledigende en onvoor„ beeldige wyze, belemmerde."

„ Het is niet alleen by deeze gelegenheid, „ dat het gedrag van U Hoog Mogenden te„ gens den Koning en tegen de Vyanden van „ zyne Majesteit, op eene verbaazende „ wyze, in de oogen van de onpartydige „ wereld, met zich zelven strydt. Nie„ mand is onkundig van het geen 'er is „ voorgevallen in de al te welbekende „ zaak van PAUL JONES. De verschui„ ling aan dien Zeerover toegestaan, was „ rechtstreeks strydig met het Verbond „ van *Breda*, des Jaars MDCLXVII. en

„ zelfs met het Plakaat van Hunne Hoog „ Mogenden van den jaare MDCCLVI. „ Nog meer, hoewel U Hoog Mogen- „ den, een volstrekt stilzwygen gehou- „ den hebben, en het nog doen op de „ billyke Eischen van zyne Majesteit, „ hebben zy zich, op de enkele Vraag van „ de Vyanden van den Koning, gehaast „ om hun van eene volstrekte en Onbe- „ paalde Onzydigheid te verzekeren, zon- „ der eenige uitzondering van de oude „ Verbintenissen der Republiek op de „ plegtigste Verbonden gegrond. Nog- „ thans wil de Koning zich overreed hou- „ den, dat, alles wat 'er gebeurd is, min- „ der toe te schryven zy aan de weezen- „ lyke voorneemens van U Hoog Mogen- „ den dan aan de Kunstenaaryen zyner „ Vyanden, die, naa tweedragt tusschen „ de Leden van den Staat verwekt te heb- „ ben, beurtlings met Bedreigingen en „ Beloften, hun tegen derzelver Natuurly- „ ke Bondgenooten zoeken aan te zetten."

„ Zyn Majesteit kan niet gelooven, „ dat U Hoog Mogenden het Besluit ge- „ nomen hebben om van een Systema af „ te zien, dat het Gemeenebest, zedert „ meer dan ééne Eeuw, met zo veel roems „ en luisters gevolgd heeft. Maar, in- „ dien het Besluit van U Hoog Mogenden „ zodanig ware, indien zy bepaald had- „ den van het Bondgenootschap met „ *Groot-Brittanje* af te zien, met te wei- „ geren de Verbintenissen van 't zelve „ na te komen, zou 'er uit dit Besluit een „ nieuwe toestand van zaaken ontstaan.

IV. BOEK. 1780.

„ De Koning zou deeze verandering met „ een gevoelig Leedweezen zien; maar „ derzelver gevolgen zouden noodzaak- „ lyk en onvermydelyk zyn. Wanneer „ de Republiek, door eene daad van U „ Hoog Mogenden, ophoudt, Bondgenoot „ te weezen van zyne Majesteit, zyn de „ betrekkingen tusschen de beide Volken „ geheel veranderd, zy hebben geen an- „ der opzigt, geene andere Verbintenissen, „ dan welke 'er plaats hebben, tusschen „ Mogenheden, die in Vriendschap en On- „ zydigheid leeven. Alle Verbonden „ wederkeerig zynde, zo is, indien U „ Hoog Mogenden hunne Verbintenissen „ niet willen naakomen, het gevolg dat „ die van den Koning ophouden verbinden- „ de te zyn."

„ Het is op deeze ontegenzeggelyke „ Gronden dat zyne Majesteit my bevo- „ len heeft, op de vriendlykste, maar te- „ vens ernstigste wyze, te verklaaren, dat, „ indien tegen zyne billyke verwagting, U „ Hoog Mogenden hem niet, binnen den „ tyd van drie weeken, te rekenen van „ den Dag der Overgave deezes Ver- „ toogs, een voldoend antwoord, wegens „ de Hulp, zedert acht maanden gevor- „ derd, geeven. Zyne Majesteit dit Gedrag „ als eene verlaating van het Bondgenoot- „ schap van de zyde van U Hoog Mogen- „ den zal aanmerken, en dus de *Vereênig-* „ *de Gewesten*, niet anders dan op den „ voet van andere Onzydige, en niet by „ Verbonden bevoorregtte Mogenheden,

„ be-

„ beschouwen, en diensvolgens zonder
„ vertraaging, by voorraad, en tot nader
„ bevel, met opzigt tot hunne Onderdaa-
„ nen, doen opschorten alle byzondere
„ bepaalingen der Verbonden tusschen de
„ beide Volken, naamlyk die van het
„ Verbond des Jaars MDCLXXIV., en
„ zal zich alleen houden aan de algemee-
„ ne gronden van het Regt der Volken,
„ 't welk dienen moet ten Rigtsnoer tus-
„ schen onzydige en onbevoorregte Mo-
„ genheden (*)."

IV. BOEK. 1780.

Antwoord der Staaten, tydsuitstel verzoekende.

Schoon 'er gronds genoeg ware om een Vertoog van dien dringenden en dreigenden aart te wagten uit het geen Lord STORMONT, eenigen tyd geleden, den Graave VAN WELDEREN, mondeling berigt en gelegenheid gegeeven hadt om in geschrifte te stellen, en den Staaten te laaten toekomen (†), leverde dit geen reden op, om over dit stuk Staatsgewyze bepaald te handelen; en de Gewesten hadden het overweegen van den aanzoek om Hulpe, zo 't schynt, uit wantrouwen omtrend elkander, geschroomd tot een gezet punt van onderhandelinge te neemen (§). Thans werd hun het korte tydsbestek van drie weeken voorgeschreeven om een bepaald antwoord uit te brengen. Op deezen eisch lieten hunne Hoog Mogenden den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 301. enz.
(†) Zie hier boven bl. 264.
(§) Zie hier boven bl. 132.

IV. BOEK. 1780.

den Ridder YORKE aanzeggen, „ dat „ zy, zo spoedig mogelyk, aan 't verlangen van zyne *Groot-Brittannische* Majesteit zouden voldoen; doch dat de Regeeringsvorm van dit Gemeenebest niet „ toeliet, binnen den bestemden tyd, daar „ mede gereed te weezen. Het ingeleverde Vertoog was thans het onderwerp „ der Raadpleegingen der onderscheide Gewesten, welker Besluiten men eerst moest „ inwagten, dat zy zich verzekerd hielden, dat zyne Majesteit, deeze redenen „ overweegende, zich zo strikt niet aan „ den bepaalden tyd zou houden, en hunne Hoog Mogenden tyd geeven, om „ overeenkomstig met de Regeeringsgesteltenisse, welke zy niet konden veranderen, te werk te gaan. Ondertusschen beloovende de raadpleegingen, „ op dit stuk, zo veel mogelyk, te verhaasten."

Dit uitstel afgeslaagen.

De Ridder YORKE, weigerde dit Antwoord aan te neemen, en te voldoen aan 't verzoek om 't zelve by den Koning te ondersteunen: „ de bevelen van den „ Koning zynen Meester," gaf hy den Voorzitter der Algemeene Staaten te kennen, „ gedoogden zulks niet, en voor 't „ overige twyfelde hy niet of de Vertoogen des Graave VAN WELDEREN „ zouden dezelfde kragt hebben, als of „ hy zich met deeze zaak belastte." Dit wilde 't zelfde zeggen als geen kragt altoos: want, wanneer der Staaten Afgezant, in een gesprek met Lord STORMONT, hem

van

van dit alles kennis gaf, en de onmogelykheid voordroeg om de Besluiten van alle de Gewesten, op het laatst ingeleverde Vertoog des Gezants YORKE, binnen dien bepaalden tyd, te kunnen hebben, kreeg hy eindelyk tot bescheid, „ dat het Vertoog diens Ridders niets behelzende dan „ 't zelfde Besluit des Konings, uitgedrukt „ in eene Verklaaring reeds in Louwmaand „ laastleden gedaan, zyne Majesteit geene „ verandering kon maaken in de vastgestelde Tydsbepaaling (*)."

IV. BOEK. 1780.

Gevoelens der Zeven Gewesten, over de verzogte Hulpe.

Staaten van *Holland* hadden dit derde Vertoog, om Hulpbenden aanhoudende, niet afgewagt, doch reeds ter Algemeene Staatsvergadering, als hun Besluit ingebragt: „ dat alle Tractaaten tusschen de „ Kroon van *Engeland* en dit Gemeenebest, tot het verleenen van Hulpe betrekkelyk, op de duidelykste wyze, „ zich bepaalden, tot *Europa*, luidende „ de woorden, *Alles egter alleenlyk in de* „ *Uitgestrektheid van Europa*; dat de bron „ der tegenwoordige Onlusten blykbaar „ in *America* moest gezogt worden; en dat „ het geval der Verbintenisse niet bestaande, deeze op den tegenwoordigen Oorlog „ niet toepasselyk ware: weshalven men, „ huns oordeels, zich van de verzogte „ Hulpe moest verschoonen." —— Het leedt niet lang of *Zeeland* bragt ook zyn gevoelen in, 't geen met veel behoedzaamhe-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 313.

IV. BOEK. 1780. heden omkleed was, en aandrong, om, tot voorkoming van allen misverstand met *Engeland*, in eene Onderhandeling met dat Hof te treeden, verder de zagtste en beleefdste bewoordingen voorschryvende, om de verzogte Hulpe van de hand te wyzen. —— *Utrecht* hieldt het daar voor, dat de Onzydigheid en het behoud van den Staat, behalven andere redenen, voor voldoende konden gehouden worden om zich van de gevorderde Hulpe te verschoonen; te meer, daar zyne Majesteit het Belang van zyne Ryken, en de drangreden van Eigenbehoud, als het rigtsnoer zyner verpligtingen hadt opgegeeven. —— Staaten van *Overysfel*, lieten hunne weigering mede voornaamlyk berusten op de tegenwoordige omstandigheden, in welken zich het Gemeenebest bevondt. —— *Gelderland* hadt dit byzonder." „ Dat, wanneer „ zyne *Groot-Brittannische Majesteit*, in „ eene ernstige overweeging zou gelieven „ te neemen, het Regt, 't welk deeze „ Staat hadt, om op de nakoming en ver„ vulling van het Tractaat van Marine „ van den Jaare MDCLXXIV. te blyven „ aanhouden, en op een behoorlyk en „ billyk herstel van de inbreuken daar te„ gen ondernomen, te blyven aandrin„ gen, zyne *Groot-Brittannische Maje*„ *steit* het deezen Staat niet kwaalyk zou „ kunnen duiden, dat, zo lang de Repu„ bliek geene herstelling of voldoening, „ wegens haare Grieven, en geene verze„ kering voor het toekomende erlangt,

„ Hun-

„ Hunne Hoog Mogenden, volgens alle „ gronden van Regt en Billykheid, het „ Verzoek tot het gestand doen der Hul- „ pe, by een ander Tractaat bepaald, in „ geene overweeging konden neemen; „ maar, tot dien tyd toe, allen onderzoek, „ over het bestaan of niet bestaan van het „ geval des Verdrags, moesten verschui- „ ven, en dus dat de Republiek, niet uit „ hoofde van eenige ongeneigdheid; doch „ door zyne *Groot-Brittannische* Majesteit „ zelve, buiten staat gesteld was, om „ zich op den eisch der gevraagde Hulpe, „ voor als nog te verklaaren." —— *Friesland*, waar men, het eerste Onderstand vorderend Vertoog in overweeging neemende niet éénstemmig was, antwoordde thans éénpaarig, dat men de verzogte Hulpe, op eene behoorelyke en voegelyke wyze, zou weigeren. —— *Stad en Lande* het gehoudene gedrag van *Engeland*, ten opzigte van deezen Staat in overweeginge genomen, en vol van wederregtelyke handelingen bevonden hebbende, kwamen tot het zelfde weigerend Besluit (*).

Besluit om den Staat niet langer als een Bondgenoot van *Engeland* aan te merken.

Hoewel dus de onderscheide Gewesten het stuk uit verschillende oogpunten beschouwden; waren zy het ééns om niet te voldoen aan den eisch des *Engelschen* Afgezants. Op deeze weigering volgde het volvoeren der gedaane bedreiging: zyne Ma-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 315-332.

IV. BOEK. 1780. Majesteit verklaarde, „ dat de Onderdaa„ nen der *Veréénigde Gewesten*, van nu „ af aan, moesten aangezien worden op „ denzelfden voet als die van andere On„ zydige Staaten, welke door geene Ver„ bonden bevoorregt waren; en zyne „ Majesteit schortte hier mede op, alle de „ byzondere bedingen, raakende den „ Koophandel en Scheepvaard van de Al„ gemeene Staaten, in tyden van Oorlog, „ begreepen in verscheidene nog stand„ grypende Tractaaten tusschen zyne Ma„ jesteit en de Republiek, en in 't byzon„ der die begreepen waren, in het Trac„ taat van Zeehandel des Jaars MDCLXXIV." — Voorts werden 'er onderscheide Tyden vastgesteld, naar gelange van de afgelegenheid der Plaatzen, waar op dit Bevel zou beginnen te werken. — Lord STORMONT, van deeze Verklaaring, met een Brief den Graaf VAN WELDEREN kennis geevende, zogt, naa een verwytend verhaal van de vrugtlooze poogingen door hem in deeze zaak aangewend, die Tydsbepaalingen, als een weldaad te doen voorkomen; doch welke hy wel duur aantekent, door den schamperen toon. „ By „ het leezen van dit Bevel," „ schreef hy, „ zult gy gewaar worden eene byzondere „ inschiklykheid van zyne Majesteit, voor „ de Handeldryvende Onderdaanen der „ Republiek. De rugtbaarheid van het „ Vertoog door des Konings Afgezant on„ langs overgegeeven, gelyk mede de „ mondelinge Verklaaring door my te voo-

„ ren gedaan, zouden zeker zyne Majesteit kunnen ontslaan van het doen eeniger nadere waarschouwing; doch de Koning verlangt, dat de Ingezetenen, zo weinig doenlyk, lyden van de gevolgen van het Plan, 't welk hunne Hoog Mogenden hebben aangenomen, dat even strydig schynt met de gevoelens van de *Hollandsche Natie* als nadeelig voor de waare belangen van de Republiek (*)." —— Welk eene hoonende taal voor de Vaderen van ons Vaderland, uit de pen van een *Engelsch* Staatsdienaar!

IV. BOEK. —— 1780.

Dit Besluit van eenigen in *Engeland* gewraakt.

Men verbeeldde zich niet dat dit gedrag des Konings en van zynen Geheimen Raad, in *Engeland*, eene algemeene goedkeuring aantrof; de Graaf van SHELBURNE liet zich in 't Parlement dus hooren: „ dat de verhaaste opschorting van alle Verdragen tusschen de Algemeene Staaten en *Groot Brittanje*, en het berooven der *Hollanderen* van alle Voorregten, daar uit spruitende, een maatregel was op Wysheid, Billykheid, noch gemeene Eerlykheid gegrond." De Hertog van RICHMOND, der Kroone het Regt toekennende om Oorlog te verklaaren, en Vrede te maaken, „ ontkende dat daar aan de Magt toekwam, om Verdragen te verbreeken, of derzelver werking op te schorten (†)."

Over-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. *enz.*
(†) *London Magaz.* 1780. p. 463. 465.

IV. BOEK. 1780.

Last des Konings van *Engeland*, omtrent het neemen en aanhouden der Schepen van deezen Staat.

Overeenkomstig met de Verklaaring des Konings, was zyn last aan alle Bevelhebberen zyner Oorlogschepen, en die van alle Schepen, met *Lettres de Marque* en van *Represailles* voorzien, om alle Schepen en Vaartuigen, behoorende aan Onderdaanen der Algemeene Staaten, welke zy mogten ontmoeten, die eenige Goederen, den Vyanden van zyne Majesteit toebehoorende, aan boord hadden, of Goederen, die, volgens de algemeene Wet der Volken, geagt worden Contrabande te zyn, te neemen en aan te houden.

Men stemt tot een Onbepaald Convoy, uitgenomen *Zeeland*.

Schroom om *Engeland* te mishaagen, vrees voor een daar uit mogelyk ontstaanbaaren Oorlog, hadt voorheen de meerderheid doen Besluiten, om geen groot en zwaar Scheepstimmerhout onder Convoy te neemen; doch de hoon der Vlagge by het opbrengen van BYLANDT aangedaan, was veelen ondraaglyk, zo dat zy dit gevoelen lieten vaaren, en de meerderheid voor Onbepaalde Convoyen stemde; daar het bleek, dat de betoonde inschiklykheid, en het niet gebruiken van een wettig Regt, by *Engeland* geene uitwerking altoos hadt. —— *Zeeland* alleen nam èen tegenovergesteld Besluit, schoon niet met eenpaarigheid van stemmen, en bleef aandringen op eene Onderhandeling met het *Engelsche Hof*, reeds aangeduid by het geeven van den Raadslag, ten opzigte van het weigeren der Hulpe aan *Groot-*

Brit-

Brittanje, eer men Onbepaalde Convoyen toestondt (*).

Vondt zich 's Lands Zeehandel, voorheen reeds zo zeer gestoord en mishandeld door een Bondgenoot, in gevaar van nog grooter stoorenissen en mishandelingen, nu de naam van Bondgenoot zelfs ophieldt; deeze kreeg, door het Besluit tot Onbepaald Convoy, voor alle Waaren, welke, volgens de Verbonden met *Engeland*, geen Contrabande zyn, van eenen anderen kant, verligting. De Afgezant des *Franschen* Konings, de Hertog DE LA VAUGUYON, leverde een Vertoog in, 't geen, de onderscheide handelingen des *Franschen Hofs*, van 't begin der Onlusten tot dit tydstip toe, de Scheepvaard betreffende voorgesteld hebbende, deeze opbeurende taal voerde, „ dat de „ Koning, onderrigt en verzekerd van de „ verklaaring, die zy besłooten hadden te „ geeven omtrent hunne Onzydigheid, „ tevens met het verleenen van eene vol„ doende en onbepaalde Bescherming aan „ den Koophandel en Scheepvaard van „ hunne Onderzaaten, met genoegen ge„ hoord hadt de Vertoogen door verschei„ de Leden van de Unie, en voornaam„ lyk door den Prins, die aan 't hoofd „ der Republiek is, aan hem gedaan, be„ trekkelyk de belemmeringen, welke de „ Koop-

IV. BOEK. 1780.

Frankryk heft de Aresten op, en belooft wedergave der Gelden, ingevolge daar van ontvangen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 332. 438.

IV. BOEK. 1780.

„ Koophandel van verscheide Gewesten
„ in de Havens van zyn Koningryk onder-
„ ging. Zyne Majesteit hadt hem gelast
„ aan hun Hoog Mogenden te verklaaren,
„ dat hy het Besluit genomen hadt te doen
„ ophouden, alle Bepaalingen in den Jaare
„ MDCCLXXIX., op den Koophandel
„ der Ingezetenen in zyne Staaten ge-
„ legd. —— Dan zyne Majesteit wilde
„ zich niet bepaalen by de herstelling der
„ Onderzaaten hunner Hoog Mogenden,
„ in het genot van alle gunsten, welke
„ zy genooten, vóór de afkondiging dier
„ Nieuwe Wetten, en alle die voordeelen
„ voorwaardelyk beloofd by zyn Regle-
„ ment, betreffende den Koophandel en
„ Scheepvaard der Onzydigen: maar wilde
„ hun tevens een doorslaand bewys geeven
„ van zyne Goedwilligheid, en hadt hem
„ belast aan hun Hoog Mogenden bekend
„ te maaken, het gegeeven Bevel tot de
„ wedergaave van alle de Gelden, door
„ de Bedienden zyner Tollen, uit kragt
„ der gemelde Arresten, ontvangen; en
„ vleide zich dat zulke gewigtige blyken
„ van zyne Toegenegenheid hunne Hoog
„ Mogenden, zouden overtuigen, niet
„ alleen dat hy het opregtste belang stelde
„ in de welvaard der *Veréénigde Gewes-*
„ *ten*; maar ook dat de Regtvaardigheid,
„ Gemaatigdheid en Goedwilligheid, de
„ weezenlyke en onveranderlyke grond-
„ slag was van zyn gedrag en handelwy-
„ ze." —— Het Besluit van 's Konings

Staats-

Staatsraad, hier mede overeenkomstig, ging 'er nevens (*).

Antwoord na *Engeland*, volgens het Preadvis van *Holland* gezonden.

Hoe zeer ook overkropt van spyt en verontwaardiging, over het Antwoord door Lord STORMONT gegeeven (†); en des nog meer vervuld door de Verklaaringen van *Engelands* zyde, vervolgens gedaan (§), leedt het tot den zes- en-twintigsten van Grasmaand, eer men naa *Engeland* een Wederantwoord afvaardigde; en dus op den eigensten dag, dat de *Fransche* Afgezant het evengemelde Vertoog, zo zeer tot eere van zynen Vorst strekkende, hadt overgehandigd. Een *Preadvis* van *Holland*, zonder *resumptie* goedgekeurd, naa 't Hof van *Londen* gezonden, was van deezen merkwaardigen inhoud. „ Dat „ hunne Hoog Mogenden zich geenzins „ voldaan hielden, met het antwoord door „ Lord STORMONT, op de billyke „ Vertoogen van hunne Hoog Mogenden, „ over het geweld aan 't Convoy, den „ zestienden van Lentemaand gegeeven; „ als enkel strekkende, om, door verre „ gezogte bewysredenen, de schuld van „ het gebeurde op hunne Hoog Mogen- „ den te werpen, en den Schout by Nagt „ BYLANDT als Aanvaller te doen voor- „ komen, daar het tegendeel waar was. „ Dat hunne Hoog Mogenden, zo wel te „ hunner ontschuldiginge voor geheel „ Eu-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 340. 346.
(†) Zie hier boven bl. 285.
(§) Zie hier boven bl. 303.

IV. BOEK. 1780.

„ *Europa*, als om, waare het mogelyk, „ *Groot-Brittanje* breeder te overtuigen, „ oordeelden breeder te moeten vertoonen, „ dat Scheepsmateriaalen, volgens de dui- „ delyke Letter der Tractaaten geen Con- „ trabande zynde, de Doorzoeking en Aan- „ houding der Schepen, op order, voor- „ al onder de Vlag van hunne Hoog Mo- „ genden, een rechtstreeksche aanval was „ van hun Vlag, Onafhangelykheid, en „ Souverainiteit. Dat van Lord STOR- „ MONTS aanhaaling des Tractaats van 't „ Jaar MDCLXXIV., nopens het doorzoe- „ ken van verdagte Waaren, het tegen- „ deel by de Leezing duidelyk bleek. Dat „ de natuur van een Convoy allen Onder- „ zoek onnoodig maakende, het vyfde en „ zesde Artykel van dat Tractaat zich „ woordlyk bepaalden tot byzondere „ Schepen, van welken zelfs nog maar de „ vertooning van den Zeebrief, en zo „ zy na Vyandlyke Havens voeren, de „ vertooning der Paspoorten mogt gevor- „ derd worden. Dat het gedrag van „ FIELDING, door zyne Majesteit goedge- „ keurd, derhalven, eene openbaare in- „ breuk aan dat Tractaat opleverde. — „ Dat, vervolgens, noch door de Orders „ van hunne Hoog Mogenden, noch door „ den Officier daar mede belast, eenige „ kreuk aan de Tractaaten gegeeven, noch „ Vyandlykheid gepleegd was; maar wel „ door den Heer FIELDING ter volvoering „ van zyne Orders, tegen het Convoy „ van den Staat geweld van Wapenen

„ gebruikt zynde, aan de zyde van zyne
„ Majesteit geen de minste rede was om
„ zich te beklaagen; doch aan de zyde van
„ hunne Hoog Mogenden, met allen regt,
„ geklaagd was en nog moest aangedron-
„ gen worden; gelyk hunne Hoog Mo-
„ genden, op 't ernstigst aandrongen op
„ eene voegelyke Voldoening en Her-
„ stel, en, buiten verderen form van
„ Regtspleegingen, op het ontslag van de
„ Koopvaardyschepen, en Laadingen;
„ onder het Convoy van den Staat feite-
„ lyk en met geweld, tegen de Tractaa-
„ ten aangehouden, en zo onbillyk door
„ den Regter van het Admiraliteits Hof
„ gevonnisd, als door den Heer FIEL-
„ DING aangetast, genomen, en in *En-*
„ *geland* opgebragt. —— Dat de Heer
„ VAN WELDEREN, overeenkomstig hier
„ mede zou gelast worden, een Weder-
„ antwoord aan Lord STORMONT toe
„ te voegen, en daar hy het verder van
„ vrugt zou oordeelen, door zyne goede
„ diensten en kragtdaadigste poogingen,
„ te ondersteunen (*)."

Hoe in *Engeland* opgenomen.

De Graaf VAN WELDEREN kweet zich van deezen last, zo zeer tot eer van den Staat strekkende als zamenstemmende, met de billyke klagten, door de Kooplieden en Zeehandelaaren, een en andermaal, in den boezem van 's Lands Vaderen uitgestort (†). Dan, met Lord STORMONT, by

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 435.
(†) Zie hier boven bl. 135. 274. 293.

IV. BOEK. 1780.

by het overleveren, in gesprek treedende, vorderde hy niets. Deeze op onzen Staat fel gebeete Staatsdienaar antwoordde, het Vertoog aan zyne Majesteit te zullen overleveren, om 'er bevelen op te ontvangen; doch dat hy, intusschen, by voorraad, kon zeggen, dat de Koning niet alleen het verrigte van FIELDING goedkeurde; maar ook de wyze waar op hy was te werk gegaan: men beweerde te *Londen*, dat de Heer FIELDING *overeenkomstig*, de Graaf VAN BYLANDT *tegen* de Verbonden hadt gehandeld. —— De Graaf VAN WELDEREN mogt hier op inbrengen, dat de Staaten nimmer het onderzoeken van Schepen, onder bescherming van hunne Vlag, gedoogd hadden. Lord STORMONT bleef het Regt daar van beweeren: en wat de wedergave der genomene Schepen, met derzelver Laadingen, betrof, zonder form van Regtspleeging, 't was buiten 's Konings magt tegen de gebruiken en gewoonten des Ryks te handelen (*).

Zeven Schepen in *Engeland* verbeurd verklaard.

Laaten wy hier, aan de Eénheid der zaake de Tydorde eenigzins opofferende, zien hoe men in *Engeland* met deeze Schepen, ondanks deezen wedereisch van den Staat, te werke ging. De Geregtshandelingen werden voortgezet, op dien voet als wy 'er eene flaauwe schets van gegeeven hebben, en Zeven derzelven volstrekt ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 436.

verbeurd verklaard. Naa dat de Schippers en het Scheepsvolk zeven maanden lang, verregaande onaangenaam- en smaad- en- balddaadigheden van de *Engelschen* hadden moeten verdraagen, werden zy, met het einde van Hooimaand, op de allerveragtelykste wyze, naa elk een slag met 's Konings staf ontvangen te hebben, van hunne Schepen afgejaagd, met verlies van alles, uitgezonderd alleen hunne Kleeding, welke zy niet voor 's anderen daags van boord mogten haalen; en moesten zich, zo berooid, ten koste der Reedery, na 't Vaderland begeeven. Want schoon de Boekhouders dier Schepen van de gevelde Uitspraaken zich beroepen hadden, op de *Lords Commissarissen der Apellen te Londen*, in de billyke verwagting, dat men, naa een geregeld onderzoek van zaaken, de begaane onregtvaardigheden ten spoedigsten, zou te regt brengen, en hun een kost- en schadeloos Ontslag van hunne Schepen en Laadingen doen geworden, moesten zy, tot hun grievend leed, ondervinden, dat men, hangende deeze Regtsgedingen, geduurende het onderzoek over de wettigheid of onwettigheid der Verbeurtverklaaringen, en dus met versmaading der eerste beginzelen van Regten, besloot de Schepen in openbaare veiling aan te slaan, en te verkoopen. —— Zeven derzelven te *Londen*, den eersten van Oogstmaand verkogt, mogten zamengenomen ruim 528000 Guldens gelden,

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK. 1780.

De Eigenaars der verbeurdverklaarde Schepen, vervoegen zich om Schavergoeding by de Staaten.

Wanneer deeze geweldige aangevangene zaak, een zulk allen Regtverkragtend einde genomen hadt, vervoegden zich de Eigenaars dier Schepen, in *Friesland* woonagtig, als mede de Kooplieden te *Amsterdam*, elk met een afzonderlyk Smeekschrift, by de Algemeene Staaten, klaagende over 't geweld en de willekeur der *Engelschen*, in het opbrengen en verbeurdverklaaren hunner Schepen, als uit de armen van de verleende Bescherming der Staaten gerukt. Zy merkten het zwaardrukkend onheil, hun overgekomen aan als een Staatsramp, welke, gevolglyk, door het gantsche Lichaam van den Staat, en niet door eenige byzondere Persoonen, moest geleden worden; weshalven zy verzogten, dat het hunne Hoog Mogenden, naar derzelver gewoone Billykheid en Landsvaderlyke zorge, behaagen mogt hun in deezen toe te leggen, eene volledige en toereikende schadeloosstelling, van 't geen zy, te dier oorzaake, geleden hadden (*).

Spanje behandelt onze Scheepvaard op een beter voet.

Het liet zich aanzien als of de Schepen in *Spanje* opgebragt, daar een zelfde onbillyk lot zouden moeten ondergaan, als in *Engeland* onze Scheepvaard trof (†). Met den aanvang deezes Jaars was, ondanks

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* bl. 730. 735. 743. De Friesen begrootten de schade op meer dan één honderd en vyftig duizend Caroli Guldens, buiten de zwaare kosten der Regtsgedingen in *Engeland* gevoerd. *Aid.* bl. 733.

(†) Zie hier bl. 177 182.

danks de deswegen gedaane Vertoogen, geen der daar opgebragte Koopvaarderen vry gelaaten; ja, te *Mallaga* één voor goeden prys verklaard: ook wilden de *Spanjaarden*, de *Hollandsche Correspondenten* aldaar dwingen om in te staan, dat de opgebragte en aangehoudene *Hollandsche* Schepen niet te *Gibraltar* zouden worden opgebragt. Een ondoenlyke eisch; weshalven twaalf *Hollandsche* Koopvaarders zich onder het geleide van een *Spaansch* Convoy begaaven, en met hetzelve na 't Naauw van de *Straat* zeilden. — Op de ingediende klagten ten *Spaanschen* Hove kwam een verontschuldigend antwoord, met dit verzagtend Besluit, dat zyne Majesteit te raade was geworden: „ dat men „ de Schepen der Republiek ontzien, „ moest, zo lang zy 's Konings toegeeven„ heid niet misbruikten;" De Graaf VAN RECHTEREN hieldt, op nieuw, aan by den Graaf van FLORIDA BLANCA, hem in een gesprek voordraagende, de groote schade, welke de *Nederlandsche* Koopvaardy leedt, zo door het opbrengen der Schepen omstreeks *Gibraltar*, als door de behandelingen dezelve aangedaan, van welke een vonnis, in hun voordeel gestreeken, hun niet kon bevryden, aantoonende hoe zulk een gedrag, in 't einde, tot groot nadeel der *Spanjaarden* zelve, zou uitloopen, en dat de Ingezetenen van onzydige Volken van den Handel op *Spanje* geheel zouden worden afgeschrikt. De *Spaansche Staatsdienaar* antwoordde, het

IV. BOEK.

1780.

IV. BOEK. 1780. het zyne te zullen aanwenden om uit te werken, dat 'er beveelen gezonden wierden, om de Scheepvaard des Gemeenebests niet verder te verhinderen. Hy liet het niet by bloote toezeggingen en vriendlyke woorden berusten. De Koning beval eerlang, met alle mogelyke inschiklykheid „ de *Hollandsche* Schepen te behandelen, „ en alle aanhouding te vermyden, zo zy „ zich niet door rechtmaatige redenen ge„ noodzaakt zagen, hun het uit gaan uit „ hunne Havens te beletten." Voorts liet de Koning van *Spanje* een breedvoerig Reglement bekend maaken, wegens de behandeling der Schepen van Onzydige Mogenheden. — Volgens zyne toezegging werden de Regtsgedingen der aangehoudene Schepen met spoed voortgezet, en met dit gewenscht gevolg, dat, daar in Sprokkelmaand reeds eenige Schepen waren vry gegeeven, in Lentemaand het Ontslag van een veel grooter aantal volgde. —— Alles schikte zich in dat Ryk, eenige byzondere gevallen uitgezonderd, die van eenen ingewikkelden aart, of door Kunstenaaryen uit derzelver geheel gebragt waren, ten beste van onzen Handel. Door de aanhoudende goede diensten, en onvermoeiden yver onzes Afgezants ten Hove van *Madrid*, zag men ook, dit Jaar, het verbod des Invoers van *Hollandsche* Kaas en Boter in de *Spaansche* Havens, voorheen uitgevaardigd, weder ingetrokken. Zelfs vergunde de Koning den Invoer van Gezouten Vleesch uit de Havens van deezen

zen Staat, en bleef het inbrengen van Huiden alleen verboden (*).

Uit dit gansche beloop der zaaken is het blykbaar, hoe alles tusschen dit Gemeenebest en *Frankryk* en *Spanje* een gunstiger aanzien kreeg, terwyl het gelaad der dingen tusschen deezen Staat en *Groot-Brittanje*, allengskens verdonkerde. 't Wordt hoog tyd, dat wy de geschapenheid van 's Lands inwendigen toestand, wat van nader by beschouwen.

Het dubbel Last en Veilgeld verlengd.

De Verdubbeling van het verhoogde Last- en Veilgeld, slegts voor den tyd van één Jaar toegestaan zynde, hadden, wanneer men, op 't einde des afgeloopen Jaars, ter Staatsvergadering van *Holland* in overweeging nam, of men 't zelve zou verlengen, veelen van de voornaamste Leden der Vergaderinge des geenen last. Weshalven men goedvondt de betaaling daar van alleen voor ééne Maand te verlengen; en, naa 't verloop van dien tyd, een volkomen Besluit te neemen. De Regeeringen der Koopsteden het gevoelen der Kooplieden, in deeze zaak zo onmiddelyk betrokken, ondertusschen inneemende, vonden, over 't algemeen, eene groote bereidvaardigheid tot het opbrengen van dien last. Die van *Hollands* grootste Koopstad, door hunne Burgervaderen op dit stuk gehoord, spraaken, onder de betuiging

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 105. 191. 318. 523. 1090.

IV. BOEK. 1780.

ging van hunne gevoelige aandoening over den onvermoeiden vlyt en yver der Regeeringe, om den Koophandel de noodige bescherming te doen erlangen, vry uit de borst; verklaarende, dat niet tegenstaande deeze loflyke poogingen, de Kooplieden, nogthans, tot hun leedweezen, hadden moeten ondervinden, dat zy verstooken gebleeven waren van die Bescherming, welke zy meenden met rede, zo van het gewigt en belang van deeze algemeene bron van welvaard, als van hunne bereidvaardigheid in 't betaalen van het dubbel Last- en Veilgeld, te hebben mogen verwagten. In 't byzonder beklaagden zy zich, dat, geduurende het geheele verstreeken Jaar, in 't welk dit Middel gevorderd en met allen yver opgebragt was, de Zeeën, egter door het opontbod der Oorlogschepen van den Staat, geheel ontbloot, en de Volkplantingen zonder beschermingе gelaaten waren; ja de Koophandel zelfs niet eens verdeedigd was geworden tegen de roofzugt der Kaaperschepen. Dat men, by het afloopen van Wintermaand een Convoy verleend hadt; doch zo zwak dat het zelve, te gelyk met de Koopvaardyschepen, tot hoon voor de Vlag van den Staat, tegen de Vryheid van den Koophandel, en het Regt der Verbonden, door de *Engelschen* genomen en opgebragt was. Dat, des niet tegenstaande, die bereidvaardigheid nog niet was verflaauwd, ja aangemerkt zynde den yver en de waakzaamheid der Stadsregeering voor den

Koop-

Koophandel, veel eer moest opwakkeren, dat zy, derhalven, ook geene zwarigheid maakten, om voor de Verlenging van het dubbel Last- en Veilgeld te stemmen, mits zy maar eenigzins mogten hoopen, daar van de gewenschte vrugten te zullen plukken. —— Anderen dagten hier over bekrompener, en hielden de Verlenging van meergemelden Last voor te zeer bezwaarend, en van te weinig vrugts, bovenal voor de Kooplieden, die op de *Oostzee* handelende, by de gevorderde Convoyen weinig belangs hadden, en zelfs ook voor de andere Handelaaren, indien zy, in het nu begonne Jaar, geen meer beschermings, dan in het afgeloopene, genooten: dewyl tot hier toe den geenen die Scheepstimmerhout na *Frankryk* wilden voeren, het Geleide volstrekt geweigerd was geworden. —— Billyk gaven de Kooplieden te *Amsterdam* op de *West-Indien* handelende, te deezer gelegenheid, hunne verwondering te kennen, dat dit Bezwaar van hun gevorderd wierd, terwyl de Schepen van *Rotterdam* op de *West-Indien* vaarende daarvan bevryd bleeven. —— Het Besluit was, dat de Kooplieden in de voorgeslaagene Verlenging toestemden, in die billyke verwagting, dat zy, door 't wys bestuur der Burgervaderen, daar van het voorgesteld nut mogten genieten, waarom zy zich aan hunne yverige poogingen, op 't ernstigst, aanbeveelden. Overeenkomstig hier mede was het Besluit den zes- en- twintigsten van

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK.

1780.

Uitgenomen *Zeeland* stemmen de Bondgenooten in eene Petitie tot de Uitrusting van 52. Oorlogschepen.

van Louwmaand, om het dubbel Last- en Veilgeld te verlengen.

De Raad van Staaten leverde in Sprokkelmaand eene Petitie in van 2,623,590 Guldens, om de helft der kosten te vinden voor eene buitengewoone Uitrusting van *twee en vyftig* Oorlogschepen en Fregatten, terwyl de andere helft zou gevonden worden, uit het Fonds van het Verhoogde Last- en Veilgeld (*). Deeze aan de hooge Bondgenooten medegedeeld zynde, leedt het niet lang of men raadpleegde daar over. De ingebragte Raadslagen ter Algemeene Staatsvergaderinge liepen meest daar heen om in de voorgeslagene Aanschaffing van Oorlogschepen toe te stemmen, schoon zommige Gewesten hunne toestemming met eenige bepaalingen lieten vergezeld gaan; doch die van geene bezwaarenden aart waren. *Zeeland* alleen speelde hier, gelyk meermaalen, eene weigerende rolle, en wilde in geene verdere Uitrusting, dan der thans daadlyk in dienst zynde Schepen te stemmen; doch wy zouden der Staatsleden van dit Gewest verongelyken en der Waarheid te kort doen, als wy die weigering aan allen toeschreeven.

Zierikzee dagt en sprak anders, dan de andere Staatsleden van dat Gewest.

Zierikzee, dagt en sprak anders. De Regeering dier Stad ter eere moeten wy het volgende overneemen uit het geen zy, met zo veel nadruks, ter Staatsvergaderinge inbragt. „ Zy konden „ zich

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 181.

„ den zich niet genoeg verwonderen over
„ den last den Afgevaardigden ter Alge-
„ meene Staatsvergadering gegeeven, de
„ redenen daar voor ingebragt weegende
„ vonden zy ze ligt; daar het zeker was,
„ dat de hachlyke omstandigheden, waar
„ in het Gemeenebest zich thans bevondt;
„ geen oogenblik twyfelens overlieten,
„ om, met alle kragt, mede te werken;
„ ter afkeering van alle dreigende gevaa-
„ ren, en het aangrypen van alle midde-
„ len geschikt, om den hoon aan de Vlag
„ van deezen Staat, op zulk eene schreeu-
„ wende wyze aangedaan, in het vervolg
„ voor te komen, en te zorgen, dat de
„ Goederen der Ingezetenen niet bleeven
„ blootgesteld aan de Plunderzugt der Oor-
„ logvoerende Mogenheden, die dezelve;
„ zonder op het Regt der Volken en de
„ kragtigste Tractaaten agt te geeven;
„ alomme, onder de beuzelagtigste voor-
„ wendzelen, aantasteden en in beslag na-
„ men. Al 't welk niets anders naa zich
„ kon sleepen, dan een geheel bederf van
„ den Koophandel; de voornaamste steun
„ van 's Lands Welvaard; (schoon dezel-
„ ve zulke zwaare lasten gewillig betaalt,
„ en van den Souverain den kragtigsten on-
„ derstand verwagt, en afsmeekt,) als
„ mede een versmaading en kleinagting
„ van 't Gemeenebest by alle Nabuuren,
„ waar aan 't zelve, zonder eene gedugte
„ Zeemagt, verder moest worden blootge-
„ steld, en zeer ras den Tytel van *Zee-*
„ *Mogenheid* zou verliezen."

IV. BOEK. 1780.

„ Men behoorde, hoe eer hoe beter handen aan 't werk te slaan, nevens de andere Bondgenooten, eenpaarig toe te stemmen in de vermeerdering der Zeemagt; en *Zeelands* aandeel in de Schepen, met allen mogelyken vlyt, tragten te voldoen: en zo veel te meer, om dat 'er geen Gewest zo veel aan gelegen lag als *Zeeland*, wier voornaamste verdeediging in eene genoegzaame Zeemagt bestondt, en zonder dezelve op verscheide plaatzen kon aangevallen worden, en met geene mogelykheid zich zonder dezelve verdeedigen, en voor vyandlyke overrompelingen gedekt blyven, gelyk duidelyk gebleeken was in den Jaare MDCLXXII. toen het behoud van *Zeeland*, naast GOD, alleen toe te schryven is geweest, aan eene ontzaglyke Zeemagt."

„ Zy begreepen zeer wel," dus vaaren zy voort de tegenbedenkingen en zwaarigheden oplossende, „ de moeilykheid om de Schepen uit te rusten en dezelve behoorelyk te bemannen; doch vonden, dit alles niet zo buiten de mogelykheid, om zwaarigheid te maaken tot eene spoedige toestemming, in de Uitrusting van twee- en- vyftig Schepen, en het voldoen van *Zeelands* aandeel in dezelve. —— Zy konden niet gelooven, dat de slegte staat der Schepen zo groot was, dat dezelve, naa 't behoorelyk herstel, niet één Zeetocht zouden kunnen doen. Men zou zeker, in deezen hachlyken tyd, en

„ een

„ een Oorlog, die reeds Jaaren lang tus-
„ schen de Nabuurige Mogenheden ge-
„ voerd was, en gegronde vrees gegeeven
„ hadt, dat het Gemeenebest in denzelven
„ zou kunnen betrokken worden, van
„ 's Lands Oorlogschepen, die dierbaare
„ panden, de hand niet afgetrokken hebben;
„ maar die hebben doen onderhouden in zo-
„ danig een staat dat ze in de Dokken niet
„ bedorven, maar herstelbaar waren; ook
„ vertrouwden zy, dat de *Oostzee* en de *Zond*
„ van Ys bevryd zynde, het verwagte
„ Kanon zeer spoedig uit *Zweeden* zou ko-
„ men. —— Zy twyfelden geen oogen-
„ blik aan de moeilykheid om Volk te be-
„ komen; dan hier vondt *Zeelands* Admi-
„ raliteit zich in geen grooter ongelegen-
„ heid dan de andere Bondgenooten. Men
„ zou, meenden zy, kragtdaadiger proe-
„ ven kunnen neemen, als men zich be-
„ diende van de middelen, voor heen zeer
„ dikwerf gebruikt, om den vyfden of ze-
„ venden Man van de Koopvaardysche-
„ pen te vraagen, meerder Aanritsgelden
„ te geeven; en zelfs, zo men nog niet
„ ten vollen slaagde, het voorbeeld der
„ Oorlogende Mogenheden te volgen;
„ en van de *Mariniers* in dienst deezer
„ Landen zich te bedienen, dewyl der-
„ zelver naam duidelyk de plaats, daar zy
„ in den nood behoorden te dienen, aan-
„ toonde; naamlyk op 's Lands Oorlogsche-
„ pen. —— Zy konden niet begrypen,
„ hoe men het toestemmen in eene groo-
„ tere Scheepstoerustinge kon weigeren;

IV. BOEK. 1780.

„ op den bygebragten grond, dat men niet „ wist, welke de Bestemming dier Schepen „ zou weezen, en dezelve tegen het oog- „ merk der Staaten van *Zeeland* zouden „ kunnen worden gebruikt. *Zy* waren „ van oordeel dat men eerst Schepen „ moest hebben, eer men over derzel- „ ver Bestemming behoefde te spreeken, „ en vonden geene genoegzaame redenen, „ om die geenen aan welken de beschik- „ king over 's Lands Schepen was aanbevo- „ len, eenigzins te wantrouwen; doch hiel- „ den zich veeleer overtuigd, dat dezelve „ tot bescherming van 't lieve Vaderland „ en deszelfs Koophandel zouden worden „ gebruikt. Wanneer men onderrigt was „ van de Bestemming der Schepen, en „ begreep dat ze tegen 't oogmerk der „ Staaten van *Zeeland* zouden dienen, dan „ was het tyd om zwaarigheden te maa- „ ken en met bondige redenen, geen en- „ kele vermoedens, aan te toonen, dat „ zy hunne Schepen tot die einden en oog- „ merken, niet zouden laaten medewer- „ ken. Ook betrof de hier gezogte zwaa- „ righeid, de Schepen thans in dienst niet „ min, dan die tot welker Uitrusting men „ niet toestemde."

Wel verre van op dit stuk langer te mar- ren vonden zy een dryfveer, om te eer- der te stemmen in de gevraagde Uitrustinge; „ dewyl haare Majesteit, de Keizerin van „ *Rusland*, hunne Hoog Mogenden van „ haar oogmerk, tot verdeediging der Vrye „ Zeevaard haarer Onderdaanen kennis ge-

„ gee-

„ geeven, en Hoogstdezelven aangezogt „ hadt, om, tot handhaaving der Vrye „ Vaard van hunne Ingezetenen, en het „ belang der Onzydige Mogenheden, dit te „ helpen onderſchraagen, en te beveiligen „ tegen alle onderneemingen der Oorlo„ gende Mogenheden. Van welke aanbie„ ding de Staatsleden van *Zeeland* niet „ vreemd geweest, maar de Afgezonde„ nen gunſtigst gelast hadden (*). —— „ *Zy* meenden, dat men, eenige Verbin„ tenisſen met Mogenheden, die het zelfde „ belang hadden als ons Gemeenebest, en „ zich om die reden ſterk toerusten, wil„ lende aangaan, zich des te beter in „ ſtaat van tegenweer moest ſtellen, om „ kragtdaadig tot zulke heilzaame einden „ mede te werken: en het daarom nu de „ regte tyd was om, door veelbetekenende „ Uitrustingen, te toonen, dat men waar„ lyk met *Daaden* zou volbrengen, wat „ men met *Woorden* plegtig beloofde, en „ dus de Nabuurige Mogenheden te over„ tuigen, dat wy 't ons waar belang re„ kenden, de Vrye Zeevaard te hand„ haaven, en de eigendunklyke eiſchen „ der Oorlogende Mogenheden tegen te „ gaan (†)."

IV. BOEK. 1780.

Dit

(*) De Keizerin van *Rusland*, hadt den derden van Grasmaand deeze Aanbieding en Uitnoodiging gedaan. Wy zullen, vervolgens, wat daartoe behoort, by elkander onder één oogpunt zamen brengen.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 421.

IV. BOEK.

1780.

De Toerustingen der Oorlogschepen niet voortgezet.

Dit ingebragte der Stad *Zierikzee*, zo volmaakt zamenstemmende met de oogmerken van alle Leden der hooge Staatsvergaderinge, die 's Lands Koop-belang wel meenden te verstaan, begreepen sommigen genoeg te vertoonen, wat het zoeken was der anderen, die *Engelands* vyandschap vreesden, of door zugt tot dit Ryk gedreeven wierden. Zy twyfelden niet of dit was de rede, dat men zeer traag voortging met het vervaardigen der Oorlogschepen en Fregatten, waar toe de Gewesten gestemd hadden. Ondertusschen verliep het gunstigst Jaargetyde voor de Scheepvaard. Geen Schepen durfde de Zeehandelaar onverzekerd laaten uitloopen, de prys der Verzekeringe, tot de ongehoorde hoogte van twintig of dertig ten honderd loopende, was genoegzaam om allen voordeel weg te neemen: deeze geweldige prys, van wegen de onveiligheid gevorderd, duidt met de grootste zekerheid aan, tot welk een trap de Zeegeweldenaaryen klommen; en zullen wy eerlang gelegenheid vinden om 'er breedvoeriger van te spreeken.

Hout en verdere Scheepsbehoeften, gedeeltlyk te Land na *Frankryk* gezonden.

Naardemaal de *Engelschen* onverzettelyk bleeven in hun voorneemen, om den toevoer van Scheepstimmerhout, Hennip, en dergelyke Waaren uit deeze Landen, na *Frankryk*, noch na *Spanje*, te gedoogen, was dit den Kooplieden, zonder groot gevaar van schade, onmogelyk. Wel is waar, de Algemeene Staaten hadden besloten aan alle Waaren, als geene Contrabande

uit-

uitgemonsterd, en gevolglyk ook aan Scheepstimmerhout, Convoy te verleenen; doch dit vertraagde zo lang, dat het Handelbelang geen verder uitstel gedoogde. Eenige Kooplieden, geen andere weg open ziende, werden te raade, die Waaren met Vaartuigen na *Gent*, en van daar met Wagens na *Frankryk* te zenden. Eene vervoering welker verbaazende kosten zich *Frankryk*, in de grootste verlegenheid om dien voorraad, moest getroosten. By het Hof van *Brussel*, hadt men reeds weeten te bewerken, dat deeze overvoering onverlet zou worden toegelaaten. Intusschen oordeelden de Kooplieden, wier Handel in deeze takken bestondt, kwytschelding van de uitgaande Regten en Tolgelden dier Waaren, van de Algemeene Staaten te moeten vraagen, gelyk zy deeden met een Verzoekschrift (*).

IV. BOEK. 1780.

Elk Handelaar zoekt zynen Medehandelaar een schoonen kans af te zien; de Vaard op onze Eilanden in de *West-Indien* was, zints Jaaren sterk, en inzonderheid op *St. Eustatius*; andere Volken, doch in 't byzonder de Ingezetenen van *Oostende* poogden hier mede hun voordeel te doen, tot geen gering nadeel onzer Landzaaten: ondewyl zy 'er hunne Goederen aanbragten zonder betaaling der Last- en Recognitiegelden, 't welk de Ingezetenen van den Staat aan de *West-Indische Maatschappy* dee-

De Schepen der Vreemden, op onze Volkplantingen vaarende, aan de belastingen en bepaalingen als die der Ingezetenen onderworpen.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 669.

IV. BOEK. 1780.

deezer Landen, by 't vertrek uit onze Havens, moesten voldoen; en tevens nog het aanmerkelyk voordeel genooten, dat zy de *Americaansche* Goederen en Voortbrengzels van daar mogten vervoeren, na hunne eigene of andere Havens in *Europa*, buiten deeze Republiek, mede zonder betaaling van eenige Last- of Recognitiegelden: terwyl de Ingezetenen niet alleen verpligt waren, deeze zo wel voor de t'huis- als uitreize te betaalen, en daarenboven nog borg moesten stellen, dat de Schepen na geene andere *Europische Havens*, dan na die van den Staat, zouden wederkeeren. —— Een Verzoekschrift deswegen by de Algemeene Staaten ingeleverd, was van die uitwerking, dat de Schepen der Vreemden aan dezelfde belastingen en bepaalingen onderworpen wierden (*).

Geen gebrek aan Geld maar aan Manschap.

Van de *Negen- en zestig* zo grootere als kleindere Oorlogschepen, waren 'er thans *Negen- en dertig* in dienst gesteld. De Ontvanger van het verhoogde Last- en Veilgeld hadt bevel gekreegen, om 2,000,000 Guldens op dat Fonds op te neemen, tot goedmaaking der onkosten van de indienststelling van *Twee- en vyftig* Schepen en Fregatten, voor den Jaare MDCCLXXX., tot Mey MDCCLXXXI.; en was het geloof en vertrouwen op den Staat sterk genoeg, om, niet tegenstaande de laage Rente van twee en een half ten honderd, die Geldopnee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 441.

neeming niet alleen terstond vol te krygen; maar vondt dezelve zo veel daar toe geneigden, dat de aandeelen groot opgeld deeden (*). —— Aan Geld bleek het des niet te haaperen, de groote zwaarigheid scheen gelegen in 't bemannen.

Woerdens voorbeeldlyk gedrag.

De Stad *Woerden*, schoon door haare kleinheid niet veel kunnende toebrengen, gaf reeds vroeg in 't Jaar, een loflyk voorbeeld aan grootere Steden, om dit gebrek aan Manschap te gemoet te komen, en haare Ingezetenen tot het dienst neemen aan te spooren: daar de Regeering aan elk zo binnen de Stad, als in derzelver Regtsgebied woonagtig, die in 't Jaar MDCCLXXX., 't zy als Matroos, 't zy als Soldaat, dienst nam op een van 's Lands Oorlogschepen, eene belooning van Tien Guldens, boven de toegezegde handgelden, beloofde (†).

Voorstel om den *Derden Man* van de Koopvaardyschepen op de Oorlogschepen te leveren.

Hoe zeer de bepaalde Uitrusting eener sterker Vloote, de Kooplieden en Zeehandelaars, op een gunstig herstel van zaaken deedt hoopen bleef, egter, de bescherming agterwege. Die te *Amsterdam* in Graanen handelden, de *Dordrechtsche* en *Rotterdamsche* Kooplieden, waren 's Lands Vaderen, op nieuw, ten sterksten aan, om onverwylde en genoegzaame beschutting tegen de roofzugt der *Engelschen* (§). Allerdringendst was het Verzoekschrift der *Amsterdamsche* Kooplieden, Reeders en Ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 752-572.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780 bl. 367.
(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 624. 626.

IV. BOEK. 1780.

Verzekeraars, vergezeld van een aanbod om, zo veel in hun zou zyn, tot aanvulling van de benoodigde Manſchappen mede te werken, en zich te onderwerpen aan zodanige gepaste en ſpoedige middelen als hunne Hoog Mogenden, naar den aart der dringende omſtandigheden, tot behoud van den Handel en Zeevaard hunner Ingezetenen, zouden oordeelen te behooren (*). —— Staaten van *Holland* verleenden een gunſtig oor aan de Verzoeken by hun tot onderſteuning van die, by Algemeene Staaten ingediend, en ontwierpen, weinig dagen daar naa, een Plan van een Plakaat, 't welk de Algemeene Staaten moesten beraamen hier op nederkomende, „ dat van alle Koop„ vaardyſchepen, meer dan twee Man en „ één Jongen voerende, tweemaal 's Jaars, „ tot 's Landsdienst, de *Derde Man* zou „ geleverd worden; waar van alleen be„ vryd zouden weezen, de Visſcheryen, „ de *Oost-* en *West-Indiſche* Maatſchap„ pyen, en de Schepen, welke Manſchap „ na de Sterkten in de *West-Indien* zouden „ overbrengen. Ook zouden de Admira„ liteiten, zo ras de vereischte Manſchap „ voltallig was, de Kooplieden des berigt „ geeven en dankzeggen."

Frieslands gevoelen daar over.

Friesland ſtemde over 't algemeen het Plan toe; doch maakte eenige uitzonderingen en bepaalingen, de wyze der ligtin-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 623.

tinge, den tyd, en eene meerdere algemeenheid betreffende. Zy wilden, naamlyk, „ dat de Schippers zouden kunnen
„ volſtaan, met zodanig een derden Man
„ van hun Schip te leveren, waar mede
„ zy best zouden kunnen overeenkomen
„ om ten Oorlog te vaaren, of aan wien
„ zulks by lootinge zou te beurt vallen,
„ mits weerbaare Mannen zynde, en dien
„ Derden Man niet te laaten aan de keuze
„ der Admiraliteiten: dewyl zulks eene
„ geheele ſtremming aan de Vrye Vaard
„ zou geeven, en veele Zeelieden van
„ den dienst op de Koopvaardyſchepen
„ afſchrikken: vooral de zodanigen, die
„ zich toelagen, om met den tyd zelve
„ Schippers en Stuurlieden te worden,
„ gelyk op de *Frieſche* Schepen dikwyls
„ plaats hadt, als meerendeels met eigen
„ Ingezetenen bemand." — „ Zy be-
„ geerden, dat men bepaalde van welken
„ tyd af, dat Plakaat gerekend zou wor-
„ den eenen aanvang te neemen, ten ein-
„ de elk daar van behoorlyk kennis kree-
„ ge, en dat het, by voorraad, niet lan-
„ ger dan twee Jaaren zou duuren." —
En, eindelyk, waren zy van begrip, „ dat
„ de Schepen, by dit Plakaat uitgemonſterd,
„ zo niet den *Derden*, ten minſten den
„ *Vyfden* of *Zesden* Man zouden moeten
„ leveren: ten einde de by dit Plakaat be-
„ zwaarde Koopvaarders te verligten, en
„ de benoodigde Manſchap te eerder te
„ krygen. Staaten van *Friesland* vonden
„ geene genoegzaame reden, waarom de

„ eene

IV. BOEK. ,, eene Handeltak zo verre boven den an- ,, deren zou bezwaard worden."

1780. Plakaat deswegen. Het Ontwerp der Staaten van *Holland*, droeg eene algemeene goedkeuring weg, en gaven de Algemeene Staaten een Plakaat, daar mede overeenstemmende uit; dan hoewel, in 't zelve, het overgeeven van den *Derden Man* gevorderd wierdt, ,, ter ,, keuze van dat Collegie ter Admiraliteit, ,, onder welker Resfort de Schepen t'huis ,, hoorden, zou van dezelve, voor den ,, *Derden Man*, de Schipper, de Stuur- ,, man, en de Kok, niet mogen afgeno- ,, men, en in 't algemeen, in die keuze ,, met bescheidenheid gehandeld moeten ,, worden. Zullende de Schippers, in ,, allen gevalle, wanneer tusschen hun, ,, en de Kiezers, zwaarigheden mogten ,, ryzen, kunnen volstaan met den *Derden* ,, *Man* van hun Scheepsvolk, by looting, ,, af te geeven." Het Plakaat den zes- en twintigste van Hooimaand afgegeeven, zou stand houden, tot dat de Admiraliteits Collegien de Manschap, tot de vastgestelde Uitrustingen noodig, zouden bekomen hebben, of op eene andere wyze kans zien, die benoodigdheid te vervullen. Op de overtreeding van dit Plakaat, werd gesteld de verbeurte eener boete van Zes honderd Guldens voor ieder Kop, waarmede het Schip bemand was geweest, te betaalen door de Schippers of Reeders van de Schepen, zonder te voldoen aan deezen eisch uitgeloopen. —— Te *Amsterdam* hadt dit bevel, in 't laatst van Herfstmaand

reeds

reeds tusfchen de dertien en veertien honderd Man op 's Lands Schepen gebragt (*).

De Volkplantingen en Zeevaard bleeven onbefchermd.

Schoon alle deeze toerustende beweegenisfen, en de reis van den Admiraal Generaal na *Hellevoetfluis*, om de daar gereed liggende Oorlogfchepen te bezigtigen, geen ongunftig vertoon opleverden, en den Koop- en Zeeman veiliger dagen fpelden, waren deeze nog verre van aan te breeken. De Volkplantingen bleeven ongedekt, de Koopvaarders onbefchermd, en der *Engelfchen* roofzugt floeg de klaauwen, met aangroeienden euvelmoed, in de wettige bezittingen der Landzaaten. Wy zouden bladzyden op bladzyden met fchennisfen kunnen volfchryven, wilden wy dezelve uit de Dagtydingen van die dagen overneemen: dan dit lust ons niet. Noodig nogthans en genoeg zal het weezen, eenige gevallen aan te ftippen, om dien gruwel der Zeegeweldenaaryen, thans woedende, te doen kennen, en daar door te bewyzen, hoe, naa het uitftaan der hoonendfte mishandelingen, de Vredebreuk tusfchen deeze Gewesten en *Engeland* ontftondt.

Gewelddaadigheden der *Engelfchen* op *St. Euftatius*, *Seba* en *St. Martin*.

Berigten van *St. Euftatius*, in 't voorjaar overkomende, hielden in, dat, naa 't vertrek der *Franfche* Vloot om de Noord, meer dan twintig *Engelfche* Kaapers rondsom dat Eiland kruisten, en, nu de handen ruim hebbende, alle uitvaard niet alleen ftoutlyk beletten; maar dat hunne gewelde-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 755.

IV. BOEK. 1779.

denaaryen, in Slachtmaand des voorleden Jaars, tot het uiterste overfloegen, om een Vaartuig uit de Baay weg te haalen, en een ander, onder het gefchut des Eilands ten anker liggende, op klaaren dag, in 't gezigt van 't *Hollandsch* Oorlogfchip, te neemen, ondanks het fchieten van het Fort en van het Oorlogfchip. Een *Noord-Americaanfche* Brik, fchoon met een touw aan den wal vast gemaakt, ligtten zy uit de Baay van *Saba;* en toen de Inwoonders zulks poogden te beletten, ontzag de moedwil niet op hun los te branden. Het openbaar geweld nam op *St. Euftatius* toe. Brieven dit Jaar gefchreeven vermeldden, onder andere, dat de rondzwervende *Engelfche* Kaapers een *Americaansch* Schip met Tabak gelaaden, op 't ftrand gejaagd en 't zelve geplunderd hadden: dat wanneer de Soldaaten zulks wilden beletten, de *Engelfchen* met kogels en fchroot op de Inwoonders fchooten, een Jongeling doodden en verfcheide Negers kwetften: en, in weerwil van het vuur der Forten en Oorlogfchepen, een Vaartuig onder den wal wegnamen.

Zy vreesden nog voor erger, en dat het Grondgebied van den Staat, niet alleen door Kaapers, maar door Oorlogfchepen, op 'sKonings uitdruklyk bevel, zou gefchonden worden. Grond voor deeze vrees was het gepleegde op *St. Martin*, waar van zy het volgend verflag gaven. In de uiterfte vrees wagten wy alhier dezelfde zeven *Engelfche* Oorlogfchepen, die den negenden van Oogstmaand

maand voor de groote Baay van *St. Martin*, het anker lieten vallen, en zich terstond meester maakten van eenige *Americaansche* Vaartuigen, welke, even gelyk zy, voor Baar geankerd lagen, en, van wegen het laage water, niet binnen de Haven hadden kunnen komen; vervolgens hebben zy twee honderd Mannen Zee-Soldaaten, zonder eenigen tegenweer in de Plaats zelve aan wal gezet. De bevelvoerende Capitein, JOHN ROBINSON, vervoegde zich by den *Hollandschen* Bevelhebber HEYLIGER, op eischende niet alleen alle de Schepen en Goederen, der wederspannige en oproerige Onderdaanen des Konings van *Engeland*, maar ook hunne Persoonen zelve. Wanneer de Gouverneur verklaarde zich daar tegen te zullen verzetten; dewyl hy last hadt om zo wel de Persoonen en derzelver Goederen als de Schepen, welke die ook zyn mogten, en in de Havens van zyn Gouvernement waren, te beschermen, vertoonde de *Engelsche* Scheepsvoogd, dat zyne Orders hem door den Admiraal RODNEY gegeeven, dezelfde waren als die Admiraal van het Hof van *Londen* ontvangen hadt; en deeze hielden in, de Stad in brand te steeken, en de Vestingwerken te vernielen, indien 'er slegts de minste wederstand gebooden, of één enkel schot op de Schepen gedaan wierd. Toen hier op deeze Scheepsbevelhebber, volgens begeerte van den Gouverneur, eene eigenhandig ondertekende Verklaaring overgeleverd hadt, behelzende,

de, dat hy dit *geweld op order* deedt, vermeesterde hy alle de *Americaansche* Schepen, welke hy daar vondt en met Tabak gelaaden waren, egter werd die Tabak niet aangeslaagen, welke men bewees verkogt en op de Waag der Compagnie gewoogen te zyn. Het Volk der *Americaansche* Schepen, 't geen zich met de vlugt niet hadt kunnen redden, werd gevangen genomen. — „ Ziet daar," voegen de Schryvers van dit verslag 'er, met regt, by, uit verren Lande eene taal spreekende, welke hier den *Engelschen Goedgunneren* onaangenaam in de ooren klonk ; „ het geweld, 't welk de Admiraal RODNEY, op last van zyn Hof, op *St. Martin* gepleegd heeft; wy verwagten alle „ oogenblikken, dat die zelfde Schepen „ hier ook komen zullen, om op dezelfde „ geweldige wyze te handelen: wy vreezen ook dat zy, die nu in Onzydige Havens de Schepen en Goederen der *Americaanen* weg neemen, welhaast het zelfde doen zullen aan de Schepen der „ *Franschen*, welke zy meenen hun toe te „ behooren. Men zegt dat zy het zelfde „ te *Curacao*, te *St. Thomas* en te *St. Croix* zyn gaan verrigten, het welk men „ met waarheid noemen mag alle de Mogenheden van *Europa* trotseeren. Zeven Oorlogschepen zagen wy, op den „ dag dat wy dit schryven by deeze Reede, koers na *St. Christophel* zettende, „ terwyl eenige andere boven den wind „ van het Eiland heen zeilden, met de ge-

„ no-

„ nomene *Americaansche* Schepen onder „ hun Convoy. GOD geeve dat wy 'er „ maar met den schrik afkomen, en hier „ voor dergelyke geweldenaaren beveiligd „ mogen blyven (*).”

't Voorgevallene by de Staaten over de schennis op *St. Martin.*

Van dit gebeurde op *St. Martin*, gaf de Bevelhebber van *St. Eustatius*, DE GRAAF, kennis aan Bewindhebberen der *West-Indische Maatschappye*, als mede hoe hy een Vaartuig met een Vrede-vlag hadt laaten vervaardigen, om over den hoon, in naam der Algemeene Staaten der *Vereenigde Nederlanden*, voldoening te vorderen van den *Engelschen* Admiraal RODNEY, leverende alle de Papieren, tot dit schreeuwend geval betrekkelyk, over, die welhaast door Bewindhebberen in handen der Algemeene Staaten gesteld werden. —— Staaten van *Holland* bragten een Besluit in, om deswegen de noodige klagten, ten spoedigsten, aan het Hof van *Groot-Brittanje* te laaten doen. *Friesland* was van 't zelfde gevoelen; doch de Staaten van *Zeeland*, bleeven genegen het beste van de *Engelschen* te denken, en hun voor te spreeken. „ Zy konden zich niet verbeelden, dat „ eene behandeling, zo willekeurig, en „ zo vyandlyk, door 't Hof van *Groot-Brittanje* zou kunnen goedgekeurd wor„ den, of dat het door deszelfs bevelen „ zou hebben plaats gehad. Dat het, „ der-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 280. 578. 727.

IV. BOEK. 1780.

„ derhalven onvermydelyk zou zyn, over „ deeze zaak, met den eersten, en in ge„ paste uitdrukkingen, te klaagen om vol„ doening te erlangen; als mede stellige „ verzekering, dat de Officieren of an„ dere Onderdaanen van zyne Majesteit, „ niet meer zodanige buitenspoorigheden, „ in de Bezittingen van de Republiek, „ zouden pleegen." —— Men besloot, ter Vergaderinge van de Algemeene Staaten den Grave VAN WELDEREN aan te schryven, dat hy, ten Hove van *Groot-Brittanje*, met allen nadruk, zou voordraagen. „ Hoe hunne Hoog Mogenden „ zich ten uitersten beledigd vonden, „ door de opzetlyke schennis des Grond„ gebieds van den Staat op het Eiland *St.* „ *Martin*, volgens uitdruklyken last des „ *Engelschen* Admiraals gepleegd. Daar „ nimmer eenige Mogenheid in twyfel „ hadt getrokken, of de Baayen en Ree„ den, behoorden zo wel tot de byzonde„ re eigendommen der Mogenheden als de „ Landen daar aan paalende zelve, en dat „ allen, die zich daar bevinden, het regt „ van den Oorlog, en alle feitlyke vervol„ ging zyn ontgaan, en niets aan eene „ vreemde Mogenheid regt kan geeven, „ om Schepen, daar liggende, tegen den „ wil van den Souverain des Lands, weg te „ neemen, zonder den Souverain van het „ Land zelve, rechtstreeks aan te tasten.— „ Dat hunne Hoog Mogenden het gebeur„ de op *St. Martin*, niet anders konden „ aanmerken dan als een schending van

„ hun

„ hun Grondgebied, en versmaading der „ onafhangelyke Souverainiteit van den „ Staat, vertrouwende, dat zyne Maje- „ steit zelve, begrypende, dat, wanneer „ eene Vrye en Onafhangelyke Mogen- „ heid van *Europa*, zich blootgesteld moet „ zien aan soortgelyke aanvallen, alle ze- „ kerheid en veiligheid, zo wel binnen „ als buiten *Europa*, voortaan alleen van „ de Magt zal afhangen, verontwaardigd „ zal weezen over de geweldige behande- „ lingen van zyne Officieren, omtrent „ het Grondgebied hunner Hoog Mogen- „ den, die deswegen eene behoorelyke „ voldoening vorderden." ——— De Af-gevaardigden van *Zeeland* hielden zich, ten opzigte van dit stuk, aan 't geen zy uit naam hunner Lastgeeveren, hadden ingebragt (*).

Beroovingen op *Curacao*. Klagten en Verzoeken deswegen.

Het op *St. Eustatius* verspreide gerugt, dat de *Engelschen* 't zelfde snood bedryf, als te *St. Martin* op *Curacao* zouden gaan verrigten, bevestigde zich niet; doch een Schip van dat Eiland komende, bragt berigt, dat de *Engelschen* te *Curacao*, de Barken, aan Onderdaanen van den Staat toebehoorende, vaarende na de *Fransche* Bezittingen om 'er Koophandel te dryven, geweldddaadig weg namen, de Laadingen verbeurd verklaarden; en dus de Ingezetenen des Eilands, tegen allen schyn van regt, beroofden van hunne Eigendommen en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 910. 923.

IV. BOEK. 1780.

en ingescheepte Goederen, als mede van de Verbonden, tusschen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat plaats hebbende; dat zy zich daar door in de onmogelykheid gebragt zagen, om de Schepen uit het Vaderland na de *West-Indien* gezonden, op derzelver te rugreize van de noodige Laadingen te voorzien; 't geen op een volslaagen verval des *West-Indischen* Handels, voor *Curacao* en den Lande van zo veel aanbelangs, zou uitloopen. — 't Was, op deezen grond, dat een groot getal Kooplieden te *Amsterdam*, op de *West-Indiën* handelende, zich by de Algemeene Staaten vervoegden, met verzoek, om het noodzaaklyk Convoy voor de Schepen derwaards gaande en van daar te rug keerende; en een genoegzaam aantal van Oorlogschepen, om ze in die Vaarwateren te doen kruissen, met last om de Barken met Goederen, by de Verbonden geoorlofd gelaaden, te geleiden, en tegen gewelddaadige aanrandingen te beschutten. Voorts smeekende, dat de Graave VAN WELDEREN gelast mogt werden ten *Engelschen* Hove, de noodige klagten te brengen, wegens dit neemen der Barken, en den eisch dat na de *Engelsche* Volkplantingen, de noodige bevelen mogten gezonden worden tot de wedergave en schadeloosstelling van de kosten door dit neemen veroorzaakt (*).

In

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 724.

In de *Middellandsche Zee* werd de Scheepvaard door de *Engelschen*, op de verregaandste wyze, gestremd. Eenige Schippers te *Port Mahon* opgebragt, schreeven over hun lot aan de Kooplieden te *Amsterdam*. Men ging, zonder eenig behoorlyk onderzoek der zaaken, onder de beuzelagtigste voorwendzelen, tot prysverklaring over; „ zo 'er geen verandering komt," schryven zy in hun Schippers styl, welks eenvoudigheid eene waarborge der waarheid is, „ dan is de *Middellandsche Zee* „ voor Neutraale Schepen niet te bevaa- „ ren: want men doet hier op Zee zo wel „ als te Land al wat men wil: want voor „ ons, of Neutraale Schepen of Laadingen, „ is geen hulp: want hier is niemand, „ die voor ons opkomt, om reden dat zy „ bang zyn, dat hun het Land verbooden „ wordt. Hier is ook geen, die de *Hol-* „ *landsche* spraak magtig is, zo dat wy ons „ behelpen moeten met een Soldaat als „ Tolk, dat zeer gebreklyk is, want „ ons niet ter deeg verstaan kan, en ook „ niet ter deeg *Engelsch* spreeken, zo dat het „ zeer noodig zou zyn, om meerder „ schaden en kosten voor te komen, dat „ hier iemand gesteld mogt worden, die „ voor de *Hollandsche* Vlag opkwam: want „ of de Capiteins, Stuurlieden, of het Volk „ zweeren of niet, het is al evenwel, het „ is alles Prys. De voorgaande Regter, „ dien men hier gehad heeft, was van den „ Koning van *Engeland* gesteld, en heeft „ hier nog geen één *Hollandsch* Schip of

VI. BOEK. 1780.

Prysverklaaringen der Schepen in de *Middellandsche Zee*.

IV. BOEK. 1780.

„ Laading prys verklaard; doch hy is, in „ 't begin van Augustus, door den Ge„ neraal van het Land afgezet; en reeds „ na *Londen* vertrokken, om zyne verant„ woording te doen, daar en tegen deeze „ Regter van den Generaal aangesteld „ zynde, heeft nog geen één Schip vry „ gegeeven, by deezen is alles Prys: want „ zommige van de Regters, en meest al„ le Advocaaten en Procureurs zyn In„ tresſanten van de Kaapers (*)." Welk eene verregaande trek van boosheid, dat een Regter om zyne billykheid afgezet, en een ander in diens plaats gesteld wordt, die geene zwaarigheid maakt om de Rooveryen zyner Landsheeren, met Regterlyke goedkeuring, te bestempelen!

Der *Engelschen* Gedrag in de *Portugeesche Havens*, en handelingen daar over.

Een geruimen tyd hadden de *Engelschen*, in de Haven van *Lisſabon*, eene wykplaats gevonden om de in Zee weg geroofde Schepen, op te brengen, en te verkoopen. Aan dit misbruk eener vrye Haven, scheen de Koningin van *Portugal*, paal en perk te stellen, door een Bevel te laaten afgaan, „ dat voorts geene Kaapers van „ eenige Mogenheden, hoe genaamd, „ noch derzelver Oorlogschepen of Fre„ gatten, met reeds gemaakte of nog te „ maakene Pryzen, in de Havens van „ haare Staaten zouden toegelaaten wor„ den, dan in zodanige gevallen, wan„ neer de Gastvryheid, en het Regt der „ Vol-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 761.

„ Volken onvermydelyk is, egter onder „ voorwaarde, dat zy de gemaakte Pryzen, *Portugeesche* Havens in zulke omstandigheden ingebragt, daar niet mogten verkoopen, lossen, noch zich daar „ langer ophouden, dan de noodzaaklykheid zulks vorderde. De Kaapers zich „ thans in haare Havens bevindende, „ zouden, binnen den bepaalden tyd van „ twintig dagen, van den dag der Waarschuwinge af, daar uit moeten vertrekken." —— Dit Bevel den dertigsten van Oogstmaand afgekondigd, gaf den Heer SMISSAERT, in Herfstmaand als Afgezant van den Staat aan het Hof van *Portugal* gekomen, grond om, met hoope van eenen gelukkigen uitslag, zich by der *Portugeeschen* Staatssecretaris AYRES DE SA-E-MELLO te vervoegen, en de ernstigste poogingen aan te wenden, ten voordeele der *Hollandsche* Scheepvaard. In een schriftelyk overgeleverd Vertoog, liet hy, onder andere, zich in deezer voege hooren, „ dat hy, op uitdruklyk bevel zyner Heeren en Meesteren, zyne Excellentie verzogt, haare Getrouwe Majesteit het ongelukkig lot van veele *Hollandsche* Koopvaardyschepen, onder 't „ oog te brengen, die met geweld, onder „ *Hollandsche* Vlag, door de *Engelsche* „ Oorlogschepen en Kaapers opgebragt, en, „ schoon gelaaden met geoorloofde Waaren, als Olie, Koorn, Zeep enz., zonder het minste Regt, en tegen de Regten „ der Volken, de droevige roof geworden,

IV. BOEK. 1780.

„ waren van zommige Persoonen, die op
„ 't allervuilst gewin vlammende, al wat
„ Billykheid of Regtvaardigheid heet,
„ scheenen te veragten, om aan hunne
„ onwettige begeertens te voldoen. Daar
„ deeze Schepen zich van alle hulp be-
„ roofd en overgelaaten, zagen aan de
„ willekeurige handelwyze hunner Op-
„ brengeren, durfde hy, vertrouwende
„ op de Vriendschap en goede verstand-
„ houding tusschen het Hof van *Portugal*
„ en den Staat, en wel byzonder zich ver-
„ laatende op het laatst gegeeven Bevel de
„ Oorlogschepen en Kaapers der thans in
„ Oorlog zynde Mogenheden betreffen-
„ de, gelooven, dat haare Majesteit wel
„ goed zou vinden aan de Bevelhebberen
„ der *Engelsche* Oorlogschepen en Kaa-
„ pers, op haar grondgebied woonende,
„ te doen bevelen, om alle noodzaaklyke
„ en vereischte zekerheid te stellen voor
„ de Laadingen, kosten, schadens en
„ verlies van de *Hollandsche* Schepen hier
„ opgebragt, zo vóór als na de Afkondi-
„ ging van gedagte Bevel. Van welke
„ Schepen veele met geweld ontlaaden
„ waren, en de Laadingen verkogt zonder
„ vonnis of wyzinge van de *Engelsche* Ad-
„ miraliteit, of eenig ander Regt, dan
„ dat van den sterksten."

Dit Vertoog des Gezants scheen onmiddelyk eene allergunstigste uitwerking te zullen baaren; althans de reeds verkogte Laading van zeker *Hollandsch* Schip, werd in verzekering genomen, en de aangeslaa-

gene

gene openbaare verkooping der Lading van een ander verboden. Ook kreegen drie *Engelsche* Kaapers, neemers van *Hollandsche* Schepen, bevel om binnen vier-en-twintig uuren te vertrekken. Hier by kwam, tot meerdere moedgeeving, dat de *Portugeesche* Gezant by 't Hof te *Londen*, over de willekeurige handelwyze der *Engelsche* Schepen tegen die van Onzydige Mogenheden, de ernstigste klagten hadt ingebragt. Doch de *Engelschen* wisten raad om den wind des *Portugeeschen* Hofs, die hun tegen scheen te waayen, te veranderen, en uit een anderen hoek, hun gunstig, te doen opblaazen. De heilspellende tekens, die den Heere SMISSAERT, eene blyde boodschap aan zyne Heeren en Meesters in de penne gaven, verdweenen eensklaps, het in beslag neemen der verkogte *Hollandsche* Laadingen, als mede het verbod om de andere te verkoopen, werd, van wegen het *Portugeesche* Hof, opgeheeven. De klagten des Gezants hier over gestort, mogten even min baaten als zyn beroepen op het uitstaande Verbond, en het Hofbesluit, in Oogstmaand deezes Jaars gegeeven. Dit laatste hadt men, gelyk hy den Staaten berigtte, ten voordeele en tot genoegen der *Engelschen* uitgelegd: zo dat alle de poogingen en vertoogen, welke hy verders zou kunnen doen, omtrent het voorledene, verlooren en zonder uitwerking zouden zyn (†).

Niet

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 317 858.

IV. BOEK.

1780.

Mishandelingen door de *Engelschen* onze Zeelieden aangedaan.

Niet alleen hielden de *Zeerooveryen* der *Engelschen*, met vermeerderde stoutheid, aan; doch de mishandelingen der Scheepslieden gingen bykans allen geloof te boven. Een *Hollandsch* Schip, op de hoogte van *Bourdeaux*, werd door een Kaaper onderzogt, geen goederen vindende op welke hy aanspraak kon maaken, vervoerde spyt den Roover om den Schipper en het Volk, op eene vreemde en allerschandelykste wyze te behandelen: hy deedt ze aan zyn Boord komen, uitkleeden, over zyn kanon leggen, daar op, met de rug om hoog vast binden, en op hun agterste met touwen geesselen, naa welk snood bedryf, en andere tekenen van veragting, hy hun weg zondt. —— Een ander, na *St. Eustatius* zeilende, werd, op de hoogte van Kaap *Finisterre*, door een *Engelsch* Oorlogschip aangehouden, en men wilde den Capitein dwingen te bekennen, dat hy na *Spanje* of *Noord-America* bestemd was, hem dreigende met de boeyen, in gevalle hy zulk eene bekentenis weigerde: hier mede hieldt men hem drie uuren vergeefsch op, liet de Compassen van boord haalen, en hem, naa hem alvoorens deerlyk geslaagen te hebben, heen gaan. Wanneer hy, van de Compassen ontzet, *St. Eustatius* omtrent bereikt hadt, randde hem een Kaaper aan, die hem niet slegts van veel leeftochts, maar van al zyn nieuw touw en blokwerk beroofde, zo dat zich naauwlyks hadt kunnen redden, en op de plaats

zyn

zyner bestemminge komen (*). Wy melden dit slegts als staaltjes uit veelvuldige van gelyken aart, die de Dagpieren vervulden. IV. BOEK. 1780.

Schennis aan onze Kust.

Het bleef niet by dit schenden van der Staaten Grondgebied in een ander Wereld-deel, by het verkorten van hun wettig Regt ten vreemden Hove, by de geweldenaaryen in open Zee, zy moesten zien, dat, bykans onder hun oog, aan deeze Kust, de *Engelsche* stoutheid den meester speelde. Een *Fransche* Kaaper, van de Reede van *Hellevoetsluis* in Zee gestooken, werd naagezeild door drie *Engelsche* Koolschepen; hy tragtte te *Goeree* binnen te komen, naderde het strand, zeilde tot onder *Goeree*, geen enkel schot doende, terwyl de Koolschepen op hem vuurden en vervolgden tot aan de Vuurbaak der gemelde Haven, tot op een afstand van zes roeden van die plaats, waar zy het Kaaperscheepje noodzaakten het op strand te zetten: en het Volk de vlugt te neemen. Intusschen lieten de Koolschepen niet af, gestadig op dit kleine Kaperschip te vuuren, zonder zelfs een groot getal Werklieden, aan strand arbeidende, te ontzien, zodanig dat de Kogels door deeze hoop Menschen over hunne hoofden heen gingen, zonder egter iemand te beschadigen, dewyl zy het gevaar in de *Goereesche* duinen ontweeken. De drie Koolschepen hier

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 578. 763.

IV. BOEK. 1780.

hier mede nog niet voldaan, voeren voort met het Kaaperſchip, dat zonder Volk vast in 't zand lag, te beſchieten, en kwamen op omtrent veertig roeden affſtands van dat Schip ten anker: terwyl twee kleindere Koolſchepen, te gelyk met de andere van *Hellevoetſluis* uitgeloopen, omſtreeks 't zelve zeilden, geſtadig 'er op vuurden, daar mede aanhoudende tot dat de Vloed het Kaaperſchip vlot deedt worden: wanneer de *Engelſchen*, met hunne Sloepen aan boord van 't zelve gekomen, 'er de *Franſche* Vlag af haalden, het van den oever ſleepten aan 't grootſte Koolſchip vast maakten, en, onder 't oog van den *Hollandſchen* Kustbewaarder, van verſcheide Goederen beroofden. Deeze den *Engelſchen* gevraagd hebbende, wat zy met dit Kaaperſchip voor hadden, en vermaand omzigtig te weezen in 't geen zy deeden, kreeg van den Capitein die het grootſte voerde, ten antwoord." „ *Wy zullen het* „ *mede neemen; wy zyn ook Kaapers!*"

Klagten daar over ten *Engelſchen* Hove.

De Afgevaardigden van *Holland* dit ſchreeuwend voorval, ter Algemeene Staatsvergadering, vermeld hebbende, voegden 'er, met billyke verontwaardiging, by, „ dat zy deeze verregaande ſtoutheid der „ *Engelſche* of *Schotſche* Koolſchepen aan- „ merkten, als eene openbaare en moed- „ willige ſchending van het Grondgebied „ der Republiek, vergezeld van verſchei- „ de bezwaarende omſtandigheden, als „ bedreeven by het uitloopen eener Haven „ van dit Land, en aan een Oord, waar

„ zy

„ zy niet konden twyfelen of zy waren „ onder het Kanon van het Strand: de- „ wyl hunne kogels over 't Land vloo- „ gen, en zonder door den *Fransche* Kaa- „ per aangedaan te weezen, die zelfs op „ hun geen enkel schot gedaan hadt: wes- „ halven dit bedryf der *Engelsche* Kool- „ schepen, geene andere aanleiding hadt „ dan eene voorbedagte geweldenaary; „ naardien 'er geen de minste reden van „ vrees was, dat de Kaaper naa in volle „ Zee te zyn, een hunner zou genomen „ hebben: dewyl de aanval door hun „ zelfs begonnen was, op het oogenblik „ dat de Kaaper wendde, om uit Zee te „ rug te keeren, en de Haven in te loo- „ pen: boven en behalven dat zy hem nog „ twee uuren beschooten hadden, naa dat „ hy onwederspreekelyk gestrand was, en „ dat geheele bedryf geëindigd was, door „ het wegvoeren van het *Fransche* Schip „ van het *Hollandsche* Strand, in weerwil „ van de vermaaning en waarschuwing „ van den Kustbewaarder. Huns oor- „ deels hadden de Algemeene Staaten, „ niet alleen regt om zich te beklaagen, „ over de verregaande geweldenaaryen en „ buitenspoorigheden der *Engelsche* en „ *Schotsche* Capiteinen; maar dat zy zulks „ ook geenzins konden dulden, zonder „ kwetzing van de Onzydigheid, welke „ zy, in de tegenwoordige Onlusten, had- „ den aangenomen, en zonder benaadee- „ ling van de Waardigheid, de Souverai- „ niteit en Onafhangelykheid van den

„ Staat,

IV. BOEK.

1780.

IV. BOEK. 1780. „ Staat, zo dat zy zelfs verpligt zouden „ geweest zyn, om zich met geweld daar „ tegen aan te kanten, en het te belet„ ten, indien zy anders tyds genoeg van „ deeze geweldenaaryen waren onderrigt „ geweest: waarom zy zich ook niet kon„ den ontslaan van, op de ernstigste wy„ ze, het genomen Schip te rug te vorde„ ren, en van zyne *Groot-Brittannische* „ Majesteit eene behoorelyke voldoening „ te eischen over dit gedrag zyner On„ derdaanen." —— Het Besluit der Algemeene Staaten was overeenkomstig met deezen voorslag, en den Graave VAN WELDEREN werd des de noodige last gegeeven (*).

't Heeft niet ontbrooken aan Lieden, die de Schenddaaden van Kaapers en Roovers, die onder *Engelsche* Vlag, of met *Engelsche* Zeebrieven, voeren, niet op rekening van *Engeland* wilden gesteld; maar aangemerkt hebben als bedryven van byzondere Persoonen; doch, behalven de veelvuldige schennissen gepleegd door de zodanigen, die zich op last des *Engelschen* Hofs beriepen, en dien vertoonden, zag men geen voorbeeld van eenige strafoefening den geweldenaaren aangedaan; of dat de *Engelschen* zich eenigzins aan de klagten deswegen bekreunden; waar uit men veilig mogt besluiten, dat zulk een gedrag, zo niet in alle

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 514. 518.

alle gevallen openlyk gewettigd, althans met goedkeuring geduld werd.

Algemeenheid der Zeerooveryen. De Porte verzet 'er zich tegen.

Hoe zeer het *Engelands* toomlooze Heerschzugt en openbaare Geweldenaary ter Zee in een nog sterker dag zette; mogt het een geluk voor deezen Staat gerekend worden, dat dezelve, schoon min sterk; egter, andere Onzydige Mogenheden niet ongemoeid liet. *Zweedsche*, *Deensche* en *Pruissische* Schepen, zo in *Engeland* als te *Port-Mahon*, opgebragt, zagen, schoon vry gegeeven, en wel zagter behandeld, nogthans een gedeelte der Laadingen, of dezelve geheel verbeurd verklaaren, en gevoelden die Kroonen des een regtmaatig misnoegen. —— De *Ottomannische Porte* liet den Afgezanten van *Frankryk* en *Groot-Brittanje*, een omstandig berigt geeven, wegens het kwellend gedrag der vreemde Kaapers, welke de Havens bezetten, de in- en uitgaande Schepen geweldaadig behandelden, zonder zelfs de *Turksche* Schepen uit te zonderen, strydig met de eer van dat Ryk, weshalven de Porte moest besluiten, om, hoe eer hoe liever, aan de Oorlogende Mogenheden, het houden van goede Orde voor te slaan, gelyk dezelve deedt, den Groot Admiraal en anderen, wien zulks betrof, belastende, zich in 't vriendelyke te verzetten tegen de geenen, die in hunne onbehoorelyke handelwyze voortgingen, bescherming te verleenen aan de Kooplieden en Vaartuigen van alle Volken, welke in het *Turksche* Ryk handel dreeven, en welker Hoven in

IV. BOEK. 1780.

Vriendschap stonden met de Verhevene Porte, tegen de Kooplieden en Schepen der twee Oorlogende Mogenheden, die de Reglementen zouden overtreeden; tegen de zulken naamlyk, die onder 't bereik van 't Geschut, eenige mylen binnen de Grenzen, het Regt der Mogenheden en der Volken schendende, en weigerende hun gedrag volgens de beste grondregelen te schikken, de eer en waardigheid van het *Turksche* Ryk zouden ter zyde stellen, en daar door dat Ryk benadeelen.

Verslag van de Gewapende Onzydigheid.

Ingevolge van deeze Maatregelen mogt de *Nederlandsche* Scheepvaard in de *Levant*, van hier onbeschermd gelaaten, op eene meerdere veiligheid hoopen. Doch deeze hoop, voor een zo bepaald gedeelte des Zeehandels, was gering in vergelyking van de hoop, die zich dit Jaar, op eene algemeene bescherming van de Vrye Vaard der Onzydige Mogenheden op deedt: deeze, schoon, ten onzen opzigte, in ydelen rook verdweenen, verdient in haare opdaaging, verderen voortgang, en eindelyke te niet looping, eenigzins breedspraakig vermeld te worden, als eene Gebeurtenis, zeldzaam in haaren aart, en ons de gesteldheid der vreemde Hoven, in dit tydsgewrichte, als mede die van onzen geslingerden Staat, op eene allertreffendste wyze, schetzende.

Zeemagt der Keizerinne van *Rusland*.

Was het Zeeweezen in *Rusland*, door CZAAR PETER DEN I., met den aanvang deezer Eeuwe, van niets beduidend, ontzaglyk geworden, toen de tegenwoor-

dig-

dige Alleenheerschresse aller *Russen* den Throon beklom, in zulk een verval geraakt, dat zy gezegd mag worden haaren grooten Voorganger geëvenaard te hebben, in het uitrusten van eene nieuwe Vloot; zag, onder haare Regeering, *Europa* de *Russische* Vlag in den *Archipel* waaijen, en een *Turksche* Vloot by *Tchesme*, vernield door een Smaldeel uit het Noorden; CATHARINA DE II. hieldt steeds de hand aan 't Zeeweezen, en bediende zich van den ruimen voorraad in haar Ryk, tot Scheepsbouwstoffen en Toetakeling, in zulker voege, dat haar Vloot, in 't laatst van den Jaare MDCCLXXVIII., in de Havens der *Baltische Zee* en te *Archangel*, uit acht- en dertig Schepen van Linie, vyftien Fregatten, en honderd dertien kleinder Schepen ten Oorlog toegerust, bestondt, terwyl aan de *Zwarte Zee*, verscheide Oorlogschepen en Fregatten gebouwd werden (*). Hadt zy dus, onaangezien verscheide zamenloopende oorzaaken, die den voortgang der *Russische* Zeemagt vertraagen, en zommigen doen stellen, dat die Mogenheid geene Zeemagt zal verkrygen, ontzaglyk in 't oog der andere Zeemogenheden (†), magts genoeg om haare Kusten te dekken, haare Koopvaardyschepen te geleiden, zich gedugt te ver-

IV. BOEK.

1780.

(*) W. COXE *Travels into Poland, Russia, Sweden and Denemark.* Vol. I. pag. 527. Vol. II. 226.

(†) W. COXE, als boven. Vol. II. 229. 231.

IV. BOEK. 1780.

vertoonen in de *Baltische Zee*, en, in gevalle van een *Turkschen* Oorlog, eene Vloot na den *Archipel* te zenden; die Vorstin betoonde, ten deezen tyde, zich de veiligheid der Zee aan te trekken, en haar vermogen te willen gebruiken, om der verdrukkigen en regtschennissen, paal te zetten.

Wenschlykheid van een Plan der Onzydige Mogenheden, om deZeegeweldenaaryen tegen te gaan.

De Zeeroveryen en onbillyke Handelingen der *Engelschen* klonken de wyde Wereld door; elke Mogenheid, die 'er eenigzins de drukkende zwaarte van voorzag of gevoelde, en 't heil haars Volks met den bloei des Lands te harte ging, moest 'er daadlyk op bedagt weezen, om zich in zulk een staat van zelfverdeediging en tegenweer te stellen, als kon strekken om de Regten der Onzydigheid te doen eerbiedigen en te handhaaven. Te zeer was de *Groot-Brittannische* Zeemagt toegenomen, te sterk het aantal Roofschepen diens Volks, welke de Zee als bedekten, dan dat ieder Onzydige Mogenheid in *Europa* voor zich zelven in staat was overal genoegzaamen wederstand te bieden aan dien geessel der wateren. Niets beters of kragtdaadigers kon 'er bedagt en te werk gesteld worden, daar elk op zich zelven te zwak was, dan een Plan om alle Zeemogenheden, niet in den Oorlog betrokken, te vereénigen, en met zamenverbondene kragten den vryen Handel en Scheepvaard te beschermen (*).

Een

(*) Zodanig een Plan was reeds aangeduid, door onzen Staatkundigen Geschiedschryver WAGENAAR, zie

CATHARINA DE II.
ALLEENHEERSCHERESSE ALLER RUSSEN.

Een plan, hoe ſchoon, egter met veele zwaarigheden omzet, en moeilyk in te voeren, aangemerkt de onderſcheide belangen, van deeze en geene Mogenheden aan den een of ander der Oorlogvoerende Vorſten verbonden, wier gunst zy zogten, of wier haat zy vreesden: hoewel zy allen een gelyk belang hadden om voor de vryheid, veiligheid, en 't ongeſtoord gebruik der openbaare Zee, te zorgen. —— CATHARINA DE II. Alleenheerschresſe der *Rusſen*, en haar toenmaalige Staatsdienaar den Graaf NIKITA VAN PANIN, hadden de eer om zulk een Plan, of zelfs uit te vinden, of, op 't in geeven van eene andere Mogenheid, daar in grootlyks belang hebbende, eerst aan den dag te brengen.

IV. BOEK. 1780.

De

zie zyne *Hist. en Pol. Tractaaten*, I. Deel. bl. 243. Tot opheldering van het boven gemelde kan dienen de opgave van de geſteltenisſe der Zeemagt, in *Zweeden* en *Denemarken*, ten tyde dat dit Verbond der *Gewapende Onzydigheid* in bewerkinge was. Schoon de Lyst der *Zweedſche* Oorlogſchepen, 30 Schepen van Linie bedroeg, die van 40 Stukken daar onder gerekend, en 15 Fregatten; behalven de mindere Gewapende Vaartuigen, mogt men, dewyl veele zeer oud waren tot den Zeedienst niet bekwaam konden gemaakt worden, het getal daar toe in ſtaat, niet hooger ſtellen, dan 20 Schepen van Linie en 10 Fregatten. — De *Deenſche* Zeemagt leverde eene Lyst op van 38 Schepen van Linie, onder deezen telde men 9 Schepen van 50 en één van 44 Stukken, en 20 Fregatten; doch wanneer men de afgekeurde of die alleen tot parade geſchikt waren daar van aftrok, bleeven 'er ſlegts 25 Schepen van Linie en 15 Fregatten over bekwaam om dienst te doen. COXE *Travels*. Vol. II. pag. 508. 551.

IV. BOEK.

1780.

Verklaaring van CATHARINA DE II. aan de Oorlogvoerende Mogenheden

De Hoven van *Londen*, *Versailles* en *Madrid* ontvingen, met het afloopen van Lentemaand, deeze Verklaaring van haare Ruskeizerlyke Majesteit. „ De Keizerin „ van *Rusland* heeft de gevoelens van „ Regtvaardigheid, Billykheid en Gemaa„ tigdheid, zo zeer aan den dag gelegd, „ en, geduurende den loop des Oorlogs, „ dien zy tegen de *Ottomannische Porte* te „ voeren hadt, zulke doorslaande bewy„ zen gegeeven van de agting, welke zy „ voor de *Regten der Onzydigheid*, en „ voor de *Vryheid van den Koophandel* over „ 't algemeen heeft, dat zy zich deswe„ gen op 't getuigenis van geheel *Europa* „ kan beroepen. Dit gedrag, zo wel als „ de Grondbeginzels van Onzydigheid, „ welke zy, staande den tegenwoordigen „ Oorlog heeft doen blyken, hebben haar „ het regtmaatig vertrouwen moeten in„ boezemen, dat haare Onderdaanen, de „ vrugten hunner Naarstigheid, en de „ voordeelen aan alle Onzydige Volken „ toekomende vreedzaam genieten zouden. „ De Ondervinding, nogthans, heeft het „ tegendeel beweezen. Noch de gemelde „ overweegingen, noch de agting welke „ men aan 't voorschrift van 't algemeene „ *Regt der Volken* verschuldigd is, heb„ ben kunnen beletten, dat de Onderdaa„ nen van haare Majesteit de Keizerin, „ niet dikmaals in hunne Scheepvaard ont„ rust, en in hunne handelingen door die „ der Oorlogende Magten gestremd zyn."

„ Deeze hinderpaalen aan de *Vryheid*

van

„ *van den Koophandel* in 't algemeen, en
„ aan dien van *Rusland* in 't byzonder in
„ den weg gelegd, zyn van zulk een aart,
„ dat zy de oplettenheid der Souverainen
„ en van Onzydige Volken moeten gaande
„ maaken. De Keizerin bemerkt haare
„ verpligting, om zich, door alle midde-
„ len, bestaanbaar met haare Waardigheid
„ en het Welzyn haarer Onderdaanen,
„ daar van te bevryden. Maar zy heeft;
„ eer zulks te werk te stellen, en met een
„ opregt oogmerk om nieuwe inbreuken
„ voor te komen, geoordeeld, dat haare
„ Regtvaardigheid vereischte voor de oo-
„ gen van *Europa* bloot te leggen, de
„ grondbeginzels, welke zy volgen zal,
„ en die geschikt zyn, om allen misver-
„ stand, en 't geen aanleiding daar toe zou
„ kunnen geeven, weg te neemen. Zy
„ doet het met des te meer vertrouwen,
„ om dat zy deeze Beginzels in het oor-
„ spronglyk *Regt der Volken*, op 't welk
„ ieder Volk zich mag beroepen, gegrond
„ vindt; en de Oorlogende Mogenheden
„ dezelve niet kunnen ontzenuwen, zon-
„ der de *Wetten der Onzydigheid* te schen-
„ den, en de grondstellingen, welke zy
„ in verscheide Verbintenissen, uitdruk-
„ lyk aangenomen hebben, af te keuren.
„ Zy komen op de volgende punten uit."

I. „ Dat de Onzydige Schepen vrylyk,
„ van de eene Haven na de andere, en op
„ de Kusten der Volken, die in Oorlog
„ zyn, mogen vaaren."

II. „ Dat de Goederen, aan de Onder-

IV. BOEK. 1780. „ daanen der gemelde Oorlogende Mo„ genheden toebehoorende, aan boord „ van Onzydige Schepen vry zyn, uitge„ zonderd de Contrabande Waaren."

III. „ Dat de Keizerin, ten aanziene „ dier Waaren zich houdt aan het geen in „ 't XI. en XIII. Artykel van haar Handel„ Verdrag bepaald is, breidende zy de „ Verbintenissen derzelven uit, tot alle „ Oorlogvoerende Mogenheden (*)."

IV.

(*) De hier bedoelde Artykelen van het Tractaat tusschen *Rusland* en *Groot-Brittanje*, in den Jaare MDCCXXXIV. den tweeden van Wintermaand gesloten, zyn van deezen inhoud:

ART. XI. „ De Onderdaanen van elke Mogen„ heid, mogen vrylyk heen en weder trekken en „ reizen in alle Landen, die nu in vyandschap met „ een der gemelde Mogenheden zyn, of naamaals „ zich zullen bevinden, geblokkeerde of belegerde „ Plaatzen alleen uitgezonderd, mits zy geen Krygs„ voorraad of Ammunitie den vyand aanbrengen; maar „ alle andere Goederen betreffende, zullen hunne „ Schepen, Reizigers, en Goederen vry en onge„ stoord zyn."

ART. XII. „ Kanon, Mortieren, Musketten, „ Pistoolen, Bomben, Granaaten, Kanon- en Snap„ haan Kogels, Snaphaans, Vuursteenen, Lont, „ Buskruid, Salpeter, Zwavel, Karassen, Zwaar„ den, Bandeliers, Knapzakken, Patroontassen, „ Zadels en Toomen, in eenige hoeveelheid, boven „ 't geen tot Scheepsvoorraad noodig is, en aan ie„ der Man van het Scheepsvolk eigenlyk toebehoo„ ren, of voor hem noodig mag geoordeeld worden, „ zal voor Krygs-Ammunitie worden gehouden, en „ by aldien 'er iets zodanigs gevonden wordt, mag „ men 't zelve wettig wegneemen en verbeurd ver„ klaaren; maar om die reden zullen noch de Sche„ pen, noch de Reizigers, noch het overige der „ Goederen aangehouden, of verhinderd worden om „ hunne reize voort te zetten."

IV. „ Dat, om te bepaalen wat eigen-
„ lyk een geblokkeerde Haven is, men
„ deeze benaaming alleen toe ſtaat aan
„ zodanig eene, daar men niet dan met
„ blykbaar gevaar kan inloopen, wegens de
„ ſchikking der Mogenheid, die ze met Sche-
„ pen, welke hunnen ſtand blyven hou-
„ den, en in genoegzaame nabyheid zyn,
„ aantast."

V. „ Dat deeze grondbeginzels, in de
„ Regtsgedingen en de Vonnisſen, over
„ de wettigheid der Pryzen, tot een Re-
„ gel moeten dienen."

„ Haare Majeſteit, de Keizerin, deeze
„ beginzels voordraagende, ſchroomt niet
„ te verklaaren, dat zy, om dezelve te
„ handhaaven, en de eer van haar Vlag,
„ de zekerheid van den Koophandel, en
„ Scheepvaard haarer Onderdaanen, te-
„ gen wien het ook zyn mag, te beſcher-
„ men, een aanmerkelyk gedeelte van haa-
„ re Zeemagt doet uitrusten. Ondertus-
„ ſchen zullen deeze maatregels op gee-
„ nerlei wyze invloed hebben, op de ſtip-
„ te en ſtrenge *Onzydigheid*, welke zy
„ heilig in agt genomen heeft, en zo lang
„ zy niet getergd en genoodzaakt zal wor-
„ den, om de paalen van Gemaatigdheid
„ en volkomene Onzydigheid te verlaaten,
„ in agt neemen zal. 't Is niet, dan in
„ dit uiterſte, dat haare Vloot bevel zal
„ ontvangen, om zich derwaards te be-
„ geeven, waar de eer, het belang, en
„ de nood haar zullen roepen."

„ Haare Majeſteit, met die rondbor-

IV. BOEK. 1780.

„ stigheid, welke aan haar Character eigen
„ is, deeze plegtige verzekering doende,
„ kan niet nalaaten zich te belooven, dat
„ de Oorlogende Magten doordrongen
„ van die gevoelens van Regtvaardigheid
„ en Billykheid, waar mede zy bezield is,
„ zullen mede werken, tot de vervulling
„ van haare heilzaame oogmerken, die zo
„ oogschynlyk ten nutte van alle Volken,
„ en zelfs ten voordeele van die in Oorlog
„ zyn, verstrekken, dat zy, ingevolge van
„ dien, hunne Admiraliteiten en bevel-
„ voerende Officieren, zullen voorzien van
„ Lastbrieven, overeenkomende en be-
„ antwoordende aan de hier bovengemelde
„ grondbeginzelen, die uit het oorsprong-
„ lyk Wetboek der Volken getrokken, en
„ in hunne Verbintenissen, zo dikwyls
„ aangenomen zyn (*)."

Aanmerkingen over deeze Verklaaring.

Niet alleen straalen, in deeze Verklaaring, de onlochenbaarste trekken door, van den yver der Alleenheerschresse aller *Russen*, om haare eigene Onderdaanen te beschermen; maar ook om het Regt der Volken in 't algemeen, te handhaaven. De bekwaamheid, het beleid, en 't doorzigt van den Staatsdienaar, die dit Plan bestuurde, werd van elk bewonderd; en de Verklaaring aangezien voor een meesterstuk van eenvoudigheid en klaarheid, waar in de Regten der Volken in den Vryen Handel en Zeevaard, vooral van Onzydige Mogenheden, met betrekking tot de

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 543. enz.

de Oorlogenden, zo nauwkeurig en met zo weinig omflags, bepaald worden, dat 'er geen uitvlugt voor gedrongene en gewrongene uitleggingen over bleef. De regel *Vry Schip Vry Goed* diende ten grondwet; alle willekeurige bepaaling van *Contrabande Waaren* verdween; en of eene Haven *geblokkeerd* was dan niet, maakte zy met één penne trek uit. —— Geen der Oorlogvoerende Mogenheden heeft 'er ook iets tegen durven inbrengen; schoon dit Plan op verre na door allen niet met het zelfde oog werd aangezien: boven al daar het vergezeld ging van eene Uitnoodiging aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stokholm*, *Lisfabon* en de *Vereénigde Nederlanden*, om in deeze *Gewapende Onzydigheid* deel te neemen.

Hoe deeze Verklaaring in *Engeland* werd opgenomen.

Groot-Brittanje, gewoon in alle Oorlogen, zich als Gezagvoerfter der Zee te vertoonen, en andere Volken, naar goedvinden, wetten voor te fchryven, en thans ten top van gewelddaadige uitvoering dier willekeurige regelen opgeklommen, zag dien trots gefnuikt, en zich verrast door de Verklaaring van eene Vorftinne, die dezelve zou doen gelden, zonder eenig ontzag voor *Engeland*, waar tegen dit Plan, fchoon de andere Oorlogende Mogenheden mede betreffende, voornaamlyk gerigt was. Wanneer in 't Parlement, vervolgens over dit ftuk gehandeld werd, beklaagde zich de Graaf VAN SHELBURNE, „ dat het flegt beftuur „ der Staatsdienaaren, den eenigen Bond-

IV. BOEK. 1780.

„ genoot van *Groot-Brittanje*, de Keizerin van *Rusland*, tot een Bondgenoot van *Frankryk* gemaakt hadt, door het uitgeeven eener Verklaringe, in welke zy andere Mogenheden verzogt deel te neemen, 't geen *Engeland* van de middelen om den Oorlog te voeren zou ontzetten. Hy hieldt de Verklaaring der Keizerinne, voor het invoeren van een Nieuw Wetboek der Zee, schendende de vastgestelde Wetten der Volken; eene daad waar over *Engeland* zich gevoelig moest betoonen, als eene volslaagene verbreeking der Onzydigheid." —— Lord STORMONT verhief de Keizerin van *Rusland* tot de wolken, vergeleek haar by Koningin ELIZABETH, noemde haar eene *Heldere Noordstar*; en beweerde, „ dat het haar Belang was een Bondgenoot van *Engeland* te blyven, dat hy niet twyfelde aan haare vriendlyke oogmerken; doch niet stelligs wegens de bedoelingen van het *Russische* Hof wilde zeggen." —— Waar op de Graaf VAN SHELBURNE hem te houden gaf, „ dat de *Engelsche* Staatsdienaars, omtrent de inzigten van het *Russische* Hof, dezelfde onkunde betoonden als zy gedaan hadden, wegens die van *Frankryk* en *Spanje*, en dezelfde taal van bedrieglyke gerustheid spraaken, als zy gevoerd hadden, eer deeze Mogenheden tot het bestaan van openlyke vyandlykheden kwamen." — „ Lord CAMDEN beweerde, dat de Staatsdienaars, door hun

„ on-

„ onftaatkundig gedrag, den grondflag ge- IV. BOEK. 1780.
„ legd hadden, tot eene Verbintenis tus-
„ fchen de *Noordfche* Mogenheden tegen
„ *Europa*, dat *Holland*, *Rusland*, *Deene-*
„ *marken* en *Zweeden*, *Groot-Brittanje*
„ zouden noodzaaken om zich aan een
„ Nieuw Wetboek der Zee te onderwer-
„ pen, of met alle deeze Mogenheden te
„ Oorlogen (*)."

Het antwoord des *Londenfchen* Hofs, op de Verklaaring der Keizerinne was kort, in zeer afgemeete uitdrukkingen begreepen, en duidde genoegzaam aan, een ftilzwygend misnoegen over den breidel, het Zeegeweld in den mond gewrongen, het was eene geveinsde onderwerping der Heerschzugt. De Koning beriep zich op zyn gehouden gedrag, omtrent de Onzydige Mogenheden, en die met hem in Verbintenisfe ftonden, geduurende deezen Oorlog; fprak van de gevoelens van Regtvaardigheid, Billykheid en Gematigdheid, die alle zyne handelingen beftuurden, en ten aanziene van *Rusland* in 't byzonder,
„ dat hy door de banden van onderlinge
„ Vriendfchap en gemeen belang aan haa-
„ re Majefteit verknogt, van het begin
„ der Onlusten af, de ftipfte bevelen ge-
„ geeven hadt om de Vlag der Keizerin-
„ ne, en den Handel haarer Onderdaanen
„ te ontzien, volgens het Regt der Vol-
„ ken, en den inhoud der Verbintenis-
„ fen,

(*) *Lond. Magaz.* 1780. pag. 463. 465.

IV. BOEK. 1780.

„ sen, welke hy in zyn Handel-Tractaat „ met haar gemaakt hadt, en met de uiter- „ ste nauwkeurigheid zou vervullen. De „ bevelen daar omtrent waren vernieuwd, „ en men zou op derzelver volvoering een „ waakend oog houden: en, zo 't mogt „ gebeuren, dat 'er de geringste schennissen „ der herhaalde bevelen plaats grepen, „ zouden de Vonnissen der Admiraliteits- „ Collegien, de beledigingen op eene zo „ billyke wyze verhelpen, dat haare Kei- „ zerlyke Majesteit, over die uitspraaken „ gansch voldaan zou zyn, en daar in „ dien zelfden geest van Regtvaardigheid, „ welke haar bezielde, erkennen (*).”

Hoe aan 't *Fransche* Hof.

Geheel verschillend was de uitwerking deezer Verklaaring, ten Hove van *Versailles*. Zy strookte volmaakt met de inzigten van LODEWYK DEN XVI., reeds aan den dag gelegd in zyn Reglement, aangaande de Scheepvaard der Onzydige Mogenheden (†), en opende hem den toegang tot het *Noorden*, door *Groot-Brittanje* dier Kroone altoos betwist, om van daar de middelen te haalen, welke zy in een Zee-Oorlog niet kan ontbeeren. —— Kenmerken agterhoudenheid en stilzwygend misnoegen, het antwoord des Konings van *Engeland*, dat des Konings van *Frankryk* draagt openhartigheid en gulle blydschap op 't voorhoofd. —— Laaten wy hem

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 567.
(†) *Mercure de France* 1778. N. VI. pag. 103.

hem hooren. „ De Oorlog, waar in de „ Koning zich ingewikkeld vindt, geen „ ander oogmerk hebbende, dan de ver- „ knogtheid van zyne Majesteit aan de „ grondstellingen der *Vryheid op Zee*, zo „ heeft hy niet dan met een weezenlyk „ genoegen, de Keizerin van *Rusland*, „ die zelfde Grondstelling zien aanneemen, „ en zich gereed betoonen om dezelve „ staande te houden. Het geen haare Ma- „ jesteit de Keizerin van de Oorlogende „ Mogenheden eischt, is niets anders dan „ die regels aan de *Fransche* Zeevaard „ voorgeschreeven, welker uitvoering „ wordt gehandhaaft, met eene nauwkeu- „ righeid aan geheel *Europa* bekend, en „ van 't zelve goedgekeurd."

„ De Vryheid der Onzydige Schepen, in weinige gevallen alleen bepaald, is „ een rechtstreeks gevolg van het Natuur- „ lyk Regt, de beveiliging der Volken, en „ zelfs de verligting van die door den Oor- „ logsgeesfel bezogt worden. Ook heeft „ de Koning begeerd, niet alleen aan de „ Onderdaanen der Keizerinne van *Rus-* „ *land*; maar ook aan die van alle Staaten, „ welke de Onzydigheid hebben aangeno- „ men, de *Vryheid der Zeevaard* te bezor- „ gen, op dezelfde Voorwaarden, die „ uitgedrukt zyn in de Verklaaring, op „ welke zyne Majesteit thans antwoordt."

„ Hy dagt een grooten stap tot het al- „ gemeen welzyn gedaan, en een roem- „ ryk tydperk voor zyne Regeering be- „ reikt te hebben, met, door zyn voor-

„ beeld,

IV. BOEK. 1780.

„ beeld, de Regten te bepaalen, die elke „ Oorlogvoerende Mogenheid kan en moet „ erkennen aan *Onzydige Schepen* toe te „ komen. Zyne hoop is niet te leur ge„ steld, naardien de Keizerin, door de aller„ stipste Onzydigheid te bewaren, zich „ verklaart voor het Stelzel, 't welk de „ Koning voor den prys van het bloed „ zyner Volken staande houdt, en daar zy „ dezelfde Regten vordert, die zyne Ma„ jesteit tot den grondslag van het Wet„ boek van het Zeeweezen wilde maa„ ken."

„ Indien 'er nieuwe bevelen noodig wa„ ren, ten einde de Schepen van haare „ Majesteit de Keizerin, nergens te vree„ zen hadden, door 's Konings Onderdaa„ nen, in hunne Zeevaard ontrust te wor„ den, zou zyne Majesteit ze spoedig gee„ ven; maar de Keizerin zal ongetwyfeld „ berusten in de Schikkingen van zyne „ Majesteit, vervat in de bekend gemaak„ te Reglementen. Ze zyn niet *naar de* „ *Omstandigheden geschikt*; maar op het „ *Regt der Volken gegrond*, en passen ee„ nen Vorst, die gelukkig genoeg is, om „ altoos, in het algemeen Welzyn, den maat„ regel van dat zyns Ryks te vinden. De „ Koning wenscht, dat haare Majesteit de „ Keizerin, by de middelen, die zy neemt om „ de natuur der Goederen, welker Handel in „ tyd van Oorlog voor Contrabande gehou„ den wordt te bepaalen, juiste regelen „ voege, wegens de hoedanigheid der Zee-

„ pa-

„ papieren, van welken de *Russische* Sche„ pen voorzien zullen weezen."

„ Met dit behoedmiddel is zyne Maje„ steit verzekerd, dat 'er geen toeval „ zal komen, 't welk berouw zou „ kunnen veroorzaaken van den toestand „ der *Russische* Zeevaarders, zo voordee„ lig gemaakt te hebben, als in Oorlogs„ tyd mogelyk is. Gelukkige omstandig„ heden, hebben bereids meer dan één„ maal de beide Hoven in staat gesteld om „ te ondervinden, hoe veel 'er aangelegen „ lag, dat zy zich rondborstig over der„ zelver belangen verklaarden.

„ Zyne Majesteit wenscht zich zelven „ geluk, met aan haare Majesteit te ken„ nen te geeven, zyne wyze van denken, „ wegens een gewigtig stuk voor *Rusland*, „ en voor de Koophandeldryvende Mo„ genheden van *Europa*. Hy roemt des „ te ongeveinsder de grondbeginzels en „ inzigten, die de Keizerin bestuuren, „ daar zyne Majesteit *deelgenoot is* van het „ gevoelen, 't welk die Vorstin gebragt „ heeft tot maatregelen, waar uit gelyk„ lyk de voordeelen haarer Onderdaanen, „ en die van alle andere Volken moeten „ gebooren worden (*)."

Het groot belang, 't geen *Frankryk* hadt by de Schikkingen en de Verklaaringe van 't *Russisch* Hof, zo geene nadere betrekking tot het beraamen derzelven, verwydert allen denkbeeld, dat 'er eenige vleijery

Hoe in *Spanje*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 568.

IV. BOEK. 1780.

jery schuile onder deeze zo volkomene goedkeuring. Het soortgelyk belang van *Spanje*, bragt ook een soortgelyk antwoord te wege, onder andere laat Die Vorst in 't zelve betuigen. „ De Koning be„ schouwt, deeze kennisgeeving, wegens „ de denkwyze der Keizerinne van *Rus*„ *land*, ten aanziene der Oorlogende en „ Onzydige Mogenheden, als de uitwer„ king van het billyk vertrouwen, dat „ zyne Majesteit van Hoogstdezelve heeft „ verdiend; zy is zyne Majesteit des te aan„ genaamer om dat de grondregels, door „ die Oppervorstinne aangenomen, dezelf„ de zyn, welke den Koning altoos be„ stuurd hebben, en die zyne Majesteit, „ door alle mogelyke middelen, schoon „ vrugtloos, heeft getragt door *Engeland* „ te doen opvolgen, ten tyde dat *Spanje* „ nog onzydig was." —— Naa een beklag, van door het voorbeeld der *Engelschen*, omtrent de Onzydige Mogenheden, tot voorkoming van het onmaatig nadeel, 't welk uit eene ongelykheid ten dien opzigte zou ontstaan, tot scha-verhaaling gekomen te zyn, verklaarde de Koning, „ den roem te willen erlangen, „ om het eerst èen voorbeeld te geeven, „ van het eerbiedigen der Onzydige Vlag „ van alle Havens, die toegestemd heb„ ben of toestaan zullen om dezelve te be„ schermen, tot zyne Majesteit ontwaar „ worde, welke Party het *Engelsch* Zee„ weezen kiezen zal, en ondervinde of „ het zelve zich, als ook de Kaapers,

„ zal

„ zal bedwingen, dan niet. En, om al-
„ le Mogenheden te toonen, hoe zeer
„ *Spanje* bereid is in den Oorlog dezelfde
„ Wetten op te volgen, welke zy, On-
„ zydig zynde, zou verlangen, ftemt zy-
„ ne Majefteit in de verdere Punten, in
„ de Verklaaring van *Rusland* vervat.
„ Welverftaande dat, ten aanziene der
„ ingeflootene Vesting *Gibraltar*, het ge-
„ vaar, om daar in te komen blyft ftand
„ houden, zoo als by het IV. Art. der
„ Verklaaringe is bepaald, door 't getal
„ der Schepen, aldaar kruisfende, om de
„ Influiting te vormen: een gevaar, nog-
„ thans dat de Onzydige Scheepen zullen
„ kunnen ontgaan, als zy zich houden aan
„ de voorzorgen vastgefteld, in eene Ver-
„ klaaring wegens de Onzydige Sche-
„ pen (*)."

Welk een bekoorlyk vooruitzigt de Aanbieding van dit Plan, hier te Lande verwekte.

De Verklaaring des *Russischen Hofs*, werd hier te Lande niet bekend, en door alle Vaderlandsgezinden bewonderd, of zy kreegen, bykans ten zelfden tyde, ftoffe tot vreugde, die boven al het hart der Handeldryvenden doortindelde: zy meenden grond te vinden om vast te ftellen, dat alle zwarigheden, van den Handel *niet te kunnen* befchermen, waren weg genomen, dat nu de Zeeheerfchappy der *Britten* gekortwiekt lag, en dat 's Lands Ingezetenen, zo lang geplaagd en beroofd, voor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 570. De Verklaaring op welke hier gedoeld word, is Aldaar bl. 523. te vinden.

IV. BOEK. 1780.

voortaan den Oorlog tusfchen hunnen afgunftigen Nabuur, en de *Bourbonfche* Hoven zouden zien voeren, zonder onfchuldig in de rampen van denzelven te deelen. — 't Was, naamlyk, op den derden van Grasmaand, dat de Prins GALLITZIN, Buitengewoon Gezant des *Rusfifchen* Hofs, uit naam zyner Vorftinne, de Algemeene Staaten een Vertoog ter hand ftelde, met een Affchrift der boven opgegeevene Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden (*). Welker mededeeling, gelyk in dit Vertoog gezegd wordt, „ hunne „ Hoog Mogenden mogten aanmerken, „ als een blyk van de oplettenheid der „ Keizerinne voor de Republiek, die 't „ zelfde belang had in de redenen, welke „ aanleiding tot die Verklaaring gegeeven „ hadden." Deeze ontvouwd en de Onpartydigheid der Keizerinne in dit ftuk beweezen hebbende, ging de Afgezant voort: „ Dat Zy, in gevolge daar van, geloofde „ te mogen verwagten, dat de andere „ Handeldryvende Mogendheden zich zou„ den benaarftigen, om zich met betrek„ king tot de Onzydigheid, by haare wy„ ze van denken te voegen. — Met „ dit oogmerk hadt haare Keizerlyke Ma„ jefteit hem gelast, hunne Hoog Mogen„ den te noodigen, eene gemeene zaak „ met haar te maaken, voor zo verre als „ deeze Vereeniging zou kunnen dienen,

„ om

(*) Zie hier boven bl. 356.

„ om den Koophandel en Scheepvaard te „ beschermen, mits ten zelfden tyde de „ allernauwkeurigste Onzydigheid onder- „ houdende; en teffens hunne Hoog Mo- „ genden kennis te geeven, van de maat- „ regelen door haar in gevolge daar van „ genomen." — Wyders berigtte hy; „ dat eene dergelyke Noodiging, reeds „ aan de Hoven van *Koppenhagen*, *Stok-* „ *holm* en *Lissabon* gedaan was; ten einde „ men, door de vereénigde zorgen van „ alle de Onzydige Zee-Mogenheden, ten „ behoeve van de Handeldryvende Scheep- „ vaard der Onzydige Volken, een Na- „ tuurlyk en op de Geregtigheid gegrond „ Stelzel, en 't welk door zyn weezenlyk „ nut, zelfs aan de toekomende Eeuwen „ tot een rigtsnoer mogt dienen, zou kun- „ nen maaken en wettigen." — De Overleveraar van deeze Uitnoodiging twy- felde niet, „ of hunne Hoog Mogenden „ zouden dezelve in overweeging nee- „ men, en daar toe mede werken, met; „ zonder uitstel, eene Verklaaring te doen; „ aan de Oorlogende Magten op dezelfde „ beginzelen als die der Keizerinne ge- „ grond; en teffens, met betrekking tot „ de Bescherming van hunnen Koophan- „ del, van hunne Scheepvaard, en van de „ natuur der Contrabanden, zich ontvou- „ wen, overeenkomstig de bepaalingen van „ hunne Verbonden met andere Volken." — Eindelyk hadt hy de eer om hunne Hoog Mogenden te verzoeken, „ dat, byaldien „ zy, ter vaste oprigting van een zo roem-

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

„ ryk, als tot het welzyn der algemeene
„ Scheepvaard voordeelig Plan, met de
„ bovengemelde Onzydige Mogenheden,
„ eene Onderhandeling wilden beginnen,
„ ten einde een byzonder Verdrag deswe-
„ gen te sluiten, de Keizerin, zyne Sou-
„ veraine, gereed was zich daar by te voe-
„ gen. Hunne Hoog Mogenden zouden
„ gereedlyk de noodzaaklykheid bevroe-
„ den om hunne Besluiten, over Voorwer-
„ pen van dat aanbelang, en het Mensch-
„ dom over 't algemeen zo nuttig, te ver-
„ haasten (*)."

Dat deeze Voorslag eener *Gewapende Onzydigheid* dier Vorstinne recht ernst was, weezen Brieven uit, die kort naa het overleveren deezes Vertoogs, hier aan kwamen en inhielden, dat te *Kroonstad* werklyk Zeventien Schepen van Linie en zes Fregatten gereed gemaakt wierden, om de *Russische* Scheepvaard in de *Zond*, en in 't *Kanaal*, de toegezegde bescherming te verleenen. — De kragt der Waarheid, de eisch der Billykheid, scheenen zich op één's te doen gevoelen, en gelykerhand te werken in ons Bondgenootschaplyk Gemeenebest, waar strydige inzigten en belangen, zo lang de nu ontstaane onlusten geduurd hadden, steeds oneenstemmigheid in de Besluiten baarden. Zy zelfs, die zo vaak de heilzaamste Staatsbesluiten vertraagden, of geheel verydelden, scheenen ge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 550.

gereed om mede te werken, tot het aanneemen van den Voorslag der Keizerinne, en spoed aan 't werk by te zetten. Hoe weinig dit de yverigste Voorstanders der *Engelsche* Partye smaakte, durfden zy, uit vreeze van voor Vyanden des Vaderlands aangezien te worden, geen ander dan een goed gelaad aannemen.

Antwoord der Staaten aan het *Russische* Hof.

Niet vreemd dat Staaten van *Holland* zich volvaardig toonden, om van deezen aanblik der hoope, tot redding uit zo veel ongelegenheids, zich te bedienen, en, korten tyd naa het ontvangen des Vertoogs, beraamden, dat de zaaken ter Algemeene Staatsvergaderinge daar heenen mogten gestuurd worden, dat de Prins VAN GALLITZIN, ten antwoord kreege, „ dat," naa dankbetuiginge voor de eere, en 't blyk van welmeenenheid der Keizerinne voor de Republiek, en goedkeuring zo van haar oogmerk, als van de middelen tot bereiking van 't zelve, „ hunne Hoog Mogenden met „ haare Keizerlyke Majesteit, in den te„ genwoordigen Oorlog, eene strikte On„ zydigheid begeerende te onderhouden, „ maar al te veel ondervindings hadden „ van de schaden, die de Zeevaard en „ Koophandel der Onzydige Mogenheden „ leedt, van de twyfelende denkbeelden „ der Oorlogende Mogenheden, omtrent „ het Regt der Onzydigen, naar maate „ dezelve door het eigenbelang, en de „ Oorlogsverrigtingen geleid, werden, en „ het daarom, met haare Keizerlyke Maje-

IV. BOEK. 1780.

„ ſteit, ten hoogſten noodig oordeelden, „ dat dit Regt op vaste gronden mogt bepaald en gemeenzaamerhand, door de „ Onzydige Mogenheden, gehandhaafd „ worden. —— Dat hunne Hoog Mogenden, ten opzigte der bepaalinge van „ dit Regt, volkomen inſtemden met de „ Vyf Punten, in de Verklaaringe van „ haare Keizerlyke Majeſteit, aan de Hoven van *Verſailles*, *Madrid* en *Londen* „ gedaan; en, op haar voetſpoor, bereid „ waren, om aan de Oorlogvoerende Mogendheden ſoortgelyke Verklaaringen te „ doen; en ten uiterſten genegen, om, „ nevens haare Ruskeizerlyke Majeſteit, „ en de verdere Onzydige Zeemogenheden, „ in Onderhandeling te treeden over de „ maatregelen, waar door de Vryheid van „ Zeevaard en Handel, onder eene ſtipte „ waarneeming van Onzydigheid tusſchen „ de Oorlogende Mogenheden, zo voor „ het toekomende als tegenwoordige, op „ de kragtdaadigſte wyze, zou kunnen „ gehandhaafd worden." —— Staaten van *Gelderland* beſlooten desgelyks ſpoedig, om, van hunnen wege, ter Algemeene Staatsvergaderinge te betuigen, dat zy het uiterſte genoegen over die Gebeurtenis gevoelden, en verlangden, hoe eer hoe beter, de voordeelen te zien, ontſtaande uit eene vaardige deelneeming in 't Ontwerp van 't Hof van *Rusland*. —— *Utrecht* en *Overyſſel* ſtemden, overeenkomſtig met het Beſluit van *Holland*, toe tot het treeden in eene Onderhandeling met

het

het *Russische* Hof, wegens de gedaane aanbieding en voorslag tot het beschermen van Vrye Vaard en Handel; mits dezelve geene verandering toebragt, aan het Stelzel van stipte Onzydigheid, door de Republiek ten opzigte der Oorlogvoerende Mogenheden omhelsd, noch, aan de uitstaande Tractaaten; met verderen last aan de gewoone Afgevaardigden, om, zonder nader kennis en toestemming hunner Edel Mogenden, in deezen niets beslissends te helpen bepaalen; doch des eerst verslag te laaten toekomen. —— *Stad en Lande* omhelsde den Voorslag met greetigheid. —— Desgelyks ook *Friesland*, 't geen in allen deele met het Besluit van *Holland* instemde, gelastende dat men in de onderhandelingen met den Prins VAN GALLITZIN, niet bepaalds zou vaststellen dan onder goedkeuring der Staaten van dat Gewest.

IV. BOEK. 1780.

Met één woord het leedt niet langer dan tot den vier- en twintigsten van Grasmaand, en dus zo kort als met welvoegelykheid geschieden kon, of de Algemeene Staaten bragten een éénpaarig Besluit uit, in allen deele overeenkomstig met het reeds opgegeevene van *Holland*. —— Geheel was 'er dus voldaan aan 't verzoek des *Russischen* Staatsdienaars, om dit werk, zo veel mogelyk, te verhaasten. Van zulk een goed begin beloofden zich de welmeenenden in den Lande, en in 't byzonder de Koopman en Zeehandelaar, alles goeds, en zy zouden zich niet bedroogen gevonden hebben, indien die zelfde spoed dit

IV. BOEK. 1780.

Werk steeds vergezeld hadt; dan zou men, in dien eigen *Zomer*, met *Deenemarken* en *Zweeden* gereed hebben kunnen weezen, om de Oorlogvoerende Mogenheden aan te schryven, dat Staaten der *Vereenigde Gewesten*, in het Plan van de Alleenheerschresse der *Russen* traden (*).

Deeze zaak alhier sleepende gehouden, en een Gezantschap benoemd.

Eene zaak, welke dien spoed vereischte, zou het groot en gewigtig doeleinde bereikt worden, bleef sleepen tot in Hooimaand; tot dien tyd vernam men 'er niets van, dan verschillend verspreide gerugten; wegens de Handelplaats, waar de Onzydige Mogenheden zouden byeenkomen, om het Verbond der Gewapende Onzydigheid te beraamen en vast te stellen; *'s Gravenhaage* werd onder andere genoemd; doch dit hadt geen gevolg. —— Twee buitengewoone Gezanten besloot men naar *Petersburg* te zenden, om over dit stuk te handelen. Twee Jonkheeren WASSENAAR VAN STARRENBURG en HEECKEREN VAN BRANDSENBURG, beiden Afgevaardigden ter Vergaderinge van hunne Hoog Mogenden, door den Stadhouder tot die gewigtige post voorgeslaagen, werden door de Staaten daar toe benoemd. De staatlykheid van zulk een Gezantschap moest noodwendig verwyl baaren; met dit alles bleef de hoop op het afdoen dier zaake leevendig; schoon by niet weinigen dit draalen in 't oog liep, die het vreemd en

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 837. 842.

en onbestaanbaar vonden, dat een Besluit, in Grasmaand, zo volyverig en éénstemmig genomen, thans in de voltrekking, eene meerdere vertraaging leedt dan de langzaame beweeging der Regeeringsvorm van ons Gemeenebest, dikwyls onvermydelyk, te wege brengt. — Hoe raadzelagtig zulk een gedrag ook mogt voorkomen, meenden zommigen, dit raadzel te kunnen ontknoopen, met aan te merken, dat *Engelands* Vrienden in deeze Gewesten, door den onverwagten voorslag der Keizerinne, voor eene korte wyl, als buiten zich zelven gebragt, bekwamen, en de nadeelige gevolgen dier Toetreedinge voor hunne Party inzagen: waarom zy tyd zogten te winnen, tot het afkeeren van een slag, die dezelve met eenen volslaagen ondergang dreigde. Wy laaten dit aan zyne plaats.

CATHARINA DE II. zet door het uitrusten van Schepen enz. klem by aan haar Voorslag.

't Ontbrak intusschen niet aan werkzaamheid der *Russische* Keizerinne, zo geschikt om de onze een spoorslag te geeven. De Prins VAN GALLITZIN gaf, in 't midden van Hooimaand, het Voorzittend Lid der Algemeene Staaten een Geschrift over, inhoudende, „ dat, ingevolge „ de Verklaaringe, door haare Keizerlyke Majesteit, aan de drie Oorlogende „ Mogenheden, drie haarer Esquaders in „ verscheide Zeeën kruissende, hy zich „ vleide, dat hunne Hoog Mogenden de „ noodige bevelen wel zouden willen geeven, op dat de Esquaders van haare „ Keizerlyke Majesteit, zyne Souveraine,

IV. BOEK. 1780.

„ ook enkele Schepen en Fregatten van „ dezelve, in de Havens van hunne Hoog „ Mogenden mogten ontvangen de goe- „ de hulp en behandeling, die hy reden „ hadt te wagten, en dat haar de vrye in- „ komst in de Havens mogt verleend „ worden (*)." Deeze drie Esquaders stonden, vry na overeenkomstig met de reeds ontvangene berigten, wegens eene toegeruste Vloot (†), uit vyftien Schepen van Linie en vier Fregatten. Het eene was bestemd, om in de *Middellandsche Zee*, het ander om in de *Noord-Zee*, en het derde om op de hoogte der *Portugeesche* Kusten te kruissen (§). Die grootmoedige Ontwerpster van het Verbond tot de Vrye Zeevaard der Volken, den klem der daadlyke uitvoeringe, van haaren kant, 'er aan byzettende, hadt ook de sterkste proeven van haare Regtvaardigheid en Billykheid gegeeven, door het uitvaardigen van een breed Bevelschrift, de Scheepvaard haarer Onderdaanen betreffende, waar aan zy zich in hunnen Zeehandel stipt moesten gedraagen, wilden zy op den bystand hunner Vorstinne staat maaken (**).

Het vertrek des Gezantschaps draalt. Men treedt agter uit, en eischt Verzekering voor onze Binnen- en Buitenlandsche Bezittingen.

Het vertrek der benoemde buitengewoone Gezanten na *Rusland* draalde. Er kwamen zaaken tusschen beide geschikt om den voortgang

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1779. bl. 619.

(†) Zie hier boven bl. 372.

(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 865.

(**) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 859.

gang van dit heilzaam ontwerp zodanig te vertraagen, dat geheel het verlicht *Europa*, weetende hoe geene Mogenheid 'er meer belangs by hadt dan dit Gemeenebest, des verwonderd ſtondt. Niet weinigen, die het best van deezen Staat bezinden, vreesden, dat de Keizerin over dit marren, te veel onverſchilligheids aanduidende, onvergenoegd, denzelven buiten dit Verbond zou ſluiten, zo dat de *Noordſche Mogenheden*, alleen de vrugten van hun vaardig toetreeden zouden plukken, en, tot onze ſchade, de voordeelen eener vrye en onbelemmerde Vaard genieten. De maate der veiligheid tegen het Zeegeweld der Oorlogvoerende Mogenheden, mogt men afmeeten, naar den prys der Verzekeringe voor Scheepstimmerhout, Hennip en dergelyke Waaren, van *Nerva* op *Bourdeaux*; deeze beliep op *Rusſiſche* Schepen gelaaden, ſlegts vier ten honderd; terwyl voor onze onbeſchermde Schepen met die, ja ſchoon met andere Waaren, belaaden nauwlyks eenige verzekering, zelfs tot geen ongehoorden prys, te bekomen was. — Het middel tot vertraaging beſtondt in het aanduiden van een verregaanden ſchroom, of *Engeland* het aangaan van zodanig eene Verbintenis, ons niet zeer euvel zou afneemen; en men dus dat Ryk, langs dien weg, reden geeven, om zich op eene andere wyze, by voorbeeld door het wegneemen onzer Buitenlandſche Bezittingen, te wreeken. Hoe zeer, by doorzigtigen, zulk een voorſlag werd aangezien,

IV. BOEK. 1780.

als een drangreden om ten spoedigsten mogelyk met *Rusland*, en de andere Zeemogenheden het Verbond van onderlinge Bescherming aan te gaan; wrogt de vrees voor den aanval der *Engelschen* op onze Volkplantingen in de *Oost- en West-Indien*, geschilderd met de akeligste kleuren, zo veel uit, dat men, het Aanbod der Keizerinne, voorheen zonder eenige uitzondering aangenomen, thans in het *Hollandsch Besoigne* op den drie- en- twintigsten van Hooimaand, oordeelde, „ niet te moe- „ ten aanvaarden, of haare Keizerlyke „ Majesteit moest zich willen verbinden, „ om, met de verdere Onzydige Mogen- „ heden, alle onze *Vaste Bezittingen*, „ *zo binnen als buiten Europa, te guaran-* „ *deeren* en te verzekeren (*)."

Aanmerkingen over die voorwaarde.

Met reden kon en moest men hier op aanmerken, dat, dewyl het hier aan kwam om den Handel en het Belang der Onzydige Mogenheden, met gemeene Magt onderling te beschermen, en dus ook eene Vloot dier Mogenheden, zo wel in de *Oostersche* als *Westersche Zeeën* zou moeten kruissen, de vrees voor dergelyke ondernemingen der *Engelsche* zeer ongegrond was: althans men kon bezwaarlyk denken, dat dit Ryk, door het ontrusten der Bezittingen van een der Bondgenooten, hoe dol een spel het anders ook speelde, zich, buiten de daadlyke Vyanden, bykans de ver-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 822.

vereenigde Zeemagt van *Europa* op den halze zou haalen. —— Ten anderen, dat onzen Staat geen de minste verzekering overbleef, (blykens de gewoone handelwyze der *Engelschen*, zints meer dan honderd en vyftig Jaaren,) dat, schoon dezelve thans dit Verbond van gemeene Verdeediging verwaarloosde, des niet tegenstaande buiten den Oorlog zou blyven, en ongestoord de vrugten van den Vrede genieten, vrugten ons reeds ontzegd en ontroofd. —— Wyders, dat, indien ons Gemeenebest, uit vrees voor *Engeland*, dit Verbond van de hand wees, men op die zelfde wyze, elken stap, dien wy tot onze beveiliging konden doen, moesten vermyden: naardemaal deeze alle even zo veel redenen voor *Engeland*, zouden kunnen zyn, om onze Buitenlandsche Bezittingen aan te vallen, en weg te neemen. — Eindelyk, dat het in 't midden brengen van dergelyke verre gezogte, immers thans zeer ontydige, zwaarigheden, naa dat men acht weeken geleden, het voorstel der Keizerinne zonder uitzondering hadt aangenomen, weinig roems aan de schranderheid en het doorzigt onzer Staatsdienaaren kon byzetten, en meer zou dienen om de onbestaanbaarheid van hun gedrag, dan wel hunnen yver om het Land met de daad te beschermen, aan den dag te leggen (*).

IV. BOEK. 1780.

Van

(*) Zie de *Brieven van* CANDIDUS. III. Deel bl. 117. 118.

IV. BOEK. 1780.

Amsterdam verklaart zich ten sterksten tegen dit marren, en de voorgeslaagene *Guarantie*.

Van zodanige gevoelens was de Regeering der Stad *Amsterdam* doordrongen, en allerzeerst getroffen door het vooruitzigt der gevolgen, welke het omhelzen van dusdanig een Raadslag moest hebben, waarom zy daadlyk haar Afgevaardigden ter Vergaderinge van *Holland* gelastte, om de zaaken, zo veel mogelyk, daar heen te wenden, dat de Overeenkomst door haare Ruskeizerlyke Majesteit voorgeslaagen, tot handhaaving van de Zeevaard der Onzydigen, op de spoedigste wyze, in den dringenden nood, waar in zich 's Lands Handel bevondt, tot stand mogt worden gebragt; en indien zy Heeren Afgevaardigden niet konden slaagen, om de Leden af te brengen, „ van deeze zaak te doen „ behandelen op een voet, waar op de„ zelve waarschynlyk geheel om verre ge„ stooten, ten minsten zekerlyk op de „ lange baan moest geschooven worden; „ waar door de Handel; by gebrek van „ noodige Bescherming, aan een volstrekt „ Verloop zou worden blootgesteld, als „ dan het Besluit, in dit geval, wel aan „ te zien; doch, ten zelfden tyde, in de „ Registers van hunne Edele Groot Mo„ genden, eene Aantekening te doen plaat„ zen, die de Regeerders dier Stad, by de „ Naakomelingschap, zou vryspreeken van „ het verzuim in deezen."

Aantekening van *Amsterdam*.

Zy wilden, in die Aantekening, te breed om hier geheel geplaatst te worden, hoewel de fraayheid van het stuk zulks dubbel verdiende, dat, de benoemde Ge-

zan-

zanten na *Rusland* nog niet vertrokken zynde, den Heer DE SWART, Resident aan dat Hof, „ zou worden aangeschree- „ ven en gelast, om, ingevolge van het „ Besluit den vier- en- twintigsten van „ Grasmaand genomen, te handelen en te „ sluiten, ten rigtsnoer neemende de een- „ voudigheid, welke door haare *Ruskei-* „ *zerlyke Majesteit* zelve in 't oog was „ gehouden, by haare gegeevene ophel- „ deringen, door zyne *Zweedsche Maje-* „ *steit*, aangaande de Vyf Punten ge- „ vraagd (*). Dat gemelde Resident, „ met betrekking tot de verdere schikkin- „ gen voor het toekomende, het zou laa- „ ten berusten tot het Afzonderlyk Ar- „ tykel, van 't welke de Keizerin in die „ Ophelderingen gewaagde."

IV. BOEK. 1780.

Zy merkten op, „ dat, byaldien de „ zaak behandeld wierd op den voorgesla- „ gen voet, en men dit hun gevoelen „ verwierp, de Zeevaard van deezen Staat „ geene bescherming zou kunnen erlangen „ van de *Russische* Vloot, reeds op last „ van haare Majesteit in Zee gestooken; „ en daar men, ondanks den last der dub- „ bele Regten, reeds zo lang betaald, „ hier verklaarde *buiten staat*, of *niet in 't* „ *vermogen*, te zyn om Convoyen in Zee te „ brengen, toereikende om dergelyke „ schennissen te vermyden, als waar aan „ het

(*) Men vindt ze in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 833-834.

IV. BOEK. 1780.

„ het Convoy onder BYLANDT onlangs
„ was onderworpen geweest, dan zou zy,
„ geheel van bescherming ontbloot, moe-
„ ten vervallen, en na andere deelen van
„ *Europa* verhuizen, ook zouden de zwaa-
„ re Lasten, om middelen tot Bescherming
„ te vinden ingevoerd, steeds voortduu-
„ rende, zonder dezelve te verleenen,
„ haaren val des te eerder bewerken."

Omtrent de vrees voor *Engeland*, die de grond was van den bekrompen Raadslag, merkten zy aan, „ dat tot dusdanig een
„ aanval van de Vaste Bezittingen der
„ Republiek, ten minsten eenige waar-
„ schynlyke redenen, of voorgeevens
„ zouden moeten worden bygebragt, om
„ dezelve van volstrekte Onregtvaardig-
„ heid en Geweld, voor 't oog van
„ gansch *Europa* te zuiveren; maar dat
„ zodanige Vyandlykheden, in geenen
„ deele, zouden kunnen gegrond worden
„ op eene Bescherming van den Handel,
„ waar toe hunne Hoog Mogenden, door
„ de openbaare Verbreeking des Verdrags
„ in den Jaare MDCLXXIV. met *Enge-*
„ *land* geslooten, zich volstrekt genood-
„ zaakt vonden. Dat, derhalven, de
„ waarschynlykheid voor een aanval van
„ dien aart, aangezien de tastbaare onbil-
„ lykheid der Onderneeminge, moest ver-
„ vallen; terwyl dezelve nog meer ver-
„ dween, als men overwoog het groot
„ aantal van Vyanden, die zich *Engeland*
„ op den halze gehaald hadt, en het zeer
„ onbezonnen zou zyn dit getal te willen

„ ver-

„ vermeerderen. — Dat ook zodanige „ veronderstellingen te verre gezogt wa- „ ren, om de aan de hand zynde midde- „ len, tot bescherming van de Handeldry- „ vende Ingezetenen van den Staat, van „ de hand te wyzen; en dat met zodanig „ eene magtige hulp en bystand te weige- „ ren, zonder in staat te zyn om met eige- „ ne magt den Handel te beschutten, baar- „ blyklyk van alle mogelyke bescherming „ zou worden afgezien: terwyl de drukken- „ de middelen, waar onder de Handel, in „ verwagting van bescherming, reeds lang „ hadt gezugt en nog steeds bezwaard bleef, „ op eene zich zelve tegenspreekende wy- „ ze, zonden blyven stand houden."

Eindelyk beriepen zy zich op de zo nadruklyk spreekende allen marren af- raadende Brieven, door den Heer DE SWART over deeze zaak aan hunne Hoog Mogenden geschreeven, waar in deeze Resident aandrong, „ op eene spoe- „ dige afdoening, en verzogt, dat hem „ daar toe het noodige mogt worden toe- „ gezonden, gelyk de *Zweedsche* Staats- „ dienaar dit alles reeds ontvangen hadt. „ Dat zulks byzonder noodzaaklyk was, „ om dat 'er allerlei zydelingsche wegen „ werden ingeslaagen, om de Republiek „ van het voordeel eener zo nuttige Ver- „ bintenisse te versteeken, en in een ruï- „ neusen Oorlog met *Frankryk* in te wik- „ kelen. Hoe daar uit klaarblyklyk was, „ *dat aan zodanige heillooze oogmerken* zou

IV. BOEK. 1780.

„ voldaan worden, byaldien men het sluiten des gemelden Verdrags niet alleen op de lange baan zou schuiven; doch ook, naar alle waarschynlykheid, geheel omver stooten, met een Voorstel van *Guarantie* aan haare Ruskeizerlyke Majesteit te doen, die niet alleen buiten het Plan ging, door Hoogstdezelve aan geheel *Europa* open gelegd; maar in welke haare Majesteit, by haare gegeevene ophelderingen, volmoudig verklaard hadt niet te zullen treeden (*)."

Het Besluit wordt egter zo genomen; Last des Gezantschaps.

Niettegenstaande dit voorstel, nopens deeze gewichtige zaak der agtbaare Vaderen van *Hollands* grootste Koopstad, viel het besluit, de twee Heeren, tot het *Russisch* Gezandschap benoemd, te gelasten, „ om de bovengemelde Verzekering der Bezittingen van den Staat, in de *Oost-* en *West-Indien*, aan het *Russische* Hof voor te draagen, — als mede dat, inmiddels geen Oorlogschepen van den Staat, tot geleide en bescherming van den

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 825-832. Wat deeze laatstgemelde byzonderheid betreft, die was aan alle de Leden der Vergaderinge bekend, daar de Heer DE SWART, die Vraagen en Ophelderingen hadt overgezonden; haare Ruskeizerlyke Majesteit, spreekende van de uitgestrektheid der Hulpverleeninge der Verbondene Mogenheden, zegt uitdruklyk: „ dat men *alleen op Zee* 'er eene gemeene zaak van zou maaken, zonder dat zulks ten grondslage van *andere Krygsverrigtingen* zou strekken, voor zo verre deeze Verbintenissen *enkel de Zee* betroffen, hebbende geen ander voorwerp dan den *Zeehandel en Scheepvaard*."

„ den Koophandel bestemd, zouden uit-
„ loopen, tot dat men zeker berigt ont-
„ vangen hadt, dat het Verbond der *Ge-*
„ *wapende Onzydigheid* gesflooten zou zyn,
„ en getekend (*).”

IV. BOEK. 1780.

't Zelve vertrekt, en komt te *Petersburg.*

Met deezen last, naar sommiger oordeel, te veel aanleiding kunnende geeven tot verwyling, terwyl ondertusschen de zeevaard van den Staat, onbeschermd moest blyven; kwamen de Afgezanten op 't einde van Oogstmaand, te *Petersburg.* Zich terstond by den grooten Staatsdienaar den Grave VAN PANIN vervoegende gaf deeze hun te verstaan, dat hy zich in geene onderhandelinge met hun kon inlaaten over 't onderwerp hunner zendinge, vóór dat zy gehoor by haare Majesteit gehad, en haar hunne Geloofsbrieven overgeleverd hadden, 't welk op den vyfden van Herfstmaand geschiedde; gelyk zy ook 's anderen daags het eerste gehoor kreegen by den Groothertog en de Groothertoginne; de Aanspraaken en Beantwoordingen behelsden niets meer dan wederzydsche pligtpleegingen, vol betuigingen van vriendschap, en toegenegenheid (†). Dan het huuren van een pragtig Huis, naar de wyze der andere Afgezanten aan het *Russisch* Hof, gaf reden om te vermoeden dat hun Gezantschap

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 832.

(†) Men kan ze leezen in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 857-872.

IV. BOEK. schap, hoe zeer spoed vereischende, met verwyl zou vergezeld gaan.

1780. Aanvang der Onderhandelingen. 't Was op den negenden van Herfstmaand, dat de Gezanten met den Grave VAN PANIN en den Grave VAN OSTERMAN, in gesprek traden, en opening gaven van hunnen last, byzonder van de voorwaarde, welke zy by de Toetreeding bedongen. 't Antwoord was, „ dat de „ verzogte Guarantie klaar in het Verdrag „ met *Deenemarken* lag opgeslooten." De *Nederlandsche* Afgevaardigden verzogten den inhoud van dat Verdrag te mogen weeten. 't Werd hun voorgeleezen door een der Geheimschryveren. Zy vonden de bedoelde Verzekering niet klaar genoeg uitgedrukt, en sloegen voor, om, in een Geheim Artykel, 't zelve meer uit te breiden, en de woorden *Bezittingen in en buiten Europa*, daar in te stellen. Dit smaakte den Grave VAN PANIN, die gaarne eene onverwylde Toetreeding zag, geheel niet; hy sloeg het af: „ dewyl het Ver„ drag met andere Mogenheden, die des „ geene zwaarigheid gemaakt hadden, „ gesloten was, en men zich verzekerd „ moest houden, van de Opregtheid der „ Keizerinne ; 't kon niet duidelyker in „ een geheim Artykel gesteld worden, „ dan het reeds in 't Verdrag was inge„ slooten ; 't sprak ook van zelve, dat „ waar de aanval of hoon geschiedde, „ de onderlinge Verdeediging en het ge„ heele Verdrag plaats hadt." —— Zy bekwamen, op hun verzoek, onder beding

ding van geheimhouding, een Afschrift dier Verbintenisse en zonden 't zelve, onder een dergelyke voorwaarde, herwaards (*).

De Gezanten dringen by den Staat aan op het spoedig toetreeden.

Een Brief, tot geleide van dit stuk geschreeven, den vyftienden van Herfstmaand gedagtekend, behelsde verscheide byzonderheden, alle van eenen aandringenden aart, de gesteldheid des *Russischen* Hofs aan den eenen, en de werkingen van den *Engelschen* Gezant aldaar, aan den anderen kant, ontvouwende. Wel uitdruklyk was hunne taal, „ dat, indien hunne Hoog Mogenden tot de Gewapende „ Onzydigheid geliefden te treeden, het „ dan goed zou zyn daar mede geen tyd te „ verliezen: want daar worden *veele ma*„ *nœuvres in 't werk gesteld om 'er ons uit te* „ *sluiten.*" Men tragtte naamlyk de Keizerin diets te maaken, dat dit Plan haar in eenen Oorlog zou kunnen inwikkelen, in-

zon-

(*) Men vindt dit geheele Verdrag, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 335. 357. het VIII. Artykel, hier byzonder bedoeld, luidde. „ Zo 't gebeurde, dat eene der twee Mogenheden, of beide te zamen, by gelegenheid, of uit haat deezer „ Verbintenisse, of om eenige rede hier toe betrekking hebbende, wierd ontrust of aangevallen, is „ men desgelyks overeengekomen, dat de twee „ Mogenheden eene gemeene zaak zullen maaken „ om zich onderling te verdeedigen, en om éénstemmig te werk te gaan, ten einde zich eene volkomene voldoening, zo wel voor den hoon hunne „ Vlaggen aangedaan, als voor de schade, welke „ hunne Onderdaanen daar by lyden, te bezorgen."

IV. BOEK. 1780.

zonderheid, wanneer zy het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* daar in toeliet; dit niet baatende zogt men den eersten Staatsdienaar den Grave VAN PANIN, die aan de vinding en het dus verre bewerken des Verbonds der *Gewapende Onzydigheid* zo veel deels hadt, met de somme van honderd duizend Ponden Sterlings om te koopen, tot het uitsluiten der Republiek; een aanbod door dien eerlyken Staatsman, met de grootmoedigheid van een *Romein*, van de hand geweezen. Hy betuigde, volgens 't berigt der *Nederlandsche Afgezanten*, „ dat zo ras hunne
„ Hoog Mogenden, de Verklaaring hunner
„ ner Toetreeding tot de Gewapende
„ Onzydigheid, aan de *Oorlogende Mogenheden* zouden gedaan hebben, de
„ Republiek, *van dien dag af*, zou gehouden worden in het Verdrag te zyn
„ getreeden, en daar van vervolgens, van
„ *dien dag af*, genot trekken, indien 'er,
„ tusschen den tyd der Verklaaring en
„ het sluiten van 't Verdrag iets mogt
„ voorvallen. Genoeg zou het zyn, indien de *Hollandsche* Gezanten, *ten tyde*
„ *van het tekenen des Verdrags*, op hun
„ woord van Eer, konden verzekeren,
„ dat de *Verklaaring van de Toetreeding*
„ *aan de Oorlogende Mogenheden geschied*
„ *was*, begeerende dat hem vervolgens
„ afschriften dier Verklaaringen zouden
„ gezonden worden." ——— Zy voegden 'er, in dien Brieve, nevens, „ dat het
„ vrugtloos zou zyn zich te vleijen iets

„ met

„ met nadere Vertoogen te kunnen win-
„ nen, en eenige breedvoeriger Verklaa-
„ ring, wegens onze Bezittingen in de
„ *Oost-* en *West-Indien* te bekomen: om
„ rede dat men in *Petersburg* oordeelde,
„ dat zulks den Oorlogenden Mogenhe-
„ den te veel in 't oog zou loopen; om
„ die zelfde reden meende men aldaar
„ ook, dat het niet raadzaam was, om
„ zulk *eene Veréénigde Vloot*, als van welke
„ de last der Gezanten ſprak, in Zee te
„ houden; maar dat men aan ieder der deel-
„ neemende Partyen moest overlaaten, om
„ zo veel Schepen in Zee te zenden, als
„ zy noodig zouden agten, tot dat het
„ geval gebeurde, 't welk de verééniging
„ der Verbondene Magten zou verei-
„ ſchen." —— De *Engelſche* Gezant HARRIS, hadt, op last van zyn Hof, aan dat van *Petersburg* verklaard, „ dat
„ men de *Rusſiſche* Schepen zou ontzien,
„ indien men de *Republiek* niet toeliet deel
„ te neemen in het Verbond." Hy was van den last der *Nederlandſche* Afgezanten zeer wel onderrigt, die, het gevaar van verwyl voor oogen hebbende, ſchreeven,
„ dat het thans tyd was om zich te ver-
„ klaaren, langer vertraaging zou kunnen
„ te wege brengen, dat men naderhand wei-
„ gerde de Republiek toe te laaten tot de
„ *Gewapende Onzydigheid*; welke de *Pruiſ-*
„ *ſiſche* Gezant hun betuigd hadt, dat de
„ Koning zyn Meester zou aanneemen (*)."

IV. BOEK. 1780.

't

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1020. 1023. en 1781. bl. 19.

IV. BOEK. 1780.

De *Engelschen* slaagen niet in hunnen toeleg, om ons te *Petersburg* buiten het Verbond te sluiten.

't Was dus de aart der zaake zelve alleen niet, welke voor een onverwyld aanneemen van het aanbod der Keizerinne sprak; de ontdekte kuiperyen der *Engelschen*, ten Hove van *Petersburg* drongen dit nader aan; en bragten, zo men des anders nog mogt twyfelen, in 't onbeneveldst licht, het vast bepaald voorneemen der *Groot-Brittannische* Staatsdienaaren, die thans het roer in handen hadden, om, door ons buiten dit Verbond te weeren, de dwingelandsche Wetten van Zeeheerschappy aan onzen Handel een zo geruimen tyd gezet, te blyven voorschryven; met het berooven onzer kielen voort te vaaren, en zo lang aan te houden, tot dat alle Handel op *Frankryk* en de *West-Indien* te leur liep. — Een voorneemen, 't geen geheel moest mislukken, als het Gemeenebest gebruik maakte van de gunstige gelegenheid, om zich met zo veele Mogenheden te verbinden, tot het handhaaven der Vrye Vaard van Onzydige Volken. Zy zogten, gevolglyk, gelyk wy zagen, by dat Hof, waar de bron van dit heilryk Bondgenootschap ontsprong, die, ten onzen aanziene, te dempen, bedekte en openlyke middelen hier toe aanwendende; doch die, onder het eerlyk bewind van den Staatsdienaar PANIN, ons Gemeenebest genegen, niet konden slaagen. Beloften en bedreigingen werkten even min uit.

Twee andere middelen waren ter bereiking van dit voor ons heilloos oogmerk nog voor handen: het eerste al den invloed

dien

dien 't *Groot-Brittannische* Hof in deeze Gewesten hadt, te werk te stellen, en onze Toetreeding tot het Verbond bezwaarlyk, zo niet onmogelyk, te doen worden, — of, moest deeze myn mede, zonder de gewenschte uitwerking, springen, tot het uiterste te komen, om, door eene Openlyke Oorlogsverklaaring, het Gemeenebest van de Regten der *Onzydigheid* en gevolglyk van een *Verbond*, daar op rustende, uit te sluiten. — Laaten wy nu zien, hoe het eerste deezer beproeft wierd.

Men zoekt de Toetreeding hier te doen mislukken.

Hoe zeer het grootste en beste gedeelte der Ingezetenen na de Toetreeding haakte; hoe zeer de Gezanten te *Petersburg* 'er op aandrongen, om, op den voet der twee *Noordsche Hoven* te mogen voortgaan, te verstaan geevende dat ook zyne *Pruissische* Majesteit, het voorbeeld van *Deenemarken* en *Zweeden* zou volgen, hadden de twee Partyen hier te Lande, die hoe langer hoe openlyker tegen elkander uitkwamen, in 't verloop van bykans zes Maanden, tyds genoeg gehad om zich te versterken en de *Gewapende Onzydigheid* door te zetten, of alles des betreffende, ten opzigte van deezen Staat, in duigen te doen spatten. Aan Overleggingen hadt het niet gehaperd; maar wel om aan een Besluit te komen; en de zaak in Grasmaand, met eenstemmigheid omhelsd, scheen, in Wynmaand, door verdeeldheid, allen gewenscht ge-

IV. BOEK. 1780.

volg te zullen ontbreeken en de verwagting van het Gemeenebest verydeld te zullen worden; dan dit gebeurde echter niet.

Besluit der Staaten van *Holland* tot de toetreeding.

Staaten van *Holland* en *Westvriesland*, dit marren moede, en geen einde aan de Zeegeweldenaaryen ziende; dan door deel te neemen in een verbond allereigenaartigst geschikt om ze met ééns te doen ophouden, —— een Verbond, by 't welke de voorgeslaagene Verzekering niet kon bedongen worden, besslooten den negentienden van Wynmaand, „ dat men tot „ de Twee Overeenkomsten, van een en „ denzelfden Inhoud, den negenden en „ één- en twintigsten van Hooimaand te „ *Koppenhagen* en te *Petersburg*, tusschen „ het *Russische* Hof en de Koningen van „ *Deenemarken* en *Zweeden* gesllooten, „ moest toetreeden; verder bewilligen tot „ de verpligtingen in het Afzonderlyk Ar„ tykel vervat; en aanneemen de Voor„ deelen, daar in bedongen, even als of „ die Overeenkomst, van woord tot woord „ tusschen hunne Hoog Mogenden, en de „ overeenkomende Partyen was aange„ gaan, als *Principale contracteerende Par„ tyen*; met in de Schriftuur van Toe„ treeding te vermelden, dat de grondre„ gelen, op welken hunne Hoog Mogen„ den, de Verklaaring van hunne zyde „ aan de Oorlogende Mogenheden gedaan, „ vestigen, volmaakt overeenkomen met

„ die,

„ die, welke haare Keizerlyke Majesteit „ de Koningen van *Deenemarken* en *Zweeden*, in hunne Verklaaringen tot grondslagen gelegd hadden: op het allerpleg„ tigste betuigende, dat zy ten aanziene „ van *Contrabande Goederen*, zich zouden „ houden, aan 't geen by de Verbonden „ tusschen hunne Hoog Mogenden, en „ de Oorlogende Mogenheden standgry„ pende, was bedongen (*), zynde de „ Bepaalingen en Bedingen van die Ver„ bonden, wat *Contrabande Goederen* aan„ ging, ten vollen op het Regt der Na„ tuure en der Volken berustende." — Wyders waren zy van gevoelen, „ dat „ te gelyk, van wegen hunne Hoog Mo„ genden, in naarvolging der Hoven van „ *Petersburg*, *Koppenhagen* en *Stokholm*, „ aan die van *Madrid*, *Versailles* en *Londen* Verklaaringen moesten worden ge„ daan, met die der drie eerst gemelden „ overeenstemmende; waar by tevens zou „ worden te kennen gegeeven, hoedanig „ eene Bescherming hunne Hoog Mogen„ den gezind waren, aan den Koophandel „ en Scheepvaard hunner Onderdaanen te „ geeven, als mede wat men voor Con„ trabande Waaren zou houden."

De

(*) De Verbonden, hier bepaald beoogd, waren, het IV. Artykel des Verbonds van Zeevaard met *Spanje*, van 17 Dec. des Jaars MDCL; het III. en IV. Artykel van dat met *Groot-Brittanje*, van 1 Dec. des Jaars MDCLXXIV.; en het XVI. Artykel van een dergelyk Verbond met *Frankryk* van 1. Dec. MDCCXXXIX.

IV. BOEK.

1780.

Aanmerking der Ridderschap van *Holland* op dit Besluit.

De Aanmerkingen der *Hollandsche* Ridderschap op dit Besluit, als mede de ingeleverde Gevoelens der andere Gewesten over de Toetreeding, kunnen het noodig licht verspreiden over de toenmaalige handelingen. De Ridderschap, naamlyk, beweerde, „ dat het Verdrag „ tusschen *Rusland*, *Zweeden* en *Deenemarken* aangegaan, en tot 't welk de Re„ publiek genoodigd werd, aan dezelve „ geene genoegzaame zekerheid scheen „ te verschaffen, en het, derhalven, ge„ vaarlyk was zich bloot te stellen, aan „ de gevolgen, die 'er uit konden voort„ vloeijen. Bovenal mishaagde de Rid„ derschappe het gevoelen, om aan de „ Oorlogende Mogenheden de gevorder„ de voorafgaande Verklaaring te doen, „ eer de Republiek tot het tekenen van „ 't Verdrag was toegelaaten, beschou„ wende dien stap hoogstgevaarlyk en „ geschikt, om, zo niet al een openbaa„ ren Oorlog, ten minsten veel moei„ te en omslags, tusschen *Engeland* en „ deezen Staat te veroorzaaken." —— Zy bragt, eindelyk, als haar gevoelen uit; „ dat hunne Hoog Mogenden niet vorde„ ren zouden, dat *Rusland*, ten hunnen „ voordeele, eenige Verandering in het „ geslootene Verdrag zou maaken; maar „ dat zy betuigden gezind te zyn daar toe „ te treeden, en *daar naa* de vereischte „ Verklaaring aan de Oorlogende Mogen„ heden te doen, onder deezen mits, in„ dien haare Keizerlyke Majesteit de Re-

„ pu-

„ publiek geliefde te belooven, 't zy by „ een Afzonderlyk Artykel, of op zoda„ nig eene wyze als Haar aangenaam was, „ dat, zo de Republiek, uit haat van „ deeze Verbintenis, in derzelver Bezit„ tingen, binnen of buiten *Europa*, wierd „ aangevallen; dusdanig een aanval zou „ aangemerkt worden, als een geval, in „ 't welk men aan de Republiek de benoo„ digde hulp; tot erlanging van herstel„ ling van den hoon, en ter wederverkry„ ging van 't geen eenige Oorlogende Mo„ genheid aan de Republiek mogt ontno„ men hebben, niet zoude kunnen wei„ geren. Indien *Holland*, egter, tot het „ eenvoudig toetreeden tot de Gewapende „ Onzydigheid mogt besluiten, voorbe„ hieldt de Ridderschap haare stem." — Zodanig een Voorslag, werd door veelen, naa de ontvangene volledige kundschap, hoe het met de Handeling ten *Petersburgschen* Hove stondt (*), geoordeeld grotelyks het sluiten deezer zaak te kunnen vertragen — en, hier uit ontstond teevens de vrees, dat men van het effect welk men zich van de toetreding beloofde, zou verstoken blyven.

Frieslands gevoelen over de Toetreding.

Staaten van *Friesland*, zich zeer veel gunstigs voor den Koophandel, van deeze verbindtenis belovende, bragten ter Al-

(*) Zie hier boven bl. 389.

IV. BOEK. 1780.

Algemeene Staatsvergadering, in 't midden, „ dat zy de Overeenkomst, en „ de Voorſlagen by dezelve gedaan, „ volkomen aannamen, en daar toe by „ deezen toetraaden; met last aan hunne „ Afgevaardigden, om het daar heenen te „ beſtuuren, dat door de Algemeene Staa- „ ten, wegens de Republiek, in die Voor- „ ſlagen en Overeenkomst, ten allerſpoe- „ digſte, zou getreden, en dat, ingevol- „ ge van dien, de gevorderde Verklarin- „ gen aan de Oorlogende Mogenheden „ zouden gedaan worden."

Overysſels Raadſlag.

Ridderſchap en Steden van *Overysſel*, hadden wel gewenscht, dat haare Ruskeizerlyke Majeſteit genoegen genomen hadt, in de voorwaarde om uitdruklyke Verzekering te geeven, wegens de Guarantie der Bezittingen binnen en buiten *Europa*; doch merkten aan, dat, „ daar „ de ſtellige en kragtige uitdrukkingen, „ vervat in den Brief der Staatsdienaaren „ aan 't Hof van *Rusland* handelende, niet „ toelieten te verwagten, dat eene nadere „ en vriendlyk herhaalde aandrang een „ gunſtiger uitſlag zou bewerken; maar „ veel eer eene verkeerde en nadeelige te „ wege brengen, huns bedunkens, niets „ meer overig was, dan zich ſtellig te be- „ paalen tot het aanneemen der Overeen- „ komst, gelyk die door de Staatsdienaa- „ ren was overgezonden. —— Nog- „ thans van gedagten zynde, dat men, „ zich, by voorraad, te vrede houdende

„ met

„ met de verzekeringen uit den mond der „ *Russische* Staatsdienaaren, wegens dat „ stuk eenige nadere Opening van het *Pe-* „ *tersburgsche* Hof zou behooren te vraa- „ gen, zonder, egter, de Onderhandeling, „ en de Toetreeding in de waagschaal te „ stellen, of gevaar te loopen, van de gun- „ stige geneigdheid van dat Hof, jegens on- „ zen Staat, welke op alle meest mogelyke „ wyzen moet worden aangekweekt, eenig- „ zints te verliezen. Voor het overige „ konden zy zich voegen by het besluit, „ door Staaten van *Holland* genomen."

IV. BOEK. 1780.

Gelderlands gedrag in deezen.

Bleef *Overyssel*, schoon eenigzins huiverende, in zo verre aan zich zelven gelyk, *Gelderland*, by het eerste openen van het Ontwerp der *Gewapende Onzydigheid*, tot verbaazens toe, voldaan, en brandende om 't zelve te omhelzen (*), vonden nu ook swarigheid. „ Het smerte Staa- „ ten van *Gelderland*, in de berigten uit „ *Petersburg*, niet te vinden 't geen aan den „ Staat de noodige gerustheid kon geeven, „ in de Toetreeding van de Republiek tot „ de Overeenkomst, ter handhaaving van „ de Onzydigheid, en bescherming van de „ Zeevaard en Handel hunner Onderdaa- „ nen, tusschen de drie *Noordsche Mogen-* „ *heden* gesloten. 't Kwam hun niet „ buiten alle bedenkelykheid voor, dat „ de ligging der Republiek, en derzelver „ uitgebreide en verre afgelegene Bezit-

„ tin-

(†) Zie hier boven bl. 374.

IV. BOEK. 1780.

„ tingen in andere Werelddeelen, in aanmerking genomen zynde, van haar meerder omzigtigheids dan wel van andere Mogenheden vorderden, in het doen van eenigen ſtap, die haar in zwaarigheden zou kunnen inwikkelen, waar tegen dezelve alvoorens niet genoegzaam zou hebben voorzien. —— Zy twyfelden of het wel met de regelen eener gezonde Staatkunde zou kunnen worden overeengebragt, dat deeze Staat, naar den inhoud des Briefs der Gevolmagtigden te *Petersburg*, enkel, zonder eenige Schriftelyke Verzekeringe of Guarantie der Bezittingen te Lande, eene Overeenkomst aanging, waar in, hoe zeer de Ruskeizerlyke Staatsdienaars dezelve, als genoegzaam, ter wegneeminge van alle zwaarigheden omtrent de Guarantie van alle Landbezittingen, wilden doen voorkomen, zodanig eene uitlegging, nogthans, aan hun toeſcheen niet dan gewrongen gelegen te zyn; doch dat het tegendeel, uit den inhoud van de daar toe aangehaalde Artykelen, natuurlyk voortvloeide. —— Zy waren, derhalven, behoudens het hoogſte vertrouwen in de opregtheid des oogmerks van haare Ruskeizerlyke Majeſteit, in de gegeevene mondlyke Verklaaring, van gedagten, dat de Heeren Gevolmagtigden ten haaren Hove, met alle voorzigtigheid en beſcheidenheid, behoorden te blyven aandringen op eene Schriftlyke en dui-

„ de-

„ delyker Guarantie der Landbezittingen IV. BOEK. 1780.
„ van den Staat, dan wel in de Overeen-
„ komst te vinden was, steeds in 't oog
„ houdende, dat de Republiek, door de
„ Toetreeding tot de Overeenkomst tus-
„ schen de *Noordsche Mogenheden* gesloo-
„ ten, geen het minste oogmerk hadt,
„ om daar door eenigen inbreuk te maaken
„ op, of in 't geringste te rug te gaan van
„ de Tractaaten en Verbintenissen, voor
„ deeze Toetreeding, met andere Mogen-
„ heden aangegaan, en nog standgrypen-
„ de; maar integendeel dezelve van volle
„ kragt en waarde hieldt, en dagt te on-
„ derhouden."

R. J. VAN DER CAPELLENS taal, te dier gelegenheid.

Te gepast, te nadruklyk, te Vryheid- Vaderlandlievend, om hier onvermeld te blyven, dunkt ons 't Vertoog, 't geen de Jonkheer ROBERT JASPAR VAN DER CAPELLEN TOT DE MARSCH, ter Staatsvergadering van *Gelderland* voorlas; onder andere luidde zyne rustige en de zaak onbewimpeld voorstellende taal. „Ik wil
„ wel bekennen, Edele Mogende Hee-
„ ren! dat een Besluit van dit Gewest,
„ om niet daadlyk tot het bewuste Plan
„ en Verbintenis toe te treeden, my ten
„ hoogsten bedenkelyk voorkomt, en dat
„ ik niet kan begrypen, welke redenen
„ U Ed. Mog. wederhouden om in dee-
„ zen met *Holland* niet mede te werken.
„ Het verwondert my niet weinig, dat
„ men thans, daar in zo veele zwarighe-
„ den vindt, daar men zich wel zal willen
„ herinneren de vreugde, welke men op

IV. BOEK. 1780.

„ de jongst afgeloopene Landelyke Vergadering betoonde, toen de Grootmoedige „ CATHARINA DE II. deezen Staat uitnoodigde om zulk een heilzaam oogmerk te helpen bevorderen. Men merkte toen te recht aan, dat het der Voorzienigheid behaagde, door deeze onverwagte Aanbieding, deeze Republiek als uit een allerdringendst gevaar te redden. — En thans zal dit Gewest kunnen goedvinden, zich aan dat heilzaam oogmerk te onttrekken, even als of wy het dreigend gevaar te boven waren!"

„ De Natie zal verbaasd ſtaan over dit Beſluit! En, in de daad, men geeft aan dezelve reden om te vermoeden, of hier iets anders agter ſchuile, daar het zeker is dat de Natie zich, met deeze fyngeſponne Staatkunde, en, 't zy met eerbied gezegd, met de Drogredenen in 't Verſlag vervat, niet zal te vrede ſtellen, en geen genoegen neemen in ons een ſtap te zien doen, die, op den duur, niet dan hoogstnadeelig kan zyn. Daar het, ondertusſchen, buiten twyfel is, dat die Natie het regt heeft om ons doen en laaten te beoordeelen! Het is het Volk, Ed. Mog. Heeren, dat bevoegd is te vraagen; wat wederhoudt dit Gewest, om zich niet te voegen met het heilzaam en zo noodig Beſluit der Heeren Staaten van *Holland*, als het eenigst middel om onzen Staat, en byna vervallen Zeevaard en Handel, voor verderen ondergang te behoeden? —

„ Het

„ Het voorwendzel door U Ed. Mog. by-
„ gebragt zal nimmer voldoen: te willen,
„ dat de *Gewapende Onzydigheid* onze Be-
„ zittingen in de Vier Werelddeelen zou
„ *Guarandeeren* is harssenschimmig; en
„ zulks te eischen onnoodig, daar ons,
„ ten deezen opzigte, door de *Russische*
„ Staatsdienaars, zulke voldoende verze-
„ keringen gedaan worden. —— Welk
„ eene verbaasdheid zal zulk een Besluit
„ van een Landgewest niet veroorzaaken?
„ boven en behalven dat het zeer verne-
„ derend en ongevallig is voor die Uitmun-
„ tende Vrouwe, aan welke het geheele
„ Menschdom zulk eene heilzaame Schik-
„ king te danken heeft. Daarenboven
„ voorzie ik, dat, ingevalle het Besluit
„ hier uitgebragt, by de Bondgenooten,
„ omhelsd wordt, 't geen GOD verhoede!
„ deeze Republiek de gronden van haar
„ Welvaard zal zien verlooren gaan."

„ Welk een hachlyk uitzigt Ed. Mog.
„ Heeren! zou 'er dan geen kans zyn,
„ dat U Ed. Mogenden tot andere gedag-
„ ten kwamen? alzo door onze Gevol-
„ magtigden te *Petersburg* genoegzaam te
„ kennen gegeeven wordt, dat, *byaldien
„ de Republiek thans niet toetreede tot de toe-
„ gestaane Gewapende Onzydigheid, zy daar
„ van, voor altoos, zal verstooken blyven.* —
„ Waar by nog komt, dat het meer dan
„ waarschynlyk is, dat de meerderheid
„ van het Bondgenootschap zich by *Hol-
„ land* zal voegen. Geene vrees voor een
„ verderflyken Oorlog te Lande kan ons,

IV. BOEK. 1780.

„ in dit geval wederhouden, en die voor „ een Oorlog met *Engeland* is ongegrond. „ Het is dat Ryk niet onverschillig ons tot „ openlyke Vyanden te hebben, daar 't, „ onder voorwendzel van Vriendschap, „ met ons kan handelen naar welgevallen, „ en ons dagelyks eene willekeurige en zeer „ gevoelige Overheersching doen onder- „ vinden."

„ Hier by één oogenblik stil staande zal „ men haast niet kunnen gelooven, dat „ men evenwel, uit toegeevenheid voor „ *Engeland*, zwaarigheid kan maaken om „ in deeze zo noodige maatregelen deel te „ neemen. U Ed. Mogenden zyn bewust, „ welke voordeelen onze zo ver uitge- „ strekte en voor deezen Staat zo ruïneu- „ se inschiklykheden voor *Engeland* te we- „ ge brengen. Hier door wordt deeze Re- „ publiek op het hoogste beledigd; hier „ door zyn wy zo laag gezonken; en dit „ alles hebben wy ons zelven te wyten! „ Evenwel, *zo het maar ernst is*, zyn wy „ nog in staat om ons te redden; zelfs *om* „ *onzen moed te koelen*, byaldien *Engeland* „ kan goedvinden onze Bezittingen aan te „ randen; doch dit kan niet geschieden, „ en wy kunnen ons niet beveiligen, dan „ door daadlyk eene *Gewapende Onzydig-* „ *heid* te helpen uitwerken. Geene Mo- „ genheid heeft 'er meerder belangs by; „ dan kan onze vervalle Handel en „ Zeevaart hersteld worden, en bewaard „ blyven voor verdere beledigingen en „ mishandelingen. Ons Gemeenebest is

„ op

„ op 't oogenblik in staat deszelfs aanzien IV. BOEK.
„ te doen herleeven. Byna vyftig wel
„ toegeruste en bemande Oorlogschepen
„ en Fregatten, *die tot heden toe werkloos* 1780.
„ *in onze Havens blyven leggen*, kunnen
„ dan daadlyk Zee kiezen, om te voldoen
„ aan het oogmerk, waar toe alle Ingeze-
„ tenen zo greetig het hunne hebben toe-
„ gebragt. Hier door alleen kan onze
„ welvaard hersteld en het Vaderland
„ behouden worden."

Aanmerking hier over.

Een taal wel gehoord; maar vrugtloos gevoerd. Men verwondert zich misschien, dat de Baron het gevaar van in Oorlog met *Engeland* te geraaken zo klein stelde; doch hier in sprak hy volkomen op denzelfden trant als *Amsterdam*, ter gelegenheid, dat die Stad tegen het voorstel, om de Guarantie by de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid te bedingen, eene breede Aantekening liet doen (*); en overeenkomstig met het algemeen gevoelen, dat *Engeland* zich geen meer Vyanden op den halze zou schuiven. Men beschuldigt hem mogelyk, dat hy de Zeemagt van onzen Staat te hoog op gaf: hier heeft hem de yver vervoerd en zo in het getal, als in de gereedheid, het daadlyk bestaan vooruit geloopen; niet te min was de Zeemagt, schoon kleiner en min toegerust om Zee te kiezen, dan hier gesteld, te groot en te gereed om werkloos te blyven liggen, en ge-

(*) Zie hier boven bl. 384.

IV. BOEK.

1780.

Zeelands agterlykheid in de Toetreeding.

genoegzaam om aan de oogmerken der *Gewapende Onzydigheid*, by den aanvange, te beantwoorden.

Zeeland was de agterlykheid zelve, en bleef het meermaals voorgestelde gevoelen aankleeven, „ om Vertoogen te doen te- „ gen de belemmeringen en zwaarigheden, „ door *Groot-Brittanje*, de Zeevaard dee- „ zer Landen aangedaan, en te tragten „ het ongenoegen tusschen de twee Mo- „ gendheden gereezen, op eene vriendlyke „ wyze, uit den weg te ruimen; dit oor- „ deelden de Staaten van dit Gewest be- „ ter dan wegen in te slaan, waar door „ men zich al haast zou kunnen genood- „ zaakt zien, tot het verlaaten der zo „ wyslyk gekoozene Onzydigheid, zon- „ der in behoorlyken staat te weezen om „ zich zelven, nevens de uitgestrekte „ Volkplantingen, en den Koophandel; te „ beschermen. —— Van het aangaan der „ voorgeslaagene Overeenkomst met de „ drie *Noordsche Mogendheden*, konden zy „ niet verwagten, dat het gewenschte „ oogmerk, de Vryheid des Handels, op „ eene zekere wyze, zou bereikt worden: „ dewyl de Republiek, door haare Over- „ zeesche Bezittingen, en de Vaard op „ dezelve, zich in eene geheel andere om- „ standigheid bevondt dan die drie Mogen- „ heden, zonder dat dit aangaande, in de „ gemelde Overeenkomst, iets onderschei- „ dens vermeld, of bepaald werd. —— „ Deeze liet eenigzins in 't onzekere, de „ verwagting op den bystand in het bewaa-

„ ren

„ ren en handhaaven der Bezittingen van „ den Staat buiten *Europa.* —— Eene „ bloote Toetreeding, op den voet der „ *Noordsche Mogenheden*, zou, huns ag- „ tens, daar het Hof van *Groot-Brittanje* „ de werking der Tractaaten, tusschen „ haar en den Staat hadt opgeheeven (*), „ de noodige verzekering niet geeven, „ dat men de bepaalingen van *Vry Schip* „ *Vry Goed*, by dezelve bepaald, zou gua- „ randeeren, zonder het doorzoeken der „ Schepen, onder Convoy vaarende, 't „ geen *Engeland* zich aanmaatigde, toe te „ staan. Wegens deeze Stukken behoor- „ de men, voor af, met *Engeland* over een „ te komen; en middelerwyl te toeven „ met het geeven der Verklaaringen aan de „ Oorlogende Mogenheden, die de *Noord-* „ *sche Mogenheden* gedaan hadden, en 't „ Hof van *Rusland*, als een voorbeding, van „ deeze Republiek vergde."

't Gevoelen van *Groningen* en *Ommelanden.*

Staaten van *Stad en Lande* hadden een geheel ander inzien op dit stuk: immers zy verklaarden, „ ten vollen over- „ reed te zyn, dat de woorden, in het „ Tractaat over de *Gewapende Onzydig-* „ *heid*, tusschen haare Ruskeizerlyke Ma- „ jesteit en hunne Majesteiten, de Konin- „ gen van *Deenemarken* en *Zweeden*, op- „ gerigt, klaar, algemeen, en onbepaald „ waren, en dus even weinig, als het on- „ derwerp van 't zelve, tot *Europa*

„ al-

(*) Zie hier boven bl. 303.

IV. BOEK. 1780.

„ alleen konden worden bepaald, in welk „ gevoelen zy door de betuiging van den „ Grave VAN PANIN, in de gehoudene „ gesprekken, zich ten vollen bevestigd „ vonden, en geheel overtuigd van het „ oogmerk haarer Ruskeizerlyke Maje- „ steit, uit hoofde van haare edelmoedige, „ Mensch- en Vredelievende denkwyze, „ welke alleen tot eene aanleidende oor- „ zaak van dit Tractaat strekte. Zy wil- „ den deswegen de Gezanten te *Peters-* „ *burg* gelast hebben tot het zelve toe te „ treeden, het te tekenen, en voorts aan „ dezelven te kennen te geeven, dat de „ vereischte Verklaaringen aan de Hoven „ der Oorlogvoerende Mogenheden, door „ hunne Hoog Mogenden, verzonden wa- „ ren."

Dan voorziende wat 'er zou kunnen gebeuren, op de Toetreeding tot dit Bondgenootschap, hoe *Engeland*, uit opgevatten haat, deswegen onzen Staat den Oorlog zou kunnen aandoen, en andere redenen, van 't zelve geheel vreemd, voorwenden, terwyl het de waare verborg; in welk geval de Staat zich verlegen zou vinden om zich op dit Verdrag te beroepen, en op den grond van 't zelve den beloofden bystand te vraagen, en dus zou men, in zulk een geval, van het oordeel en de gunstige gezindheid der Bondgenooten af hangen. Te deezer oorzaake wilden zy wel in overweeging geeven of de Gevolmagtigden te *Petersburg*, niet dienden gelast te worden, „ om, naa de „ Toetreeding tot het Tractaat, alle mo-

„ ge-

IV. BOEK. 1780.

„ gelyke en gepaste middelen aan te wenden, ten einde van haare Ruskeizerlyke Majesteit, en de verdere Hooge Bondgenooten, zo veel mogelyk, de benoodigde zekerheid des wegen te erlangen; indien dezelve van oordeel waren, dat zulks, met eenige hoope op eenen goeden uitslag, en zonder haare Keizerlyke Majesteit eenig ongenoegen te geeven, zou kunnen geschieden."

Utrechts Raadslag.

Nader aan *Zeeland* en *Gelderland* kwamen Staaten van *Utrecht*, die een breede beredeneerde raadslag inleverden met dit Besluit, „ dat, hoe zeer zy verlangden, „ dat de Onderhandeling ten *Russischen* „ Hove, met allen mogelyken spoed, „ voortgezet en tot een gewenscht einde „ gebragt mogt worden, zy, nogthans, „ van gedagten waren, dat de Gevolmagtigden, by naderen last, dienden aangeschreeven te worden, om in de gepastste „ uitdrukkingen; doch teffens met allen „ nadruk, nader aan te dringen, dat haare „ Ruskeizerlyke Majesteit, met Hoogstderzelver gewoone aandagt en doorzigt, „ doorgrondende, dat zich de Republiek „ in een zeer verschillenden staat en omstandigheden bevondt, dan die der Hoven van *Deenemarken* en *Zweeden*, de „ goedheid geliefde te hebben van aan deezen Staat, by een afzonderlyk Artykel, of „ op zodanig eene wyze, als aan haare „ Ruskeizerlyke Majesteit meest aangenaam zou zyn, te belooven, dat, zo de „ Republiek, uit haat van deeze Verbinte-

IV. BOEK. 1780.

„ nis, in derzelver Bezittingen, 't zy binnen 't zy buiten *Europa*, wierd aangevallen, zulks zou begreepen worden een geval te zyn, waar in Hoogstdezelve haare bescherming den Staat niet zou onttrekken, om den geleden hoon te herstellen, en te herwinnen, 't geen op deezen Staat, door welken der Oorlogvoerende Mogenheden 't zou mogen weezen, vermeesterd mogt worden. —— Dat door hunne Hoog Mogenden zulks niet werdt verzogt, uit eenig mistrouwen op de welmeenenheid en opregtheid van haare Ruskeizerlyke Majesteit; maar alleen uit hoofde van de byzondere gesteltenisse en omstandigheden, waar in zich de Republiek bevondt; en dat ook hunne Hoog Mogenden, het genoegen hebbende van die belofte van haare Ruskeizerlyke Majesteit te ontvangen, bereid waren, de reeds geslootene Overéénkomst aan te gaan, als mede de bewuste Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden te doen."

De Meerderheid der Staaten, Besluit tot de Toetreeding.

De zo ontydig ingebragte en steeds aangedrongene zwaarigheden, tegen het toetreeden tot het Verbond der *Gewapende Onzydigheid*; een Verbond zo geschikt om den Regel *Vry Schip Vry Goed*, door alle Mogenheden, die den Oorlog tegen elkander voeren, te doen in agt neemen en eerbiedigen; en ingerigt, om, by elken ontstaanden Oorlog, alle de Bondgenooten te verzekeren van de uitsteekendste voorregten, die men immer by eenige

Trac-

Tractaaten, met betrekking tot het dryven van een wettigen Koophandel, heeft kunnen bedingen, en die dikwerf niet dan door eene gedugte Zeemagt hebben kunnen verdeedigd worden, daar in tegendeel, volgens dit schoon Ontwerp, ieder Mogenheid, welke 't zelve omhelsd, slegts eene geringe Zeemagt noodig heeft, —— de zo ontydig ingebragte en steeds aangedrongene zwaarigheden tegen 't zelve, hadden, gelyk de bygebragte Staatsbesluiten uitwyzen, wel eene heillooze verdeeldheid en hoogstschadelyk verwyl bewerkt, en dus verre beantwoordt, aan de oogmerken van den Ridder YORKE en den *Engelschgezinden* Aanhang in deeze Gewesten; doch zy misten hun doel om het aangaan van dit Verdrag te stuiten, en deeze Landen in het ongelukkig geval te brengen, van, door verdere inschiklykheden in den Handel, geheel afhangelyk van *Engeland* te worden, en *Frankryk* ten vyand te krygen. Eén Gewest, maakte de meerderheid uit van *Vier* tegen *Drie*; waar op hunne Hoog Mogenden, op den Twintigsten van Slachtmaand, tot de *Gewapende Onzydigheid* toe traden, in zulker voege, als het Besluit der Staaten van *Holland* inhieldt (*). —— De Afgevaardigde van *Zeeland*, deeze Meerderheid aangekant ziende, tegen het gevoelen der Staaten van zyn Gewest, hoopte dat men met het

(*) Zie hier boven bl, 394.

IV. BOEK. 1780. het neemen eens Besluits zou wagten, vermeenende, dat, volgens de Unie, geen Besluit met Meerderheid tot het aangaan van Verbintenissen, Overeenkomsten of Tractaaten, kon genomen worden; doch daar men 'er mede voort ging, nam hy 't zelve over, onder Tegenverklaaring, laatende de gevolgen, die 'er uit zouden kunnen voortkomen, ter verantwoording der andere Gewesten: de twee overige van de Meerderheid verschillende Gewesten, *Gelderland* en *Utrecht*, zagen het aan.

Bekendmaaking aan de Oorlogvoerende Mogenheden.

Ten dien zelfden dage, bepaalde men desgelyks de vereischte Verklaaring aan de Oorlogende Mogenheden te zenden; by dezelve betuigden hun Hoog Mogenden, de Algemeene Staaten der *Vereënigde Nederlanden*, „dat zy, zedert het begin van „den tegenwoordigen Oorlog, niets zo „zeer ter harte neemende, en met meer „ernsts verlangende, dan de volmaakste „en nauwkeurigste Onzydigheid, jegens „de overige Oorlogvoerende Mogenheden standvastig te onderhouden, en te „gelyk aan hunne weezenlyke en onvermydelyke Pligten te voldoen, door het „verleenen van behoorlyke Bescherming, „aan de wettige Vaard en Handel hunner „Onderdaanen, en door het beschermen „der Regten en Vryheden van hunne „Onzydige Vlag, met het hoogst genoegen vernomen hadden, dat haare Majesteit „de Keizerinne van *Rusland*, steeds bezield met die grootmoedige gevoelens, „welke den onsterflyken roem haarer

„roem-

„ roemryke Regeering tot aan het laatste „ Naageslacht zullen overbrengen, be- „ haagd hadt, aan de Hoven der thans in „ Oorlog zynde Mogenheden, te verklaa- „ ren, dat zo zeer als Hoogstdezelve „ voorneemens was de strikste Onzydig- „ heid, in den tegenwoordigen Oorlog, „ waar te neemen, zo zeer ook beslooten „ hadt, door de meest kragtigste midde- „ len, de Eer van de *Russische* Vlag en de „ zekerheid van de Scheepvaard en Koop- „ handel van haare Onderdaanen te hand- „ haaven en niet toe te laaten, dat daar „ aan, door een der Oorlogende Mogenhe- „ den eenig nadeel, wierd toegebragt.— „ Dat de gevoelens en oogmerken van „ hunne Hoog Mogenden geheel over- „ eenkwamen met de beginzelen, waar op „ de Verklaaring der Keizerinne was ge- „ bouwd, en dat zy diens volgens niet „ twyfelden, om, op het voetspoor van „ haare Majesteit, aan de Oorlogende Mo- „ genheden open te leggen de beginzels, „ welke zy eenstemmig met haare Rus- „ keizerlyke Majesteit besloten hadden „ altoos te volgen, en vast te houden." — Naa de Vyf Artykelen, door haare Majesteit opgegeeven (*), herhaald en in het III. de Tractaaten tusschen hunne Hoog Mogenden en de Hoven van *Madrid*, *Londen* en *Versailles* standgrypende geplaatst te heb-

IV. BOEK.

1780.

(*) Zie hier boven bl. 356.

IV. BOEK. 1780.

hebben (*), vaaren zy voort, „ zich te „ vleijen, dat, gelyk de gemelde Vyf Artykelen, het algemeen Regt der Onzydige Mogenheden uitmaaken, en ze boven dien gevestigd zyn op de Tractaaten, die, zonder de gemeene daad of de onderlinge toestemming der Verbondsluitende Partyen, nimmer wettig vernietigd, veranderd, of opgeschort worden, de thans Oorlogende Mogenheden de billykheid der Grondbeginzelen wel zouden willen erkennen, en de Republiek het Regt laaten wedervaaren van haare Handeldryvende Onderdaanen niet te verhinderen, of te stooren, in de vrye oefening van die Regten, welke aan de Vlag van eene Onafhangelyke en Onzydige Mogenheid niet konden geweigerd worden." Gelyk de aanweezende Afgevaardigde van *Zeeland* zyne Verklaaring tegen het Besluit ter Toetreeding hadt ingeleverd, zo deedt hy het natuurlyk ook tegen deeze Bekendmaaking (†).

Deeze afgezonden.

Wanneer de *Gewapende Onzydigheid*, naa zo veel marrens, eindelyk zo verre gebragt was, dat men de Heeren Gevolmagtigden te *Petersburg*, het Besluit ter Toetreedinge liet toekomen, scheen dezelve weder nieuwe vertraaging te zullen ontmoeten, de Courier derwaards en den vyf- en- twintigsten van Slachtmaand afgevaardigd, werd naagezon-

(*) Wy hebben ze hier boven bl. 394. in eene Aantekening opgenoemd.

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1024. 1057.

zonden, even buiten *Leyden*, ingehaald, en te rug gebragt (*). Dit hadt een vreemd voorkomen, en baarde veel opziens; dan 't vertraagde weinig, en diende alleen om hem het Besluit der Staaten van *Holland*, genomen in de zaak van den Heer LAURENS, wiens Papieren, toen men in 't drukst der bewerkinge was omtrent de Verbintenisse met de *Noordsche Mogenheden*, overgeleverd waren (†), mede te geeven. Ten einde daar uit aan haare Keizerlyke Majesteit mogt blyken, dat men, op de klagten van *Engeland* deswegen, ingediend gelet, en daar omtrent, volgens de regelen eener welgeschikte Regeeringe, gehandeld hadt; weshalven, zo *Engeland* eenige vyandlykheden tegen deezen Staat aanvong, geene reden daar voor in die klagten, of het in gebreke blyven om daar aan het oor te leenen, konden gevonden worden. —— Welhaast werden de Verklaaringen deezer Toetreedinge naa alle Hoven der Oorlogvoerende, en der *Noordsche Mogenheden*, als mede na *Portugal*, afgevaardigd. En aangemerkt voorheen met de *Noordsche Mogenheden* bepaald was, dat het Gemeenebest, van het oogenblik der Toetreedinge, gerekend zou worden in 't Verdrag der *Gewapende Onzydigheid* begreepen te zyn, zo kreeg 't

IV. BOEK. 1780.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. 1058.

(†) Dit veel gerugtsmaakende geval zullen wy, de zaak der Gewapende Onzydigheid afgehandeld hebbende, in zyn geheel mede deelen.

IV. BOEK. 1780.

't zelve, op den twintigsten van Slachtmaand, het Regt, om wegens alles wat, ter oorzaake van deezen stap, vyandlyk tegen 't zelve mogt ondernomen worden, de hulp en bescherming der andere Bondgenooten in te roepen.

De Gevolmagtigden te *Petersburg*, met het Character van Buitengewoone Gezanten bekleed.

De Gevolmagtigden te *Petersburg*, kreegen, benevens den last om daadlyk in het Bondgenootschap der *Gewapende Onzydigheid* van wegen hunne Hoog Mogenden deel te neemen, kundschap, dat zy in de Waardigheid van Buitengewoone Gezanten van deezen Staat mogten verschynen, om het dus verre gebragte Werk met te meer luisters te voltrekken. Met dit Character bekleed, werden zy, den drie- en- twintigsten van Wintermaand, aan de Keizerin, aan de Groot Vorst en Groot Vorstinne aangeboden; ter welker gelegenheid, zy, by de Alleenheerscheresse der *Russen*, deeze aanspraak deeden. „ Mevrouw! de Algemeene Staaten, onze Meesters, toetreedende tot het roemwaardig Ontwerp van uwe Keizerlyke Majesteit, gegrond op de Billykheid en het Regt der Volken, welke op deszelfs invloed schynen te wagten, om zich geëerbiedigd en bevestigd te zien, beschouwen deeze Verbintenis als de loflykste om aan te gaan, zo wel ten opzigte van het Onderwerp, als ten aanziene der Doorlugtigste Vorstinne, met welke zy de banden, die Haar Ryk en het Gemeenebest verbinden, nog nauwer toe trekken, hunne Hoog Mogenden, altyd tragtende ge-

„ bruik

" bruik te maaken van de gelegenheden
" om uwe Keizerlyke Majesteit bewyzen
" van hunne Hoogagting te geeven, en te
" doen blyken, welk een prys zy stellen
" op zodanig eene Verbintenis, vereeren
" ons met eene uitsteekender Waardig-
" heid aan haar Majesteits Hof. Dit zal
" ons te aangenaamer zyn, wanneer ons
" werd vergund te mogen hoopen, op de
" voortduuring dier betooningen van Ge-
" negenheid, met welke uwe Keizerlyke
" Majesteit ons tot dus verre heeft gelie-
" ven te vereeren." —— Op dien zelfden grond bevalen zy zich in de gunst des Grootvorsts en der Grootvorstinne.

De Toetreeding krygt haar volslag.

Daags naa deeze Pligtpleeging werd de Toetreeding voltrokken, by eene volledige Acte. Naardemaal de Koningen van *Deenemarken* en *Zweeden*, mede begreepen waren in het Verbond, moest ook met deeze eene behoorlyke Verbintenisse worden aangegaan, 't geen desgelyks zyn beslag kreeg; en werden Verklaaringen, wegens deeze Bondgenootschaplyke Gewapende Onzydigheid aan de Hoven van *Londen*, *Madrid* en *Parys* afgevaardigd (*).

Berigten des wegen herwaards overgezonden.

By eenen Brieve den vyfden van Louwmaand des Jaars MDCCLXXI. gedagtekend, gaven de Gezanten te *Petersburg* den Algemeenen Staaten kennis, van al het verrigte in dit Werk, en dat zy, naa weder-

zyd-

(*) Men vindt de Oorspronglyke Stukken, met de Vertaaling derzelven, in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 564. 580.

IV. BOEK 1780.

zydsche uitwisseling der Volmagten het Verbond, met de afzonderlyke Artykelen, den voorgaanden Dag getekend hadden, teffens vermeldende, dat deeze zaak volkomen afgedaan was, niet tegenstaande de *Engelsche* Afgezant HARRIS, alles in 't werk gesteld hadt, om zulks geheel te beletten, of te doen uitstellen, zich daar toe, onder andere, van dit voorwendzel bedienende, dat zulks haare Keizerlyke Majesteit in eenen Oorlog zou kunnen inwikkelen; waar tegen deeze Vorstin hadt doen verklaaren, „ dat niets haar van haar „ voorneemen zou doen afzien, schoon „ de Oorlog daar van een gevolg mogt „ weezen!" — Ter bevestiginge deezer laatste byzonderheid diende een Brief, ten dien zelfden dage, door den Resident DE SWART, aan een onzer voornaamste Staatsdienaaren afgevaardigd, waar in hy dien Heer, en allen die met hem de waare belangen van het Vaderland ter harte nammen, over den goeden uitval deezer Handelinge uit grond zyns harten, geluk wenscht, en zulks te meer, om dat hy hem „ kon verzekeren, dat 'er van de „ *Engelsche* zyde niets gespaard was, om „ ons buiten deeze Verbintenis te doen „ sluiten;" 'er by voegende. „ Ik heb „ reeds voor deezen aan U Hoog Ed. „ Gestr. verslag gedaan van de praktyken, „ die zy daar toe in 't werk stelden; maar „ dit alles evenaart niet aan de moeite, die „ zy zich nog op het laatste moment daar „ toe gegeeven hebben; doch haare Kei-

„ zer-

„ zerlyke Majesteit en Hoogstderzelver „ Ministerie zyn in deezen onveranderlyk „ gebleeven, en hebben met fermiteit en „ ongenoegen die geenen afgeweezen, die „ Hoogstdezelve de propositie deeden, „ om met ons niet te sluiten (*).

Beantwoordingen der Bekendmaakingen aan *Frankryk* en *Spanje*.

Op de Verklaaringen door de Staaten aan de Oorlogende Mogenheden gezonden, zo ras zy besslooten hadden tot de Gewapende Onzydigheid toe te treeden (†), ontvingen zy reeds den achttienden van Wintermaand, van 't Hof van *Versailles*, een Antwoord, behelzende eene betuiging van 't genoegen, 't geen de Koning van *Frankryk* daar in nam, en tevens alle verzekeringen voor de Vryheid der *Nederlandsche* Scheepvaard; dergelyk een Antwoord kreeg de Staat van het Hof van *Madrid* in Louwmaand des Jaars MDCCLXXXI (§). Hoe dat van *Londen*, in zyne slinksche poogingen ten Hove van *Petersburg*, en in deeze Gewesten, even zeer te leur gesteld, omtrent de gezonden Verklaaring handelde, zullen wy wel haast nader moeten boeken.

Geschenken aan de voornaamste bewerkeren van dit Verbond.

Hier moeten wy nog aantekenen, dat de Heer TINNE, die de volkomene bekragtiging van het Verbond na *Petersburg* hadt overgebragt, by zyne te rug komst, zeven kostbaare Pelsen, als Vereeringen van het *Rus-*

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 582. 583.

(†) Zie hier boven bl. 412.

(§) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 589. 594.

IV. BOEK. —— 1780. *Rusſiſche* Hof mede voerde; drie geſchikt voor den Heer VAN DER GOES, die als Voorzittend Lid der Algemeene Staaten, het Verbond hadt getekend; twee voor den Heer FAGEL, Griffier van hunne Hoog Mogenden, en twee voor den Heere Raadpenſionaris van *Holland* en *Westfriesland*; benevens verſcheide Gouden Snuifdoozen voor Bedienden ter Griffie van hunne Hoog Mogenden; de Brenger deezer geſchenken zelve, hadt eene kostbaare Ring gekreegen. De buitengewoone Afgezanten van den Staat, de Heeren WASSENAAR STARRENBERG en HEECKEREN VAN BRANTZENBURG, ontvingen ieder van het *Rusſisch* Hof zes duizend Roebels in gereeden gelde; den Reſident DE SWART werden drie duizend Roebels, en aan den Heer CUSSSY, Geheimſchryver van 't Gezantſchap, duizend Roebels geſchonken. —— Van wegen de Algemeene Staaten ſtelde de Griffier FAGEL aan den *Rusſiſchen Gezant* Prins GALLITZIN, het beſtemde geſchenk van honderd Gouden Ryders ter hand (*).

Het aanbelang van dat Verbond, hoe gering geagt door de *Engelschgezinden* hier te Lande. Zo veel werks en ommeſlags hadt eene zaak in, die de wensch was der meeste *Nederlanderen*, en die, hadden veelvuldige vertraagingen, geene plaats gegreepen, een allerkragtdadigst middel zou geweest hebben, om ons in ſtaat te ſtellen, tegen allen list,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 776. 777.

list, en verdrukking van onzen toenmalige Vyand. Wy hebben dezelve te breeder geboekt, zo om de waardye van het Stuk op zich zelven beschouwd, als om, uit het geheele beloop, vervolgens te toonen, dat deeze Toetreeding de waare oorzaak der Vrededreuke tusschen onzen Staat en *Engeland* geweest hebbe. —— Hierom zyn 'er sommigen, die des bewust, schroomen van deeze Verbintenis, in volle uitgestrektheid te spreeken, roeren ze ter loops aan, als of, wat hier omtrent voorviel, zelfs geene betrekking hadt op den naderhand uitgeborsten Oorlog. Zeker Schryver begrypt alles in deeze weinige woorden. ,, Naar-
,, dien men gewaar wierd, dat by zom-
,, mige *Noordsche Hoven*, wier geringer
,, Handel, even als de onze, van tyd
,, tot tyd, schade leedt by den Oorlog,
,, aan eene Verbintenis van onderlinge
,, hulpe tusschen de Onzydige Mogen-
,, heden gedagt wierd, en dat uit de-
,, zelve ten minsten eenig *tegenwoordig*
,, voordeel voor onzen Staat te wagten
,, scheen, waarom ook de Kooplieden
,, voor al daar op aandrongen, zo is ein-
,, delyk tot de Toetreeding by de Gewes-
,, ten besflooten, de tyd zal leeren of dee-
,, ze nieuwe Verbintenissen, op den duur,
,, zullen kunnen opweegen tegen de voor-
,, deelen, die wy zo langen tyd uit de
,, Tractaaten met *Engeland* genooten heb-
,, ben; voor al tegen het voorregt van *Vry*

IV. BOEK. 1780.

„ *Schip, Vry Goed*, waar by, tot hier toe, „ te recht geoordeeld, plag te worden, dat „ de Handel van onze Republiek ſtaan of „ vallen moest, en 't geen men van *Frank-* „ *ryk*, zelfs in den tyd VAN DE WITT, „ niet kon verkrygen (*)."

Toedragt der zaake, wegens het gehandelde tusſchen *Amſterdam* en W. LEE

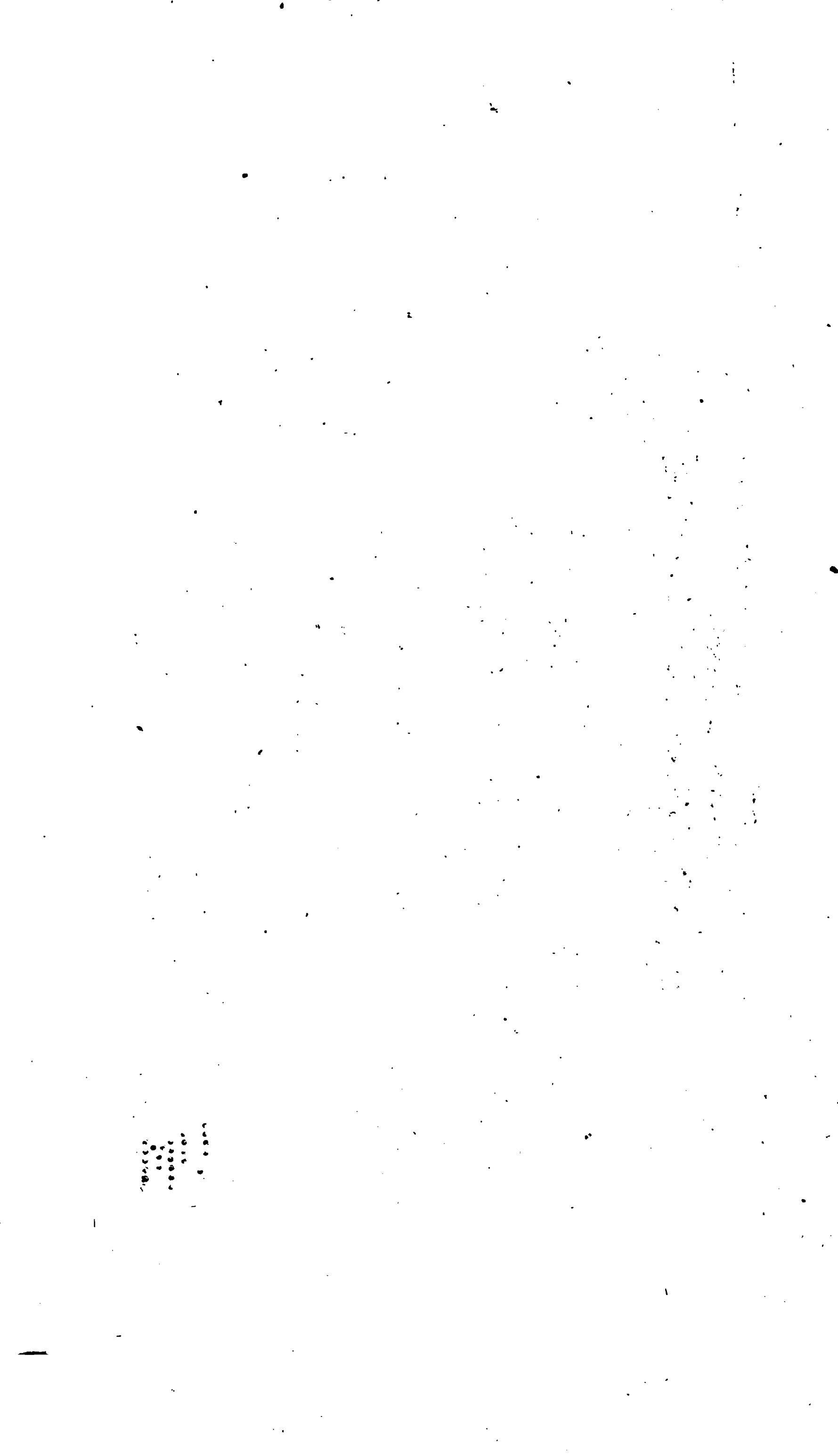
Om het voorgevallene met den Heer LAURENS, tot welks verſlag wy thans gevorderd zyn, recht te verſtaan moeten wy een terugtred doen tot den Jaare MDCCLXXVIII. Wy hebben, dat Tydperk beſchryvende, belooft het toen maar even aangeſtipte onderſcheidener te zullen voordraagen (†). Wanneer, in 't gemelde Jaar, de Kroon van *Frankryk* de *Noord-Americaanſche Staaten* voor een Onafhanggelyk Gemeenebest verklaard, en een Verdrag met het zelve geflooten hadt, zogten zy deeze Gewesten, door een Verbond van Vriendſchap en Koophandel, aan zich te verpligten. WILLIAM LEE, werd, door de *Americaanſche Staaten*, afgevaardigd, om 't zelve voor te ſlaan. Hy gaf des Openingen aan den Heer JEAN DE NEUF-

(*) *Politiek Vertoog* bl. 128. 129. Die Schryver hadt te vooren aangemerkt, dat het in ſtaat van Tegenweer ſtellen van den Lande, „ veel voordeeliger „ voor de Republiek zou geweest hebben, dan alle „ Tractaaten van Alliantie of mutueele Asſiſtentie, „ die men met andere Mogenheden kon aangaan; en „ waar van de gevolgen altoos, op zyn best, zeer „ twyfelagtig en gevaarlyk voor ons zyn moeten, „ en grootlyks tot ons nadeel kunnen uitvallen." Men zie hier over den *Zesden Brief* van CANDIDUS tegen het *Politiek Vertoog* III. D. bl. 140-147.

(†) Zie ons Eerſte deel. bl. 286.

Schmit delin. Vinkeles sculp.

NEUFVILLE, Koopman te *Amsterdam*; hier van kreegen Burgemeesteren dier Stad kennis, en begreepen, aan de eene zyde, dat het onmogelyk was, dewyl der *Vereenigde Staaten van Noord-America*, door *Engeland*, niet tegenstaande de toenmaalige Onderhandelingen tot eene Verzoening, voor geen Onafhangelyken Staat erkend waren, eenig voorstel ter Vergaderinge van Staaten van *Holland*, tot het aanvangen van eigenlyke Onderhandelingen over dit stuk te doen; doch zy hielden zich van de andere zyde, niet min overtuigd, dat het, uit overweeging der dagelyks toeneemende Nayver, ten aanziene van den Handel en Zeevaard deezer Landen, en van alle de onderneemingen, om, zo als bekend was, deezen Staat onophoudelyk dienaangaande afbreuk te doen, en uitsluitende voordeelen, by gelegenheid van Tractaaten van Vrede en Koophandel te bedingen, hun onvermydelyke pligt was, van de Openingen, door den *Americaanschen Commissaris* gegeeven, zodanig een gebruik te maaken, als de gesteldheid van zaaken gehengde, en in hun vermogen stondt. Dit kon volstrekt in niets anders gelegen zyn, dan in zo veel hoops te geeven, als Burgemeesters, ten eenigen tyde, konden gestand doen, en daar en tegen zo veel te vorderen, als door den *Americaanschen Commissaris*, kon worden toegezegd. —— Overeenkomstig hier mede gelastten Burgemeesters van *Amsterdam* hunnen oudsten Pensionaris, ENGELBERT

IV. BOEK. 1780.

FRANÇOIS VAN BERKEL deezen *Americaanſchen* Heer, te verklaaren, „ dat, „ byaldien de aangevangene Onderhandelingen tusſchen *Groot-Brittanje*, en het „ Congres der *Veréénigde Staaten in Noord-America*, geen uitſluitende Bedingen, „ ten nadeele van de Republiek zouden „ hebben, Burgemeesters *als dan*, van „ hunne zyde, zo dra de *Onafhangelykheid* der *Veréénigde Noord-Americaanſche Staaten*, door *Engeland* erkend zou „ zyn, alles zouden aanwenden, wat in „ hun vermogen was om het Commercie-„ Tractaat, zoo als hetzelve dan ontworpen en goedgekeurd zou zyn, by de „ verdere Bondgenooten tot vastheid te „ helpen brengen." Ook was, door den gemelden Penſionaris, met kennis, de *Amſterdamſche* Koopman J. DE NEUFVILLE gebruikt, om de Handelingen met den Heer W. LEE voort te zetten, en met denzelven *Een Ontwerp van een Tractaat van Commercie te maaken, het welk, zo dra de erkentenis van de Onafhangelykheid der Americaanſche Staaten, door Engeland, daar zou mogen zyn*, tot een voorwerp van Overweeging der Staaten van *Holland*, door de Regeering van *Amſterdam* zou kunnen worden voorgeſteld (*).

Dit zo omzigtig, en, naar veeler meening

(*) Deeze toedragt van zaaken hebben wy ontleend uit een Berigt van Burgemeesteren van *Amſterdam* aan Staaten van *Holland*, in deeze zaake, *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 206.

ning met de waare belangen van den Staat, in dat Tydgewrichte zo zeer overeenkomstig beleid, 't geen zy aanzagen als een middenweg tusschen twee zorgvuldig mydbaare uiterstens; de *Americaanen*, in hunne vriendlyke oogmerken, jegens dit Gemeenebest, niet voor 't hoofd stootende, of iets bedryvende, 't geen wel ingezien, het Hof van *Groot-Brittanje* kon belgen, bleef een diep geheim; en 'er was in den aart der zaaken zelve, geene rede om het te ontdekken, zo lang de erkenning van de Onafhangelykheid der *Noord-Americaansche Staaten* door *Engeland*, agter wege bleef, dan *eerst*, en dan *alleen*, moest het werken.

IV. BOEK. 1780.

De Heer LAURENS met zyne Papieren opgebragt en te *Londen* gevangen gezet.

Eene zeer onvoorziene Gebeurtenis deedt het, ten tweeden Jaare, aan den dag komen. De geweezene Voorzitter van het *Americaansche Congres*, de Heer HENRY LAURENS *Schildknaap* (*), uit *America* her-

(*) Hy wordt, in een geagt *Engelsch* Maandwerk van dien tyd, beschreeven, als een der beste en grootste Mannen, ooit door *America* voortgebragt. De bedaard- en gemaatigdheid, leezen wy daar, met welke hy zich gedroeg, by het eerste uitbreeken der *Americaansche* Onlusten, deedt zyne Wysheid en Moed eere aan. Zyn Huis te *Charlestown*, was dikwyls midden in den nagt omringd geweest, door 't gepeupel, 't geen beslooten hadt, hem, nevens zyn Gezin, aan deszelfs woede op te offeren, als een Vriend der *Engelsche* Regeering, of een lauwen Vriend van *America*. Hy behieldt zich zelven, door den zamengerotten hoop bedaard te gemoed te gaan, en uit te noodigen om hun euvelmoed aan hem te koelen, alleen verzoekende dat zy zyn Gezin wilden spaaren. Hy hieldt de vrees der *Americaanen* voor ongegrond, tot hy eene reis na *Europa*

IV. BOEK. 1780.

herwaards oversteekende, werd door een *Engelsch* Fregat, op de hoogte van *New-foundland*, op den tienden van Herfstmaand, ontmoet, zo ras hy een gewapende boot op 't Schip zag aankomen, wierp hy een doos met Papieren over boord; doch het lood daar aan gehangen, om dezelve te doen zinken, te ligt zynde, hadden de *Engelschen* gelegenheid om die geheel op te visschen. Het *Americaansche* Vaartuig werd genomen, en te *Dartmouth* opgebragt. Capitein KEPPEL, vertrok terstond na *Londen* om verslag te geeven van dien Heer, en de Papieren, door hem bemagtigd. Deeze kwam zelve, twee dagen na de Landing, op den vyfden van Wynmaand, in die Hoofdstad, en werd, volgens 's Konings last, op vermoeden van Hoog Verraad, in den *Tour* gevangen gezet. Groot was de blydschap in *Engeland* hier over. Men meende in deeze Papieren, over welker gemis de Heer LAURENS zich, gelyk de spraak ging, meer bekommerde dan over het verlies zyner Vryheid, den sleutel gevonden te hebben van het geheele Stelzel der *Noord-Americaansche* Staatkunde en van het heimlyk gedrag der Mogenheden van *Europa* ten opzigte van *America* (*).

Hoe-

deedt, en in *Engeland* ontdekte, dat 'er een Plan in bewerking was, 't geen zints aan dat Ryk als 't waare Zelfmoord gepleegd heeft. Dit haalde hem over om van Party te veranderen. *Univers. Magaz.* Vol. LXVII. pag. 218.

(*) *London Magaz.* 1780. *Oct.* pag. 483. *Univers. Magaz.* Vol. LXVII. pag. 218.

Hoewel dit veel, en meer dan de waarheid, gezegd was, kan men niet ontkennen, dat deeze Papieren niet weinig verborgens aan den dag bragten. 't Zal, over zulks, der moeite wel waardig, en, ten rechten verstande van het daar over gebeurde, noodig zyn, eenig verslag van die veel gerugts maakende Papieren te plaatzen, en het meest in 't oog loopende woordlyk uit dezelve af te schryven. —— Uit Zeven Stukken bestondt deeze Verzameling. Het EERSTE voerde ten Opschrift. *Preparatoirlyk Plan van een Tractaat, van Commercie; aan te gaan tusschen Hun Hoog Mogenden, de Staaten van de Zeven Provincien van Holland, en de Dertien Vereënigde Staaten van Noord-America, om, ingevalle Engeland haar voor Vrye Volkeren erkent,* ALS DAN *zulks te brengen, ter Tafel van hunne Hoog Mogenden.* Het behelsde XXXIV. Artykelen, nevens twee Formen, een van het *Pasport*, en een van 't *Certificaat* voor de Schepen, opgesteld in overeenkomst met het Tractaat (*). Het onderschrift des Heeren DE NEUFVILLE, die met den *Americaanschen* Heer W. LEE, te *Aken*, dit Voorbereidend Plan, onder beding als in 't Opschrift vermeld wordt, hadt ontworpen, luidde. „ Dit „ is een ruwe schets van een Tractaat van „ Commercie, welke ik, ingevolge van „ den

(*) Men vindt het Plan in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 161-182.

IV. BOEK. 1780. „ den Last- en Instructien door den Heer „ Mr. ENGELBERT FRANCOIS VAN „ BERCKEL, Raadpensionaris van de Stad „ *Amsterdam*, aan my JEAN DE NEUF- „ VILLE, Burger der voorsz. Stad *Am-* „ *sterdam*, gegeeven, hebbe geëxami- „ neerd, overwogen, en gereguleerd, met „ WILLIAM LEE, *Schildknaap*, Com- „ missaris van het Congres, als een ge- „ schikt Tractaat van Commercie om *te* „ *kunnen worden aangegaan*, tusschen „ hunne Hoog Mogenden, de Heeren „ Staaten der *Zeven Provincien van Hol-* „ *land* en de *Geuniëerde Staaten van Noord-* „ *America*. Gedaan te *Aken*, den vier- „ den van September MDCCLXXVIII. „ Was getekend JEAN DE NEUFVIL- „ LE. Dit is eene egte Copie certificeer „ ik. Getekend SAMUEL W. STOCK- „ TON."

Het TWEEDE Stuk was een Brief van JEAN DE NEUFVILLE EN ZOON, gedagtekend *Amsterdam* acht- en twintig July MDCCLXXIX. aan den Voorzitter van het *Americaansch Congres*, betreffende de redenen van eenige Veranderingen in het voorgaande Tractaat gemaakt; met verzekering, „ dat zy deeze gewigtige „ Zaak, by aanhoudenheid, zouden trag- „ ten voort te zetten, met denzelfden „ yver als zy begonnen was. — By een „ Naaschrift wordt de Heer STOCKTON „ aangepreezen, als in staat om zyne Ex- „ cellentie en het Hoog Agtbaare Con- „ gres alle uitlegging te geeven, die ver- „ eischt

„ eischt zou kunnen worden, nopens het IV.
„ Plan, door den Colonel DIRCKS aan- BOEK.
„ geboden." Een tweede Naaschrift, on-
der dagtekening van *drie Augustus*, ver- 1780.
meldt, „ Onze Staaten zyn vergaderd;
„ doch schoon de *Engelsche Ambassadeur*
„ eene Memorie heeft ingeleverd, aan-
„ dringende om Assistentie te ontvangen,
„ is daar geene zwaarigheid van, dit kun-
„ nen wy verzekeren."

Een DERDE Papier was een Brief van S. W. STOCKTON, den veertienden van Grasmaand MDCCLXXXIX. uit *Amsterdam* aan den Eerwaardigen Heere J. WHITERSPOON. D. D. byzonder opmerkenswaardig, wegens het Staatsnieuws, 't geen hy zynen Vriend uit deeze Gewesten mede deelde: wy zullen dit gedeelte overneemen, de waarde der berigtgeevingen aan zyne plaats laatende, men vergelyke ze met onze Beschryving van dat Tydsgewricht. „ Ik heb my moeite gegeeven,
„ om zeer nauwkeurig onderrigt te wor-
„ den, wegens den staat der Politieke zaa-
„ ken alhier; uit hoofde van 't belang 't
„ geen A—— daar in heeft, en ik vlei
„ my de beste berigten te hebben. Gy
„ hebt, zeker, als Lid van het C—— S,
„ nu reeds gezien het Plan van een Trac-
„ taat van Vriendschap en Koophandel,
„ als geschikt om tusschen de *Staaten van*
„ *Holland* en de Staaten van *N. A——a*
„ te worden aangegaan; dewyl 'er ver-
„ scheide Copyen van zyn overgezonden.
„ Dit Plan werd, op den vierden van Sep-

„ tem-

IV. BOEK. 1780. „ tember laatstleden, van de zyde der Stad „ *Amsterdam*, getekend door J. DE NEUF- „ VILLE Schildknaap, Koopman, daar „ toe gezonden door den Pensionaris en „ Burgemeesteren dier Stad, en door den „ Heer W. LEE *Schildknaap*, Commissa- „ ris van het C——S. aan wien de Voor- „ slagen gedaan waren, door middel van „ den Heer DE NEUFVILLE. Naarde- „ maal het Character van deezen laatstge- „ melden Heer UE. mogelyk onbekend „ zal zyn, oordeel ik het voegzaam, by „ deeze gelegenheid, UE. te berigten, dat „ hy een der voornaamste Kooplieden te „ *Amsterdam* zynde, zich zeer yverig be- „ toond heeft voor de waare belangen „ van zyn Vaderland, waar van hy een „ recht denkbeeld, en my dikwyls ver- „ klaard heeft, dat hetzelve veel nauwer „ verbonden is met het Commerciëel Be- „ lang van *Am*——*a* en *Fr*——*k*, dan „ met dat van *Gr*——*B*——*e*. Het ge- „ drag van dien Heer, uit dat beginzel „ voortvloeijende, en bovendien nog uit „ een algemeener beginzel, te weeten het „ verlangen na den gelukkigen uitslag al- „ ler poogingen na Vryheid in elk Land, „ vertrouw ik zal altoos eenvormig, en ten „ voordeelen van *Am*——*a*, werkzaam „ zyn. Ik twyfel, derhalven niet of het „ handeldryvend deel van *Am*——*a* zal „ hem eene eerste plaats in zyn geheugen „ geeven, als een Koopman in *Hol*——*d*, „ en zyn Vriend. Deeze Heer heeft zich, „ by het tekenen van bovengemelde Plan,

„ daar

„ daar toe, door de Regeering van *Amst—m*, „ behoorelyk geautoriseerd zynde, verbonden „ den *dat, zo lang Am——a niets doen* „ *zoude tegen het belang der Staaten van* „ *Hol — d, de Stad Amst——m, niets doen* „ *zoude strydig met de belangen van Am——a;* „ *maar, integendeel, gebruik maaken van* „ *haaren invloed op de Staaten der Zeven* „ *Vereénigde Provincien van Holland, om* „ *de verlangde Verbintenis tot stand te bren-* „ *gen.* —— De Regeering dier Stad is „ getrouw en standvastig gebleeven, in „ het naakomen van dit woord, en zal, zo „ ik my niet bedrieg, onveranderlyk zulks „ blyven doen. —— De *Patriotsche Par-* „ *ty* in *Hol——d*, heeft veel werks ge- „ had om de Desseinen te keer te gaan van „ den Pr—s van Or—je, of, in andere „ woorden, die van de *Engelsche* Party. —— „ Het Hof van *Gr—— Br——je*, heeft „ een zeer aanmerkelyken invloed op de „ raadslagen van dit Land, door beguns- „ tiging van den Pr——s St—dh——d——r, „ die een Bloedvriend is van den K——g „ van *Gr—— t Br——je*, en dien men ver- „ onderstelt dat de zelfde bedoeling heeft „ als hy, ten aanziene van de Volks Vry- „ heden. —— Hy heeft eenige van de „ min voornaame Provincien zo zeer op „ zyne hand, dat deeze, voor als nog, zyne „ verzoeken niet durven weigeren, en „ dus hebben de Afgevaardigden dier Pro- „ vincien hunne toestemming te rug ge- „ houden, op verscheide Besluiten, die „ de Provincie van *Holland*, ten voor-

„ deele

IV. BOEK. 1780. „ deele van *Am——a* zou genomen heb„ ben; doch, ongelukkig voor ons, wordt „ de Eenpaarigheid der Staaten vereischt „ in de meeste van hunne Besluiten. —— „ Het nadruklyk gedrag van *Fr——k* „ onlangs gehouden, door te verklaaren, „ dat het de *Hollandsche* Schepen op G. B. „ handelende, uitgezonderd die van „ *Amst——m* en *Haarlem*, weg neemen „ zou, bragt schielyk de Steden *Rotter*„ *dam*, *Dordrecht*, en andere, tot zich zel„ ve; deeze, vreezende haare Schepen „ uit te zenden, en het Volk beginnende „ te morren, vonden zich genoodzaakt „ tot het neemen van het Besluit, waar „ in de Afgevaardigden van alle Steden „ van *Hol——d* toestemden, om Con„ voyen te verleenen, ter beveiliging hun„ ner Schepen, zonder uitzondering van „ die Artykelen, om welken de *Engel*„ *schen*, zedert den Oorlog met *Frankryk*, „ de *Hollandsche* Schepen geduurig heb„ ben weg genomen."

Het VIERDE Stuk was een Brief van J. G. DIRCKS aan zyne Excellentie HENRY LAURENS *Schildknaap* te *Philadelphia*, den dertienden van Wintermaand MDCCLXXIX. geschreeven. Deeze Heer stondt toen op zyn vertrek na *Holland*, waar DIRCKS omtrent een Jaar geweest was, „ alleen," zo hy schryft, „ met oogmerk om de „ beide Landen, tot derzelver wederzydsch „ geluk, te zamen te vereenigen; en ik „ ben 'er zo wel in geslaagd, als de ver„ schillende omstandigheden hebben toe„ ge-

„ gelaaten." Hy noemt, „ de Barons
„ VAN DER CAPELLEN zyne waardige
„ Vrienden en Landgenooten, by welken
„ hy zich vleide dat de Heer LAURENS
„ welhaast bevinden zou, dat hy, door
„ zyn gedrag, verscheide edelmoedige
„ Harten voor de zaak der *Americaanen*
„ gewonnen hadt. Hy voegt 'er eene
„ Lyst by der Heeren, die hy waardige
„ Vrienden van de zaak der *Americaanen*
„ noemt: te weeten HENDRIK HOOFT
„ DANIELSZ., Oud Burgemeester van
„ *Amsterdam*, DANIEL HOOFT DANI-
„ ELSZ., Secretaris van *Amsterdam*, de
„ Pensionaris VAN BERCKEL van *Am-*
„ *sterdam*. JEAN DE NEUFVILLE, voor-
„ naam Koopman te *Amsterdam*. Dee-
„ ze Heer kan uwe Excellentie berigten
„ van alle Koopman's Huizen, die onze
„ Vrienden zyn, Burgemeester HOOFT
„ u zeggen, welke Heeren van Regeering
„ onze Vrienden zyn; en de Barons VAN
„ DER CAPELLEN u, door alle de Ze-
„ ven Provincien, des onderrigting gee-
„ ven."

Hier by kwam, in de VYFDE plaats, een Brief van A. GILLON, gedagtekend den eersten van Herfstmaand MDCCLXXX. uit *Amsterdam*, aan JOHAN RUTLEDGE, *Schildknaap*, *Gouverneur en Commandant en chef van den Staat van Zuid Carolina*. GILLON was herwaards overgestooken, met oogmerk om twee of meer Oorlogschepen te laaten bouwen, of hier, of in *Frankryk*, voor *Americaansche* Rekening, te koo-

IV. BOEK. 1780.

pen, en geeft verslag van zyne mislukking in het uitvoeren van deezen last; doch teffens van zyn Besluit om het Geld te besteeden, „aan Yzeren Bouten, Spykers, Touwwerk, Zeildoek, Kabels, Ankers, Schippers- Bootsmans - Timmermans - Constapels - Kuipers - Doctors en Chirurgyns - behoeftens, en alles wat hy dagt noodig te zyn voor drie Fregatten, *uitgenomen* (*) Kanon, Kruid en Oorlogsgereedschappen, welke hy nog niet wist of ingescheept konden worden. Geld over hebbende zou hy het gebruiken, tot de aankoop van Linnens, Schoenen en Koussen voor de Soldaaten, en alle deeze Goederen op *St. Eustatius*, in verscheide Bodems, zo spoedig mogelyk, zenden, van waar de Heer RUTLEDGE dezelve naar wel gevallen, kon ontbieden. De Heeren NICOLAAS en JACOB VAN STAPHORST, Kooplieden te *Amsterdam*, die hem een Crediet van Dertig duizend Guldens beloofd hadden, zouden de zaak verrigten." Voorts behelst deeze Brief eene misnoegde klagte over *Frankryk*, 't welk hem toescheen aan *America*, geene Zeemagt te willen vergunnen, en een breed berigt wegens de Geldleeninge ten behoeve van *America*, en wat daar omtrent diende in 't werk gesteld te worden.

(*) De *Politiek Vertoogschryver*, uittrekzels uit deeze Papieren geevende, doet den Heer GILLON het Geld mede besteeden *aan Buskruid* en *Ammunitie van Oorlog*, dan dit wordt in deezen Brief zelve duidelyk uitgezonderd.

den. „ De *Hollanders* betuigt hy, wy-
„ ders, hebben, geduurende deeze negen
„ Maanden, verlangd een Persoon hier te
„ hebben, behoorelyk door het Congres
„ gevolmagtigd; niet dat zy hem zouden
„ ontvangen hebben als een Publiek Mi-
„ nister; doch zy hadden gaarne nadere
„ onderrigting gehadt, en hy zou den
„ grondslag hebben kunnen leggen tot een
„ Tractaat met ons, tegen dat de zaaken
„ wat ryper zyn zouden; ook zou hy gel-
„ den hebben kunnen krygen. De zwaa-
„ righeid tegen de tegenwoordige Geld-
„ leening hier voor het Congres is, dat
„ dezelve niet rechtstreeks van *America*
„ komt, en door *Fransche* handen moet
„ gaan. Ik vertrouw, dat, indien de
„ President LAURENS, hier komt hy
„ gereedlyk eene ruime som zal erlangen."

Het ZESDE en ZEVENDE Papier, waren twee Brieven van Jonkheer J. D. VAN DER CAPELLEN *tot den Pol*, beide zonder vermelding aan wien ze hielden. De eerste uit *Zwolle*, den acht- en twintigsten van Grasmaand MDCCLXXVIII. gedagtekend. Deeze strekt tot een getuigenis zyner vroegtydige en hartlyke deelneeming in de zaak der *Noord-Americaanen*, van zyne vreugd over den voorspoed hunner Wapenen, en het sluiten van het Tractaat met *Frankryk*. Hy schryft wat door hem omtrent de *Schotsche Brigade* verrigt, des aangaande gebeurd, en hem overgekomen is. Hoe hy, door 't vertaalen van PRICES Werk en 't zelve, met

IV. BOEK. 1780.

eene Voorreden te vergezellen, de zaak der Vryheid verdeedigd, en, door zyne Landgenooten van de Drostendiensten te willen ontheffen, zich in veel moeilykheden gestooken hadt. Onder andere is zyn taal. „ Ja, Myn Heer, het zyn nu zes
„ Jaaren; —— zedert ik staande heb
„ gehouden, zonder de minste assistentie,
„ eene oppositie, hier bevorens zonder
„ voorbeeld in myn Land; doch ik kan
„ niet langer voortgaan in zulk eene ondraa-
„ gelyke levenswys. Indien eene Vrouw,
„ en een Kind van ruim elf Jaaren oud,
„ wiens opvoeding my niet kan toelaaten
„ myn Land te verlaaten, my niet hier
„ gehouden hadden, verzeker ik u, myn
„ Heer, dat ik reeds voor lang myn bloed
„ ten dienste der *Americaansche Staaten* zou
„ hebben aangeboden. Tot hier toe heb
„ ik niet in myne magt gehadt, dezelve
„ dienst te doen, dan met myn zwakke
„ Stem, en myn Pen." —— Voorts zyn dienst aanbiedende, waar in hy van nut kon zyn, op eenige wyze overeenkomende met de Verbintenissen aan zyn Vaderland, loopt deeze Brief over de tot hier toe weinig betekenende Geldleeningen voor het Congres, met raadgeevingen hoe zulks aan te leggen, op dat het beter gelukte, en de gegoede Lieden mogten opgewekt worden, om de Fondsen in *Engeland* te verkoopen, en hun Geld in *America* te plaatzen. —— De tweede Brief van dien *Overysselschen Ridder*, den zesden van Herfstmaand deszelfden Jaars, betrof het

ont-

ontvangen van Brieven van zyne Excellentie der Heere JONATHAN TRUMBULL *Schildknaap, Gouverneur, Capitein Generaal en Commandant en chef van den Staat van Connecticut* (*), en de schikking over eene verdere Briefwisseling, zonder een *eerst* Naaschrift te ontmoeten, vinden wy 'er een *tweede* bygevoegd, handelende over de Geldleening, welke hy vreesde, dat, naa de laatste ongunstige berigten uit *America*, nog meer ten agteren zou gaan. Hy verzoekt nadere berigten, wegens de waare gesteldheid der zaaken in *America*, „ niet uit nieuwsgierigheid; maar uit yver „ voor de belangen van een Volk, voor „ wiens Vryheid hy gaarne zyn leeven zou „ opofferen," en wil hy den moed der *Noord-Americaanen*, ontvonkt hebben, door de uitgave van eenig Geschrift, verhaalende op welk eene wyze zommige Volken, byzonder onder de hedendaagsche, hunne Vryheid verdeedigd hebben (†).

Gronden van bezwaar uit deeze Papieren in *Engeland* ontleend.

Deeze Papieren, waar omtrent een meermaals aangehaald Schryver in ons Vaderland verklaart, „ eindelyk heeft „ de

(*) Deeze Brieven, nevens die van W. LIVINGSTON, die in *Nieuw Jersey* dezelfde waardigheden als TRUMBUL in *Conneticut* bekleedde, waren vertaald, en met den druk gemeen gemaakt; en dus was de Briefwisseling tusschen VAN DER CAPELLEN en den *Americaanschen* Legerhoofden, reeds bekend. *Algem. Vaderl. Letteroeff* I. Deel. 1. Stuk. bl. 420.

(†) Men zie deeze Papieren geheel in de *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 161. 205.

IV. BOEK. 1780.

„ de goede Voorzienigheid, den bedek„ ten Handel, die meer dan twee Jaa„ ren lang geduurd hadt, op de onver„ wagtste wyze, omtrent zo als in den „ Jaare MDCLXXXIV. aan den dag ge„ bragt (*)," veroorzaakten, zo ras ze in *Engeland* geleezen en bekend waren, zwaare klagten en bittere verwyten tegen de *Vereenigde Gewesten*, in 't algemeen, en in 't byzonder tegen die Leden der Hooge Regeeringe, by welken *Engelands* Heerschzugt den meesten wederstand ontmoet hadt; en die het toetreeden tot de *Gewapende Onzydigheid*, met onbezweeken yver, doordrongen: deeze stondt der Zeedwinglandye van *Groot-Brittanje* den doodsteek toe te brengen; aan dat Bondgenootschap kon het Gemeenebest, van wegen de uitgebreidheid zyner Scheepvaard, den meesten klem by zetten. *Engeland* wilde liever dan dit gedoogen hetzelve den Oorlog aandoen; doch dit was niet mogelyk zonder teffens dien der *Russische*, *Zweedsche* en *Deensche* Mogenheden, zich op den halze te haalen. —— Welk een gunstig redmiddel uit die verlegenheid, verschaften de Papieren by den Heere LAURENS gevonden! Van veel mindere gewaande ontdekkingen hadt men eenen grooten ophef gemaakt; en aan deeze was de gedaante der misdaad van gekwetste Majesteit des Konings van *Engeland* te geeven, en kon men

(*) *Politiek Vertoog*, bl. 150

men ze als eene Zamenſpanning, met de Wederſpannelingen der *Britſche* Kroone doen voorkomen. Hadt *Amſterdam*, van den aanvang der Onlusten af, zich minst naar de inzigten van *Engeland* willen ſchikken, de Regeerders dier Stad kon men nu brandmerken als aan eene Hoofdmisdaad ſchuldig, en de Strafoefening eeniger Leden, onder bedreiging van eenen Oorlog, vorderen.

IV. BOEK. 1780.

Wat men 'er zich van voorſtelde.

Dubbele kans hadt hier de ſlinkſche Staatkunde van dat Hof: gaf de Staat gehoor aan de ingeleverde klagten, ſtondt dezelve, beevende voor de gedaane bedreigingen, de gedaane eiſchen toe, dan werd de invloed dier magtige Koopſtad, en aller Leden der Hooge Regeeringe, die in haare maatregelen traden, vernietigd, en hier mede had *Engeland* zyn oogmerk volkomen bereikt, dan zouden de *Vereenigde Gewesten* op *Engelands* wenken moeten vliegen, of liever voor *Engelands* voeten kruipen. ——— Bleef men hier op dit alles doof, kon die gewenschte omwenteling niet te wege gebragt worden, dan was 'er nooit beter voorwendzel om 't Gemeenebest den Oorlog, met het uitzigt op de wenschlykste voordeelen, hoe eer hoe beter, aan te doen. Het onverwagt opſteeken daar van, zou de Scheepvaard onverhoeds op 't lyf vallen, en de Stad *Amſterdam*, boven al, veel ſchats kosten: van het gemeen te dier Stede, en elders, dat afkeerig van den Oorlog zou zyn, hadt

IV. BOEK. 1780.

men misnoegen en gemor te wagten; en kon zich, uit hoofde der omstandigheden waar in de Republiek, tot nog toe zich bevind, vleijen met het denkbeeld dat alles op de voordeeligste wyze zou uitvallen. — Dan boven al moest dit werk der Oorlogsverklaaringe verhaast worden, op dat dezelve daar mogt weezen eer de Toetreeding, tot de *Gewapende Onzydigheid* gedaan, en dezelve ondertekend was: om langs dien weg, daar andere poogingen dreigden te zullen mislukken, den Staat, als eene *Oorlogende Mogenheid*, daar buiten te sluiten.

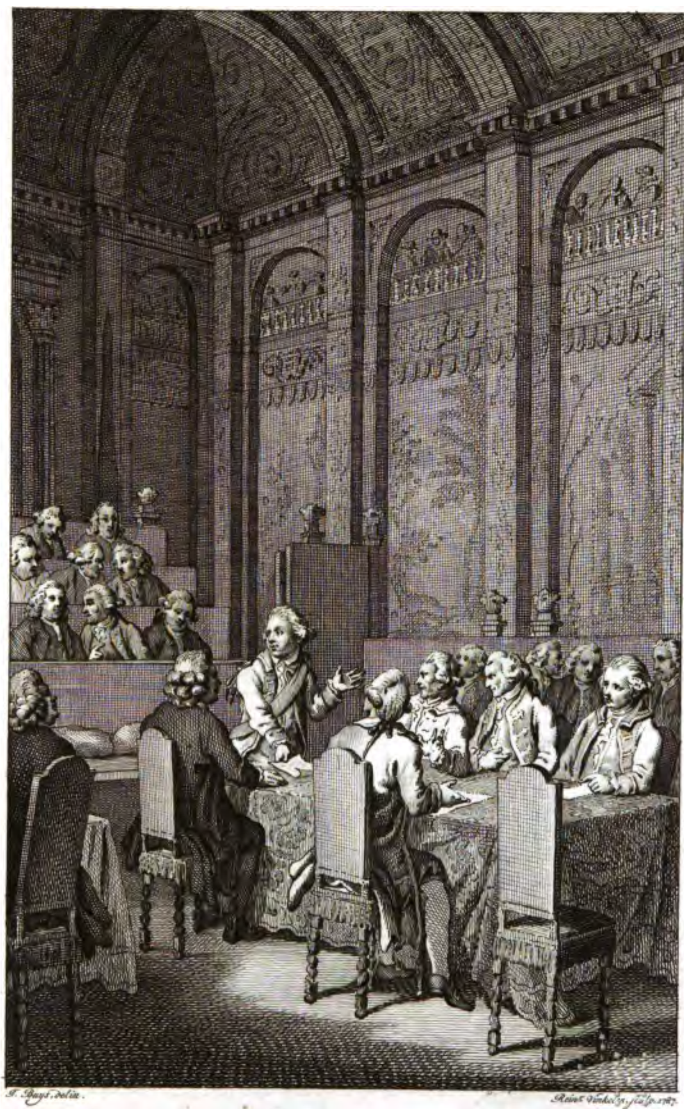
Door YORKE aan zyne Hoogheid, en door deezen aan de Staaten van *Holland*, overgeleverd.

'T Leedt ook slegts korten tyd of de Ridder YORKE, wonder in zyn schik met deeze ontdekking, leverde deeze bezwaarende Papieren, in handen van den Heere Erfstadhouder over, die dezelve, op den twintigsten van Wynmaand, ter Vergadering der Staaten van *Holland* inleverde, zeggende, ten slot zyner Aanspraake, by die gelegenheid, niet zonder blykbaare gevoeligheid, by de overgifte. „Ik kan niet af zyn van te betui„gen nimmer ietwets gehoord te hebben, „van eenige gehoudene Deliberatien, „veel min gegeevene Authorisatie, om „een Tractaat met de *Noord-Americaan„sche Colonien* aan te gaan!"

Afschriften na *Amsterdam* gezonden. Berigt dier Stad.

Volgens Besluit van hunne Ed. Groot Mogenden, werd zyne Hoogheid voor de gegeevene openingen en gedraagene Landsvaderlyke zorge bedankt. En aangezien de ingeleverde Stukken betrekking hadden

tot

J. Buys, delin. *Reint. Vinkeles, sculp. 1787.*

WILLEM DE V. leevert de Papieren van den Heer LAURENS over.

tot zekere byzondere Verſtandhouding en geheime Onderhandeling, die tusſchen een Commisſaris van het *Americaanſche Congres*, en een Koopman der Stad *Amſterdam*, in gevolge van den last van een Minister dier Stad, zou hebben plaats gehad, over het aangaan van een Tractaat van Commercie, tusſchen dit *Gemeenebest* en de *Noord-Americaanſche Volkplantingen*, welker Souverainiteit, of Onafhangelykheid, by deezen Staat nimmer was erkend, en tot het onderneemen van hoedanig eene Onderhandeling by hunne Ed. Groot Mogenden nooit eenige raadpleegingen waren gehouden, veel min eenige lastgeeving aan iemand was verleend geworden, vondt men goed Afſchriften van die Stukken aan Burgemeesteren en Regeerderen der Stad *Amſterdam* te zenden, om ten ſpoedigſten daar op te dienen van Berigt (*). —— Dit Berigt kwam reeds den vyf- en twintigſten van dezelfde Maand in (†), en werd in 't licht gegeeven, om den nadeeligen indruk, welken het zeer verzwaard gerugt, wegens deeze Papieren, door 't geheele Land gemaakt hadt, tegen te gaan. 't Zelve bepaalde zich tot de gehoude handelwyze der Regeeringe, ten opzigte van het ontworpen Plan; liet de Bylaagen, in Briefwisſelingen beſtaande, waar in zy geen deel altoos hadt, anderen ter verantwoor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 422.
(†) Den voornaamen inhoud, hebben wy hier boven bl. 423. opgegeeven.

IV. BOEK. 1780.

woording over. De Regeering, meende met het zenden van dit verslag, „ aan de orders voldaan te hebben, en te mogen wagten dat Hun Ed. Gr. Mog. geene zwarigheid zouden maaken, ten spoedigsten te verklaaren, met dit Berigt *volkomen genoegen te neemen.* Waar op zy te meerder moesten aandringen; om dat reeds verscheide gerugten, dit geval betreffende, te haarer kennisse waren gekomen, waar aan een *Lid van Staat* niet behoorde te worden bloot gesteld: en waar van zy den nadeeligen invloed niet zouden kunnen nalaaten, door alle gepaste wegen en middelen, tegen te gaan."

Strafeischend en dreigend Vertoog van YORKE 10. Nov.

Zeer veelen onzer Landgenooten waren geenzins agterlyk met de haatlykste inboezemingen tegen de Regeering van *Amsterdam* te verspreiden; zommigen gingen zo verre, gelyk ons door geloofwaardige Oorgetuigen verzekerd is, van te beweeren, „ dat 'er niet beter op was dan de Heeren, die deel hadden in het beraamen van dit strafwaardig Ontwerp, na *Engeland* over te zenden, op dat de Koning, naar welgevallen, met die Schuldigen mogt handelen." Die inboezemingen, zulke, en soortgelyke verregaande gezegdens waren voorloopers van 't geen de Ridder YORKE eerlang, op den tienden van Slachtmaand, ter Vergadering van hun Hoog Mogenden inbragt. Naar gewoonte van 's Konings Vriendschap, jegens deeze Gewesten, hoog opgegeeven, en

en den Natuurlyken Vyand van beiden, gelyk hy *Frankryk* noemde, afgeschilderd te hebben, „ als die geene „ kunstgreepen van Staatkunde spaarde, „ om de Verbintenissen tusschen *Groot-* „ *Brittanje* en dit Gemeenebest, te ver„ breeken; en die, zints eenigen tyd, „ maar met al te veel voordeels wrogt, „ ondersteund door eene Party, die alleen „ in de Republiek zogt te heerschen, en „ altoos gereed was, het algemeen belang „ aan zyne *byzondere inzigten* op te offe„ ren." —— Naa een beklag over de geringe uitwerking zyner Verzoeken om Hulpbenden, en zyner Vertoogen tegen de dagelyksche inbreuken op de plegtigste Verbintenissen, ging hy op deezen heftigen, en dreigenden toon voort. „ Reeds een geruimen tyd geleden, hadt „ zyne Majesteit ontelbaare aanduidingen „ gehadt, van de waarlyke oogmerken „ eener toomlooze *Cabale*. Maar de Pa„ pieren van den Heer LAURENS, zoge„ naamd Voorzitter van het voorgewend „ Congres, hebben de ontdekking gedaan „ van een *Complot*, waar van geen voor„ beeld te vinden is in de Jaarboeken van „ de Republiek. Het blykt uit deeze Pa„ pieren, dat de Heeren van *Amsterdam*, „ reeds in de maand Augustus des Jaars „ MDCCLXXVIII. eene heimlyke Ver„ standhouding hebben aangevangen, met „ de *Americaansche Weerspannelingen*, dat „ 'er Lastbrieven en Volmagten door hun „ zyn afgegeeven, betreklyk tot het slui-

„ ten

IV. BOEK. 1780.

„ ten van een Verbond van Onverbree„ kelyke Vriendschap met die Wederspan„ nigen; schoon Onderdaanen van een „ Souverain, met wien de Republiek, „ door de dierbaarste verbintenissen op 't „ naauwst verbonden is. —— Dat de „ Aanleggers van dit *Complot* 't niet loche„ nen, maar integendeel erkennen, en „ het, schoon vrugtloos, tragten te regt„ vaardigen."

„ Het is, in deeze omstandigheid, dat „ zyne Majesteit, zich verlaatende op de „ billykheid van U Hoog Mogenden, ee„ ne uitdruklyke Afkeuring vordert van „ een gedrag zo onregelmaatig, en niet „ minder strydig met hunne geheiligste „ Verbintenissen, dan met de Grondwet„ ten van de Republiek. Op gelyke wy„ ze elscht zyne Majesteit eene spoedige „ Voldoening, geëvenredigd aan de Bele„ diging, mitsgaders dat de Pensionaris „ VAN BERCKEL, en diens *Medepligti*„ *gen, openbaar gestraft mogen worden*, als „ Verstoorders van de algemeene rust en „ Schenders van het Regt der Volken. — „ Zyne Majesteit houdt zich verzekerd, „ dat 't Antwoord van U Hoog Mogen„ den spoedig, en, in alle opzigten, vol„ doende zal zyn. Maar, zo het tegendeel „ mogt gebeuren, zo U Hoog Mogenden „ weigerden te voldoen aan een zo regtmaa„ tig verzoek, of 't zelve met stilzwygen „ tragten te leur te stellen, 't geen als „ eene weigering zal aangezien worden. „ In dat geval kan de Koning niet anders doen

„ doen dan de Republiek aanzien als goed„ keurende de Aanslagen, die zy weigert „ af te keuren, en te straffen. Door dus„ danig een gedrag zal de Koning zich ge„ drongen vinden, tot het neemen van die „ maatregelen, welke de handhaaving van „ zyne Waardigheid, en der wezenlyke be„ langens zyns Volks, van hem vorde„ ren (*)."

Aanmerkingen op dit Vertoog.

Hadden eenige der voorgaande Vertoogen des *Engelschen* Afgezants by de Landzaaten zeer veel opziens, verwonderings en afkeers gebaard, het thans ingeleverde maakte eene algemeene verontwaardiging gaande by allen, die het *Engelsche* Hof niet toegedaan waren. Behalven dat het Ontwerp, waar op men 't gelaaden hadt, tastbaar van dien aart was, dat het van geen dienst altoos kon weezen, of standgrypen, zonder dat de Vryverklaaring van *Noord-America*, door *Groot-Brittanje* zelve voorafging, en, uit dit waare oogpunt beschouwd, niets beledigends voor dat Ryk inhieldt, belgden zich zeer veelen aan de uitgezogte schendnaamen van *Factie*, *Cabale* en *Complot*, op de haatlykste wyze, daar ingevlogten, om 'er de aanzienlykste Leden der Regeeringe, in een voornaam Gewest, mede te brandmerken, en den Ingezetenen te doen voorkomen als Lieden, die *het algemeen belang aan hunne byzondere Inzigten opöfferden*,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 212.

IV. BOEK. 1780.

den, schuldig aan heimlyke kunstenaaryen, en vol gevaarlyke bedoelingen: dan boven al verwekte de stoute strafvordering over den Pensionaris VAN BERCKEL, *en diens Medepligtigen*, gelyk men hun bestempelde, het hoogst gaand misnoegen by allen, die de Onafhangelykheid van den Staat ter harte namen, en oordeelden, dat geene vreemde Mogenheid, hoe genaamd, iets te schaffen hadt met de Leden der Regeeringe in eene Vrye Republiek, die ieder, als zodanig aangemerkt, aan hun wettigen Souverain alleen rekenschap schuldig waren, veel min ter straffe gevorderd mogten worden van eenen vreemden. —— Veelen merkten op, dat het aan de Staaten zou gestaan hebben, om, wanneer 'er een voorstel van een Plan eens zodanigen Verbonds met de *Noord-Americaanen* te sluiten ter tafel gebragt wierd, 't zelve goed of kwaad te keuren; en dat 'er, 't zelve afgekeurd zynde, niets tegen de Regten van *Engeland* zou misdaan geweest zyn: en of dan dit Voorstel, tydig of ontydig, wys of dwaas, mogt geheeten worden, zulks den Koning van *Engeland* niet aanging: ja dat, indien met zodanig een Voorstel iets bedreeven ware, strydig met de gronden van de Regeering deezer Landen, dit de Huishouding des Gemeenebests, en geene vreemde Mogenheid, betrof. 't Welk zelfs nu niet in bedenking kwam, daar 'er geen Voorstel, hoe genaamd, geschied en slegts een ruw Plan ontworpen was, 't geen niet

kon

kon werken, dan op een tyd, wanneer geene krenking der Regten des Konings van *Groot-Brittanje* daar mede kon gepaard gaan. —— Regeerings Leden, die niets meer gedaan hadden, dan, ten hoogsten genomen, aanleiding geeven tot het ontwerpen, van zeker Plan, voor *Verstoorders van de algemeene Rust* en *Schenders van het Regt der Volken* uit te kryten, was, aan den eenen kant, ongerymd, en droeg, aan den anderen kant, alle kenmerken van eene onbegrensde Heerschzugt. Het slot, en de dreigende toon, paste in den mond eens Afgezants, die in 't begin zich niet ontzach, om te klaagen, *over de dagelyksche Inbreuken op de plegtigste Verbonden*, gepleegd door een Gemeenebest, gebukt onder de schennissen 't zelve aangedaan door Onderdaanen van een Vorst, wiens *Gematigdheid* hy durfde roemen.

Staaten van *Holland* besluiten het Gedrag van *Amsterdam* af te keuren.

Terwyl het Volksoordeel deezen weg op liep, en het misnoegen aller wegen mompelde, zogt men, in den *Haage*, den toorn des *Engelschen* Afgezants te stillen; immers, by meerderheid, besloot men ter Vergadering der Staaten van *Holland* en *Westfriesland*, op den drie- en twintigsten van Slachtmaand, overeenkomstig, met een Verslag den derden dier Maand reeds uitgebragt, „ dat hun Ed. Groot Mogen-„ den, te eenemaal *desavoueerden* en af-„ keurden, al het geen door of van wegen „ Heeren Burgemeesters en Regeerders „ der Stad *Amsterdam*, in deeze zaak, ge-„ daan en verrigt was, — als mede dat

„ door

IV. BOEK. 1780.

„ door de Heeren van de Ridderschap en „ verdere Gecommitteerden tot het Groot „ Besoigne, zou worden onderzogt en „ overwoogen, hoedanig eene nadere „ voorziening en kragtdaadige middelen, „ zouden kunnen en behooren beraamd en „ vastgesteld te worden, waar door der- „ gelyke Onderneemingen van één Lid „ der Hooge Regeering, buiten kennis en „ medeweeten van zyne Medeleden, voor „ het toekomende, zouden voorgekomen „ en tegen gegaan kunnen worden."

Tegenverklaaring van *Amsterdam*.

Het Verslag, waar mede dit Besluit zamenstemde, was reeds in *Amstels* Vroedschap overwoogen, en daar vastgesteld, als het Besluit zo mogt uitvallen, zich daar tegen te verzetten; gelyk de Afgevaardigden deeden, met het inleveren van eene breede Tegenverklaaring, strekkende om aan te toonen, dat men, zonder eenigzins agt te slaan op het gegeevene Berigt, de zaak in het verkeerde daglicht bleef beschouwen, als of 'er eene daadlyke Onderhandeling tusschen de Regeering van *Amsterdam* en den Commissaris van het *Noord-Americaansch Congres*, hadt plaats gehadt; en dezelve de onvoorzigtigheid zouden begaan hebben, om, zonder des gelast te weezen, door hunne Hoog Mogenden, in derzelver naam, te handelen over het aangaan en sluiten van een Tractaat, en alzo, ten minsten ingewikkeld, de Onafhangelykheid dier Staaten te erkennen, 't geen duidelyk tegen het ingeleverde Berigt aanliep, 't welk alleen van

een

een *Bloot Ontwerp* sprak, dat by de hand zou kunnen genomen worden; naa de Onafhangelyk Verklaaring van *Noord-America* door het Hof van *Engeland*: weshalven 'er geene *goed* of *kwaad* keuring van hun gehouden gedrag te passe kwam; geene Handeling, daar aan onderworpen, bestondt 'er. —— De Uitgebragte *Afkeuring* zou voor de Regeering dier Stad, te nadeeliger zyn, merkten zy op, „ om „ dat ze zou moeten dienen, tot een „ grondslag van 't geen 'er onmiddelyk „ werd bygevoegd, te weeten, *dat men al* „ *het geen door Burgemeesteren in deeze zaak* „ *gedaan en verrigt was, geheel en al voor* „ *Rekening van die Heeren overliet* (*). „ Dat hadt hun, vooral het zedert nog „ gebeurde in overweeging genomen zyn„ de, in twyfel gebragt, of wel het oog„ merk met die byvoeging mogt zyn, om, „ wanneer, door of van wegen het Hof „ van *Engeland*, de voorgewende Onder„ handeling, tegen de Stad van *Amster*„ *dam*, of tegen de Leden van haare Re„ geering, of derzelver Ministers, of „ wel tegen de Schepen of Goederen haa„ rer Ingezetenen, feitlykheden mogten „ ondernomen worden, aan dezelve de „ verschuldigde Bescherming van den „ Staat te weigeren. Zy moesten beken„ nen

(*) Deeze woorden moeten in 't *Verslag* gestaan hebben, ze worden in het daar op genomen *Besluit* niet gevonden.

IV. BOEK. 1780. „ nen niet te kunnen begrypen, welke „ Uitwerkzels een *Bloot Ontwerp van een* „ *Tractaat van Commercie* zou kunnen te „ wege brengen, die men zou schroomen „ voor zyne rekening te neemen." — — 't Zelfde begrip hadt aanleiding gegeeven tot den tweeden Voorslag, naamlyk het beraamen van middelen, om dergelyke *Onderneemingen te voorkomen*. 't Gebeurde kon, wel ingezien, geene aanleiding geeven tot het aanleggen van zodanige onderhandelingen; dusdanige *Voorzieningen* waren vreemd van het Onderwerp, dat thans te verhandelen stondt, en op het tegenwoordige geval niet voegende, weshalven zy tot het beraamen daar van niet konden verstaan (*).

Haarlems Aantekening. Leverde *Amsterdam* deeze Tegenverklaaring in: de Afgevaardigden der Stad *Haarlem* betuigden wel uitdruklyk in het genomene Besluit, niet verder of anders toegestemd te hebben, dan om, door eene *Afkeuring* van 't geen van wegen Heeren van *Amsterdam* in deezen verrigt was, een bewys te geeven, dat de Onderhandelingen, daar by vermeld, gehouden waren buiten kennis en mede weeten van Hun Ed. Groot Mogenden, en dat die ook by deeze Raadpleeging, dezelve niet voor de hunne hadden aangenomen. — Wanneer men, by meerderheid het bovengemelde Besluit nam, en daar by vaststelde de Afge-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 221. 226.

gevaardigden ter Algemeene Staatsvergaderinge te gelasten hier van opening te doen, en den *Engelschen* Afgezant des kennis te geeven, ontkenden die van *Amsterdam* daar in toegestemd te hebben, en zeiden zulks te wraaken (*).

IV. BOEK. 1780.

Ter Algemeene Staatsvergadering, dit Besluit van Staaten van *Holland* ingebragt zynde, was het goedvinden van hunne Hoog Mogenden, het Hof van *Engeland* te verklaaren, „ dat zy, niets meer verlangen-„ de en gezind zynde om de goede Har-„ monie en Verstandhouding met zyne „ *Groot-Brittannische Majesteit*, door alle „ voegelyke middelen, meer en meer aan-„ te kweeken, nooit eenige aanleiding ge-„ geeven hadden tot eenige daad, waar uit „ wettig zou kunnen getrokken worden, „ eenige de minste erkentenisse van de „ Onafhanglykheid der *Noord-Americaan-„ sche Volkplantingen*. —— Dat zy ook „ nimmer eenige Raadpleegingen hadden „ gehouden, veel min eenige Volmagt „ gegeeven, om met dezelve in Onder-„ handeling te treeden, over het regelen „ van eenig Tractaat, hoe genaamd. —— „ Dat zy voorts niet aarselden te betui-„ gen, dat zy te eenemaal *desavoueerden* „ en afkeurden, 't geen, door Burge-„ meesters en Regeerders der Stad *Amster-„ dam*, of door wien het ook zou mogen wee-

Besluit der Algemeene Staaten, en Antwoord aan *Engeland*.

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

„ weezen, kon zyn gedaan, 't geen streedt „ tegen deeze Verklaaring van hunne „ Hoog Mogenden (*).”

Nog scherper Aanspraak van YORKE den 12. Dec.

Geen genoegen altoos nam het *Engelsche* Hof in dit Antwoord. De Ridder YORKE aan wien het, volgens Besluit, ter hand gesteld was, verscheen met een nog scherper Vertoog, den twaalfden van Wintermaand, waar in hy zich, op deezen trant, liet hooren. „ Het zou te „ kort gedaan zyn aan de Wysheid en „ Regtvaardigheid van U Hoog Mogen„ den, indien men veronderstelde, dat „ Hoogstdezelven, één oogenblik konden „ twyfelen om aan zyne Majesteit de ge„ vraagde voldoening te geeven. Uw „ Hoog Mog. Besluiten van den zeven- en „ twintigsten zyn het gevolg geweest van „ eene beraadslaaging, welke het inwen„ dige van derzelver Regeering, en niet „ het beantwoorden van het door my „ overgeleverd Vertoog, ten voorwerp „ hadt; de eenige aanmerking, die men, „ derhalven, op die Besluiten maaken zal, „ is deeze; dat de grondbeginzels, die „ dezelve hebben opgegeeven, de billyk„ heid van de Vraag, door den Koning „ gedaan, op het klaarste bewyzen. By „ het raadpleegen over dit Vertoog, op „ 't welk ik, uit naam van myn Hof, „ een onmiddelyk en in alle opzigten vol„ doe-

(*) *Extract uit het Register der Resolutie van hunne Hoog Mog. Lunæ.* 27. Nov. 1780.

„ doenend antwoord vorder, zullen U Hoog
„ Mogenden, buiten twyfel, zich te binnen
„ brengen, dat het eene zaak is, van het
„ uiterste gewigt, dat het betreft eene
„ klagte door een beledigd Souverain voor-
„ gedraagen; dat de Belediging, waar van
„ dezelve eene *Voorbeeldige Straffe* en *vol-*
„ *komene Voldoening* vraagt, een schennis
„ is van de *Bataafsche Staatsgesteldheid* van
„ welke de *Koning Borg* is; een Inbreuk
„ op de openbaare Trouw; en een Aan-
„ slag op de Waardigheid van zyne Kroon.
„ De Koning heeft zich nooit verbeeld,
„ dat U Hoog Mogenden een Verbond
„ met zyne wederspannige Onderdaanen
„ zouden goedkeuren: dit zou een aan-
„ val, eene volstrekte Oorlogsverklaaring
„ van uwe zyde weezen; maar de Beledi-
„ ging is geschiedt door de Regeerders van
„ eene Stad, welke een aanzienlyk gedeel-
„ te van den Staat uitmaakt; en het is de
„ zaak van den Souverain om die Beledi-
„ ging te straffen, en te herstellen. ——
„ Zyne Majesteit heeft, met de klagten
„ deswegen door zynen Gezant gedaan,
„ die Straffe en dat Herstel, in handen van
„ U Hoog Mogenden gesteld, en het zal
„ niet dan in den uitersten nood zyn, dat
„ is, in geval van Weigering van Regt
„ van wegen U Hoog Mogenden, of van
„ Stilzwygen, 't geen als een weigering
„ zal moeten aangezien worden, dat de
„ Koning zelve dit op zich zal neemen (*)."

Met

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 228.

IV. BOEK. 1780.

Aanmerking op dit Vertoog.

Met de aangroeijende stoutheid der taale van den *Britschen* Afgezant, vermeerderde ook het hoog gereezen misnoegen; en hoe zeer, zints eenen geruimen tyd, gewoon aan de sterkste Uitdrukkingen, in de Vertoogen diens Staatsdienaars, stondt ieder versteld over het aangevoerde in dit laatste, dat, naamlyk de Koning van *Groot-Brittanje*, *Borg* of *Guarandeur* van de Regeeringsvorm deezer Gewesten zou weezen: noch de Geschiedenissen, noch het Staatsregt deezer Landen, noch eenig Verbond tusschen de Kroon van *Engeland* en deezen Staat, leverden iets op, 't geen den minsten steun gaf aan een voorwendzel, van zulk een vreemden en ongehoorden aart hier ter baane gebragt. Men zou bykans in 't gevoelen treeden, „ dat," gelyk een zeker Schryver van dien tyd zich uitdrukte, „ YORKE geoordeeld heeft, door „ zyn langduurig verblyf in deeze Lan„ den, zo veel geloofs by een ieder ge„ wonnen te hebben, dat de grootste On„ gerymdheden, Gulde Spreuken in zyn „ mond wierden (*)."

Yorke dringt aan op spoedig Antwoord.

Nieuwe Raadpleegingen vielen 'er op dit nadere en schampere Vertoog. Dan, schoon het volgens den aart onzer Regeeringsgesteltenisse onmogelyk was, dat de

(*) *De Eer der Regeering van Amsterdam verdedigd* bl. 92.

de Gewesten zich binnen zo korten tyd, over dit Onderwerp konden bepaalen, kwam de onverduldige Ridder, drie dagen naa de overgaave zyns Vertoogs, by den Voorzitter der Algemeene Staaten, dringende op een antwoord, zeggende, dat hy, by verder uitstel, een Postbode na zyn Hof zou afzenden: de Heer QUARLES, wegens *Holland* die post bekleedende, bragt YORKE, die reeds negen- en twintig Jaaren het Gezantschap by deezen Staat hadt waargenomen, onder 't oog, dat de Regeeringswyze hier te Lande hem te zeer bekend was, dan dat hy een zo spoedig antwoord kon verwagten, dat de Afschriften zyns Vertoogs na de byzondere Gewesten waren rond gezonden, en dat de Antwoorden, volgens den gemeenen loop, zouden inkomen.

IV. BOEK.

1780.

Besluit van Staaten van *Holland* omtrent de Papieren by den Heer LAURENS gevonden, en de Stukken daar toe betrekkelyk.

Staaten van *Holland* draalden niet een Besluit uit te brengen, betrekkelyk tot de bewuste Papieren, en behelsde 't zelve, op den één- en twintigsten van Wintermaand genomen, „ om de beide *Vertoogen* des *Groot-Brittannischen* Afgezants „ benevens het *Ontwerp Tractaat*, zo als „ het door zyne Hoogheid ter tafel van „ hunne Ed. Mog. was gebragt, als mede „ het *Berigt* door Heeren Burgemeesteren „ en Regeerders der Stad *Amsterdam* in„ gediend, met de verdere *Ophelderingen* „ daar toe behoorende, als zynde de ee„ nige Stukken, welken ten deezen aanzie„ ne in aanmerking kwamen, te zenden „ aan den President en Raade van den Ho-

IV. BOEK. 1780.

„ ve Provinciaal, om hunne Ed. Groot
„ Mog. te dienen, met derzelver overleg-
„ gingen eeniglyk en bepaaldlyk op deeze
„ Vraag, of in voorschreeve Stukken
„ iets gevonden wierd, 't welk naar Reg-
„ ten, en volgens de vastgestelde Wetten
„ en Placaaten deezer Landen, stoffe zou
„ kunnen opleveren, tot het wettiglyk
„ aanvangen van Lyfstraflyke Regtsvor-
„ deringen, tegen de Burgemeesters en
„ Regeerders der Stad *Amsterdam*, die,
„ in den Jaare MDCCLXXVIII., ten tyde
„ van het *Ontwerp Tractaat* geregeerd
„ hadden; mitsgaders tegen den oudsten
„ Pensionaris derzelve Stad. —— Welke
„ Regtsvorderingen hun Ed. Groot Mo-
„ genden in allen gevallen, verstaan en by
„ deezen verklaaren, dat, agtervolgens
„ 's Lands Privilegien, nergens anders dan
„ voor de *Regtbank* der gemelde Stad,
„ en zulks voor den Hoofd-Officier en
„ voor Schepenen aldaar, als den dage-
„ lykschen en bevoegden Regter, aange-
„ vangen en gevoerd konden worden (*)."

Besluit der Algemeene Staaten. *Zeelands* byzonder gedrag.

Wanneer dit Besluit, den volgenden dag, ter Algemeene Staatsvergadering gebragt was, vondt men goed den Griffier FAGEL te gelasten, van 't zelve den Ridder YORKE kennis te geeven. By de raadplee-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 233. 234. Dit Besluit was het, 't geen nevens de Verklaaring tot de Toetreeding tot de *Gewapende Onzydigheid*, na het Hof van *Petersburg* verzonden werd, waar van wy boven bl. 415. spraaken.

pleegingen over diens laatsten Vertoog bleeven de Afgevaardigden van *Zeeland*, aandringen op hunne verscheidene voorslagen om de gereezene Geschillen met *Engeland*, langs den weg van Onderhandeling, te vereffenen, en wilden den *Engelschen* Afgezant tot antwoord geeven, „ dat hunne Hoog Mogenden geen Regtsgebied hebbende in de byzondere Gewesten, niets anders konden doen, dan „ het Onderzoek en de Voorziening, ten „ opzigte van de Persoonen, in de Briefwisseling en Onderhandeling betrokken, „ aan de Staaten dier Gewesten, onder „ welkers Souverainiteit zy behoorden, „ overlaaten: dat zy daarenboven deeze „ zaak als louter Politiek beschouwden, „ en dus hunne Hoog Mogenden daar over „ niet konden oordeelen; maar ieder Gewest." De Heer VAN CITTERS, Afgevaardigde van *Zeeland*, ten dien dage Voorzitter by de Algemeene Staaten, in dit gevoelen staande, weigerde het Besluit, overeenkomstig met dat van *Holland*, te neemen, 't geen de Heer QUARLES, die wegens *Holland*, de voorgaande week Voorzitter geweest was, daar op, naar gewoonte, verrigtte.

YORKE weigert dit Antwoord aan te neemen.

Toen de Heer FAGEL 't zelve by den Ridder YORKE, dien zelfden dag, inleverde, met verzoek om het aan zyn Hof te zenden, kreeg hy een weigerend antwoord, op denzelfden hoogen toon gestemd, als de twee laatste Vertoogen. „ U bedankende, Myn Heer! voor het

IV. BOEK. 1780.

„ Berigt, 't geen gy my, van wegen de
„ Algemeene Staaten, wel hebt willen
„ mede deelen, vind ik my verpligt u te
„ doen opmerken; dat het Onderwerp, —
„ zynde de Aanſlag door de Regenten van
„ een der voornaamſte Steden der Repu-
„ bliek in 't werk geſteld, tegen de Waar-
„ digheid des Konings, en de Regten van
„ zyn Kroon; een Aanſlag zo wel ſtry-
„ dende tegen de Verbintenisſen van 't
„ Gemeenebest met *Groot-Brittanje*, als
„ met de Regeeringsvorm van 't Gemee-
„ nebest zelve; een Aanſlag, eindelyk,
„ openlyk door de Schuldigen goedge-
„ keurd, en op eene onverwagte wyze
„ onderſteund door de Regeering hunner
„ Stad, ondanks de Afkeuring der Alge-
„ meene Staaten en de kennelyke bewy-
„ zen, die hun gedrag in alle opzigten on-
„ verantwoordlyk maaken; zynde voorts
„ deeze zaak van eene al te tedere natuur,
„ dan dat dezelve geene ſpoedige, en naar
„ de belediging geſchikte voldoening zou
„ vorderen, verre van kragtloos maakende
„ Geregtsvorderingen te kunnen gedoo-
„ gen. Hier om zou ik gelooven gebrek-
„ kig mynen pligt te betragten, om, vol-
„ gens de ſtipſte bevelen, die ik heb, van
„ met kragt aan te dringen op de oogen-
„ bliklyke Vergoeding, gevorderd in myn
„ Vertoog van den tienden November,
„ wanneer ik het op my durfde neemen,
„ om aan zyne Majeſteit zulk een verwy-
„ lend en geenzins voldoenend antwoord,
„ toe te zenden: te meer daar hunne

„ Hoog

„ Hoog Mogenden een Gezant te *Londen* „ hebben, die in ſtaat is, wanneer zy „ het goed vinden, om hunne voornee- „ mens ten deezen opzigte, aan myn Hof „ bekend te maaken (*).”

Engeland beſluit den Staat den Oorlog te verklaaren. Yorke op ontboden.

Op deeze weigering werd terſtond een Pinkje van *Scheveningen* na *Engeland* afge- vaardigd, om dit Beſluit den Grave VAN WELDEREN te doen toekomen, en het aan 's Konings Staatsdienaar over te gee- ven. Middelerwyl hadt men, den zestien- den van Wintermaand, te *Londen* tyding ontvangen, dat de *Vereênigde Gewesten* tot de *Gewapende Onzydigheid* toegetreeden waren, en dat de *Hollandſche* Gezant des- wegen Verklaaring zou doen aan het Hof. 't Zelve bemerkende dat het hier te Lande, zo wel als in *Rusland*, mislukt was, om ons buiten dat Verbond te ſluiten, oor- deelde het nu tydig, een derde en laatſte middel aan te wenden om ons, met het zekerſte gevolg, van 't zelve, en alle de voordeelen daar aan verknogt, te ontzet- ten; met door eene Oorlogsverklaaring, ons van alle Regten der Onzydigheid te doen vervallen. Men ſneedt den Grave VAN WELDEREN alle gelegenheden af, om de Verklaaring der Algemeene Staaten, de Toetreeding tot de Gewapende Onzy- digheid behelzende, over te leveren; en beſloot, in den nagt van den negentienden van Wintermaand, onzen Staat den Oorlog

aan

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 23. 26.

IV. BOEK. 1780.

aan te doen, en den Ridder YORKE van hier op te ontbieden, die ook den drie- en twintigsten bevel van zyn Hof ontving om deezen Staat onmiddelyk te verlaaten, gelyk hy nog één dag heimlyk in den *Haage* vertoefd hebbende, den vyf- en twintigsten, na *Antwerpen* vertrok, alleen vergezeld van een Kamerdienaar en twee Knegts, alles voorts op den ouden voet laatende.

Vreemde behandeling des Graaven VAN WELDEREN te *Londen*, en hy van daar op ontboden.

De Staatsdienaar STORMONT weigerde hier op alle onderhandeling met den Grave VAN WELDEREN, zo zy geen voorslagen van Voldoening en Bevreediging behelsden: deeze ontving in den nagt, tusschen den zeven- en acht- en twintigsten van Wintermaand, last om de Verklaaring, wegens de Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid over te handigen, en dan *Londen* te verlaaten. Deeze poogde hy, nevens het Besluit der Algemeene Staaten, omtrent de zaak der Stad *Amsterdam*, Lord STORMONT, ter hand te stellen; doch hy ontving deeze Papieren ongeopend te rug. —— In een tweeden Brief aan dien Staatsdienaar, betreffende de Schikkingen op zyn vertrek uit *Engeland*, nam hy de gelegenheid waar, om zyne verwondering te betuigen over het te rug ontvangen van den voorgaanden, en van zyne toeneemende verwondering, op het hooren van de redenen mondeling door deszelfs Secretaris gegeeven, wegens het ongeopend te rug zenden, teffens betuigende. „ Gy zult my „ willen vergunnen, Mylord, U te doen

„ op-

IV. BOEK. 1780.

„ opmerken, dat het niet mogelyk is te
„ weeten, of een Voorſtel aanneemelyk
„ is, dan niet, zo lang men het niet ge-
„ zien heeft., hunne Hoog Mogenden
„ hebben my wel uitdrukkelyk gelast,
„ vóór myn vertrek van dit Hof, aan het
„ *Britſche Miniſterie*, de Stukken over te
„ geeven, die ik de eer gehad heb u giste-
„ ren toe te zenden. Hoe kan ik die Be-
„ velen uitvoeren, wanneer gy my de
„ eere van een Mondgeſprek niet wilt
„ vergunnen, en ook geene Brieven van
„ my ontvangen! Ik vlei my dat uwe
„ Lordſchap, overtuigd van de billykheid
„ myner aanmerkingen, den op gister te
„ rug gezonden Brief wel zal willen aan-
„ neemen, en my een regel antwoord
„ zenden, om my van uwe oogmerken
„ ten dien aanziene te onderrigten." ——
Het antwoord hier op, naa weinig oogen-
blikken, hem toegezonden, was van dee-
zen aan 't character diens Staatsdienaars,
zo zeer voegenden, als voor onzen Staat
hoonenden inhoud. „ Zo lang het gedrag
„ der Republiek de banden van Vriend-
„ ſchap, die 'er tusſchen de beide Volken
„ beſtondt, en die de Koning beſtendig
„ gewenscht heeft te onderhouden, niet
„ verbrooken hadt, ben ik altoos, gelyk
„ gy weet, myn Heer! volvaardig geweest
„ om ten allen tyde, over alles wat uw
„ post betrof, met U te ſpreeken, en ik
„ heb alles, wat van U kwam met de
„ verſchuldigde oplettenheid ontvangen.
„ Maar, zedert dat alle Verbintenis tus-

„ ſchen

IV. BOEK. 1780.

„ schen de beide Volken, *door den Vyandlyken Aanval van uw Volk*, verbrooken „ is; zedert dat ik, in myne hoedanigheid „ als Staatsdienaar, U de Verklaaring des „ Konings, en de in gevolge van dezelve „ gegeevene Bevelen, heb mede gedeeld, „ kan ik U niet meer als den Gezant eener „ Vreemde Mogenheid aanmerken. Gy „ moet derhalven, myn Heer! het te rug „ ontvangen van het Pakje aan my gezon- „ den; doch ongeopend door my weder- „ om gezonden, alleen toeschryven aan „ de uitvoering van een Pligt, in de te- „ genwoordige omstandigheden onvermy- „ delyk. Naa eene Vredebreuk moet alle „ Onderhandeling van Staatswegen, nood- „ wendig ophouden; en alle Bevelen vóór „ die gebeurtenis gegeeven, kunnen niet „ meer op den tegenwoordigen toestand „ van zaaken worden toegepast (*)."

Manifest des Konings van *Engeland* tegen deezen Staat.

De voorheen aangeduidde, en in deezen Brieve van Lord STORMONT vermeldde Oorlogsverklaaring des Konings van *Groot-Brittanje*, tegen de *Vereënigde Nederlanden* in zo veel haast opgemaakt, of althans uitgegeeven, naa dat men de Toetreeding der *Vereënigde Gewesten*, tot de *Gewapende Onzydigheid* vernomen hadt, en de staatlyke berigtgeeving daar van, met voordagt, ontweeken was, verdient hier in haar geheel plaats. 's Konings taal luidt. — „ Geduurende den ganschen loop onzer „ Re-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 32. 33.

„ Regeeringe, is ons Gedrag, jegens de „ Staaten Generaal der *Vereënigde Nederlanden* geweest, dat van een opregt „ Vriend en getrouwen Bondgenoot. Indien zy aan de wyze grondbeginzelen, „ door welke de Republiek pleeg bestuurd „ te worden, getrouw waren gebleeven, „ dan hadden zy zich even yverig moeten „ toonen om de Vriendschap te onderhouden, die zo lang tusschen de beide Volken heeft stand gegreepen, en die zo „ weezenlyk voor de belangen van beiden is. —— Maar, door den invloed van „ eene Factie, *Frankryk* toegedaan, en de „ Voorschriften van dat Hof volgende, „ heeft eene tegenovergestelde Staatkunde „ de overhand genomen. Dus is onze „ Vriendschap, zedert eenigen tyd, alleen beantwoord geworden, door openbaare veragting van de Plegtigste Verbintenissen, en herhaalde verbreeking „ van de openbaare Trouw."

IV. BOEK. 1780.

„ By den aanvang van den Verdeedigenden Oorlog, in welken Wy ons door „ den Aanval van *Frankryk* gewikkeld „ vonden, hebben wy de tederste omzigtigheid betoond voor de belangen van „ de Staaten Generaal, en eene begeerte „ om hunne Onderdaanen veilig te doen „ genieten alle de voordeelen van den Koophandel, die bestaanbaar waren met het „ groot en billyk Grondbeginzel onze eigene Verdeediging. —— Onze Gezant „ werd gelast eene Vriendlyke Onderhandeling aan te bieden, om alles uit den

„ weg

IV. BOEK. 1780.

„ weg te ruimen, dat eenige aanleiding „ tot onaangenaame geschillen kon gee„ ven; op deezen aanbod van den twee„ den November MDCCLXXVIII., pleg„ tig door hem aan de Staaten Generaal „ gedaan, is geen agt geslaagen."

„ Naa dat, door den Aanval van *Span„ je*, even ongetergd als die van *Frank„ ryk*, het getal onzer Vyanden was ver„ meerderd, vonden wy noodzaaklyk om „ de Staaten Generaal aan te maanen tot „ het volbrengen van hunne Verbintenis„ sen. In het vyfde Artykel van de al„ toos duurende *Defensive Alliantie*, den „ derden Maart MDCLXXVIII. tusschen „ onze Kroon en de Staaten Generaal te „ *Westmunster* geslooten, werd, behal„ ven de algemeene verpligting om elkan„ der te hulpe te komen, duidelyk be„ paald, *dat die van de twee Bondgenooten, „ die niet aangevallen is, verpligt zal zyn „ met den Aanvaller te breeken, Twee Maan„ den naa dat de aangevallene Party het ge„ ëischt zal hebben.* —— Des niet tegen„ staande zyn 'er Twee Jaaren verloo„ pen, zonder dat ons de minste hulpe is „ gegeeven, zonder zelfs een Letter Ant„ woord op onze herhaalde verzoeken."

„ Zo volstrekt agteloos zyn de Staaten „ geweest op hunne Verbonden met Ons, „ dat zy aan onze Vyanden gereedlyk be„ loofd hebben eene Onzydigheid te hou„ den, rechtdraads strydig met deeze Ver„ bintenissen; terwyl Zy Ons onthielden „ de Hulp, welke Zy verbonden waren

„ te

" te geeven, wordt onder de hand den " Vyand alle Hulp verleend, en binnen- " landsche Regten werden opgeheeven, al- " leen met oogmerk om den Toevoer van " Scheepstoerusting na *Frankryk* te bevor- " deren."

" Ter rechtstreeksche en openbaare ver- " breeking van het Tractaat, gedoogden " zy, dat een *Americaansche Zeerooyer* ver- " scheide weeken in eene hunner Havens " vertoefden, en lieten zy zelfs toe, dat " een gedeelte van zyn Krygsvolk de " Wagt hieldt in een Fort op *Texel*."

" In de *Oost-Indien* hebben de Onder- " daanen van de Staaten Generaal, een- " stemmig met *Frankryk*, getragt Vyanden " tegen ons op te rokkenen."

" In de *West-Indien*, en byzonder op " het Eiland *St. Eustatius*, is alle bescher- " ming en hulp toegebragt aan onze weer- " spannige Onderdaanen, hunne Kaapers " werden openlyk ontvangen in *Holland-* " *sche* Havens, vergund om zich daar te " herstellen, met Wapenen en Oorlogsbe- " hoeften voorzien, van Scheepsvolk ver- " zorgd, hunne Pryzen ingebragt en ver- " kogt, en dit alles in rechtstreeksche ver- " breeking van zo klaare en plegtige Be- " dingen, als met mogelykheid kunnen " gemaakt worden."

" Dit gedrag, zo onbestaanbaar met " alle goede trouwe, zo strydig met het " gevoelen van het wyste gedeelte der *Hol-* " *landsche Natie*, moet voornaamlyk toe- " geschreeven worden, aan de overhand

IV. BOEK. 1780.

„ der bestuurende Leden van de Magistraat van *Amsterdam*, wier geheime Verstandhouding met onze weerspannige Onderdaanen verdagt was, langen tyd eer dezelve bekend werd, door de gelukkige ontdekking van een Verdrag, waar van het Eerste Artykel luidt. — „ *Daar zal een vaste, onverbreeklyke, en algemeene Vrede en opregte Vriendschap plaats hebben, tusschen hunne Hoog Mogenden, de Staaten van de Zeven Veréénigde Provincien van Holland, en de Veréénigde Staaten van Noord-America, en de Onderdaanen en het Volk van gemelde Partyen; en tusschen de Landen, Eilanden, Steden en Vlekken, gelegen onder het Regtsgebied van voorschreevene Veréénigde Staaten van America, en het Volk en de Inwoonders van dezelve, zonder onderscheid van Persoon of Plaatzen.* — Dit Tractaat is in September MDCCLXXVIII. getekend, op uitdruklyk bevel van den Pensionaris van *Amsterdam*, en andere voornaame Magistraatsleden dier Stad. Zy erkennen thans niet alleen de geheele Onderhandeling; maar beroemen 'er zich op, en zeggen met ronde woorden, zelfs aan de Staaten Generaal, *dat wat zy deeden, was 't geen hun onvermydelyke Pligt van hun vorderde.*"

„ Ondertusschen weigeren de Staaten eenig Antwoord te geeven op het Vertoog door onzen Gezant ingeleverd; en deeze weigering wordt verzwaard door hun overgaan tot andere zaaken, ja zelfs

„ tot

IV. BOEK. 1780.

„ tot de overweeging van deeze Zaak,
„ voor zo verre het binnenlandsche be-
„ trof; en, schoon zy het onmogelyk von-
„ den om het gedrag van hunne Onderdaa-
„ nen goed te keuren, ontweeken zy nog-
„ thans voorbedagtlyk om de Voldoening
„ te geeven, zo onwederspreekelyk aan
„ ons verschuldigd."

„ Wy hadden allen Regt om te verwag-
„ ten, dat zodanig eene Ontdekking Hun
„ zou opgewekt hebben, tot eene welge-
„ paste verontwaardiging over het Onge-
„ lyk Ons en Hun zelven aangedaan, en
„ dat Zy bereidwillig zouden geweest heb-
„ ben om Ons eene volkomene en volle-
„ dige Voldoening te geeven, en de streng-
„ ste straffe den Beledigeren aan te doen.
„ Het gewigt der zaake vorderde een oo-
„ genbliklyk Antwoord, voor de Eer en
„ Veiligheid van dit Land. Die eisch
„ werd, derhalven, door onzen Afgezant,
„ in herhaalde gesprekken met de Staats-
„ dienaaren, aangedrongen, als mede, in
„ een tweede Vertoog, gevorderd met al
„ den ernst, die de Oude Vriendschap en
„ de gevoeligheid over versche beledigin-
„ gen daar aan geeven konden: en het
„ Antwoord nu gegeeven op een Vertoog
„ over zulk een Onderwerp, meer dan
„ vyf weeken geleden overgeleverd, is,
„ *dat de Staaten het hebben overgenomen.* —
„ Zulk een Antwoord, in zodanig eene
„ gelegenheid, kon alleen voortvloeijen
„ uit het vast ontwerp van voorbedagte
„ en reeds besloote Vyandschap door de

 „ Staa-

IV. BOEK. 1780.

„ Staaten, daar toe overgehaald door de
„ beledigende Raadgeevingen van *Amsterdam*, om dus den Vyandlyken Aanval te
„ begunstigen, welke de Magistraat van
„ die Stad, in naam van de Republiek, gedaan hadt. Daar is een einde aan de
„ trouw van alle Tractaaten met Hun,
„ indien *Amsterdam* zich de Souveraine
„ Magt kan aanmaatigen om deeze Tractaaten ongestraft te verbreeken, door
„ den Staat in Verbintenissen te brengen
„ volstrekt strydig met dezelve, en door
„ de Republiek te doen zamen spannen,
„ met de oproerige Onderdaanen van een
„ Souverain, aan welken zy door de
„ naauwste banden verbonden is. Een
„ Inbreuk op de Wet der Volkeren door
„ een der geringste Leden van eenig Land
„ begaan, geeft den beledigden Staat het
„ Regt om Voldoening en Straf te eischen. —— Hoe veel te meer, derhalven, wanneer de Belediging, waar over
„ geklaagd wordt, de Schennis is van de
„ Openbaare Trouw, begaan door bestuurende en veel invloeds hebbende Leden in
„ den Staat? Naardemaal dan de gevraagde
„ Voldoening niet gegeeven is, moeten
„ Wy, schoon met grooten tegenzin, aan
„ ons zelven dat Regt bezorgen, 't geen
„ Wy anders niet konden bekomen. Wy
„ moeten de Staaten Generaal aanzien als
„ Partyen in de Belediging, welke zy niet
„ willen vergoeden, als Deelneemers in
„ den Aanval, dien zy weigeren te straffen; en onzen maatregelen daar volgens

„ in-

„ inrigten. Wy hebben, daarom, onzen „ Gezant gelast den *Haag* te verlaaten, „ en zullen terstond zodanige strenge mid- „ delen ter hand neemen, als de gelegen- „ heid ten vollen regtvaardigt, als onze „ Waardigheid, en de weezenlyke belan- „ gen van ons Volk, van ons eischen."

„ Wy wenschten, uit agting voor de „ *Hollanders* in 't algemeen, dat het mo- „ gelyk geweest ware deeze maatregelen „ geheel tegen *Amsterdam* alleen in te rig- „ ten; doch dit kan niet geschieden, of „ de Staaten Generaal moesten onmidde- „ lyk verklaaren, dat *Amsterdam* in dat „ geval, geen hulp van hun zal ontvan- „ gen, en overgelaaten zal worden, aan de „ gevolgen van den Aanval door die Stad „ gedaan."

„ Zo lang *Amsterdam* toegelaaten wordt „ de overhand te hebben in de Algemeene „ Raadslagen, en ondersteund wordt door „ de Magt van den Staat, is het onmo- „ gelyk den Aanval tegen te gaan, eens „ zo aanzienlyken Gedeeltens van het „ Geheel, zonder met het Geheel stryd „ te voeren. Doch Wy zyn al te zeer „ overtuigd van de gemeene belangen, „ der beide Landen, om ons, in 't midden „ van deezen twist, niet te herinneren, „ dat het eenigst punt door ons beoogd, „ is, om in de Raadsvergaderingen van de „ Republiek eene geneigdheid op te wek- „ ken, om tot de oude Vriendschap te rug „ te keeren, door ons die Voldoening, „ wegens het voorledene, en die Zeker-

IV. BOEK 1780.

„ heid voor het toekomende te geeven, „ welke Wy niet minder bereid zullen zyn „ om te ontvangen, dan Zy om ons de- „ zelve aan te bieden, en tot welkers be- „ koming Wy alle onze werkzaamheden „ zullen inrigten. Ons voorneemen is al- „ leen om voor onze Veiligheid te zorgen, „ door het verydelen van de gevaarlyke „ Aanslagen, tegen ons gesmeed. Wy „ zullen altoos genegen gevonden wor- „ den, om de Vriendschap met de Staaten „ Generaal te vernieuwen, wanneer Zy „ opregtlyk zullen weder keeren tot het „ Stelzel door de Wysheid hunner Voorva- „ deren gestigt, en nu omverre gestooten „ door eene Factie, die met *Frankryk* „ heeft zamen gespannen, tegen de waare „ belangen van de Republiek, niet min- „ der dan tegen die van *Groot-Brittan-* „ *je* (*)."

Aanmerkingen daar over.

Een gevolg deezer Oorlogsverklaaring was het Koningly Bevel, om algemeene Brieven van Schaverhaaling uit te geeven, tegen de Schepen, de Goederen en Onderdaanen der Algemeene Staaten van de *Vereënigde Nederlanden*, welker uitwerking, nevens de verdere gebeurtenissen naa deezen stap des *Engelschen* Hofs, in een volgend Boek, door ons moeten beschreeven worden. —— Nog eenige weinige aanmerkingen over de Oorlogsverklaaring zelve behooren hier plaats te vinden;

ee-

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 326.

eenige weinige, zeg ik: want, by de Tegenverklaaring, van wegen onzen Staat, in 't volgend Jaar, gegeeven, zal de wederlegging van deeze in vollen dag gesteld worden. —— Men kan niet ontkennen, dat in deeze Oorlogsverklaaring eene zeer zigtbaare gelykvormigheid doorstraalt, met de Vertoogen, door den *Engelschen* Afgezant, van tyd tot tyd, by onzen Staat, zints den Jaare MDCCLXXVII. ingediend. Eene gelykvormigheid, welke 'er geen waarde aan byzet, of het moest iet verdienstlyks in zich behelzen, dat men aan zich zelven gelyk bleef, in het voorwenden van Vriendschap, terwyl Vyandschap het hart vervult; in het leugenagtig beroepen op Trouwe aan Verbintenissen, en 't verwyten van derzelver Schennis aan de zodanigen, die zich aan de Letter der Plegtigste Verdraagen hielden; in het dreigend strafvorderen van Persoonen, zonder onderzoek en verhoor der Beschuldigden, tegen allen vorm van Regtspleeging. —— Schoon de Geschiedenissen aller wegen blyk draagen by het vermelden der Oorlogsverklaaringen, dat geen Vorst, hoe onregtvaardig ook eenen Oorlog aanvangende, naalaat regtmaatige redenen voor te wenden, zyn de hier op gegeevene van allen schyn van billykheid en regt ontbloot, en de zaak blykbaar zo slegt, dat men zich met tastbaare onwaarheden heeft moeten behelpen. En geen wonder de waare reden des Oorlogs, het *Toetreeden tot de Gewapende Onzydigheid*, wordt zorg-

IV. BOEK. 1780.

vuldig verzweegen; men haastte zich de Oorlogsverklaaring in 't licht te brengen, eer de aankondiging van deezen Stap aan 't Hof van *Londen* geschiedde, de mogelykheid om dit te doen werd onzen Staatsdienaar ontnomen, en tot den Oorlog besllooten, eer men de berigten, behelzende het Besluit der Staaten, ten opzigte van de Zaak van *Amsterdam*, hadt ontvangen.

Het oordeel van zommigen in *Engeland* over die Oorlogsverklaaring.

Meer waarheids, ten opzigte van den grond der zaake, dan in de geheele Oorlogsverklaaring, was te vinden in de betuiging eens *Engelsmans*, die op verre na den *Hollanderen* niet begunstigde, als hy schreef. „Eene groote maate van Voldoening moet 'er van de *Hollanderen* „gevorderd worden, voor het onherstelbaar Ongelyk *Groot-Brittanje* aangedaan, „door met andere Onzydige Mogenheden, den heilloozen strik te spannen, „van in het Wetboek der Zee, een nieuw „Artykel in te voegen, 't geen, algemeen „toegestaan zynde, de bron zal weezen „van eindlooze Oorlogen. De Algemeene Staaten behooren, met die andere „Mogenheden, bedagt te weezen op eene „Verzaaking van het ongerymd Stelzel, „'t geen zich het regt aanmaatigt om alle „Koopwaaren, aan boord van Onzydige „Schepen, vry te verklaaren. En het is „te hoopen, dat men geen Vrede zal sluiten met die valsche Vrienden, die dit „struikelblok in onzen weg gelegd hebben, „eer de Voorregten der *Britten* op Zee,

„op

" op den ouden voet hersteld zyn (*)."— De Hertog van RICHMOND, durfde, wanneer Lord STORMONT in het Parlement de Oorlogsverklaaring ingeleverd, en, als een stuk van de spreekendste billykheid aangepreezen hadt, ten aanziene van de opgegeevene hoofdreden des Oorlogs, zeggen. " De Koning is, door " de onkunde en overyling zyner Staats" dienaaren, ten opzigte van deeze zaak, " tot eene *daadlyke valschheid* verleid. Hy " zegt, in deezer voege gehandeld te heb" ben; om dat 'er een Tractaat was aan" gegaan tusschen de *Noord-Americaan-* " *sche Volkplantingen* en *Amsterdam.* 't " Zelve behelst alleen *Een ruwe Schets van* " *een Tractaat, om te kunnen worden aan-* " *gegaan enz.* Dit was, derhalven, niets " meer dan een nog ruw Ontwerp eener " Verbintenisse. De twist met de *Hol-* " *landers*, wegens een nog Ongetekend " Verdrag, en 't geen misschien nooit zou " bekragtigd worden, kon nimmer eene " genoegzaame reden opleveren, om de " oude Vriendschapsverbintenis te ver" breeken, om onregtvaardig den Eigen" dom aan te tasten, van niets kwaads ver" moedende, onschuldige, en vlytige *Hol-* " *landeren*, en ons zelven, in onze tegen" woordige uitgeputte omstandigheden, " in alle de rampen eens verzwaarden Oor" logs.

(*) *London Magazine.* 1781. bl. 132

IV. BOEK. 1780.

„ logs te dompelen." —— Lord JOHN CAVENDISH beweerde in 't *Huis der Gemeente*, „ dat de zaak der *Hollanderen* „ en der andere Oorlogvoerende Mogen- „ heden zeer verschilde. *Frankryk* en „ *Spanje* hebben *ons*; maar *wy* de *Hollan-* „ *ders* aangetast (*)." —— Het Handeldryvend en weldenkendst gedeelte der *Engelschen* beschouwde de Vredebreuk met de *Nederlanderen* voor aller verderflykst, en oordeelde de gehoudene handelwyze der aan 't roer zittende Staatsdienaaren, dwaas en onzinnig.

YORKE steekt, naa eenigen tyd verblyfs te *Antwerpen*, na *Engeland* over.

Veelen beweerden, in dien tyd, en misschien niet zonder grond, dat *Engeland* zelve niet gedagt hadt tot dien stap te komen, dat de Ridder YORKE, zich vast verzekerd houdende, dat het Gemeenebest, voor zyn dreigtaal beevende, het hoofd in den schoot zou leggen, en niets durven bestaan, 't geen zo hoogst mishaagde aan het *Britsche* Hof, dat Hof hadt aangespoord, om hem die harde en tot het uiterste komende taal te doen voeren; en dat zy beiden zich vonden te leur gesteld. Hoe gaarne zou hy en zyn Hof vernomen hebben, dat men het oor aan den onbillyken eisch geleend hadt, om het gehaate en gevloekte *Amsterdam* aan zich zelven over en onbeschermd te laaten, en dus eene scheuring te wege te brengen van den band, die ruim twee honderd

Jaa-

(*) *Universal Magazine*. Vol. LXVIII. pag. 80. 84.

Jaaren de *Verëenigde Gewesten* aaneensnoerde, of door Lands en Burgertwisten het Gemeenebest te verzwakken, en de kragt te beneemen, tot het perk en paal zetten aan de heerschzugtige oogmerken en snoode handelingen van *Engeland*. Mogelyk heeft hy, niet geheel buiten hoope, dat de zaaken zulk een keer mogten neemen, daar hy niet langer als Afgezant in 't Grondgebied van den Staat kon verblyven, zich nog eenigen tyd te *Antwerpen* en *Oostende* opgehouden, en alles in den *Haage*, op den ouden voet gelaaten, onder zynen Geheimschryver, die eene geruime wyl naa hem in die Hofplaats vertoefde, naar zommiger gevoelen, met vry meer dan de schikking op de Huislyke zaaken zyns Meesters belast. —— Doch eerlang stak de geweezene Afgezant na *Engeland* over, gevolgd van de Klagten zyner Vrienden, die hy in deeze Gewesten naliet, dan nog meer overlaaden met de Vloeken, der geene die aan zynen invloed grootendeels de Onheilen ons Land bejegend toeschreeven.

Eenige voorbereidende schikkingen tot verdeediging.

Ten tyde dat men hier te Lande beslooten hadt, om den lang vertraagden Stap der Toetreeding tot de Gewapende Onzydigheid te doen; kon men niets anders verwagten, dan dat *Engeland*, dien Stap geschied zynde, in woede en wraakzugt, over het mislukken van alle dwarsboomingen, zou uitbarsten, en dien wrok zoeken te koelen, door eenen vyandlyken aanval. De Raad van Staaten vaardigde een Brief

IV. BOEK. 1780.

af aan hun Hoog Mogenden, wegens het Opontbod van den Verlofgangeren om zich terstond by hunne Regimenten te vervoegen: nevens een voorslag van schadeloosstelling van twaalf stuivers ter week, voor het missen der verlooven. Het Opontbod geschiedde, hangende de raadpleegingen der Bondgenooten over dit Voorstel, door zyne Hoogheid, met kennisgeeving van de in overweeging genomene Verhooging der Soldye (*). —— De aanhoudende klagten, wegens de mishandelingen der *Engelschen* zo overal ter Zee, als byzonder in de *West-Indien*, hadden eindelyk te wege gebragt, dat 'er, in Slachtmaand, eene schikking beraamd wierd tot het uitloopen onzer Oorlogschepen, ter beveiliging van onze Zeevaard, in de *Noordzee*, de *Middelandsche Zee*, en elders, boven al in *West-Indien* (†). Van hoe weinig gevolgs dit was, zal de Geschiedenis des volgenden Jaars ons vermelden. Wy moeten, ten opzigte van dit Jaar, nog eenige Gebeurtenissen optekenen, zo die voorvielen in gevolge van nog onafgedaane zaaken in den voorleden Jaare, als die thans eerst plaats greepen, en voor de vergetelnisse verdienen bewaard te blyven.

't Gebeurde ten deeze Jaare omtrent CAPELLEN TOT DE POLL.

Onder het overweegen der nog sleepende zaaken, biedt zich eerst onzer aandagt aan,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1050. 1069.
(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 927.

IV. BOEK. 1780.

aan, het zo veel gerugts maakend en den Lande doorklinkende geval des *Overysselschen* Ridders VAN DER CAPELLEN TOT DEN POL (*). De herhaalde en ten afgeloopen Landsdage nedergelegde Verzoekschriften des Ridders, om afdoening van zaaken en tydsbepaaling aandringende, werden opgevat, en door alle de Leden overgenomen. De Graaf VAN RECHTEREN TOT WESTERVELD, betoonde, op den voet van *Zwolle*, in 't herstel des Ridders te stemmen, en wat de Drostendiensten aanbelangde was hy van gevoelen, dat Ridderschap en Steden zes Heeren behoorden te benoemen, om naauwkeurig te onderzoeken in hoe verre het Besluit des Jaars MDCXXXI nog in kragt, en in hoe verre het, door 't Besluit des Jaars MDCCXXV, vernietigd was geworden. —— De Meerderheid der Ridderschappe, gevoelig geraakt door de Aantekeningen der drie Steden *Deventer*, *Kampen* en *Zwolle*, verdeedigden zich daar tegen, op eene scherpe wyze, vertrouwende, tegen dezelve aan te toonen, dat de vertraaging, en het niet afdoen van het hangend geschil, niet aan hun, maar aan VAN DER CAPELLEN, en den driftigen tegenstand der Steden, moest geweeten worden. Dit was ook de hoofd-inhoud van hun Antwoord op de nu geleezene Ver-

(*) Zie hier boven bl. 211.

IV. BOEK. — 1780.

Verzoekschriften des Ridders, zy hielden zich aan den Raadslag in den Jaare MDCCLXXIX genomen. De drie Steden bleeven der Meerderheid van de Ridderschappe geen antwoord schuldig, en eene manlyke, kragtige, en teffens gemaatigde wederlegging inleverende. Meer dan dit viel 'er op deezen Landdag en dit Jaar hier omtrent niet voor. Elke Party gaf de andere de wyte dier vertraaginge (*).

Een Nieuwe Haven in *Texel* aangelegd.

Reeds in den Jaare MDCCLXXVIII, toen zyne Hoogheid *Texel* bezogt, hadden Schuitevoerders, Kaag- en Ligterschippers van de Dorpen den *Burg* en 't *Oude Schilt* op dat Eiland, hem onder 't oog gebragt, hoe, door 't verloop der Gronden, het wegraaken eener beschuttende reeks Duinen, en het geweldig toeneemen der Stroomen, hun voorige Legplaats, by harden wind en ysgang, geheel onveilig geworden was; en aangeweezen hoe 'er eene bekwaame en altoos bruikbaare Haven voor binnenlandsche Vaartuigen, even beoosten het *Oude Schilt*, zou kunnen aangelegd worden, grootlyks strekkende tot hunne eigene veiligheid, en ten dienste der Zeevaard; waar op de Stadhouder hun veroorlofde, om met overleg van Burgemeesteren, mitsgaders Dykgraaf en Heemraaden van *Texel*, een ontwerp van dergelyk een Haven te maaken, met begrooting van de kosten, en aanwyzing

(*) *Jonkheer van der Capellen Regent*, bl. 34... 70.

zing van de middelen, waar uit dezelve zouden te vinden zyn; en zich daar mede te vervoegen by hun Ed. Groot Mogenden. Zy ſtelden dit te werk, en verzogten by deezen Vryheid tot dien noodzaaklyken aanleg: met de opgave van 't geen daar t'huis hoorende Vaartuigen 's jaarlyks, naar gelange van derzelver grootte, zouden opbrengen; van 't geen de Vaartuigen, op gemelde Dorpen niet t'huis hoorende, en die gebruik van deeze Legplaats zouden begeeren te maaken, 's weeklyks, zouden moeten betaalen; met een voorſlag om de nog ontbreekende penningen te mogen vinden, in eene kleine belasting op elk Koopvaardyſchip *Texel* uitvaarende, die meest allen groot belang hadden in het behoud der Binnenvaartuigen; welke teffens zou kunnen dienen zo tot betaaling der renten als der afloſſinge van de opgenomene Gelden. Op het een en ander, als mede tot de aankoop der Poelen en Gronden, ter plaatze waar de Haven zou gemaakt worden, en de ontheffing der Verponding daar op ſtaande, kreegen zy een gunſtig antwoord (*). —— Dit werk werd met ernst voortgezet en de nieuw aangelegde Haven, in 't laatst van Herfstmaand deezes Jaars geopend; de aanleg en ruimte is zodanig, dat de Schippers onbeſchroomd met ſtaande zeilen 'er kunnen inloopen, en met een belaaden Ligter dezel-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1778. bl. 1180. 1190.

IV. BOEK. 1780.

zelve oplaveeren. Acht dagen naa dat de eerste Schuit 'er binnen gezeild was, ondervondt men, by een opsteekenden storm, het nut deezer Haven; dewyl de Vaartuigen, die anders veel zouden geleden, en groot gevaar geloopen hebben, 'er volmaakt veilig lagen: dagelyks nam het getal der veiligheid zoekende Vaartuigen toe, en telde men, toen 'er nauw een halve maand verstreeken was, reeds achten vyftig zo belaadene Ligters, Kaagschepen als Loosschuiten in die lang gewenschte wykplaats (†).

Een Bergplaats voor de Oorlogscheepen in *Texel* gezogt, maar niet gevonden.

Was het verloop der Zeegaten en de verandering daar door te wege gebragt, de aanleidende oorzaak tot het vervaardigen der nu gereede *Texelsche Haven* voor binnenlandsche Vaartuigen; dit zelfde verloop maakte het verblyf voor 's Lands Oorlogschepen in *Texel* vry kommerlyk en vol gevaars wegens het Dryf-ys: men was hierom, in den jongst verloopen Winter, te raade geworden de Oorlogschepen, in den zo genaamden *Balg* te bergen; doch de ondervinding leerde dat ze niet tegen 't ys beveiligd lagen. In dit Naajaar werden de Schout-by-nagt Grave van BYLANDT met deszelfs Neef, Capitein BYLANDT, en de Capitein Equipagie Meester van 's Landswerf te *Amsterdam* MAY, benevens de Capitein KINSBERGEN, en EMISSAERT afgezonden, om eene bekwaame

(†) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 875.

bekwaame Legplaats ter Overwinteringe voor 's Lands Oorlogschepen op te zoeken. Zy meenden die gevonden te hebben tusschen het *Amsteldiep* en den vasten Wal omtrent de *Zyp*, by de zogenaamde *Oude Sluis*, tegen over het Westeinde van het Eiland *Wieringen*, in eene geul of diepte het *Veer* genaamd: waar zy van vier tot zes vademen diepte peilden; men besloot die plaats door Tonnen af te baakenen, en de overwinterende Oorlogschepen daar op te leggen: die, egter, het Geschut zouden moeten lossen, om zo veel te minder diep te gaan. Doch, behalven dat dit geen gering ongemak was, en een beletzel in het vaardig uitrusten, op een tyd dat zulks spoed mogt vereischen, beantwoordde die ontdekking, waar van door zommigen zeer hoog werd opgegeeven, niet aan de verwagting, de beoogde beveiliging tegen den Ysgang hadt wel met een Zuidwesten wind plaats; doch geheel niet met eenen Noordwesten (*).

Een Vaart in Drenthe gegraaven, en een nieuw Dorp Kloosterveen aangelegd.

In het Landschap *Drenthe* was men, zints tien Jaaren, onledig met het graaven eener nieuwe Vaart, negen uuren lang, voor by *Meppelt*, na en door de *Zwartsluis* in de *Zuidzee* loopende, deeze werd in Wynmaand zo verre gebragt, dat ze, op eenige verwyderingen na, die nog in de Veenen moesten gemaakt worden, voltooid mogt heeten, en twee Vaartuigen door dezelve te

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 226. 227.

IV. BOEK. 1780.

te *Asſen* kwamen: welk reeds aanzienlyk Vlek, zich langs die Vaart eene grootere gemeenſchap en meerder vertier belooven̄de, dezelve met klein Geſchut en waaijende Vlaggen, volvrolyk verwelkomde. Verſcheide gronden aan dit nieuwe Vaarwater paalende en by *Asſen* gelegen, waren reeds afgemeeten, om binnen kort, tot Huisplaatzen verkogt te worden. En hadt men, een zeldzaam verſchynzel in onze Gewesten, twee uuren van *Asſen*, een nieuw Dorp aangelegd, *Kloosterveen* geheeten, waar door deeze Vaart heen ſtroomt, omtrent honderd Huizen aangebouwd: in 't zelve de grondſlagen gelegd tot een achtzydige Koepelkerk, geſchikt om twee duizend menſchen te kunnen bevatten, die, zo ras mogelyk, gebouwd zou worden. Zo heeft de vlyt, door kunst geholpen, eene ſtreek, nog voor weinig Jaaren uit ontoegangbaare moerasſen en wildernisſen beſtaande, in eene bewoonbaare plaats veranderd, op welker bevolking men, uit de grootte van het Kerkgebouw, vry veel hoops moet hebben (*).

Eene Maatſchappy te *Leeuwaarden* ſchryft eene Pryſvraag uit, wegens den Uitvoer van het Hooi.

Hoewel de Oeconomiſche Tak van de *Hollandſche* Maatſchappye der Weetenſchappen te *Haarlem*, naa dat het eerſte vuur by de oprigting bekoeld was, meer wederſpraaks dan in den beginne ontmoette, en verſchillen, uit onderſcheide oorzaaken gereezen, eenige eertyds yverige Voor-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 32. 33.

Voorstanders, daar van wending gemaakt hadden, hieldt dezelve stand, en voer, van jaar tot jaar, voort met het opgeeven van Prysvraagen, en het toereiken van Eerbelooningen, die onbetwisbaar, in zommige gevallen, ter bereiking van het groot oogmerk strekten; doch, behalven dit nut, kan niet gelochend worden, dat het Voorbeeld van door Eerpryzen den geest aan te prikkelen, zo digt onder 't oog der Vaderlanderen, by aanhoudenheid zich vertoonende, zyne werking deedt, en anderen, van dien Tak afgescheiden, aanspoorden dit gepaste middel te bezigen om de kundige lieden, dikwyls in een onbekenden hoek gezeten, op te wekken tot het bearbeiden en uitwerken van 't een of ander onderwerp, en de vrugten van dien arbeid magtig te worden. 't Was met dit loflyk inzigt, dat eene kleine Maatschappy van tien Leeden, te *Leeuwaarden*, eene Prysvraag uitschreef, een stuk van aanbelang, *Friesland* betreffende. Bekend is het dat dit Gewest, vol ryke Weidlanden, niet tegenstaande de Veeteelt 'er sterker dan in eenig ander wordt voortgezet, zo veel Hoois oplevert, dat men het dikwyls na buiten voert, en met groote winst verkoopt. Deeze uitvoer is nu eens opengesteld, dan weder verboden. Buiten twyffel kunnen 'er aan of afraadende omstandigheden zich opdoen. Maar het is de Vraag, wat in 't algemeen, buiten zodanige omstandigheden, voor dit Gewest oorbaar moest gerekend worden, of dien

IV. BOEK. 1780.

Uitvoer in 't geheel te verbieden, of denzelven, voor altyd, vry te laaten, of daar omtrent geene Wet te maaken; maar zulks te laaten verblyven aan het beleid der Regeerderen, om, naar gelang der tyden en omstandigheden, den uitvoer open te zetten of te sluiten: als mede welke Jaargetyden in 't gemeen, of tot den uitvoer of tot het verbieden daar van best geschikt zyn. Hier omtrent waren de gevoelens der kundigste Lieden verdeeld, en wenschte de gemelde Maatschappy nader onderrigt te worden door een antwoord, op welks bestvoldoende een Eerprys van Dertig Ducaaten gesteld werd (*).

Vlas-teelt en Reederye te *Barsingerhorn* en *Kolhorn* met vrugt voortgezet.

Een vonk der door dien zelfden Tak opgewakkerde zugt tot bevordering van 's Lands welvaard, en om in 't zelve reeds daar zynde middelen van bestaan te verbeteren, vertoonde zich, in 't Noordlyk deel van *Holland*, op de Dorpen *Barsingerhorn* en *Kolhorn*. De Vlas-teelt is aan deeze streek byzonder eigen en van groot nut in den anders werkloozen Winter. Eenige Vaderland- en Menschlievende Ingezetenen dier Dorpen, opgewekt om de eerlyke hand, die liever het gewonnen brood, dan het toegereikte der Armverzorgeren in den mond steekt, werk te geeven, lagen in den voorleden Jaare eene Vlas-reederye aan; en zy hadden in deezen het genoegen om,

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 392. 395. *Prysverhandelingen Voorr. daar op ingekomen.*

om, by de eerste Jaarlyksche Reekening, te zien, dat, behalven het beschoote wit omtrent den Arbeidsman, hunne onderneeming niet onvrugtbaar was geweest (*). Men zal ons misschien beschuldigen, dat wy in ons Tafereel *Kleinigheden* brengen; doch behalven dat dit woord zeer betrekkelyk is, wenschten wy daar toe, in deeze soort, meer gelegenheden aan te treffen, en poogingen der Menschliefde, schoon in een engen kring werkende te mogen vermelden. Zy kenmerktekenen den aart van dat waardig gedeelte der Lands Ingezetenen op eene voordeeliger wyze, dan de Uitvinding van Kunsten, die alleen tot voedzel van verdartelde Weelde strekken, of dienen om de oogmerken van verdrukkende Heerschzugt de behulpzaame hand te leenen. En heeft men, door dusdanige *Kleinigheden*, wy willen dit woord eens laaten gelden, uit de Geschiedenissen te verbannen, een zeer gebrekkig en onvolkomen verslag van de gesteldheid der tyden, der Naakomelingschap overgelaaten.

Lugts- en Weersgesteldheid in dit Jaar, met derzelver gevolgen.

Bewoog ons de buiten gemeene Lugts- en Weersgesteltenis des voorleden Jaars, met derzelver gevolgen, daar omtrent een eenigzins breedvoerig verslag te geeven (†). die van het tegenwoordige vordert, om gelyke reden, dat wy het niet geheel met stilzwygen voorby stappen, en eenige byzon-

(*) *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 641.
(†) Zie hier boven bl. 218.

IV. BOEK. 1780.

zonderheden niet in vergetenheid laaten. Van den twee en twintigsten van Hooimaand, tot den achtienden van Herfstmaand, en dus ruim de tyd van acht weeken, was het Weer, in alle opzigten, zo merkwaardig, dat geene in de Aantekeningen bekende Saifoenen 'er by haalen kunnen. De Barometer stondt de geheele Oostmaand bykans onveranderlyk zeer hoog; de Thermometer beklom, menigmaalen meer dan tachtig Graaden, en daalde, op de gewoone uuren der waarneeming, niet beneden de zestig. —— De Windstreek leverde eene allerwonderbaarste zeldzaamheid in ons Land op. De tafels van verscheide Waarnemeren wyzen uit, dat hier de Oostlyke winden veel minder waaijen dan de Westlyke, dat in den Zomer de Oostlyke winden zeldzaamst zyn, en in Oogstmaand allerminst: thans was deeze, schoon doorgaans met weinig kragts, de heerschende Wind, en koelde het in omtrent acht weeken geen éénmaal uit den Westen op; de Aantekeningen hebben geen voorbeeld, dat de helft der Oostlyke winden, in dat Jaargetyde bedroeg, opgeleverd. De Helderheid der Lugtsgesteldheid was desgelyks zonder wedergade; en de Droogte werd al dien tyd, op de meeste plaatzen, door geen regen afgewisseld, één enkele Donderbui viel in dien heeten tyd te *Amsterdam*.

Twee maanden lang was het Weer verrukkend schoon; doch hadt het ook zyne ongevalligheden, en de gedugte gevol-

volgen, in vry groote maate. De aanhoudende Droogte, gepaard met de bestendige Oostlyke Winden, veroorzaakten zulk eene laagte van alle de wateren in ons Vaderland, dat, in 't gemelde tydsbestek, nauwlyks een eenigzins diepgaand Schip van *Amsterdam* over 't *Pampus* kon komen; tot groote belemmering der Scheepvaard. By menschen geheugen hadt men het Y nimmer zo vol Schepen gezien; de binnenwateren waren zodanig uitgedroogd, dat de Trekschuiten, over den grond gesleept, veel langer dan gewoonlyk onder den weg bleeven. Overal droogden de Slooten uit, derzelver bodem borst, door de schroeijende hitte, even als het andere Land, waar het verdorrende Gras, het Vee schaars voedzel opleverde, en de Landman, om het voor sterven van dorst te hoeden, water moest aandraagen. Het Hooi, schoon schaars, werd gelukkig ingezameld. De Boekweit was bykans geheel weg. De meeste soorten van Aardvrugten leden door de droogte, en een heirleger Rupzen deedt aan zommige zo groote schade, dat, indien een nog by tyds ingevallen regen geen overblyfzel behouden hadt, het gebrek aan deeze, voor 't algemeen noodigste voortbrengzelen, in den Winter, jammerlyke gevolgen zou gehad hebben: die tydige regen verkwikte ook de Weiden, waar men, in 't begin van Slachtmaand, meer gras dan in den droogen Zomer vondt. De vroege Graanen slaagden gelukkig; het geboomte gaf meer vrugts dan men zich

IV. BOEK. 1780.

in 't begin beloofde. De grootte Hette in Oogstmaand, hadt het loof van veele Boomen doen verdroogen; doch, door de aanhoudenheid der warmte in Herfstmaand, sproot weder een nieuw groen uit, ook zag men beginzels van bloeizel; maar de regens, in 't laatst dier Maand, schielyk zeer zwaar wordende, hielden die zeldzaamheden, in den voorleden Jaare met de uiterste verwondering opgemerkt, geen stand. Veelen vleiden zich, uit hoofde der zo aanhoudende, anders lugtzuiverende, en zomtyds met eene maatige koelte opwaaijende Noord-Ooste Winden, die 's morgens en 's avonds eene aangenaame verkoeling veroorzaakten, dat de Hette, die gevaarlyke uitwerkzelen niet zou hebben, als men in het voorleden Jaar zo smertlyk ondervondt. Eene bedroevende uitkomst stelde deeze gunstige verwagting te leur: want, schoon Ziekte en Dood op zommige plaatzen minder jammers veroorzaakten en minder verwoestings aanrigtten, werden andere zwaarder bezogt, en mag men zeggen, dat Ziekte en Sterfte na genoeg even sterk, in die beide Jaaren hebben geheerscht (*).

Met

(*) Men zie eene allernauwkeurigste opgave van de Uitkomst der Waarneemingen, en byzondere aanmerkingen wegens de Lugtsgesteldheid deezes geheelen Jaars, in de *Algem. Vaderl. Letteroeff.* III. Deel. II. Stuk. bl. 170. enz. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1780. bl. 1159. en de Opgaven van de Sterflysten. *Nieuwe Nederl. Jaarb.* 1781. bl. 1. enz.

Met een enkel woord moeten wy hier nog optekenen, dat de Koning van *Zweeden*, in den Zomer van dit Jaar een Reis na *Spa* en *Aken* gedaan hebbende, van daar over de *Nederlanden* te rug keerde, de voornaamste Steden en Plaatzen bezogt; doch onder den naam des Grave VAN HAGHA reizende, om alle pligtspleegingen, aan gekroonde Hoofden verschuldigd, te ontgaan, hadt dit bezoek niets, 't geen byzonder de aandagt trok, of iets der beschryvingswaardig opleverde.

De Koning van *Zweeden* doorreist deeze Landen.

De worstelingen der Vryheid tegen dwingelandsch Geweld in *America* hielden aan, en de uitslag bleef dit Jaar twyfelagtig; wy kunnen niet meer dan de voornaamste gevallen even aanstippen; doch mogen zulks, om aan ons zelven gelyk te blyven, niet agter wege laaten: in het vast vertrouwen dat onze Leezers, onder het naagaan van 's Lands lotgevallen, die grootendeels de gevolgen waren van den daar ontstaanen Kryg, te meermaalen dagten, hoe het in dien oord mogt gesteld weezen: en of de Onafhanglykheid der *Noord-Americaansche Volkplantingen*, zo heftig bestreeden, zich door de wapenen vestigde (*).

Verslag der Krygsverrigtingen in *Noord-America*, in dit Jaar.

Zuid Carolina te overmeesteren, was reeds in 't Naajaar van MDCCLXXIX. het hoofddoel van den Generaal HENRY CLIN-

(*) Zie den toestand van *Noord-America* tot dit Tydperk hier boven bl. 242.

IV. BOEK. 1780. CLINTON, en den Admiraal ARBUTHNOT; doch, schoon reeds alles voor eenigen tyd daar toe in gereedheid gebragt, en het Krygsvolk zelfs ingescheept was, leedt het, by mangel van zeker berigt of de *Fransche* Vlootvoogd D'ESTAING de *Noord-Americaansche* Kust verlaaten hadt, tot het laatst van Wintermaand, eer de Vloot van *Nieuw York* zeil ging. Een vreeslyke storm beliep dezelve, verscheide voorraadschepen geraakten 'er van verstrooid, beschadigd op strand gezet, of in den grond; eenige vielen in de handen der *Americaanen*; één Schip was genoodzaakt alle de Paarden over boord te werpen (*). Onder zo veel ramps bereikte het overschot, niet voor het einde van Louwmaand de *Savannah*, en 't was in midden van Sprokkelmaand dat zy aan de Kust van *Zuid Carolina* landde, en omstreeks *Charles Town*, de Krygsmagt ontscheepten; die uit *Georgia* nog versterking ontving, tot het beleg dier Stad, door den Admiraal ARBUTHNOT van den Zeekant aangevallen, die de Haven vermeesterde en de insluiting bykans volkomen maakte. De Generaal LINCOLN, daar het bevel voerende, antwoordde op den eisch ter overgave dat hy de Stad tot het uiterste zou verdeedigen. De gemeenschap der belegerde Stad was nog eenigen tyd

(*) *Verzameling van Stukken tot de Dertien Vereenigde Staaten van Noord-America, betrekkelyk* bl. 60. *Universal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 353.

tyd landwaards in, open aan de zyde van *Coopers Rivier*, langs welke men ontzet zogt aan te brengen; doch vrugtloos, 't gelukte de afgevaardigde Krygsbenden, deeze deels te verslaan, deels te verjaagen; en CLINTON eene aanzienlyke versterking uit *Nieuw York* ontvangen hebbende, vondt zich in staat, om die Rivier geheel meester te worden, en 't zich moedig verdeedigd hebbend *Charles Town*, te eenemaal in te sluiten. Behalven dat de Admiraal, zo veel afbreuks aan den belegerden toebragt als hem mogelyk was uit de Schepen, vermeesterde hy, door de landing van Zeesoldaaten en Matroozen, onder begunstiging van zyn geschut, twee buiten Forten, die zich, by verdrag, overgaven. De Generaal LINCOLN nogmaals aangemaand om de Stad niet bloot te stellen aan een verwoesting dreigenden storm, kon in de voorwaarden niet bewilligen, en de vyandlykheden werden op nieuw hervat; doch kon hy het niet langer dan tot Bloeimaand uithouden, wanneer hy, op de eigenste voorwaarden, als hy voorheen van de hand wees, *Charles Town* over gaf; aanzienlyk was de Krygsvoorraad daar bemagtigd.

Voorspoed scheen de *Britsche* Wapenen deezen Zomer te zullen vergezellen. Lord CORNWALLIS, hadt het genoegen, dat de Colonel TARLETON, door hem na de Grenzen van *Noord-Carolina* gezonden, om een Vyandlyk Leger, 't geen hy vernomen hadt, dat zich daar verzamelde, te

ver-

IV. BOEK. 1780.

verslaan, eer het uit de nabuurige Volkplantingen, eene genoegzaame sterkte tot het bieden van vrugt-doenden wederstand bekomen hadt. Hoe zeer verrast, hoe zwak, weigerden zy zich op de voorwaarde der Bezettinge van *Charles Town* over te geeven, en moesten voor de overmagt bukken.

Naa dit gelukkig slaagen was 'er niets dat het Krygsgeweld van Lord CORNWALLIS wederstondt, en de te onderbrenging van het wydstrekkend *Zuid-Carolina* oordeelde men, toen de Generaal CLINTON, in 't begin van Zomermaand naa *Nieuw York* toog, zo volkomen, dat hy, in eenen brieve nauw woorden kon vinden, om zyne blydschap uit te drukken over den voordeelingen stand der dingen; en boven al, wegens de gereedheid der Inwoonderen om zich aan hem te onderwerpen, betuigingen van hunne gehegtheid aan den Koning te doen, en zelfs de wapens ter verdeediginge van diens Heerschappye op te vatten. Hadt men vroegere Bevelhebbers, na *America* gezonden, om 't zelve te onder te brengen, in *Engeland* verweeten, dat zy een allerheerlykst en gereedst middel ten dien einde verwaarloosd, en verzuimd hadden, het eene gedeelte der *Americaanen*, door het andere te bestryden: en, in elk vermeesterd Gewest, zodanig eene inwendige magt te laaten, als bykans, zo niet in geheel, genoegzaam was, tot de behoudenis en verdeediging in 't vervolg; de Generaal

CLIN-

CLINTON en diens Opvolger zogten 't zelve aan te wenden, en de Ingezetenen van *Zuid-Carolina* te verpligten tot het aanvaarden eens Stelzels van zelfverdeediging, en het werklyk deel neemen in het onderdrukken des Opſtands aan de Grenzen. Dit liet zich zo ſchoon aanzien, dat men hoopte, langs dien weg, binnen weinig maanden, ten minſten dit gedeelte des Vasten-lands, weder aan de Kroon van *Engeland* te zullen hegten (*).

Hoe geruſtſtellend en moedgevend zich het gelaad der dingen in *Zuid-Carolina* aan 't oog van den Generaal CLINTON mogt opdoen; hoe hoog hy mogt opgeeven van de bereidwillige Onderwerping der Ingezetenen, en de hoop op derzelver Byſtand in den Oorlog tegen hunne Landgenooten, het bleek welhaast, dat veelen zo weinig genoegen vonden, onder het nieuw opgeregte Staatsbeſtuur, dat zy zich, op de best mogelyke wyze, van hunne eigendommen afmaakten, en het Land ruimden. Dit werd zo algemeen, dat Lord CORNWALLIS, omtrent het einde van Hooimaand, het noodzaaklyk vondt een Bevelſchrift te doen uitgaan, allen verkoop en overdragt van goederen verbiedende, zonder eerst van den Bevelhebber van *Charles Town* daar toe verlof bekomen te hebben; ook werd alle Schippers verbooden eenige Perſoonen ter Volkplanting uit

(*) *Univerſal Magaz.* Vol. LXXVI. p. 353. 356.

IV. BOEK. 1780. uit te voeren zonder een Vrygeleidbrief van dien zelfden Bevelhebber. Zulks bewolkte de gunstige uitzigten, waar mede men zich gevleid hadt, eenigermaate; doch zy verdweenen te eenemaal, wanneer het zigtbaar doorstraalde, dat de zo streelende Onderwerping der meeste bewoonderen van *Zuid-Carolina*, enkel uit vrees geschied, of gedwongen geweest, was; en dat niets hun kon te rugge houden van het opvolgen hunner Vryheidsmin, zo ras zich de gelegenheid daar toe gunstig aanboodt. —— Toen de magt der *Noord-Americaanen* in de nabuurschap aangroeide, en de grenzen naderde; verlieten veelen, die zich aan de Regeering van *Groot-Brittanje* onderworpen, en anderen, die daar toe hun woord gegeeven hadden, deeze Party en waagden alles met tot de andere over te gaan. Bevelhebbers met de hun onderhoorige Manschap, die Lord CORNWALLIS verwagt hadt, dat voor hem zouden te velde trekken, vervoegden zich by het Leger hunner Landgenooten.

De te onderbrenging van *Noord-Carolina*, hadt Lord CORNWALLIS op 't oog, en steeds briefwisseling gehouden met de Koningsgezinden in dat Landschap, die hem sterk aandreeven tot het volvoeren van dit oogmerk; doch, behalven de onrustige gesteldheid in *Zuid-Carolina* was de hette in den Zomer te groot om een Veldtocht aan te vangen, en deeze desgelyks ongeraaden vóór den Oogsttyd te onderneemen, wegens gebrek aan leevens-

mid-

middelen in dien oord. Moeite hadt hy zo lang de hem begunstigende Party aldaar in rust te houden; de beweegingen, welke zy, ondanks zyn raad, te vroegtydig maakten, werden ligt gedempt. Lord RAWDON trok ondertusschen na de grenzen van *Noord-Carolina*, en sloeg zich by *Camden* neder, op eene zeer voordeelige plaats, waar Lord CORNWALLIS hem van al het noodige verzorgde.

Maar onder het maaken van alle die toebereidzelen hadt het gelaad der dingen in *Noord-Carolina* eene geheel andere gedaante gekreegen. Behalven het dempen der beweegingen van de Koningsgezinden, verscheen 'er de Major Generaal Baron VAN KALBE, een *Duitsch* Officier in *Americaanschen* dienst met een vry sterk Leger Landbenden, en eenig Krygsvolk uit *Virginia*. De Bestuurders der Volkplantinge betoonden zich onvermoeid in alles ter verdeediginge, zo niet ten aanval, te vervaardigen: zy wierven volk, en de Opperhoofden trokken na de grenzen; verscheide schermutzelingen vielen 'er voor met weifelend Krygsgeluk; doch de menigte der *Noord-Americaanen* groeide zo sterk aan, dat Lord RAWDON zyne posten genoodzaakt was in te trekken. Het overloopen veeler *Zuid-Carolinaaren* verzwakte de *Engelsche* Party, en stevigde de andere.

In deezen toestand verscheen de Generaal GALES in *Noord-Carolina* om het opper-

IV. BOEK

1780.

perbevel te voeren met een talryk Leger. Ziekte en andere onheilen hadden het Leger van Lord CORNWALLIS zeer verzwakt; de plaats waar Lord RAWDON zich nedergeslaagen hadt, was, hoe goed in andere opzigten, slegt om een aanval af te weeren; te rug te trekken zag Lord CORNWALLIS, dat, behalven het agterlaaten van honderden Zieken, en veel Voorraads, stondt gevolgd te worden van 't verlies van *Zuid Carolina* en *Georgia*: hy besloot, derhalven, dit niet te doen; en ook den vyand, op de ongunstige plaats by *Camden*, niet af te wagten: weinig was 'er, zyns oordeels, by eene Nederlaage meer dan by het te rug trekken te verliezen, en by eene Zegepraal veel te winnen. Onderrigt dat GALES slegt gelegerd was, brak hy op om dien te verrassen; dan deeze verliet juist dien zelfden nagt, zyne Legerplaats om CORNWALLIS te overvallen. In den donker werden de vooruitgezonden benden van wederzyden handgemeen. CORNWALLIS ontdekte dat de *Americaanen* op slegten grond streeden, en deedt het gevegt marren tot dat hy, door het licht al het voordeel daar van kon trekken; dit toonde hem nog klaarder, de engte der plaats, aan alle kanten met diepe zwampen omringd, aan zyne mindere Krygsbende groot voordeel in dien aanval schonk, en de meerdere belette hunne gelederen uit te breiden. Eene beweeging, by het aanbreeken des daglichts in 't *Ame*-

ri-

ricaansche Leger gemaakt, die een verandering van bevelen aanduidde, was, onder 't oog des vyands, niet van onvoorzigtigheid vry te spreeken. Lord CORNWALLIS zag dit voordeel, en bediende 'er zich van. Welhaast was het gevegt algemeen en heftig van wederzyden: de stille nevelagtige morgenstond was oorzaak dat de rook de beide Legers als een dikke wolk bedekte, en eenigen tyd belette te zien, aan welk eene zyde zich de overwinning verklaarde. 't Bleek eerlang dat 's Koningsbenden vorderden, dat de *Americaanen* in verwarring geraakten, aller wegen heen vlugtten, en den vyand het veld lieten. Veelen bezweeken naa den eersten aanval, en konden niet weder aan den Vyand gevoerd worden; alleen de geregelde Landbenden, en een Regiment van *Noord-Carolina*, streedt tot het laatste. De Baron VAN KALBE, de tweede Bevelhebber, werd doodlyk gewond; gevangen genomen; hy besteedde zyne laatste oogenblikken in het voorzeggen van een Brief, waar in hy zyne vuurigste genegenheid voor de *Americaanen* betuigde, en den hoogsten lof gaf aan de geregelde Landbenden, van welker dapperheid hy eene zo versche blyk gezien hadt, ten slot het genoegen verklaarende, 't geen hy voelde, in hun lotgenoot geweest te hebben, en gesneuveld te zyn in het verdeedigen hunner zaake. —— De zegepraal door CORNWAL-

IV. BOEK. 1780.

IV. BOEK. 1780.

WALLIS behaald, was volkomen. GATES hadt in zyn ongeluk den troost dat men zyne verrigtingen goedkeurde.

De *Americaansche* Generaal SUMPTER was, zints eenigen tyd, zeer gelukkig geweest in Partyen van Koningsvolk en Voorraad te onderscheppen. Lord CORNWALLIS, oordeelde het, tot zyne verdere Krygsverrigtingen in *Noord-Carolina* noodig, deeze hinderpaal uit den weg te ruimen, en het gelukte den daar toe afgezonden Colonel TARLETON, SUMPTER te verrassen, en overwinnend weder te keeren. Het stondt geschaapen dat deeze overwinningen voor de wapenen van Lord CORNWALLIS, geheel het Land zouden openzetten, en het lot deezer Volkplantingen beslissen, dan het zeldzaam lot diens Oorlogs scheen aan de Overwinningen der *Britten*, de gewoone uitwerkzels te ontzeggen: want niettegenstaande deeze schitterende voordeelen, deedt 'er zich geen vooruitzigt op, van een schielyk voleindigen des Krygs. 't Gezag van *Groot-Brittanje* werd alleen erkend op die plaatzen, welke 's Konings Krygslieden met de daad bezaten, en alleen zo lang zy 'er bleeven. Vryheidsmin en Haat tegen het Moederland woonden in het hart der Volkplanteren (*).

Toen

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVII. pag. 182 en Vol. LXXVII. pag. 77-86.

Toen de Generaal CLINTON, in 't midden van den Winter, tot den gemelden tocht naa *Zuid-Carolina*, *Nieuw-York* verlaaten hadt, vondt die Stad zich ras bloot gesteld aan een oogschynlyk zeer onverwagt gevaar. Een Winter, in die Landstreeke zonder wedergade in strengheid en duur, beroofde *Nieuw-York* en de daar by liggende Eilanden, van de voordeelen, die dezelve tot weezenlyke *Gibraltars* voor de *Noord-Americaanen* maakten; en teffens van de bescherming der Vloote, aan eene zelfde maate, van gevaar onderheevig. De *Noord-Rivier*, als mede de Straaten en Kanaalen, die tusschen de Eilanden doorloopen, waren allerwegen, bezet met ys van zulk een dikte en sterkte, dat het den overtocht van Legers, met de zwaarste Lastwagens en Geschut zou hebben kunnen draagen: de Eilanden en de aangrenzende Kusten vertoonden zich aan 't oog niet anders dan één Vast land. De Bevelhebber PATTISON te *Nieuw-York*, nam met zyne Medebevelhebber KNYPHAUSEN, de voorzigtigste en speedigste maatregelen ter verdeediginge, in dien ontrustenden toestand. Alles wat wapens kon voeren werd te *Nieuw-York* gewapend. De Koninglyke Fregatten, in 't ys bezet, dienden tot een Voorschans, de Manschap der Voorraad- en Koopvaardyschepen werd met pieken gewapend, om de Werven te verdeedigen. — Gelukkig voor de dus

IV. BOEK. 1780.

VI. BOEK. 1780.

opgeslootenen, dat de Generaal WASHINGTON buiten staat was om voordeel te doen, met deezen onvoorzienen kans. 't Kleine Leger te *Morris Town* nedergeslaagen, was veel minder in aantal dan de overgebleevene Koninglyke Bezetting. Nogthans maakte hy beweegingen en toerustingen, genoeg om zyn oogmerk aan te duiden en wel gegronde vrees te wekken. Lord STERLING ondernam een vrugtloozen aanslag op *Staaten Eiland*; voorts vielen, 'er geduurende den Winter, niets dan eenige schermutzelingen in dien oord voor (*).

De Generaal CLINTON, in den Zomer derwaards weder gekeerd, zou gaarne, of alleen te Lande, of veréénigd met den Admiraal ARBUTHNOT ter Zee, van *Nieuw-York* de *Americaanen* aangevallen hebben; doch hy ontving van deezen kundschap, dat zy zich dermaate versterkt hadden, dat hy alle gedagten om een aanval met de Landmagt alleen te doen liet vaaren, en de veréénigde met de Vloot ongeraaden oordeelde. —— Intusschen was WASHINGTON, met een sterk aangegroeid Leger, schielyk de *Noord-Rivier* over, en naa *Kingbridge* getrokken; maar vernomen hebbende, dat CLINTON niet op *Rhode Eiland* gekomen was, trok hy de Rivier weder over

(*) *Universal. Magaz.* Vol. LXXVI. pag. 357.

over en legerde zich by *Oragne Town.* CLINTON beklaagde zich, dat hy, in zyn tegenwoordigen toestand, niet in staat was iets treffends tegen de veréénigde magt der *Noord-Americaanen* en *Franschen* te onderneemen (*).

Uit dit gansche beloop der zaake blykt, de aanhoudende Vryheidsmin der *Noord-Americaanen*, niet bezwykende onder felle tegenslagen; maar zich steeds weder opbeurende, tot demping van de menigmaal opgevatte vuurige hoop der op hun afgezondene gehuurde Legerknechten; die wy in een volgend Jaar, op het diepst, vernederd zullen zien.

(*) *Universal Magaz.* Vol. LXVI. pag. 280. 281.

Einde des Tweeden Deels.

BLADWYZER

DER

VOORNAAMSTE ZAAKEN.

A.

Staa-

P.

R.

Berigt voor den Binder.

Stoutmoedigheid van de gebroeders Narrebout tegen over bladz: 212.

Catharina II - - - - - - - - - - - - - 354.

Portrait van V. Berckel - - - - - - 422.

Willem V levert de papieren van Laurens over - - - - - - - - - - - - 440.